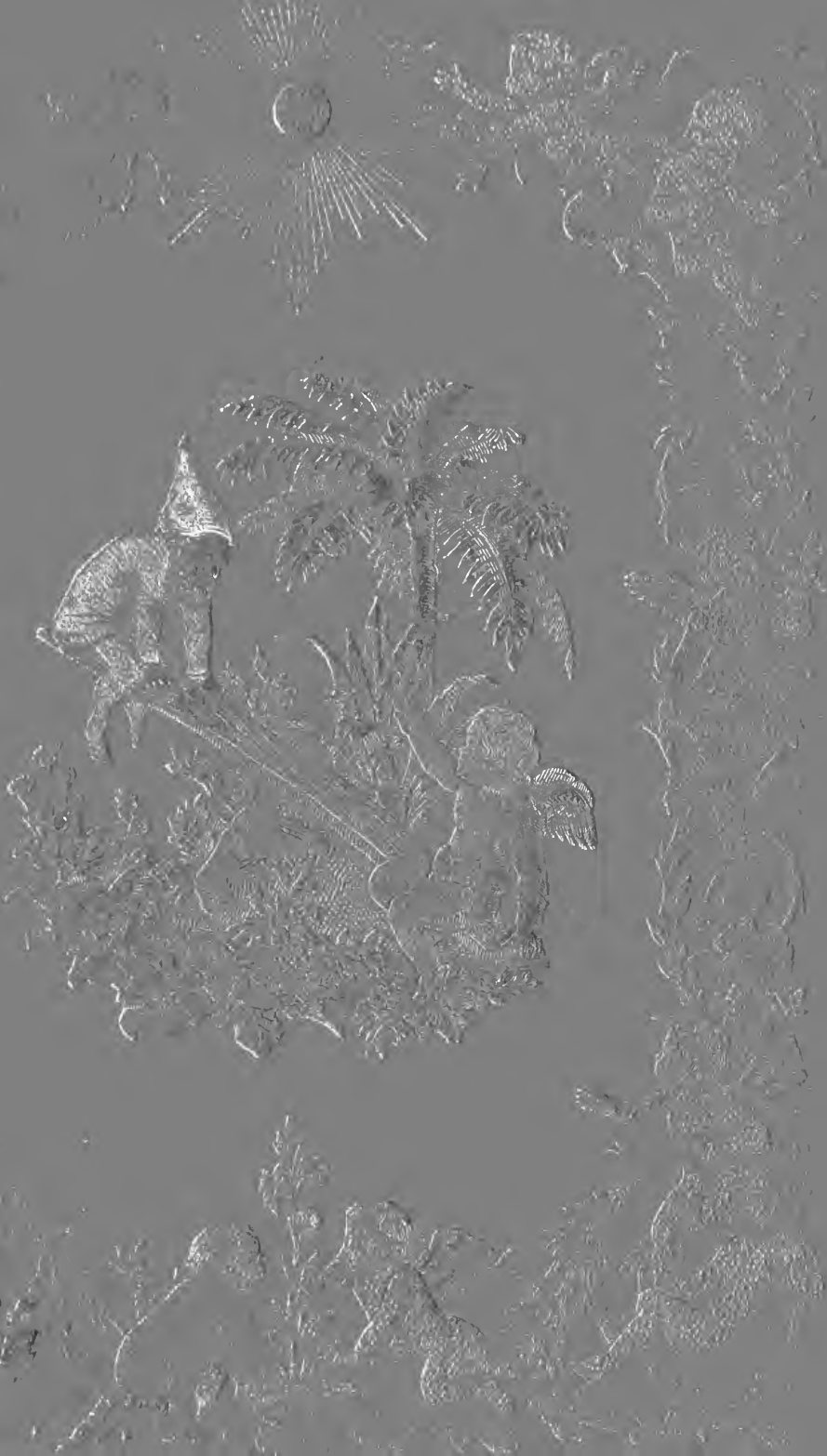
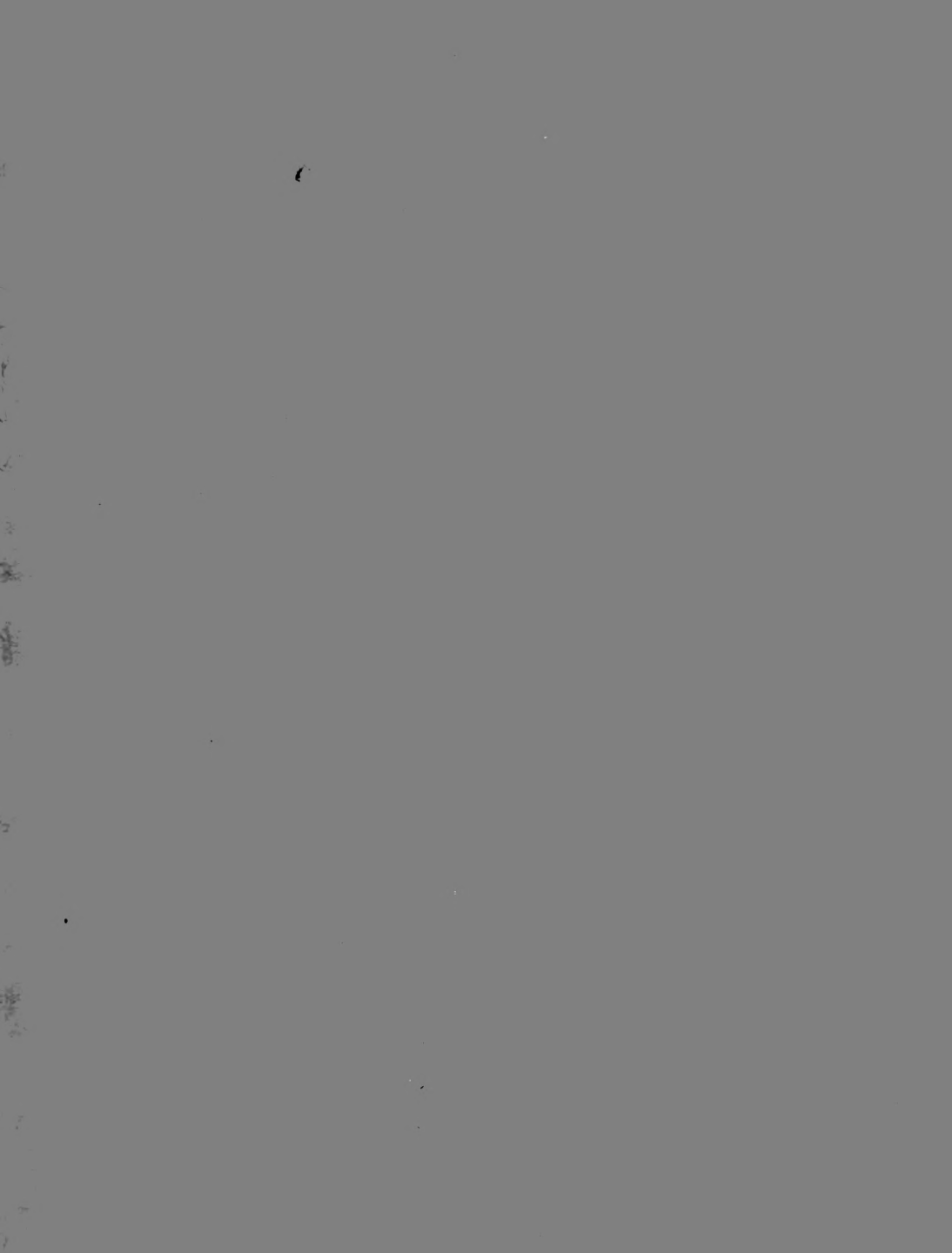

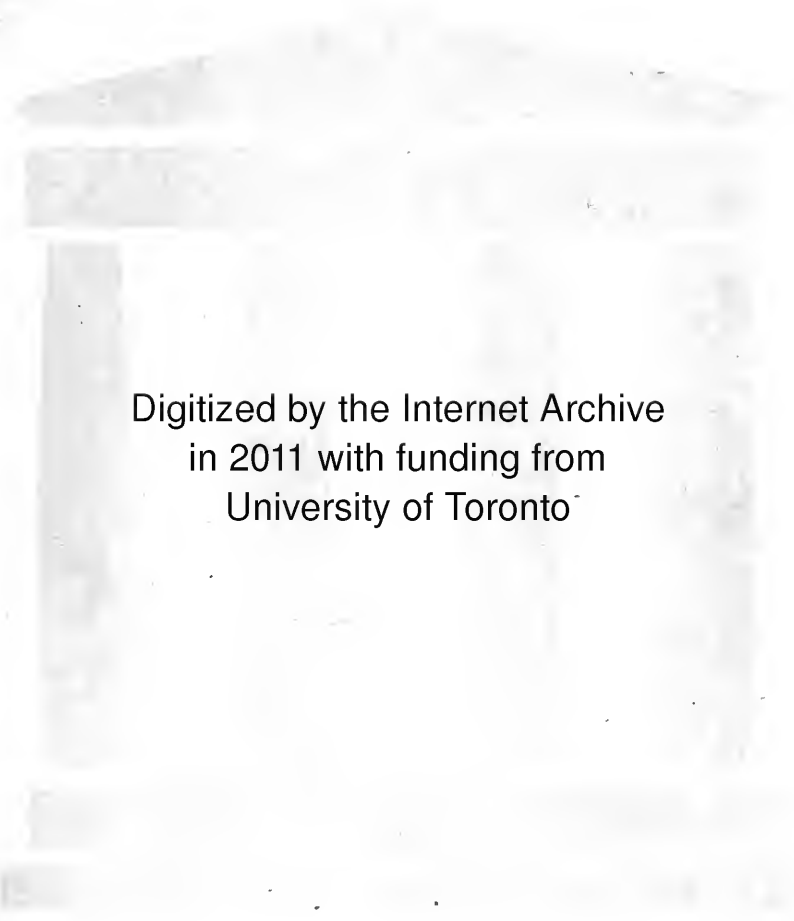
3 1761 04617246 6

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

<http://www.archive.org/details/eventyroghistori05ande>

H. C. Andersens

Eventyr og Historier.

femte Bind.

H. C. Andersens
Eventyr og Historier.

Med Illustrationer
efter Originaltegninger af Lorenz Frølich.

femte Bind.

Med 110 Illustrationer.

Anden Udgave.

132775-
16 | 5 | 14

Kjøbenhavn.
Det Kættelſſe forlag (George C. Grøn).
Fr. Waggæs Bogtrykkeri.

1894.

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND HISTORY
OF THE
CITY OF
NEW YORK

Indhold.

	Side
Gudfaders Billedbog	1.
Laserne	48.
Væns og Glæns	51.
Hvem var den lykkeligste	55.
Drøden	63.
Honje-Gretes Familie	99.
Hvad Tidjelen oplevede	121.
Hvad man kan hitte paa	128.
Lykken kan ligge i en Pind	135.
Kometen	140.
Ugedagene	149.
Solskins-Historier	152.
Udseer	162.
Ujæne	169.
Det utroligste	174.
Hvad hele Familien sagde	185.
„Danse, danse, Dukke min!“	191.
Spørg Amagermor	194.

	Side
Den store Soslange.....	196.
Gartneren og Herstabet.....	211.
Loppen og Profesjoren.....	222.
Hvad gamle Johanne fortalte.....	230.
Bortnøglen.....	254.
Krøblingen.....	271.
Tante Tandpine.....	286.
Bemærkninger.....	305.

Gudfaders Billedbog.

Gudfader kunde fortælle Historier, saa mange og saa lange, han kunde klippe Billeder og tegne Billeder, og naar det var mod Jul, tog han frem en Skrivebog med rene hvide Blade, paa disse klinede han Billeder, tagne ud af Bøger og Aviser, havde han nu ikke nok til hvad han vilde fortælle, saa tegnede han dem selv. Jeg fik, da jeg var lille, flere saadanne Billedbøger, men den dejligste af dem alle var dog den fra „det mærkværdige Aar, da Kjøbenhavn fik Gas i Stedet for de gamle Tranlygter“, og det stod bemærket ved det forreste Blad.

„Den Bog maa rigtig forbares vel,“ sagde Fader og Moder; „den tør kun komme frem ved Stads-Lejlighed.“

Paa Bindet havde dog Gudfader skrevet:

„Riv Bogen i Stykker, det siger ej stort,
værre har andre Smaaavener gjort.“

Dejligt var det, naar Gudfader selv viste Bogen frem, læste Versene og det andet skrevne, og saa fortalte dertil saa meget; da blev Historien just en rigtig Historie.

Der var paa det første Blad et Billede klippet ud af „Den flyvende Post“, hvor man saa Kjøbenhavn med

„Runde Taarn“ og Frue Kirke, til venstre var klistret et Billede, der forestillede en gammel Lygte, paa den stod skrevet:

„Tran“, til højre var en Kandelaber — paa den stod skrevet: „Gas“.

„Se det er Plakaten!“ sagde Gudfader; „det er Indgangen til Historien, du skal faa. Den kunde ogsaa være givet som en hel Komædie, naar man kunde have givet den: „Tran og Gas eller Kjøbenhavns Liv og Levened“. Det er en meget god Titel! Nederst paa Bladet ses endnu et lille Billede; det er ikke saa let at forstaa, derfor skal jeg forklare dig det, det er en Helhest. Han skulde først komme ved Bogens Slutning, men han er løbet forud for at sige, at hverken Indgangen, Underdelen eller Udgangen duer; han kunde have gjort det bedre, dersom han

kunde have gjort det. Helhesten, skal jeg sige dig, staar om Dagen tøjet i Avisen, han gaar paa Spalter, som de kalde det, men om Aftenen slipper han ud og stiller sig uden-

for Poetens Dør og vrinsker, at Manden derinde skal dø straks, men han dør dog ikke, er der rigtigt Liv i ham. Helhesten er næsten altid en stakkels Fyr, der ikke kan finde Rede i sig selv, ikke finde Levebrød, og maa have Luft og Føde ved at gaa omkring og vrinske. Han synes, er jeg forvisjet, slet ikke om Gudfaders Billedbog, men derfor kan den dog nok være det Papir værd, den er skrevet paa.

Se, det er det første Blad i Bogen, det er Blafaten!"

Det var netop den sidste Aften, de gamle Tranlygter vare tændte; Byen havde faaet Gas, og den straaede, saa at de gamle Lygter ligesom bleve rent borte i det.

„Jeg var selv paa Gaden den Aften,“ sagde Gudfader. „Folk gik op og ned for at se paa den ny og den gamle Belysning. Der var mange Menneſter og dobbelt saa mange Ben, som Hoveder. Vægterne stod saa sørgmodige, de vidste ikke, naar de skulde affediges, ligesom Tranlygterne; disse selv tænkte saa langt tilbage — de turde jo ikke tænke frem. De huskede saa meget fra de stille Aftener og de mørke Nætter. Jeg støttede mig op til en Lygtepæl,“ sagde Gudfader; „det spruttede i Tran og Væge, jeg hørte hvad Lygten sagde, og det skal du ogsaa saa at høre.“

„Vi have gjort hvad vi kunde,“ sagde Lygten. „Vi have været vor Tid nok, lyst til Glæde og til Bedrøvelse; vi have oplevet mange Mærkeligheder; vi have, saa at sige, været Kjøbenhavns Natøjne. Lad nu kun ny Blus løse os

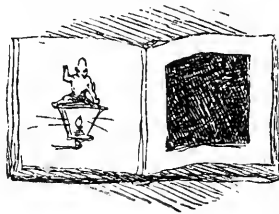
af og overtage Embedet; men hvor mange Aaringer de skulle lyse og til hvad de skulle lyse, det vil vise sig! De skinne

jo nok lidt stærkere, end vi gamle, men det er da ingen Sag, naar man er støbt som Gas-Kandelaber og har saadanne Forbindelser, som de have, den ene hælder i den anden! De have Rør til alle Kanter og kunne hente Kræfter i Byen og uden for Byen! Men hver af os Tranlygter lyser af hvad man selv har i sig og ikke ved Familiefab. Vi og

vore Forfædre have lyst for Kjøbenhavn fra uendelig gammel Tid, langt tilbage. Men da det nu er den sidste Aften, vi lyse og staa, saa at sige, i andet Geled her i Gaden med eder, I skinnende Kammerater, saa ville vi ikke mule og misunde, nej langtfra, vi ville være glade og godmodige. Vi ere de gamle Skildbagter, som afløses af ny-støbte Drabanter i bedre Uniform end vor. Vi ville fortælle eder, hvad vor Slægt, helt op til Tip-tippe-tip-Nidemor-Lygte har set og oplevet: hele Kjøbenhavns Historie. Gid I og eders Efterkommere, indtil den sidste Gas-Kandelaber, maa opleve og kunne fortælle lige saa mærkelige Ting, som vi, naar I engang saa Afsted, og det saa I! Det maa I være forberedte paa. Menneskene finde nok paa en stærkere Belysning end Gas. Jeg har hørt en Student sige, at man hntede om, at de vilde komme til at brænde Søvand!" det spruttede i Bægen, da Lygten sagde disse Ord; det var, som den allerede havde Vand i sig."

Gudsader hørte nøje efter, tænkte over og fandt, at det var en udmærket Ide af de gamle Lygter, i denne Overgangs-Aften fra Tran til Gas at fortælle og fremvise hele

Kjøbenhavns Historie. „En god Tde maa man ikke slippe,“ sagde Gudfader, „jeg tog den straks, gif hjem og lavede denne Billedbog til dig, den gaar endnu længere tilbage i Tiden, end Lygterne kunne.

Her er Bogen, her er Historien:

„Kjøbenhavns Liv og Levned“,

den begynder med Bælgmærke, et fulsort Blad, det er det mørke Tidsrum.

„Nu vende vi Bladet!“ sagde Gudfader.

„Ser du Billedet? Kun det vilde Hav og den blæsende Nordostvind; den driver svære Isstykker; ingen er ude at sejle paa dem uden store Stenblokke, som oppe i Norge ramlede fra Fjeldene ned paa Isen. Nordostvinden blæser Isen af Sted; han vil vise de tykke Bjerge, hvilke Knolde der findes oppe i Norden. Isflaaden er allerede nede i Sundet ud for Sjællands Kyst, hvor nu Kjøbenhavn ligger, men da var der intet Kjøbenhavn. Der var under Banded store Sandbanker, imod en af disse stodte Isstykkerne med de store Kullesten; den hele Isflaade blev staaende, Nordostvinden kunde ikke faa den af Grunden, og saa blev han saa gal i sit Hoved, som han kunde lide det, og lyste Forbandelse over den Sandbanke, „den Thyvegrund“, som han kaldte den, og han svor, at løstede den sig nogensinde op over Havfladen, da skulde Thyve og Røvere komme der, Stejler og Hjul blive rejste.

Men idet han saaledes bandede og skændte, brød Solen frem, og paa dens Straaler gnygede og svang sig Lyse, milde Vænder, Dagsbørn; de dansede hen over de fuldebringende Is-

stykker, der smeltede derved, og de store Kullestene sank ned paa Sandbunden."

"Sol-Krabyl!" sagde Nordostvinden. "Er det Kammeratskab og Familiestab! Det skal jeg huske, og det skal jeg hævne. Nu lyser jeg Forbandelse!"

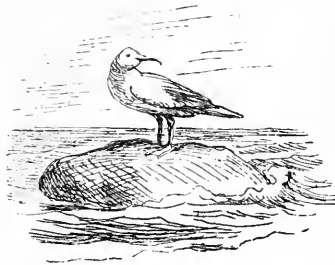
"Vi lyse Velsignelse!" sang Lyshornene. "Banken skal hæve sig, vi ville stærne den! Det sande, det gode og skønne skal bygge der!"

"Sludder for en Sladder!" sagde Nordostvinden.

"Se, om alt dette vidste nu Lygterne ikke at fortælle," sagde Gudfader, "men det ved jeg, og det er af stor Vigtighed for Kjøbenhavns Liv og Levned."

"Nu vende vi Bladet!" sagde Gudfader.

"Maringer ere gaaede, Sandbanken har løftet sig; en Søfugl har sat sig paa den største Sten, der ragede op af

Bandet. Du kan se det paa Billedet. Maringer og Mar ere gaaede. Havet kastede døde Fisk op paa Sandet, den sejge

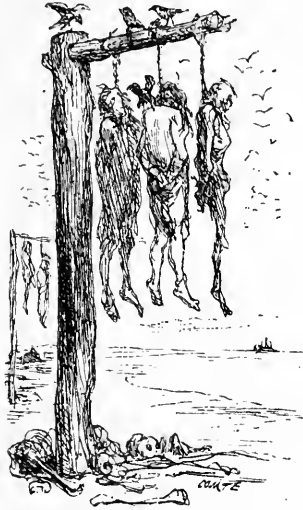
Marehalm skød frem, visnede, raadnede, gødede; der kom flere Urter Græs og Urter, Banken blev en grøn Holm. Vikingerne gik i Land. Der var Holmgang til Dødskamp og god Anfergrund ved Holmen ud for Sjælland.

Den første Tranlampe brændte, jeg tror, at de stegte Fisk over den, og Fisk var her nok af. Silden gik i store Stimer gennem Sundet, det var svært at føre Baaden hen over dem, det blinkede i Vandet, som var der Kornmod dernede, det lysnede i Dybet som Nordlysskin, Sundet havde Velstand af Fisk, derfor byggedes der Huse paa Sjællands Kyst; Væggene vare af Egetræ og Taget af Bark, der var Træer nok til det Brug. Skibe søgte ind i Havnen; Tranlygten hang i det gængende Lovværk; Nordostvinden blæste og sang: „Uh-uh!“ Lygte paa Holmen en Lygte, da var det en Thyvelygte: Smuglere og Thyve øvede deres Færd paa „Thvssø.“

„Jeg tror nok, det gror, alt det ilde, som jeg vilde,“ sagde Nordostvinden. „Snart kommer Træet, hvor jeg kan ryfte Frugter.“

„Og her staar Træet,“ sagde Gudfader. „Ser du Galgen paa Tyvsv. Der hænge i Jernkæder Røvere og

Mordere, akkurat som de den Gang hang. Vinden blæste, saa at de lange Benrade klappede, men Maanen skinnede meget fornøjeligt ned paa dem, som den nu skinner til et Skovbal. Ogsaa Solen skinnede fornøjeligt ned, smuldrede hen de dinglende Benrade, og fra Solstraalerne sang Lyssbørnene: „Vi vide det, vi vide det! Her skal dog blive smukt i en kommende Tid! Her skal blive godt og prægtigt!“

„Kyllingesnak!“ sagde Nordostvinden.

„Nu vende vi Bladet!“ sagde Gudfader.

„Klokkerne ringede i Roskilde By, der boede Bisp Absalon; han kunde læse sin Bibel og svinge sit Sværd; han havde Magt og Villie; de driftige Fiskere ved Havnen, hvis By groede frem og var Markedsplads, vilde Absalon stærke mod Overfald. Han lod stænke med Vievand den uærlige Grund: Thyso fik hæderligt Mærke. Murer og Tømrer tog fat derovre; der voksede en Bygning paa Bispens Bud. Solstraalerne kysjede de røde Mure, alt som de løftede sig.

Der stod Axtels Hus.

„Slot med Taarne
højvelbaarne;

Trapper,
Karnapper;

Buh!
Hu! —

Nordostvinden
tyk i Rinden

hvæste,
blæste,

Borgen stod alligevel!”

Dg ud for den stod „Havn“, Købmændenes Havn.

„Havfrubur med Søer blanke,
byggt ved grønne Sund.”*)

De fremmede kom der og købte den megen Fisk, byggede Boder og Huse med Blæreskind i Vindueshullet, Glasjet var for dyrt; der kom Pakhus med Gavl og med Vinde. Ser du derinde i Boderne sidde de gamle Svende, de tør

*) N. F. S. Grundtvig.

ikke gifte sig, de handle med Ingefær og Peber, de Peber-
svende!

Nordostvinden blæser gennem Gader og Gyder, lader
Støvet flyge, river ogsaa et Straatag af. No og Gris gaa i
Gadegroften."

"Jeg skal tue og knuge," siger Nordostvinden; „suse
om de Huse og om Næls Hus! Jeg kan ikke fejle! De
kalde det Stejleborg paa Tyvso."

Og Gudfader viste et Billede deraf, han selv havde
tegnat. Paa Muren var Pæl ved Pæl, paa hver sad en
fangen Sorovers Hoved og viste Tænder.

„Det er virkelig sket," sagde Gudfader; „det er værd
at kende og godt at forstaa."

Bisp Absalon var i Badstuen og hørte da gennem den tynde Væg, at et Fribytterfisk kom derude. Straks sprang han af Badet og paa sit Fartøj, blæste i Hornet, og Mandstabet kom, Pilene fløj i Kobernes Ryg, de vilde derfra, de roede saa skrap; der fæstede sig Pile i deres Hænder, der var ikke Tid til at rive dem ud. Bisp Absalon fangede hver levende een og hug Hovedet af dem; hvert et blev sat paa Slottets Ringmur. Nordostvinden blæste med tykke Ræber, med ondt Bejr i Ræsten, som Sømanden siger.

„Her vil jeg strække mig,“ sagde Vinden; „her vil jeg lægge mig og se paa det hele Fram.“

Den hvilede i Timer, den blæste i Døgn; Aaringer gif.“

„Vægteren kom frem paa Slottets Taarn; han saa mod Øster, mod Vester, mod Sønder og Nord. Der har du

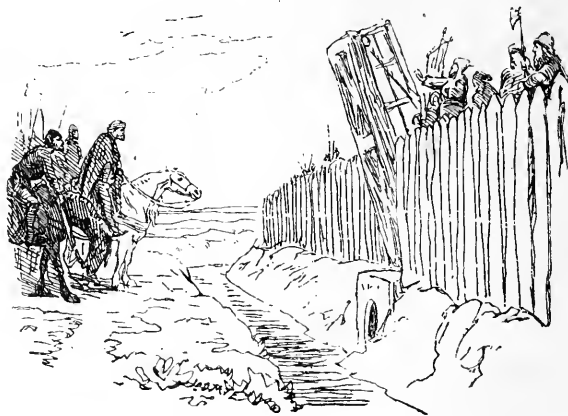

det paa Billedet," sagde Gudfader og viste det. „Du ser ham der, men hvad han saa skal jeg sige dig.

Fra Stejleborgs Mur er der aabent Vand helt ud til Rjøgebugt, og bredt er Farvandet over til Sjællands Kyst. Foran Serritslev Mark og Solbjerg Mark, hvor de store Landsbyer ligge, vokser mer og mer den ny Stad med gavlede Bindingsværkshuse. Der er hele Stræder for Stomagere og Skindere, for Krydderhandlere og Olfok; der er Markedsplads, der er Gildeshus, og tæt ved Stranden, hvor før var en Ø, staar den prægtige Kirke for Sankt Nicolaus. Den har Taarn og Spir, umaadeligt højt; hvor spejler det sig i det klare Vand! Ikke langt herfra staar Vor Frue Kirke, hvor Messerne læses og synges, Røgelsen duster, Bokslys brænde. Købmandshavn er nu Bispenes Stad; Bispen af Roskilde raader og regerer.

Bisp Erlandsen sidder paa Njels Hus. Der brases i Koffenet, der skænkes Øl og Claret, der er Lyd af Giger og Redeltrommer. Kerter og Lamper brænde, Slottet skinner, som var det Lygten for det hele Land og Rige. Nordostvinden blæser om Taarn og om Mur, de staa nok fast; Nordostvinden blæser om Byens Befæstning Vester paa, et gammelt Plankeværk kun; det holder vel! Der uden for staar Danmarks Konge Christopher I. Oprørerne slog ham ved Skjelskør; han søger Tilflugt i Bispenes By.

vinden suser og siger som Bispen: „Bliv ude! Bliv ude! Porten er lukket for dig.“

„Det er Ufreds Tid, det er tunge Dage, hver Mand vil raade sig selv. Det holstenske Banner vajer fra Slottets Taarn.

Der er Savn og Suk, det er Ungestens Nat: Strid i Landet og den sorte Død, bælgnorsk Nat — men saa kom Atterdag.

Bispens By er nu Kongens By; den har gavlede Huse og snævre Gader, den har Vægter og Raadhus, den har en muret Galge ved Vesterport. Ingen udenbys Mand tør hænges i den; man maa være en Stadens Borger for at kunne dingle der, komme op saa højt, at se Kjøge og Kjøgehøns.

„Det er en dejlig Galge,“ siger Nordostvinden; „det skønne gror!“ og saa hvæste og blæste den.

Fra Tyffland blæste Fortræd og Nød.

„Hanferne kom,“ sagde Gudsfader; „de kom fra Pafhus og Dist, de rige Købmænd fra Koftock, Lübeck og Bremen, de vilde snappe mer end Guldgaafen fra Valdemars Taarn; de raadede mere i Dankongens By end Dankongen selv, de kom med væbnede Skibe, ingen var forberedt; Kong Erik havde ej heller Sind at slaas med de tyske Frænder, de vare saa mange, saa stærke. Kong Erik og alle hans Hofmænd jog hasteligt ud af Vesterport til Sorø By, til den stille Sø og de grønne Skove, til Kærligheds Sang og Bægerklang.

Men een blev tilbage i Kjøbenhavn, et Kongehjerte, et Kongefind. Ser du Billedet her, den unge Kvinde, saa fin og spæd, med havblaa Djne og horgult Haar; det er Danmarks Dronning Philippa, Englands Prinsesse. Hun blev i den ængstede Stad, hvor i de smaa Gyder og Gader, med de stejle Trapper, Skure og tilklinede Boder, Byfolkene

vrimle og vide ikke ud eller ind. Hun har Mand's Mod og Hjerte; hun kalder Borgere og Bønder, opmuntret, opmander. Skibene tiltakles, Blokhuseene faa Mænd, Karrebasserne knalder; der er Jld og Damp, der er godt Humør, Vor Herre slipper ej Danmark. Og Solen skinner ind i alle Hjerter, den lyser ud af alle Døre i Sejrsglæde. Velsignet være Philippa! Det er hun i Hytte, det er hun i Hus, det er hun i Kongens Slot, hvor hun plejer de. saarede og

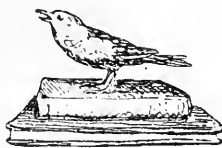

syge. Jeg har klippet en Krans og lagt om Billedet her," sagde Gudfader. „Velsignet være Dronning Philippa!“

„Nu springe vi Aaringer frem!“ sagde Gudfader. „Kjøbenhavn springer med. Kong Christian I har været i Rom, er velsignet af Paven, og hædret og hylbet paa den lange Vej. Han bygger herhjemme en Gaard af brændte

Sten; der skal Lærdommen gro, sættes frem paa Latin. Fattigmands Barn fra Plov og fra Værksted kan ogsaa komme med, tigge sig frem, faa den lange, sorte, siede Kappe, synge for Borgernes Dør.

Tæt op til Lærdommens Gaard, hvor alt er Latin, ligger et lille Hus; derinde raader det Danske, i Sprog og i Sæder. Der er Ællebrød til Morgenkost, og der er Middag Klokkerne ti om Formiddagen. Solen skinner ind ad de smaa Ruder, paa Madskab og Bogskab; i det ligger skrevne Skatte, Hr. Mikkel's „Rosenkrans“ og „gudelige Komedier“, Henrik Harpestrengs Lægebog, og Danmarks Rimkrønike af Broder Niels i Sorø; dem bør

hver Danismænd kende, siger Husherren, og han er Mand for, at de kunne blive kendte. Det er Danmarks første Bogtrykker, Hollænderen Gotfred van Gehmen. Han over den sorte, velsignede Kunst, Bogtrykkerkunsten.

Og Bøgerne komme til Kongens Slot og i Borgerens Hus. Ordspog og Sange faa evigt Liv. Hvad Menneket ikke tør sige i Sorg og Lyst, synger Folkesangens Fugl, forblommet og dog klart; den flyver saa frit, den flyver saa vidt igennem Borgestue, gennem Ridderborg; den sidder som Falk paa Ridderfrøkenens Haand og kvadrer, den lister sig

ind som lille Mus og piper i Hundehullet for den trælbundne Bønde.

„Det er Mundsvejr det hele!“ siger den skarpe Nord-
ostvind.

„Det er Foraarstid!“ siger Solens Straaler; „se,
hvor piper det grønne!“

„Nu blade vi frem i vor Billedbog!“ sagde Gudfader.

„Hvor straaler Kjøbenhavn! Der er Turnering og
Leg, der er Optog med Pragt; se de ædle Riddere i Rust-
ning, se de høje fornemme Fruer i Silke og Guld! Kong
Hans giver sin Datter Elisabeth til Kurfyrsten af Bran-
denborg. Hvor er hun ung, hvor er hun glad! hun træder
paa Fløjl; der er en Fremtid i hendes Tanker: Huslivets
Lykke. Tæt ved hende staar hendes kongelige Broder Prins
Christjern med de tungfindige Dine og det hede, brusende
Blod. Ham har Borgerfolket kær, han kender dets Tryk, han
har Fattigmands Fremtid i Tanke.

Gud alene raader for Lykken!“

„Nu blade vi frem i vor Billedbog!“ sagde Gudfader.

„Skarpt blæjer Vinden, synger om det skarpe Sværd, om den
tunge Tid, om Ufredstid.

Det er en iskold Dag, det er midt i April. Hvorfor
stimler Mængden sammen uden for Slottet foran den gamle

Toldbod, hvor Kongeskibet ligger med Sejl og Flag? I Binduer og paa Tage ere Folk at se. Der er Sorg og Bedrøvelse, Forventning og Angest. De se mod Slottet, hvor før var Fakkeldans i de gyldne Sale, men nu saa stille og tomt; de se mod Bindueskarnappen, hvor Kong Christjern saa ofte saa ud over „Hofbroen“ og ad det smalle „Hofbrostræde“ til sin Duellil, den hollandske Pige, han hentede fra Bergens By. Skodderne ere skudte for. Mængden ser mod Slottet, nu aabnes Porten, Vindebroen sæntes. Der kommer Kong Christjern med sin trofaste Hustru Elisabeth; hun vil ej forlade sin kongelige Herre, nu han er saa haardt betrængt.

Der var Ild i hans Blod, der var Ild i hans Tanke; han vilde bryde med den gamle Tid, bryde Bondens Nag, være Borgeren god, stække „de graadige Høge“; men de vare

ham for mange. Han drager fra Land og Rige, for derude at vinde Venner og Frænder for sig. Hans Hustru og tro-

faste Mænd følge med; hvert Dje er vaadt nu i Skilsmisfens Stund.

Der blander fig Stemmer i Tidens Sang, imod ham og for ham, et tredobbelt Kor. Hør Adelens Ord, de staa skrevne og trykte:

„Ve over dig, Christjern den Dnde! det udøste Blod paa Stockholms Torv raaber højt over dig, Forbandelsens Ve!“

Og Munkenes Raab har den samme Dom: „Du være forstødt af Gud og af os! Den lutherfke Lære kaldte du hid; til den gav du Kirke og Prædikestol, lod Djævelens Tunge tale. Ve over dig, Christjern den Dnde!“

Men Bonde og Borger græde saa dybt: „Christjern, du Folketære! Gj Bonden skal kunne sælges som Kvæg, ikke byttes bort for en Jagthund! Den Lov er dit Skudsmaal!“ Men Fattigmands Ord er som Abner for Binden.

Nu sejler Skibet Slottet forbi, og Borgerne løbe op paa Volde for der endnu engang at se den sejlende Kongesnække.“

„Tiden er lang, Tiden er trang; stol ikke paa Venner, stol ikke paa Frænder!“

Farbroyder Frederik paa Slottet i Kiel vilde nok være Konge i Landet.

Kong Frederik ligger for Kjøbenhavn. Ser du Billedet her: „det tro Kjøbenhavn“. Rundt om ere kul-

forte Skyer med Billed paa Billed; betragt kun hvert! Det er et klingende Billed, det klinger endnu i Sagn og Sang: Den tunge, trange, den bitre Tid i Maringers Gang.

Hvor gik det Kong Christjern, den vildsomme Fugl? Derom have Fuglene sjunget, og de flyve vidt, over Land og Sø. Storfen kom tidligt i Foraars tid, Syd fra over det tykke Land; den havde set, hvad der nu fortælles.

„Den flygtende Kong Christjern saa jeg køre paa Iynggroede Hede; der mødte ham et usfelt Røretøj, forspændt med een Hest; i det sad en Kvinde, Kong Christjerns Søster, Markgrevinden af Brandenburg; tro den lutheriske Lære var hun jaget bort af sin Husbond. Paa den mørke Hede mødtes de landflygtige Kongebørn*). Tiden er trang, Tiden er lang, stol ikke paa Ven eller Frænde!“

Svalen kom fra Sønderborg Slot med klagelig Sang. „Kong Christjern er forraadt! Han sidder der i det brønddybe Taarn; hans tunge Trin slide Spor i Stengulvet, hans Fingre sætter Mærke i det haarde Marmor.“

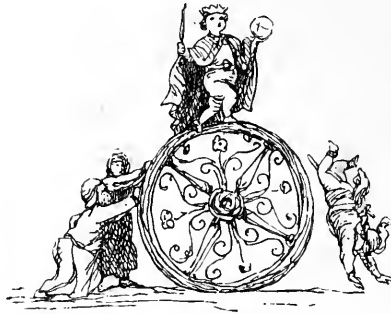
„O hvilken Sorg fik slige Ord,
som Stenens Fure fik?“**).

Fiskeørnen kom fra den rullende Sø! den er aaben og fri, der flyver et Fartøj, det er den kæffe Fyenbo Søren

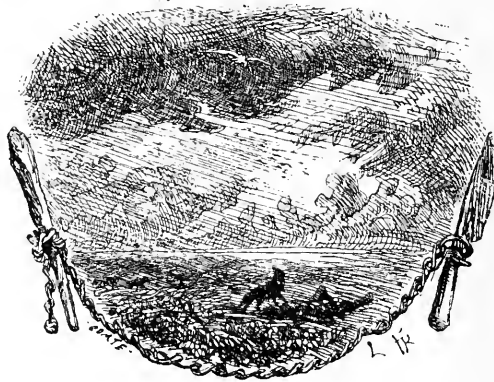
*) „De er vel underligt at betænke, at saadan en gudsrøttig, fin og fornem Første, som Kong Hans vaar, at hans Børn skulde haaffue saa liden Lykke i Verden.“
Arild Hvitfeld.

***) Fr. Paludan-Müller.

Norby. Lykken er med — men Lykken er som Vejr og Vind omskiftelig.

I Sjælland og Fyen strige Ravn og Krage: „Vi ere oppe at age! Det gaar saa bra, saa bra! Her ligge Madfjer af Heste, og Mennesker med.“ Det er Ufreds Tid,

det er Grevens Fejde. Bonden tog sin Kølle, Købstadmanden sin Kniv, saa raabte de højt: „Vi slaa Ulvene ihjel, saa at ingen Unger blive tilbage!“ Der drive Skyer og Røg fra de brændende Byer.

Rong Christjern er Fange paa Sønderborg Slot;

han slipper ej fri, ser ej Kjøbenhavn og dens bitre Nød. Paa Nørre-Fælled staar Christian III, hvor Faderen stod. I Staden er Mangel; der er Hunger og Smitsot.

Op til Kirken Mur sidder i Bjælter en udmagret Kvinde, et Lig er hun; to levende Børn ligge paa hendes Skod og sugte Blod af den dodes Bryst.

Modet er faldet, Modstanden falder. Du tro Kjøbenhavn!"

„Der blæses Fanfare; hör Pauker og Trompeter!

I rige Klæder af Silke og Fløjl og med vajende Fjer komme paa guldbrænmede Heste de adelige Herrer; de ride til Gammeltorv. Er der Karrusel eller Turnering efter vante Skik? Borgere og Bønder i deres bedste Bynt søge ogsaa derhen. Hvad er der at se? Er der rejst et Baal til at brænde papistiske Billeder, eller staar Bøddelen der, som han stod ved Slaghøeks Baal? Kongen, Landets Herre er Lutheran, det skal kendes, hævdes og lyfes i Ruld.

Højfornemme Fruer og adelige Jomfruer sidde med høje Kraver og Perler paa Huen bag de aabne Vinduer og se al den Stads. Paa udbredt Klæde, under Klædestag, sidder Rigtets Raad i ældgammel Dragt, nær Kongens Trone. Kongen er tavst. Nu læses op i det danske Sprog hans Villie, Rigsraadets Villie; Borger og Bønde faa strenge Ord, Kæbselsens Ord for al den Modstand, de havde vist mod den høje Nbel. Ndmthget blev Borgeren, Bønden blev Træl. Nu lyder Fordømmelsens Ord mod Landets Bisper. Deres Magt

er forbi. Alt Kirkens og Klostrenes Gods bliver henlagt til Konge og Adel.

Der er Hovmod og Had, der er Prunk, der er Duf.

„Fattige Fugl kommer hinkende,

kommer linkende . . .

Rige Fugl kommer jufende,

kommer brusende!“ —

Omskiftelsens Tid har tunge Skyer, men ogsaa Solskin; det lyfte just nu i Lærdommens Gaard, Studentens Hjem, og Navne lyse ud derfra helt op i vor Tid. Hans Tausen, den fynske fattige Smedesøn:

„Det var hin liden Smaadrenge fra Birkende By,

hans Navn sløj over Danmark med folkeligt Ry.

En dansk Morten Luther, han stred med Ordets Sværd,

og sejrede med Anden i Hjertesolkets Hær.“*)

*) B. S. Ingemann.

Der lyser Navnet Petrus Palladius, Latin, men paa Dansk Peter Plade, Roskilde Bisp, ogsaa Søn af en fattig Smed i Jydernes Land. Og af Adelsnavne straaler Hans Friis, Rigets Kansler. Han satte Studenten ved sit Bord, sørgede for ham og for Piblingen med. Og een fremfor alle faar Hurra og Sang:

„Mens een Student ved Njels Havn
et Bogstav ved at skrive,
saa længe skal Kong Christians Navn
med Hurra hilset blive.“ *)

Der kom Solstraaler mellem de tunge Skyer i Om-
skiftelsens Tid.“

„Nu vende vi Bladet.

Hvad suser og synger i „Store Bælt“ under Samso
Kjst? Af Soen stiger en Havfrue med tanggrønt Haar, hun

*) Poul M. Møller.

spaar for Bonden: En Prins skal fødes, der bliver en Konge, mægtig og stor.

Paa Marken, under den blomstrende Hvidtjørn, han fødtes. Nu blomstrer hans Navn i Sagn og i Sange, i Riddergaarde og Slotte rundt om. Børsen stød frem med Taarn og Spir; Rosenborg løftede sig og saa langt ud over Bolden; Studenten selv fik sit eget Hus, og tæt derved stod og peger endnu mod Himlen det „runde Taarn“, en Urania-Søjle, der ser mod Hveen, hvor Uranienborg knejsede; dens gyldne Kupler fik Glans i Maanenskin, og Havfruer sang om Manden derinde, som Konger og Mandens Stormænd besøgte, den Snilletsbaarne, af Adelsblod, Tycho Brahe. Han løftede Danmarks Navn saa højt, at med Stjernehimlen det kendtes i alle Jordens aandlyste Lande. Og Danmark stødte ham bort fra sig.

Han sang Trøst i sin Smerte:

„Er ej Himlen alle Begne,
hvad behøver jeg saa mer?“

Hans Sang har Folkesangs Liv, som Havfruens Sang om Christian den Fjerde.“

„Nu kommer et Blad, du skal rigtig se paa!“ sagde Gudfader; „der er Billed paa Billed, som i Ræmpevisen Vers paa Vers. Det er en Sang, saa glædelig i sin Begyndelse, saa sørgelig i sin Udgang.“

Der danser et Kongebarn paa Kongens Sløt, hvor er hun yndig at se! Hun sidder paa Christian den Fjerdes

Skød, hans elskede Datter Eleonore. I kvindelige Sæder og Dyder hun grov. Den mægtige Adels fornemste Mand Corfits Ulfeldt er hendes Brudgom. Hun er Varn endnu; hun faar ogsaa Ris af sin strenge Hovmesterinde; hun klager for Kæresten, og hun har Ret. Hvor er hun klogtig, danis og oplært, kan Græsk og Latin, synger Italiensk til sin Luth, ved at tale om Paven og Luther.

Kong Christian ligger i Gravkapel i Roskilde Dom, Eleonores Broder er Konge. Der er Glans og Pragt paa Slottet i Kjøbenhavn, der er Skønhed og Snille, først Dronningen selv: Sophie Amalie af Lyneborg. Hvo styrer sin Hest saa vel som hun? Hvo har i Dansen en Majestæt som hun, hvo taler med Rendskab og Aand som Danmarks Dronning?

„Eleonore Christine Ulfeldt!“ de Ord blev sagt af den franske Gesandt. „I Skonhed, Kløgt overstraaler hun alle.“

Fra Slottets bonede Dansegulv voksede Middets Borre; den hængte sig fast, den filtrede ind og hvirvlede om sig Krænkelsens Haan: „Det Slegfredbarn! Hendes Arm skal holde ved Slottets Bro; hvor Dronningen fører, skal Fruen gaa!“ Det syger med Sladder, med Dypspind og Løgn.

Og Ulfeldt tager sin Hustru ved Haand i den stille Nat. Nøglerne har han til Stadens Porte; han aabner en af dem, Hestene vente derudenfor. De ride langs Stranden, og sejle saa bort til det svenske Land.“

„Nu vende vi Bladet, som Lykken vender sig for de to. Det er Efteraarstid, Dagen er kort, Natten er lang; det er graat og vaadt, Vinden saa kold og i stigende Styrke. Det suser i Løvet paa Boldens Træer, Løvet flyver ind i Peder Dres Gaard; den staar tom og forladt af sit Herskab. Vinden suser ud over Christianshavn, om Kaj Lykkes Gaard, nu er den Tugthus. Han selv er jaget fra Ære og Land, hans Vaaben er brudt, hans Billede hængt i den højeste Galge; saaledes er straffet hans kaade, letfærdige Ord om Landets hædrede Dronning. Højt tuder Vinden og farer hen over den aabne Plads, hvor Rigshovmesterens Gaard har staaet; nu er kun tilbage af den een Sten, „den drev jeg som Kullesten herved paa den sejlene Is,“ suser

Binden, „Stenen strandede, hvor siden Thyssø skød op, forbandet af mig; saa kom den med i Hr. Ulfeldts Gaard, hvor Fruen sang til den klingende Lut, læste Græsk og Latin og knejsede stolt, nu knejser kun Stenen her med sin Indskrift:

„Forræderen Corfik Ulfeldt
til ævig Spot, Skam og Skjændsel.“

Men hvor er hun nu, den fornemme Frue? Hu—ih—hu—ih! piber Binden med skærende Røst. I „Blaa Taarn“ bag Slottet, hvor Havvandet slaar mod den slimede Mur, der har hun alt siddet i mange Aar. Der er i Kamret mere Røg end Varme; det lille Bindue er højt under Loftet. Kong Christian den Fjerdes forkælede Barn, hun den fineste

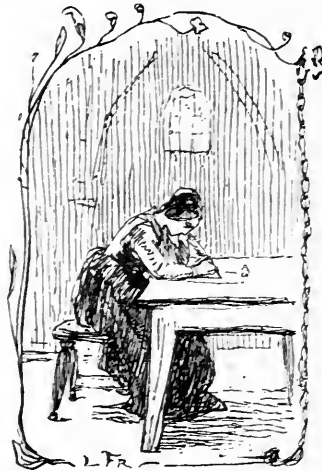
Froken og Frue, hvor sidder hun ringe, hvor sidder hun slet! Grindringen hænger Gardin og Tapet om Fængslets tilrøgede

Bægge. Hun huser sin Barndoms dejlige Tid, sin Faders milde, straalende Træt; hun huser sin pragtfulde Bryllupsfærd: hendes Stoltheds Dage, hendes Trængselstid i Holland, i England og paa Bornholm.

„Ej noget synes tungt for Ægte-Kærlighed,
Trofasthed er den Dyd, man ej tør blues ved.“

Dog, da var hun hos ham, nu er hun ene, for altid ene! Hun ved ej hans Grav, og ingen ved den.

„Trostab mod Manden var al hendes Brøde.“

— Hun sad i Aaringer, lange og mange, mens Livet rørte sig udenfor. Det staar aldrig stille, men det ville vi et Øjeblik her, tænke paa hende og Sangens Ord:

„Min Husbond holdt jeg tro min Ed
i Nød og stor Glende!“

„Ser du Billedet her?“ sagde Gudfader.

„Det er Vintertid; Frosten slaar Bro mellem Laaland og Fyen, Bro for Carl Gustav, som drager ustandseligt

frem. Der er Plyndring og Mordbrand, Angest og Nød i det hele Land.

Svensken ligger for Kjøbenhavn. Det er bidende koldt og en flygende Sne; men tro sin Konge og tro sig selv staa Mænd og Kvinder rede til Kampen. Hver Haandværksmand, Bodsvend, Student og Magister er oppe paa Volden til Værn og Forsvar. Der er ingen Frygt for de gloende Kugler. Kong Frederik ivor, han vilde dø i sin Rede. Han rider deroppe, og Dronningen med ham. Der er Mod og Mandstugt og Fædrelandsfind. Lad Svensken kun trække sin Vigsfjorte paa og snige sig frem i den hvide Sne, forsøge at storme! Der væltes Bjælker og Sten ned

paa dem; ja Kvinderne komme med Bryggerkedler og hælde sydende Veg og Tjære over de stormende Tjender.

I denne Nat er Konge og Borger een samlet Magt. Og der er Frelse, og der er Sejr. Klokkerne ringe, Takkesang lyder. Borgerfolk, her vandt du Adelspore!"

„Hvad følger vel nu? Se Billedet her!

Bisp Svane's Frue kommer i luftet Arm; det tør kun den høje, mægtige Adels. De stolte Junkere bryde Vognen itu; Bispinden maa gaa til sin Bispegaard.

Er det den hele Historie? — Langt større skal brydes i næste Stund, Overmod's-Bældet.

Borgemeester Hans Ranssen og Biskop Svane række hinanden Haand til Gerning i Herrens Navn. De tale med Kløgt og med Uerlighed; det høres i Kirken og i Borgerens Hus. Et Sammenholds-Haandslag og Havnen spærres, Portene lukkes, Stormklokkerne ringer, Magten er givet til Kongen alene, han, som blev i sin Rede i Farens Stund; han herske, han raade over store og smaa!

Det er Uenevoldstiden."

„Nu vende vi Bladet og Tiden med det.

„Hallo, hallo, hallo!“ Floven er lagt til Side, Lynge faar Lov at gro, men Jagten er god. „Hallo, hallo!“ Hør de svingrende Horn og de halvende Hunde. Se Jæger-

skaren, se Kongen selv, Kong Christian V; han er ung og glad! I Slot og i Stad er der Lyftighed. I Salene Bokslys, i Gaarden Fakler, og Byens Gader have faaet Lygter. Alt straaler saa nyt! Den ny Adel, indkaldt fra Tyskland, Baroner og Grever, faa Gunst og Gave; nu gælde Titler og Rang og det tyske Sprog.

Da klinger en Stemme saa ægte dansk, det er Væverens Søn, som nu er Bisp, det er Kingos Røst; han synger de dejlige Psalmer.

Der er en anden Borgermands Søn, en Vintappersøn, hans Tanke lysner i Lov og Ret; hans Lovbog blev Guldsgrund for Kongens Navn, det staar ind i kommende Tider. Den Borgersøn, Landets mægtigste Mand, faar Adelskjold og Fjender med, saa Bøddelens Sværd paa Retterstedet er over Griffenfeldts Hoved. Da lyder Benaadning med

evigt Fængsel. De sende ham til en Klippe under Thron-
hjem's Kyft:

„Munkholm — Danmarks Sankt Helena.“

Men Dansen gaar let i Slottets Sal, der er Glans og
Pragt, der er livlig Musik, der danse Hofmænd og Fruer.“

„Nu kommer Frederik IV's Tid!

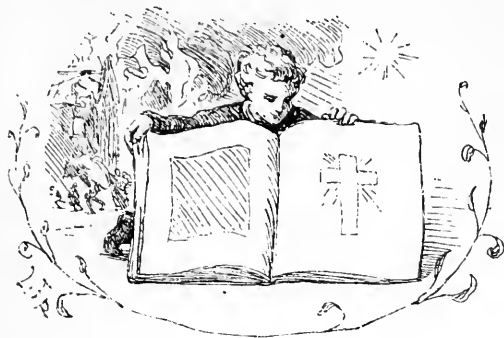
Se de stolte Skibe med Sejrsflag! Se det rullende
Hav! Ja, det kan fortælle om Storbefrist, om Danmarks
Hæder. Vi huske Navne, den sejræle Sehested og Gyl-
denløve! Vi huske Hvitfeldt, der, for at frelse den danske
Flaade, sprængte sit Skib og fløj mod Himlen med Dane-
broge. Vi tænke paa Tiden og Striden den Gang, og Helten,
der sprang fra det norske Fjeld til Danmarks Værn: Peter
Lordenskjold. Fra det herlige Hav, fra det svulmende Hav
tordner hans Navn fra Kyft til Kyft:

„Der slog et Lyn igennem Pudderstøvet,
en Torden gennem Tidens Hvissen lød;
en Skrædderdreng sprang ned fra Skrædderbordet,
fra Norges Kyft løb ud en liden „Snau.“
Og Vikingaanden over Nordens Hav
fløj atter, ungdomskæt og staaomgjordet.“*)

Der kom en Luftning fra Grønlands Kyft, en Duft
som fra Bethlehems-Landet; den meldte om Evangeliets Lys
ved Hans Egede og hans Hustru.

*) Carl Ploug.

Det halve Blad her har derfor Gulgrund; det andet halve, der tyder Sorgen, er aftegraat med sorte Stænk, som fra Ildens Guister, som fra Sot og Syge.

I Kjøbenhavn raser Pesten. Gaderne ere tomme, Dørene stængede, rundt om er tegnet med Kridt et Kors: derinde er Soten, men hvor Korset er jort, ere alle døde.

I Natten bæres Ligene bort, uden Klokkelång; de tage paa Gaden de halvdøde med; Rustvognene rumle, de ere fyldte med Lig. Men ud fra Krostuen lyder fælt berusedes Sang og vilde Skrig. Ved Drik ville de glemme den bitre Nød; de ville glemme og ende — ende! Alt faar jo Ende. Her ender Bladet med anden Nød og Prøvelsestid for Kjøbenhavn.

Kong Frederik IV lever endnu; hans Haar er graanet Aarenes Løb. Fra Vinduet paa Slottet ser han ud i det stormfulde Vejr; det er sent paa Aaret.

I et lille Hus ved Vesterport leger en Dreng med sin Bold; den flyver op paa Loftet. Den lille tager en Tælle-

praas, gaar op for at søge, da tændes der Ild i det lille Hus, i den hele Gade. Det lysner i Luften, saa Skjerne skinne. Se Flammerne vokse! Der er Føde for Ilden, der er Hø og Halm, der er Klæst og Tjære, der er Stabler af Brænde til Vintertiden. Og alting brænder. Der er Graad og Strig, der er stor Forvirring. I Brimlen rider den gamle Konge, opmuntret, befaler. Der sprænges med Krudt, rives Huse ned. Nu brænder det ogsaa i Nørre Kvarter, og Kirkerne brænde: Sankt Petri, Vor Frue! Hør Sangværket spiller sin sidste Sang: „Breden du afvend, Herre Gud af Naade!“

Nun „Runde Taarn“ staar, og Slottet staar; rundt om ere rygende Tomter. Kong Frederik IV er Folket god, han trøster og mætter, han er hos det, er de husvildes Ven. Belfignet er Frederik IV!“

„Se nu dette Blad!

Se den gyldne Karm, med Tjenere rundt om, med væbnede Ryttere foran og bagved, kommer fra Slottet, hvor der er spændt en Jernlænke for at hindre Folket i at komme alt for nær. Hver uadelig Mand maa gaa over Pladsen med blottet Hoved; thi ses ej mange, de undgaa Stedet. Der kommer nu een med nedflaaet Blik, med Hatten i Haanden, og det er just den Mand, i den Tid, som vi nævne højt:

„Som reusende Stormvind hans Tale klang,
til Solstin i kommende Dage;
indsmuglede Noder som Græshopper sprang
den Vej, de var komne, tilbage.“*)

Det er Snillet og Lunet, det er Ludvig Holberg. Den danske Scene, hans Storheds Slot, har man lukket, som var det Forargelsens Bo. Al Glæde er strinlagt; Dans, Sang og Musik er forbudt og lyst bort. Nu raader den mørke Kristendom.“

„Der Dänenprinz!“ som hans Moder ham kaldte, nu kommer hans Tid med Solstinsvejr, med Tuglenes Sang,

*) Christian Wilster.

med Glæde, Danskhed og Lystighed: Kong Frederik V er Konge. Dg Lænkerne tages fra Pladsen ved Slottet; den

danfke Scene er aabnet igen, der er Latter og Lyst, der er godt Humor. Dg Bønderne ride Sommer i By! Det er Munterhedstid efter Fastetid og Forknyttelsens Tid. Det skønne trives, sætter Blomst og Frugt i Toner, i Farver, i bildende Kunst. Hør Gretrys Musik! Se Londemanns Spil! Dg Danmarks Dronning elsker det Danfke. Lovise af England, dejlig og mild; velsigne dig Gud i sin Himmel! Solstraalerne synges lifligt i Kor om Dronninger i det danfke Land: Philippa, Elisabeth, Lovise."

„Den jordiske Del er længst skrinlagt, men Sjælene leve, og Ravnene leve. Igen sender England en Kongebrud: Mathilde, saa ung og snart saa forladt! Om dig ville Digtere synges i Tiden, om Ungdomshjertet og Prøvelsens Stund. Dg Sangen har Magt, en unævnelig Magt gennem

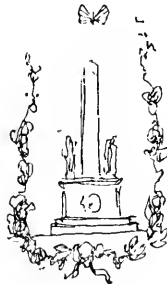
Tider og Folk. Se Slottets Brand, Kong Christians Borg! Man søger at frelse det bedste, der findes. Se Holmens Folk flæbe bort en Kurv med Soltøj og kostelige Sager; stor Rigdom er det, men pludseligt se de gennem den aabne Dør, hvor Flammerne lyse, en Buste af Bronze, Kong Christian IV. Da kaste de den Rigdom, de bære; hans Billede derinde er dem langt mere! det maa de redde, hvor tungt det endogfaa maa være at bære. De kende ham jo fra Ewalds Sang, fra Hartmanns dejlige Melodi.

Der er Magt i Ordet og Sangen, og den skal klinge een Gang saa stærkt om den stakkels Dronning Mathilde."

„Nu blade vi frem i vor Billedbog.

Paa Ulfeldts Plads stod den Skændselssten; hvor rejstes i Verden vel een som den? Ved Besterport blev en Støtte rejst, hvor mange i Verden er der vel som den?

Solstraalerne kysjede Rullestenen, Grundlaget under „Frihedsstøtten“. Alle Kirkeklokker ringede, Flagene vajede;

Folket jublede for Kronprins Frederik. Gamle og unge bar i Hjerte og paa Tunge Navnene Bernstorff, Reventlow, Colbjørnsen. Med straalende Øjne og takfyldte Hjerter læses Støttens velsignede Indskrift:

„Kongen bød, Stavnbaandet skal ophøre, Landbolovene gives Orden og Kraft, at den fri Bonde kan vorde fæk og opløst, flittig og god, hæderlig Borger, lykkelig!“

Hvilken Solfskinsdag! Hvilken „Sommer i By“!

Lyksaanderne sang: „Det gode gror! Det skønne gror! Snart falder Stenen paa Ulfeldts Plads, men „Frihedsstøtten“ skal staa i Solfskin, velsignet af Gud, Konge og Folk.“

„Vi har en gammel Landevej,
den gaar til Verdens Ende.“*)

„Det aabne Hav, aabent for Ven og Fjende, og Fjenden var der. Den sejlede op, den mægtige engelske Flaade; en Stormagt kom imod en lille. Kampen var haard, men Folket modigt:

„Hver stod fast og ufortrøden,
stod og stred og savned Døden!“**)

vandt Beundring af sin Fjende og begejstrede Danmarks Skjalde. Den Slagdag mindes den Dag i Dag med vajende Flag: Danmarks hædrende anden April, Skærtorsdags-Slaget paa Reden.“

*) N. F. S. Grundtvig.

***) W. H. F. Abrahamson.

„Maringer gif. En Flaade blev set i Øresund. Gjaldt det Rusland eller Danmark? Det vidste man ej, selv ingen om Bord.

Der er en Fortælling i Folkemund, at den Morgenstund i Øresund, da den forseglede Ordre blev brudt og læst op, og den lød: at tage den danske Flaade, traadte frem for sin Chef en ung Kaptajn, højhjertet i Ord og Daad, en Bretlands Søn: „Jeg svor,“ var hans Ord, „at til min Død vilde jeg kæmpe for Englands Slag, i aabent, ærligt Slag, men ej at ville overmande.“

Og dermed styrted han sig over Bord!

„Og Flaaden styrede mod Kjøbenhavn. —
Fjernt fra det Sted, hvor Slaget skulde stande,
laa han, Kaptajnen — ukendt er hans Navn —
et vandskoldt Lig, skjult af de sorte Baae,
til Strømmen drev ham op, og svenske Mænd
paa Fiskertog i stjernefulde Nætter
ham fandt, bar ham i Baae til Stranden hen
og — rasled om den dodes Epauletter.“*)

Fjenden stod for Kjøbenhavn; det lyfte i Flammer, vi mistede Flaaden, men ikke Modet og Troen paa Gud; han ydmyger, men løfter igen. Bunderne læges som i Cinheriers Slag. Kjøbenhavns Historie er rig paa Trøst.

Altid Folketroen var den,
Danmark har i Vor Herre en Ven.
Holde vi fast, han holder igen,
og Solen skinner i Morgen.

Snart skinnede den paa den rejste Stad, paa rige Kornmarker, paa Kløgt og Snille; en Fredens velsignet Sommer.

*) Carl Bagger.

dag, hvor Digtningen rejste sit fata morgana: saa farverigt herligt ved Dehlenschläger.

Og i Videnskaben blev gjort et Fund, langt mer end et Guldhorn i gammel Tid, en Bro af Guld blev funden:

— — „en Bro for Tankens Vn
i alle Tider ind i Folk og Riger.“

Hans Christian Orsted indskrev der sit Navn.

‘Dg se! Ved Slottet op til Kirken blev rejst en Gaard, til den gav selv den fattigste Mand og Kvinde glad sin Skærv.

„Du husker fra foran i Billedbogen,“ sagde Gudfader, „de gamle Stenblokke, som ramlede fra Norges Fjelde, og førtes paa Isen herned; de ere loftede igen fra

den dybe Sandgrund paa Thorvaldsens Bud i Marmorets Skønhed; dejligt at se!"

„Husk hvad jeg har vist dig, og hvad jeg fortalte! Sandgrunden i Havet løftede sig op, blev Værn for Havnen, bar Nyls Hus, bar Bispen's Gaard og Kongens Slot og bærer nu det skønnes Tempel. Forbandelsens Ord ere vejrede hen, men hvad Sollysets Børn i Glæde sang om en kommende Tid, er blevet opfyldt.

Saa mangen Storm er faret hen, den kan komme igen og vil atter henfare. Det sande og gode og skønne har Sejren.

Dg hermed er Billedbogen sluttet; men langt fra ikke Kjøbenhavns Historie. Hvo ved, hvad du selv engang skal opleve.

Det har tit set fort ud, blæst en Storm, men Solffinnet er dog ikke blæst bort, det bliver! og stærkere endnu end det stærkeste Solffin er Gud! Vor Herre raader for mere end for Kjøbenhavn."

Det sagde Gudfader og gav mig Bogen. Hans Dine lyfte, han var saa vis i sin Sag. Dg jeg tog Bogen saa glad, saa stolt og forsigtigt, som nyligt jeg bar min lille Søster for første Gang.

Dg Gudfader sagde: „Du maa meget gerne vise en og anden din Billedbog, du maa ogsaa nok sige, at jeg har lavet, Klifstret, tegnet det hele Værk. Men det er en Livsfag, at de straks vide, hvorfra jeg har faaet Ideen til den. Du ved det, fortæl det! Ideen skyldes de gamle Tranlygter, der netop, sidste Aften de brændte, viste for Stadens Gaskandelaber, som fata morgana, alt hvad der var set fra den første Lygte blev tændt ved Havnen, til nu Kjøbenhavn i denne Aften belystes baade af Tran og af Gas.

Du maa vise Bogen til hvem du vil, det vil sige, til Folk med milde Øjne og venligt Sind, men kommer en Helhest — saa luk

Gudsfaders Billedbog.”

Laserne.

Uden for Fabrikken stod i Stakke højt opstablede Kludebunker, samlede vidt og bredt fra; hver Las havde sin Historie, hver førte sin Tale, men man kan ikke høre dem alle sammen. Nogle Laser vare indenlandske, andre vare fra fremmede Lande. Her laa nu en dansk Las op til en norsk Las; pæredansk var den ene, og ravnorsk var den anden, og det var det morsomme ved de to, vil hver fornuftig Norsk og Dansk sige.

De kendte nu hinanden paa Sproget, naaget hvert af disse, sagde den Norske, var saa forskelligt, som Fransk og .

Hebraisk. „Vi gaa til Las for at faa det raat og oprindeligt, og Dansken laver sig sin suttesode fade Brage-Snak.“

Laserne talte, og Las er Las i ethvert Land, de gælde kun noget i Kludebunken.

„Jeg er norsk!“ sagde den Norske, „og naar jeg siger, at jeg er norsk, saa tror jeg at have sagt nok! jeg er fast i Trævlerne, som Urkjeldene i gamle Norge, Landet, der har en Konstitution, som det fri Amerika! det kildrer mig i Trævlerne at tænke, hvad jeg er, og lade Tanken malmlunge i Granit-Ord!“

„Men vi har en Litteratur!“ sagde den danske Las. „Forstaar De hvad det er?“

„Forstaar!“ gentog den Norske, „Fladelands Beboer, skal jeg løfte ham til Fjelds og nordlyse ham, Klud som han er! Naar Isen tøer for den norske Sol, da komme danske Pæreskuder op til os med Smør og Ost, ret ædelige Varer! og der følger til Ballast dansk Litteratur. Vi behøve den ikke! man undværer helst dovent Ol, der hvor det friske Bæld sprudler, og her er det en Brønd, der ikke er borst, ikke skvaldret europæisk kendt ved Aviser, Kammeratsskab og Forfatteres Kejser i Udlandet. Frit taler jeg fra Lungen, og Dansken maa vænne sig til den fri Lyd, og det vil han i sin skandinaviske Klamren til vort stolte Klippeland, Verdens Urknold!“

„Saaledes kunde nu aldrig en dansk Las tale!“ sagde den Danske. „Det er ikke vor Natur. Jeg kender mig selv, og som jeg ere alle vore Laser, vi ere saa godmodige,

saar beskedne, vi tro for lidet om os selv, og det vinder man rigtignok ikke noget ved, men jeg kan saar godt lide det, jeg finder det saar yndigt! For Næsten, det kan jeg forsikre Dem, kender jeg til fulde min egen gode Bonitet, men jeg taler ikke om den, saadan Fejl skal ingen kunne beskylde mig for. Jeg er blød og højelig, taaler alt, misunder ingen, taler godt om alle, uagtet der er ikke meget godt at sige om de fleste andre, men lad dem om det! jeg gør nu altid Grin af det, for jeg er saar begavet!”

„Tal mig ikke dette Fladelandets blode Klistersprog, jeg vanles ved det!“ sagde den Norske og løste sig i Binden fra Bunken og kom over i en anden.

Papir bleve de begge to, og Tilfældet vilde, at den norske Las blev et Papir, hvorpaa en Nordmand skrev et trofast Elskovsbrev til en dansk Pige, og den danske Las blev Manuscript for en dansk Ode til Pris for Norges Kraft og Herlighed.

Der kan ogsaa komme noget godt ud af Laserne, naar de først ere i Kludebunken, og Forvandlingen er færdig til Sandhed og Skonhed, de lyse i god Forstaaelse, og i den er Betsignelse.

Det er Historien, den er ganske fornøjelig og fornærmer aldeles ingen uden — Laserne.

Væno og Glæno.

Der laa engang ved Sjællands Kyst, ud for Holsteinborg, to skovbegræede Der, Væno og Glæno, paa dem var Kirkeby og Gaarde; de laa Kysten nær, de laa hinanden nær, nu er der kun den ene D.

En Nat blev det et forfærdeligt Vejr, Havet steg, som det ikke var steget i Mands Minde; Stormen tog voldsomt til; det var et Dommедags-Bejr, det lød, som om Jorden revnede; Kirkeklokkerne kom i Sving og ringede uden Menneskehjælp.

I den Nat forsvandt Bænø i Havets Dyb; det var, som om den D aldrig havde været. Men siden, mangesommernat, ved stille, klart Lavvande, naar Fiskeren var ude at stange Mal ved Blus forude i Baaden, saa han, med rigtigt skarpt Syn, dybt nede under sig Bænø med dens hvide Kirketaarn og den høje Kirkemur. „**Bænø** bier efter **Glænø**,” sagde Sagnet; han saa Den, han hørte Kirkeklokkerne ringe dernede, men deri tog han dog fejl, det var tilvisse Lyd fra de mange vilde Svaner, som her tit ligge paa Vandfladen; de klukke og klage, som hørte man langt borte fra Klokkelang.

Der var en Tid, da endnu mange gamle Folk paa Glænø hufkede saa godt hin Stormnat, og at de selv, som smaa, havde ved Lavvande kørt mellem de to Der, som man nutildags fra Sjællands Kyst, ikke langt fra Holsteinborg, fører over til Glænø; Vandet naar kun midt op om Hjulene. „Bænø bier efter Glænø,” blev der sagt, og det blev Sagn og Bished.

Mangen lille Dreng og Pige laa i stormfulde Nætter og tænkte: i Nat kommer Timen, da Bænø henter Glænø. I Angest læste de deres Fadervor, sov saa ind, drømte sødt — og næste Morgen var Glænø der endnu med sine Skove og Kornmarker, sine venlige Bønderhuse og Humlehaver; Tuglen sang, Daadyret sprang; Muldvarpen lugtede ikke Havvand, saa langt den kunde rode.

Og dog ere Glænø's Dage talte; vi kunne ikke sige,

hvor mange de ere, men de ere talte, en skøn Morgen er Den forsvunden.

Du var maasse endnu i Gaar herneved ved Strandbredden, saa de vilde Svaner ligge paa Vandet mellem Sjælland og Glænø, en Sejlbaad med udspændte Sejl gled forbi Skovtykningen, du selv førte over det lave Badested, der var ingen anden Farvej; Hestene trampede i Vandet, det plaskede om Bognhjulene.

Du er rejst derfra, rejser maasse nu et lille Stykke ud i den vide Verden og kommer efter nogle Aar tilbage igen: du ser da Skoven her omslutte en stor grøn Engstrækning, hvor Høet dufter foran pyntelige Bønderhuse. Hvor er du? Holsteinborg pranger jo her endnu med sine forgylbte Taarnspir, men ikke tæt ved Fjorden, det ligger højere oppe i Landet; du gaar igennem Skov, hen over Mark, ned mod Straanden, — hvor er Glænø? Du ser ingen Skovs foran dig, du ser det aabne Vand. Har Bænø hentet Glænø, som den saa længe biede paa? Naar var den Stormnat, hvori dette skete, hvor Fjorden rystede, saa at det gamle Holsteinborg flyttedes mange Tusind Hanefjed op i Landet?

Det var ingen Stormnat, det var ved den lyse Solskins-Dag. Menneskeklogt lagde Dæmning for Havet, Menneskeklogt blæste Indvandet bort, bandt Glænø til det faste Land. Fjorden er bleven Eng med frodigt Græs, Glænø er groet fast til Sjælland. Den gamle Gaard ligger, hvor

Bænø og Glænø.

den altid laa. Det var ikke Bænø, som hentede Glænø, det var Sjælland, som med lange Dige-Arme greb til, og med Pumpernes Mundvejr blæste og læste. Trylleordene, Formælingens Ord, og Sjælland fik mange Tønder Land i Brudgave. Det er Sandhed, den er tinglæst, du har Syn for Sagn, Den Glænø er forsvunden.

Hvem var den lykkeligste?

„Hvilke dejlige Roser!“ sagde Solskinnet. „Og hver Knop vil springe ud og blive lige saa smuk. Det er mine Børn! Jeg har kysset dem til Live!“

„Det er mine Børn!“ sagde Duggen. „Jeg har diet dem op med mine Taarer.“

„Jeg skulde dog tro, at jeg er deres Moder!“ sagde Rosenhækken. „I andre ere kun Faddere, som gav Fadergave efter Evne og god Villie.“

„Mine dejlige Rosenbørn!“ sagde de alle tre og ønskede hver Blomst den største Lykke, men kun een kunde blive den lykkeligste, og een maatte blive den mindst lykkelige; men hvilken af dem?

„Det skal jeg saa at vide!“ sagde Vinden. „Jeg jager vidt om, trænger igennem den snævrøste Revne, ved Befæd ude og inde.“

Hver udsprungen Rose hørte hvad der blev sagt, hver svulmende Knop fornåm det.

Da kom der gennem Haven en sorgfyldt, kærlighedsfuld Moder, klædt i sort; hun plukkede en af Roserne, der stod halvt udsprungen, frisk og fyldig, og forekom hende at være den smukkeste af dem alle. Hun bragte Blomsten ind i det stille, tavse Kammer, hvor for faa Dage siden den unge, livsglade Datter tumlede sig, men nu laa udstrakt som et sovende Marmorbillede i den sorte Kiste. Moderen kysfede den døde, kysfede derpaa den halvt udsprungne Rose

og lagde den ved den unge Piges Bryst, som om den ved sin Friskhed og en Moders Kys kunde faa Hjertet til at banke igen.

Det var, som Rbsen svulmede; hvert Blad bævede i Taale og Glæde: „Hvilken Kærligheds Vej blev mig forundt! Jeg bliver som et Menneskes Barn, faar en Moders Kys, faar Velsignelsens Ord og gaar med ind i det ubekendte Rige, drømmende ved den dodes Bryst! Tilvisse, jeg blev den lykkeligste af alle mine Søstre!“

I Haven, hvor Rosentræet stod, gif den gamle Lugekone; hun betragtede ogsaa Træets Herlighed og hæstede Djinene paa den største, fuldtudfoldede Rose. En Dugdraabe og en varm Dag til, saa vilde Bladene falde; det saa Konen og fandt, at den havde gjort sit Skønheds Gavn, nu skulde den ogsaa gøre Nyttens. Og saa plukkede hun den og lagde den i en Avis, den skulde hjem med til andre afbladede Roser og med dem syltes, blive Potpourri; føres sammen med de smaa blaa Dreng, som kaldes Lavendler, balsameres med Salt. Balsameres, det blive kun Roser og Konger.

„Jeg bliver den mest hædrede!“ sagde Rosen, idet Lugekonen tog den. „Jeg bliver den lykkeligste! Jeg skal balsameres.“

Der kom i Haven to unge Mænd, den ene var en Maler, den anden var en Digter; hver af dem plukkede en Rose, dejlig at se.

Og Maleren gav paa Værredet et Billede af den blomstrende Rose, saa at den troede at spejle sig.

„Saaledes,“ sagde Maleren, „skal den leve i mange Menneſkealder, i hvilke Millioner og atter Millioner af Roser visne og dø!“

„Seg blev den mest begunstige!“ sagde Rosen, „jeg vandt den største Lykke!“

Digteren betragtede sin Rose, skrev et Digt om den, et helt Myſterie, alt hvad han læste paa Blad ved Blad, i Rosen: „Ærligheds-Billedbog“, det var en udødelig Digtning.

„Seg er udødelig med den!“ sagde Rosen, „jeg er den lykkeligste!“

Der var dog, i al den Pragt af Roser, een, som næsten sad skjult af de andre; tilfældigvis, heldigvis maaste, den havde en Skavank, sad skævt paa Stilken, og ved den ene Side svarede Bladene ikke til dem paa den modsatte Side; ja midt i Blomsten selv voksede frem ligesom et lille forkrøblet grønt Blad; det hænder med Roser!

„Staffels Barn!“ sagde Vind'en og kysede den paa Rinden. Rosen troede, det var en Hilsen, en Hyldest; den havde en Fornemmelse af, at den var lidt anderledes skabt end de andre Roser, og at der voksede den et grønt Blad ud af dens indvendige, og det betragtede den som en Udmærkelse. Der fløj en Sommerfugl ned paa den og kysede dens Blade, det var en Frier; hun lod ham flyve igen. Der kom en voldsom stor Græshoppe; den satte sig rigtignok paa en anden

Rose, gned i Forelſkelse ſit Skinneben, det er Kærlighedstegnet hos Græshopperne; Rosen, den ſad paa, forſtod det ikke, men det gjorde Rosen med Udmærkſen, det grønne forkroblede Blad, thi paa hende ſaa Græshoppen med Øje, ſom ſagde: „Jeg kunde ſpiſe dig af bare Kærlighed!“ og yderligere kan aldrig Kærligheden gaa: den ene gaar op i den anden! Men Rosen vilde ikke gaa op i Springfyren. Rattergalen ſang i den ſjerneklare Nat.

„Det er alene for mig!“ ſagde Rosen med Skavanken eller Udmærkſen. „Hvorfor ſkal jeg ſaaledes i alt ud-

mærkes fremfor alle mine Søstre! Hvorfor fik jeg dette sær-egne, der gør mig til den lykkeligste?"

Da kom i Haven to cigarrygende Herrer; de talte om Roser og om Tobak: Roser skulde ikke kunne taale Røgen, de skifte Farve, blive grønne; det skulde prøves. De nænte ikke at tage en af de allerprægtigste Roser, de tog den med Skavanken.

„Hvilken ny Udmærkelse!“ sagde den. „Jeg er overvættets lykkelig! Den allerlykkeligste!“

Og den blev grøn i Bevidsthed og Tobaksrøg.

En Rose, halvt Knop endnu, maaste den skønneste paa Træet, fik Hædersplads i Gartnerens kunstbundne Buket; den blev bragt til Husets unge, bydende Herre, og førte med ham i Karet; den sad som Skonhedsblomst mellem andre Blomster og dejligt Grønt; den kom til Fest og Glans: Mænd og Kvinder sad saa pynteligt belyste af tusinde Lamper; Musikken klang; det var i Teatrets Udsjav; og da under den stormende Jubel den fejrede unge Danserinde svævede frem paa Scenen, fløj Buket ved Buket som en Blomsterregn for hendes Fødder. Der faldt Buketten, hvori den dejlige Rose sad som Edelsten; den følte hele sin navnlose Lykke, den Hæder og Glans, som den svævede ind i; og idet den berørte Gulvet, dansede den med, den sprang, for hen over Brædderne, knækket af sin Stilk, idet den faldt. Den kom ikke i den hylledes Hænder, den trillede om bag Kulissen, hvor en Maskinkarl tog den op, saa, hvor smuk den var, hvor fuld af Duft den var,

men Stilk var der ikke paa den. Saa puttede han den i sin Lomme, og da han om Aftenen kom hjem, fik den Plads i et Snapsglas og laa der paa Vandet hele Natten. I den tidlige Morgen blev den stillet foran Bedstemoder, der gammel og kraftløs sad i Lænestolen. Hun saa paa den affruækkede, dejlige Rose, glædede sig ved den og dens Duft.

„Ja, du kom ikke paa den rige, fine Frokens Bord, men til den fattige, gamle Kone; dog her er du som et helt Rosen-træ; hvor er du dejlig!“

Og hun saa med Barneglæde paa Blomsten, tænkte vist ogsaa paa sin egen, længst henfarne, friske Ungdomstid.

„Der var Hul paa Ruden,“ sagde Vinden, „jeg kom let derind, saa den gamle Kones ungdomsljvende Dine og

den afknækkede, dejlige Rose i Snapseglasset. Den lykkeligste af alle! Jeg ved det! Jeg kan fortælle det!”

Hver Rose paa Træet i Haven havde sin Historie. Hver Rose troede og tænkte sig at være den lykkeligste, og Troen gør salig. Den sidste Rose var dog den allerlykkeligste, mente den.

„Jeg overlevede dem alle! Jeg er den sidste, den eneste, Moders kæreste Barn!”

„Og jeg er Moderen for dem!” sagde Rosenhækken.

„Jeg er det!” sagde Solskinnet.

„Og jeg!” sagde Vind og Vejrr.

„Hver har Del i dem!” sagde Vinden. „Og hver skal faa Del af dem!” og saa stroede Vinden dens Blade ud over Hækken, hvor Dugdraaberne laa, hvor Solen skinnede. „Ogsaa jeg fik min Del,” sagde Vinden. „Jeg fik alle Rosernes Historie, som jeg vil fortælle ud i den vide Verden! Sig mig saa, hvem var den lykkeligste af dem alle? Ja, det maa du sige, jeg har sagt nok!”

Dryaden.

Vi rejste til Udstillingen i Paris.

Nu ere vi der! det var en Flugt, en Fart, aldeles uden Trolddom; vi gik med Damp i Fartøj og paa Landevej.

Vor Tid er Eventyrets Tid.

Vi ere midt i Paris, i et stort Hotel. Blomster pynte helt op ad Trappen, bløde Tæpper hen over Trinnene.

Bor Stue er hyggelig, Balkondøren staar aaben ud til en stor Plads. Derneede bor Foraaret, det er kørt til Paris, indtruffet paa samme Tid som vi, det er kommet i Skikkelse af et stort, ungt Kastanjetræ, med nys udprungne, fine Blade; hvor er det klædt i Foraars-Dejlighed fremfor de andre Træer paa Pladsen! et af disse er aldeles gaaet ud af de levende Træers Tal og ligger, rykket op med Rod, kastet hen over Jorden. Der, hvor det stod, skal nu det friske Kastanjetræ plantes og gro.

Endnu har det Plads, højt stillet op, paa den tunge Bogn, der i denne Morgen bragte det til Paris, flere Mile borte fra, paa Landet. Der havde det staaet i Aaringer tæt ved en mægtig Eg, og under den sad tit den gamle velsignede Præst, der talte og fortalte for de lyttende Børn. Det unge Kastanjetræ hørte med derpaa; Dryaden inde i, hun var jo Barn endnu, hun kunde huske tilbage i Tiden, da Træet var saa lille, at det kun ragede lidt op over de høje Græsstraa og Bregner. De vare da saa store, de kunde blive, men Træet voksede og tog til hvert Aar, drak Luft og Solskin, fik Dug og Regn og blev, som nødvendigt var, ruffet og rystet af de stærke Vinde. Det hører til Opdragelsen.

Dryaden var glad ved sit Liv og sin Leven, ved Solskinnet og Englenes Sang, men dog glædest ved Menneskenes Stemme, hun forstod deres Tale lige saa godt, som hun forstod Dyrenes.

Sommerfugle, Guldsmede og Fluer, ja, alt hvad flyve kunde, aflagde Bisit; sladre gjorde de alle sammen: fortalte

om Landsbhyen, Vinmarken, Stoven, det gamle Slot med Parken, hvori var Kanaler og Damme; dernede i Vandet boede ogsaa levende Væsner, der paa deres Maade kunde flyve fra Sted til Sted under Vandet, Væsner med Kundskab og Tænkning; de sagde ikke noget, saa kloge vare de.

Og Svalen, der havde dukket ned i Vandet, fortalte om de smukke Guldfiske, om den fede Brasen, de tykke Suder og de gamle, mosgroede Karusser. Svalen gav en meget god Beskrivelse, men man ser dog bedre selv, sagde den; men hvor skulde nogen Sinde Dryaden faa de Væsner at se! hun maatte lade sig nøje med at kunne se ud over det dejlige Landskab og fornemme den travle Menneskevirkksomhed.

Dejligt var det, men dejligst dog, naar den gamle Præst stod her under Egen og fortalte om Frankrig, om Stor-

daad af Mænd og Kvinder, hvis Navne nævnedes i Beundring gennem alle Tider.

Dryaden hørte om Hyrdepigen Jeanne d'Arc, om Charlotte Corday, hun hørte om ældgammel Tid, om Henrik den Fjerdes og Napoleon den Førstes Tid, og helt op i Nutid om Dygtighed og Storhed; hun hørte Navne, i hvert var en Klang ind i Folkets Hjerte: Frankrig er Verdens-Landet, Snillet's Jordbund med Frihedens Krater!

Landsbybørnene horte andægtigt til, Dryaden ikke mindre; hun var Skolebarn med de andre. Hun saa i de fejlene Skyers Skikkelse Billed paa Billed af hvad hun havde hørt fortælle.

Styhimlen var hendes Billedbog.

Hun følte sig saa lykkelig i det skonne Frankrig, men havde dog en Følelse af, at Fuglene, at hvert Dyr, der kunde flyve, vare langt mere begunstigede end hun. Selv Fluen kunde se sig om, vidt omkring, langt ud over Dryadens Synskreds.

Frankrig var saa udstrakt og herligt, men hun saa kun en lille Plet deraf; verdensvidt strakte Landet sig med Vinmarker, Skove og store Byer, og af alle disse var Paris den herligste, den mægtigste. Derhen kunde Fuglene naa, men aldrig hun.

Der var imellem Landsbyens Børn en lille Pige, saa spjaltet, saa fattig, men dejlig at se paa; altid sang hun og o hun, bandt røde Blomster i sit sorte Haar.

„Kom ikke til Paris!“ sagde den gamle Præst. „Stakkels Barn! kommer du der, det bliver din Fordærv!“

Og dog gif hun derhen.

Drhaden tænkte tit paa hende, de havde jo begge samme Lyst og Længsel efter den store Stad.

Det blev Vaar, Sommer, Høst, Vinter; et Par Aar gif hen.

Drhadens Træ bar sine forste Raftanjeblomster, Fuglene kvadrede derom i det dejlige Solskin. Da kom hen ad Bejen en stadselig Vogn med en fornem Dame, selv førte hun de letspringende smukke Heste; en pyntet lille Jockey sad bag paa. Drhaden kendte hende igen, den gamle Præst kendte hende igen, rystede med Hovedet og sagde bedrøvet:

„Du kom derind! det blev din Fordærv, stakkels Mari!“

„Hun en Stakkel!“ tænkte Drhaden, „nej, hvilken Forvandling! hun er klædt op til Hertuginde! det blev hun i Fortrykkelens Stad. Oh, var jeg dog der i al den Glans og Pragt! den lyser selv op paa Skyerne i Natten, naar jeg ser derhen, hvor jeg ved, at Byen findes.“

Ja, derhen, mod den Kant saa Drhaden hver Aften, hver Nat. Hun saa den straalende Taage i Synskredsen; hun savnede den i den lyse, maaneklare Nat; hun savnede de sejlene Skyer, der viste hende Billeder fra Stad og Historie.

Barnet griber efter sin Billedbog, Drhaden greb efter Skyverdenen, hendes Tankebog.

Den sommervarme, skyfri Himmel var hende et tomt Blad, og nu i flere Dage havde hun kun set et saadant.

Det var den varme Sommertid, med solhebe Dage uden Luftning; hvert Blad, hver Blomst laa som i en Døs, Menneskene med.

Da løftede sig Skyer, og det i den Kant, hvor i Natten den straalende Taage forkyndte: her er Paris.

Skjerne løftede sig, formede sig som et helt Bjergland, skød sig frem gennem Luften, ud over det hele Landskab, saa vidt Dryaden kunde øjne.

Skjerne laa som fortblaa, mægtige Klippeblokke Lag paa Lag højt i Luften. Lynstraalerne for ud, „og saa de ere

Gud Herrens Tjenere", havde den gamle Præst sagt. Og der kom et blaanende, blendende Lyn, et Lysblink, som var det Solen selv, der sprængte Klippeblokken, Lynet slog ned og splintrede til Roden det gamle, mægtige Egetræ; dets Krone skiltes, Stammen skiltes, flækket faldt det, som bredte det sig ud for at omfavne Lysets Sendebud.

Jugen Malmkanoner mægte at runge gennem Luft og over Land ved et Kongebarns Fødsel, som Tordendronet her ved det gamle Egetræs Bortgang. Regnen strømmede ned, den forfriskende Vind luftede, Uvejret var forbi, der blev saa søndagsfestligt. Byens Folk samlede sig om den fældede gamle Eg; den gamle Præst talte Hæders-Ord, en Maler tegnede Træet selv til blivende Minde.

„Alt farer hen!“ sagde Drhaden, „farer hen, som Skyen, og kommer aldrig igen!“

Den gamle Præst kom her ikke mer; Skoletaget var faldet, Lærerstolen borte. Børnene, de kom her ikke, men Efteraaret kom her, Vinteren kom her, men ogsaa Foraaret, og i al den vekslende Tid saa Drhaden hen mod den Kant, hvor hver Aften og Nat, fjernt i Synskredsen, Paris lyste som en straalende Taage. Ud fra den fløj Lokomotiv ved Lokomotiv, det ene Banetog ved det andet, efter det andet, susende, brusende, og det paa alle Tider; ved Aften og Midnat, ved Morgen og hele den lyse Dag kom Togene, og fra hvert og ind i hvert stimlede det fra alle Verdens Lande med Mennesker; et nyt Verdens-Under havde kaldt dem til Paris.

Hvorledes aabenbarede sig dette Under?

„En Kunstens og Industriens Pragtblomst,“ sagde de, „er stude frem paa Marsmarkens planteløse Sand; en kæmpestor Solfikke, af hvis Blade man kan lære Geografi, Statistik, faa Oldermænds Kundskab, løftes op i Kunst og Poesi, kende Landenes Størrelse og Storhed.“ — „En Eventyrblomst,“ sagde andre, „en broget Lotusplante, der breder ud over Sandet fine grønne Blade, som Fløjlstæpper, stude frem i det tidlige Foraar, Sommertiden skal se den i al dens Pragt, Efteraarets Storme vil vejre den hen, der bliver ej Blad eller Rod.“

Udfor „Militer-Skolen“ strækker sig Krigen's Arena i Fredens Tid, Marken uden Græs og Straa, et Stykke Sandsteppe, skaaret ud af Afrikas Orken, hvor Fata Morgana viser sine sælsomme Luftflotte og hængende Haver; paa Marsmarken stod de nu prægtigere, mere vidunderlige, thi de vare Virkelighed ved Snillet.

„Nutidens Aladdin's Slot er rejst!“ lød det, „Dag for Dag, Time for Time udfolder det mer og mer sin rige Herlighed. Med Marmor og Farver prange de uendelige Galler. Mester „Blodløs“ bevæger her fine Staal- og Jern-Lemmer i Maskinernes store Ring-Sal. Kunstværker i Metal, i Sten, i Vævning forkynde det Aandens Liv, der rører sig i Verdens Lande; Billedsale, Blomsterpragt, alt hvad Aand og Haand kan skabe i Haandværkerens Værksted er her stillet til Skue; selv Oldtids Minder fra gamle Slotte og Tørvemoser have givet Møde.“

Det overvældende store, brogede Skue maa gøres smaat, trænges sammen til et Legetøj, for at kunne gengives, opfattes og ses i Helhed.

Marzmarken var som et stort Julebord et Industriens og Kunstens Maddiuss Slot, og rundt om dette var stillet Nips fra alle Lande: Storheds Nips; hver Nation fik en Grindring om sit Hjem.

Her stod Egyptens Kongeslot, her Orkenlandets Karavanserai; Beduinen paa sin Kamel, kommende fra sit Sol-land, jog forbi; her bredte sig russiske Stalde med ildfulde, prægtige Heste fra Stepperne; det lille straatakte danske Bondehus stod med sit Danebrogsflag nær Gustav Vasas prægtigt i Træ skaarne Hus fra Dalerne; amerikanske Hytter, engelske Kottager, franske Pavilloner, Kiosker, Kirker og Teatre laa forunderlig strøede omkring, og mellem alt dette, det friske grønne Græssvær, det klare, rindende Vand, blomstrende Buske, sjældne Træer, Glashuse, hvor man maatte tro sig i de tropiske Skove; hele Rosenhaver, som hentede fra Damascus, prangede under Tag; hvilke Farver, hvilken Duft!

Drypstenshuler, kunstigt gjorte, omsluttende ferske og salte Vand, frembød Skuet af Fiskenes Rige; man stod nede paa Havsens Bund mellem Fiske og Polhypper.

Alt dette, sagde de, bærer og frembyder nu Marzmarken, og hen over dette store rigtdækkede Fæstbord bevæger sig som travle Myresværme den hele Menneskeverimmel,

til Fods eller trukket i smaa Vogne, alle Ben udholde ikke en saa trættende Vandring.

Herud, fra den tidlige Morgen til den sildige Aften, komne de. Dampskib ved Dampskib, oversfyldt af Mennesker, glider ned ad Seinen, Vognmængden er idelig i Tiltagende, Folkeskaren til Fods og til Hest er i Tiltagende, Sporvogne og Omnibusser ere proppede, stoppede og garnerede med Mennesker, alle disse Strømninger bevæge sig mod eet Maal: „Pariser-Udstillingen!“ Alle Indgangene prange med Frankrigs Flag, rundt om Landenes Basar-Bygning viste alle Nationers Faner; det suser og summer fra Maskinernes Gal, Klokkespil klinge i Melodi ned fra Taarnene, Orglet spiller derinde i Kirkerne; hæse, snøvlede Sange blande sig deri fra Østerlændernes Kafeer. Det er som et babelsk Rige, et babelsk Tungemaal, et Verdens Under.

Tilvisse saaledes var det, saaledes lod Efterretningerne derom, hvo hørte det ikke? Dryaden vidste alt, hvad her er sagt om „det ny Under“ i Byernes By.

„Flyv, I Fugle! flyv hen at se, kom igen og fortæl!“ var Dryadens Bøn.

Længselen svulmede til Dufte, blev Livstankte — og da: i den stille tavse Nat, Fuldmånen skinnede, da fløj ud fra dens Skive, saa Dryaden, en Gnist, der faldt, lyfte som et Stjernefud, og foran Træet, hvis Grene bævede som ved et Stormkast, stod en mægtig, lysende Skikkelse; den talte i Toner saa bløde og dertil stærke som Dommedags-Basunen, der kysser til Liv og kalder til Dom.

„Du skal komme derind i Fortryllesens Stad, du skal der fæste Rod, fornemme de tusende Strømninger, Luften og Solskinnet der. Men din Levetid vil da forkortes, den Række af Aaringer, som ventede dig herude i det fri, tæres sammen derinde til en ringe Sum af Aar. Staffels Dryade, det bliver din Fordærv! din Længsel vil vokse, din Higen, dit Forlangende blive stærkere! Træet selv vil være dig et Fængsel, du vil forlade dit Hylster, forlade din Natur, flyve ud og blande dig mellem Menneskene, og da ere dine Aar svundne ind til Døgnfluens halve Levetid, en eneste Nat kun; dit Liv pustes ud, Træets Blade visne og vejre hen, komme aldrig igen.“

Saa klang det, saa sang det, og Lydningen svandt, men ikke Dryadens Længsel og Lyst; hun bævede i Forventning, i vild Fornemmelses Feber.

„Jeg kommer derhen til Byernes By!“ jublede hun, „Livet begynder, svulmer som Skyen, ingen ved, hvor den farer hen.“

I Daggrø, da Maanen blev bleg og Skyerne røde, slog Dødsdødens Time, Løftets Ord bleve løste.

Der kom Folk med Spade og Stænger; de gravede rundt om Træets Rod, dybt ned, ind under det; der førte frem en Vogn, trukket af Heste, Træet med Rødder og den Jordklump, de holdt om, blev løftet, omfjæbt med Sivmaatter, en hel varm Fodpose, og saa blev det sat paa

Vognen, bundet fast, det skulde paa Rejse, til Paris, gro og blive der i Frankrigs Storheds Stad, Byernes By.

Kastanjetræets Grene og Blade bævede i Bevægelsens første Øjeblik, Dryaden bævede i Forventningens Bølgst.

„Af Sted! af Sted!“ klang i hvert Pulsflag. „Af Sted! af Sted!“ klang det i bævende, hensvævende Ord. Dryaden glemte at sige Levvel til sin Hjemstavns Egn, til de svajende Græsstraa og de uskyldige Gaaseurter, der havde set op til

hende som til en stor Dame i Vor Herres Urtegaard, en ung Prinsesse, der legede Hyrdinde herude i det fri.

Kastanjetræet var paa Bognen, det nikkede med sine Grene, „lev vel“ eller „af Sted“, Drhaden vidste det ikke hun tænkte paa, hun drømte om det vidunderlige ny, og dog saa kendte, der skulde rulle op. Jutet Barnehjerte i uskyldig Glæde, intet Samselighedens Blod har mere tankeopfyldt end som hun begyndt Rejsen til Paris.

„Lev vel!“ blev „af Sted! af Sted!“

Bognhjulene drejede, det fjerne blev nær, lagt bagved; Eggen vekslede, som Skyerne veksle; ny Vinmarker, Skove, Landsbyer, Villaer og Haver skod op, kom frem, rullede ud. Kastanjetræet bevægede sig fremad, Drhaden fremad med det. Lokomotiv ved Lokomotiv bruste tæt forbi hinanden, krydsede hinanden; Lokomotiverne sendte Skyer, der formede Skikkelser, som fortalte om Paris, de kom fra, derhen hvor Drhaden skulde.

Alt rundt om vidste og maatte jo forstaa, hvorhen hendes Vej gik; hun syntes, at hvert Træ, hun kom forbi, strakte sine Grene ud mod hende og bad: „Tag mig med! tag mig med!“ I hvert Træ var jo ogsaa en længselsfyldt Drhade.

Hvilken Befsel! hvilken Flugt! Det var, som Husene skod op af Jorden, flere og flere, tættere og tættere. Skorstenene løftede sig som Blomsterpotter, stillede paa hinanden og Side om Side hen ad Tagene; store Judsfrister med

alenlange Bogstaver, malede Skikkelser op ad Bæggene fra Grundstykket til Gefinsen skinnede frem.

„Hvor begynder Paris, og naar er jeg derinde?“ spurgte Drhaden sig selv. Menneskebrimlen voksede, Tummel og Travlhed tog til, Vogn fulgte Vogn, gaaende fulgte ridende, og rundt om Butik ved Butik. Musik, Sang, Skrig, Tale.

Drhaden i sit Træ var midt inde i Paris.

Den store, tunge Vogn holdt stille paa en lille Plads beplantet med Træer, omgivet af høje Huse, hvor hvert vindue havde sin Balkon; Folk saa deroppe fra ned paa det unge, friske Kastanjetræ, som kom tilførende og nu skulde plantes her i Stedet for det udgaaede, oprykkede Træ, der laa hen over Jorden. Folk stod stille paa Pladsen og saa med Smil og Fornøjelse paa det foraarsgrønne; de ældre Træer, endnu kun i Knop, hilsende med tusende Grene „velkommen! velkommen!“ og Springvandet, der kastede fine Straaler i Vejret og lod dem plaske i den brede Kumme, lod Vinden bære Draaber over paa det nys komne Træ, som vilde det byde det en Velkomstdrik.

Drhaden fornam, at dens Træ løftedes fra Vognen, og at det blev stillet paa dets Fremtids Plads. Træets Rodder skjultes i Jorden, frisk Grønsvær blev lagt ovenover; blomstrende Buske og Urtepotter med Blomster bleve som Træet plantede; her blev en hel Haveplet, midt paa Pladsen. Det udgaaede, oprykkede Træ, dræbt herinde af Gasluft, Madluft og hele den plantekvælende Byluft, blev lagt paa

Boguen og ført bort. Folkestimlen saa derpaa, Boru og gamle sad paa Bænken i det grønne og saa op imellem det nys plantede Træs Blade. Og vi, som fortælle derom, stod paa Altanen, saa ned i det unge Foraar ude fra den friske Landluft, og sagde, som den gamle Præst vilde have sagt: „Stakkels Dryade!“

„Lyksalig er jeg, lyksalig!“ sagde Dryaden, „og dog, jeg kan ikke ret gribe det, ikke udsige, hvad jeg fornemmer; alt er, som jeg tænkte det! og dog ikke som jeg tænkte det!“

Husene stod saa høje, saa nær paa; Solen skinde kun ret paa een Bæg, og den var beklisset med Dpflag og Plakater, hvor Folk stod stille og gjorde Trængsel. Bogue jog forbi, lette og tunge; Omnibusser, disse overfyldte, kørende Huse, tog Fart, ridende jog af Sted, Karrer og Lystvogne forlangte samme Ret. Vilde dog, tænkte Dryaden, ikke ogsaa snart de højtgroede Huse, der stod saa nær, flytte sig af Sted, forandre Skikkelse, som Himlens Skyer kunne, glide til Side, at hun kunde se ind i Paris, ud over den. Notre-Dame maatte vise sig, Vendome-Søjlen og Underværket, det, som havde kaldt og kaldte de mange fremmede herhid.

Husene rørte sig ikke af Stedet.

Det var Dag endnu, da Lygterne tændtes, Gasstraalerne lyste ud fra Butikkerne, lyste op imellem Træets Grene; det var som et Sommersolskin. Stjernerne oven over kom frem, de samme, Dryaden havde set i sin Hjemstavn; hun troede at fornemme en Luftning derfra, saa ren og mild. Hun følte sig løftet, styrket, fornam en Sekraft helt ud igennem

hvert af Træets Blade, Fornemmelse i Røddernes yderste Spidse. Hun følte sig i den levende Menneske-Verden, set paa af milde Dine; rundt om var Tummel og Toner, Farver og Lys.

Fra Sidegaden klang blæsende Instrumenter og Lirer-kassers dansevækkende Melodier. Ja, til Dans, til Dans! til Glæde og Livsnøden lod det.

Det var en Musik, saa Menneffer, Heste, Bogne, Træer og Huse maatte danse derved, om de kunde danse. Der løftede sig en Berufelses Glæde i Dryadens Bryst.

„Hvor livsaligt og dejligt!“ jublede hun. „Jeg er i Paris!“

Den Dag, som kom, den Nat, som fulgte, og atter det næste Døgn frembød samme Skue, samme Færdsel, samme Liv, vekslende og dog altid det samme.

„Nu kender jeg hvert Træ, hver Blomst herinde paa Bladsen! jeg kender hvert Hus, Balkon og Butik her, hvor jeg er stillet i den lille indknebne Krog, der skjuler for mig den mægtige, store Stad. Hvor er Triumfbuerne, Boulevarderne og Verdens-Underværket? Intet af alt dette ser jeg? Stænget som i et Bur staar jeg mellem de høje Huse, som jeg nu kan udenad med deres Indskrifter, Plakater, Skilte, alt det Oversmørelses Mundgodt, som ikke smager mig mer. Hvor er dog alt det, jeg hørte om, ved om, længtes efter, og hvorfor jeg vilde hertil? Hvad har jeg grebet, bundet, fundet! jeg længes som før, jeg fornemmer et

Liv, jeg maa gribe og leve i! jeg maa i de levendes Række! tumle mig der, flyve som Fuglene, se og fornemme, blive helt Menneske, gribe et halvt Livsdogu for Aaringers Leven i Hverdags Træthed og Redsommelighed, hvor jeg sygner, synker, falder som Engens Taage og forsvinder. Skinne vil jeg som Skyen, skinne i Livsens Sol, se ud over det hele som Skyeu, fare hen som den, ingen ved hvorhen!"

Det var Dryadens Suk, det løftede sig i Bøn:

„Tag mine Leveaar, giv mig Halvparten af Døgnfluens Liv! løs mig af mit Fængsel, giv mig Menneskeliv, Menneskelykke en kort Stund, kun denne eneste Nat, om det saa maa være, og straf mig saa kun for mit dristige Livsmod,

min Livsens Længsel! slet mig ud, lad mit Hylster, det friske unge Træ da visne, fælde, blive Afse, vejre hen i Vinden!"

Det susede i Træets Grene, der kom en kildrende Fornemmelse, en Skælven i hvert Blad, som rislede en Jld igennem det eller ud derfra, der gik et Stormkast gennem Træets Krone, og midt i denne løftede sig en Qvindeskikkelse, Dryaden selv. I samme Nu sad hun under de gasbestraalede, bladfulde Grene, ung og dejlig, som stakkels Mari, til hvem der blev sagt: „Den store Stad bliver din Fordærv!"

Dryaden sad ved Træets Fod, ved sin Husdør, den hun havde lukket og bortkastet Nøglen til. Saa ung, saa dejlig! Stjernerne saa hende, Stjernerne blinkede, Gaslamperne saa hende, straalede, vinkede! hvor var hun slank og dog saa fast, et Barn og dog fuldvoksen Jomfru. Hendes Klædning var silkefin, grøn som de udfoldede friske Blade i Træets Krone; i hendes rødbrune Haar hang en halvudsprungen Rastanjablomme; Foraarets Gudinde lignede hun.

Kun eet kort Minut sad hun ubevægelig stille, saa sprang hun op, og med en Flugt som Gazellens for hun fra Stedet, var om Hjørnet; hun løb, hun sprang, som Blinket fra et Spejl, der bæres i Solfinnet, Blinket der ved hver Bevægelse kastes snart her, snart der; og havde man set nøje til og kunnet se hvad der var at se, hvor vidunderligt! paa hvert Sted, hvor hun dvælede et Øjeblik, forvandledes hendes

Klædning, hendes Skikkelse, efter det Steds Egenhed, det Hus, hvis Lampe belyste hende.

Hun naaede Boulevarden; her strømmede et Lyshav fra Gasflammer i Lanterner, Butikker og Kafeer. Her stod i Række Træer, unge og slanke, hver gemte sin Drhade for Straalerne af det kunstige Sollys. Det hele uendeligt lange Fortov var som en eneste stor Selskabsaal; her stod dækkede Borde med alle Slags Forfriskninger, Champagne, Chartreuse, ned til Kaffe og M. Her var Udstilling af Blomster, af Billeder, Statuer, Bøger og brogede Stoffe.

Fra Stimlen under de høje Huse saa hun ud over den skrækindjagende Strøm midt uden for Træernes Række; der bolgede en Flod af rullende Vogne, Kabrioletter, Kareter, Omnibusser, Droster, ridende Herrer og opmarcherende Regimenter. Det gjaldt Liv og Lemmer at krydse over til den modsatte Bred. Nu lyste Blaalys, nu var Gaslyset det raadende, pludselig steg en Raket, hvorfra, hvorhen?

Tilvisse, det var Verdensbyens store Landevej!

Her klang italienske bløde Melodier, der spanske Sange, ledsagede af Kastagnetternes Slag, men stærkest, overbrusende det hele, lød Minuttets Spilledaase-Melodier, den kildrende Rankan-Musik, som Orpheus ikke kendte, og som aldrig var hørt af den skønne Helene, selv Hjulbøren maatte danse paa sit ene Hjul, om den mægtede at danse. Drhaden dansede, svævede, fløj, vekslende i Farver som Kolibrien i Sollys, hvert Hus og dets Verden derinde gav Refleksen.

Som den straalende Lotusblomst, reven løs fra sin Rod, føres af Strømmen og paa dens Hvirvler, drev hun af Sted,

og hvor hun staudsede, var hun atter en ny Skikkelse, derfor mægtede ingen at følge, genkende og beskue hende.

Som Skybilleder sloj alt hende forbi, Ansigt ved Ansigt, men ikke et eneste kendte hun, ikke saa hun en Skikkelse fra sin Hjemstavn. Der lyste i hendes Tanke to straalende Dine: hun tænkte paa Mari, stakkels Mari! det pjaltede, glade Barn med den røde Blomst i det sorte Haar. Hun var jo i Verdens-Byen, rig, straalende, som da hun kørte forbi Præstens Hus, Drhadens Træ og den gamle Eg.

Her var hun tilbvisse i den dovende Larm, maaske nys steged ud af den tøvende pragtfulde Karm; prægtige Vogne holdt her med galonerede Kusse og silkestrømpede Tjenere. Herfskabet, som steg ud, vare alle Kvinder, rigtklædte Damer. De gik gennem de aabne Gitterporte op ad den høje, brede Trappe, der førte til en Bygning med marmorhvide Søjler. Var dette maaske „Verdens-Underværket“. Der var vist Mari!

„Sancta Maria!“ sang de derinde, Røgelsesduft bølgede frem under de høje, malede og forgyldte Buer, hvor Halvmørke hvilede.

Det var Magdalenekirken.

Sortklædte, i de kosteligste Stoffer, spede efter sidste og højeste Mode, skred her hen over det blanke Gulv den fornemme kvindelige Verden. Baabenet stod i Solvspænderne paa den i Fløjl indbundne Bønnebog og paa det stærkt parfumerede fine Lommeørklæde med de kostbare Brüsseler Knip-linger. Nogle af Kvinderne knælede i stille Bøn foran Altrene, andre søgte Skriftestolene.

Drhaden følte en Uro, en Angest, som var hun traadt ind et Sted, hun ikke turde betræde. Her var Tavshedens Hjem, Hemmelighedernes Storhal; alt blev hvist og lydløst betroet.

Drhaden saa sig selv formummet i Silke og Slør, lignende i Skikkelse de andre Rigdoms- og Højbyrds-Kvinder; mon hver af dem var et Længselens Barn som hun?

Der løb et Suk, saa smerieligt dybt; kom det fra Skriftestolens Krog eller fra Dryadens Bryst? Hun drog Sløret tættere om sig. Hun aandede Kirkerøgelse og ikke den friske Luft. Her var ikke Stedet for hendes Længsel.

Af Sted! af Sted, i Flugt uden Hvile! Døgnfluen har ikke Hvile, dens Flyven er Liv.

Hun var igen derude under straalende Gaskandelaber ved pragtfulde Vandspring. „Alle Vandstrømmene mægte dog ikke at affylle det uskyldige Blod, som her er udgydt.“

De Ord bleve sagt.

Her stod fremmede Folk, de talte højt og levende, som ingen vovede det i Hemmelighedernes store Højsal, hvorfra Dryaden kom.

En stor Stenplade blev drejet, løftet; hun forstod det ikke; hun saa den aabne Nedgang til Jorddybet; der steg de ned fra den stjerneklare Luft, fra de solstraalende Gasflammer, fra alt det levende Liv.

„Jeg har Angest for det!“ sagde en af Kvinderne, her stod; „jeg tør ikke stige ned! bryder mig heller ikke om at se den Herlighed der! bliv hos mig!“

„Dg rejse hjem,“ sagde Manden, „tage fra Paris uden at have set det mærkeligste, det egentlige Nutids Underværk, blevet til ved en eneste Mandes Røgt og Villie!“

„Jeg gaar ikke derved,“ var Svaret.

„Nutids Underværf,“ blev der sagt. Drhaden hørte det, forstod det; Maalet for hendes største Længsel var naaet, og her var Indgangen, ned i Dybet, under Paris; det havde hun ikke tænkt sig, men nu hørte hun det, saa de fremmede stige ned, og hun fulgte med.

Trappen var af støbt Jern, skrueformet, bred og bekvem. En Lampe lyste dernede og dybere atter en.

De stod i en Labyrinth af uendelig lange krydsende Galler og Buegange: alle Paris's Gader og Stræder vare her at se, som i et mat Spejlbilled, Navnene vare at læse, hvert Hus ovenover havde her sit Nummer, sin Rod, der stod ned under de folketonne, makadamiserede Fortove, som klemte sig om en bred Kanal med et fremad væltende Dynd. Højere fortes hen ad Buer det friske, rindende Vand, og overst hang, som et Net, Gasrør, Telegraftraade. Lamper lyste i Afstand, som Genfkins Billeder fra Verdensbhyen derovenover. Af og til hørtes en buldrende Rumlen deroppe, det var tunge Vogne, som førte over Nedgangsbroerne.

Hvor var Drhaden?

Du har hørt om Katakomberne; de ere kun forsvindende Strøg i denne ny underjordiske Verden, Nutids-Underet: Kloakerne under Paris. Her stod Drhaden og ikke ude i Verdens-Udstillingen paa Marzmarken.

Udraab af Forundring, Beundring og Erkendelse hørte hun.

„Hernede fra,“ blev der sagt, „gror nu Sundhed og Leveaar op til Tusinder og Tusinder deroppe! vor Tid er Fremskridtets Tid med al dens Betsignelse.“

Det var Mennefers Mening, Mennefers Tale, men ikke de Skabningers, som byggede, boede og vare fødte her, Rotterne; de pøb fra Revnen i et Stykke gammelt Mur, saa lydeligt, tydeligt og forstaaeligt for Drhaden.

En stor gammel Han-Rotte, med afsidt Hale, pøb gennemtrængelig sin Fornemmelse, Beklemmelse og eneste rigtige Mening, og Familien gav den Medhold i hvert et Ord.

„Mig kvalmer det Mjav, det Mennefe-Mjav, den Uvidenheds Tale! Jo, nu er her dejligt, med Gas og Petroleum! jeg æder ikke det Slags. Her er blevet saa fint og saa lyst, at man sidder og skammer sig over sig selv og ved ikke, hvorfor man skammer sig. Gid at vi levede i Tællehsenes Tid! den ligger da ikke saa langt tilbage! Det var en romantisk Tid, som man kalder det.“

„Hvad er det, du fortæller?“ spurgte Drhaden. „Sag saa dig ikke før. Hvad taler du om?“

„De dejlige gamle Dage!“ sagde Rotten, „Oldefader- og Oldemoder-Rottes yndelige Tid! i den var det en Storsag at komme herned. Det var en Rotterede anderledes end hele Paris! Bestmoder boede hernede; hun dræbte Mennefer, men aldrig Rotter. Røvere og Smuglere trak frit deres Vej hernede. Her var Tilflugtssted for de interessanteste Personligheder, som nu kun ses paa Melodram-Teatrene ovenover. Romantikkens Tid er forbi ogsaa i

vor Rotterode; vi har faaet frisk Luft heruede og Petroleum.“

Saaledes peb Rotten! peb ad den ny Tid, til Ære for den gamle med Bestmoder.

Der holdt en Vogn, et Slags aaben Omnibus med smaa raske Heste for; Selskabet satte sig op, for af Sted ad Boulevard Sebastopol, den under Jorden, lige oven over strakte sig den kendte menneskefyldte oppe i Paris.

Vognen forsvandt i Halvmørket, Dryaden forsvandt, loftet op i Gasflammernes Lysning i det friske fri; der, og ikke nede i de krydsfende Hvelvinger og deres dæmpede Luft, kunde Underet findes, Verdens-Underet, det, hun søgte i sin korte Levenat; det maatte straaale stærkere end alle Gasflammerne heroppe, stærkere end Maanen, som nu gled frem.

Ja, tilviis! og hun saa det hist henne, det straaledede foran hende, det blinkede, vinkede, som Venusstjernen paa Himlen.

Hun saa en Straaleport aaben ind til en lille Have, fyldt med Lys og Dansemelodier. Gasblus skinnede der som Rabat om smaa stille Søer og Damme, hvor Vandplanter, kunstigtgjorte, klippede af Blikplader, bøjede og malede, prangede i al den Lysning og kastede alenhøjt Vandstraalen ud af deres Bæger. Skonne Grædepile, virkelige Foraarets Grædepile sænkede deres friske Grene som et grønt gennemfigtigt og dog skjulende Slør. Her mellem Buskene

brændte et Baal, dets røde Skin lyste hen over smaa halvdunkle, tavse Lovhytter, gennembrusede af Toner, en Musik, kildrende i Øret, daarende, loffende, jagende Blodet gennem Menneskenes Lemmer.

Unge Kvinder saa hun, smukke, festklædte, med Trofkyldighedens Smil, Ungdommens lette, leende Sind, en „Mari“, med Rose i Haaret, men uden Bogn og Jockey. Hvor bølgede de om, hvor svang de sig i vilde Danse! hvad var op, hvad var ned? Som bidt af Tarantelen sprang de, lo de, smilede de, lykfsaligt glade til at omfavne hele Verden.

Drhaden folte sig reven med i Dansen. Om hendes lille, fine Fod sluttede sig Silfestøvlen, kastanjebrun som Baandet, der fra hendes Haar slagrede ned over den ubedækkede Skulder. Den silkegrønne Kjole bølgede i store Folder, men skjulte ikke det smukt formede Ben med den nydelige Fod, der syntes at ville skrive Tryllecirkel i Luften foran den dansende Ungersvends Hoved.

Var hun i Armidas Tryllehave? Hvad kaldtes Stedet? Navnet lyste udenfor i Gasflammer:

«Mabille».

Toner og Haandklap, Raketter og rislende Bænde knaldede med Champagnen herinde, Dansen var bakkantistisk vild, og over det hele sejlede Maanen, lidt skæv i Ansigtet vel. Himlen var uden Skyer, klar og ren, man troede at se ind i Himlen fra Mabille.

En fortærende kildrende Livslyst gennembævede Dryaden, det var som en Opiumsrus.

Hendes Øjne talte, Læberne talte, men Ordene hørtes ikke for Klangen af Fløjter og Violiner. Hendes Danser hviskede hende Ord i Øret, de bølgede i Takt af Kanfanen; hun forstod dem ikke, vi forstod dem ikke. Han strakte sine

Arme ud mod hende, om hende, og omslynkede kun den gennemfigtige, gasfyldte Luft.

Dryaden blev baaren af Luftstrømmen, som Vinden bærer et Rosenblad. I Højden foran sig saa hun en Flamme, et blinkende Blus, højt paa et Taarn. Fyret skinnede fra hendes Længsler's Maal, skinnede fra det røde Fyrtaarn paa Marsmarkens „Fata Morgana“, derhen blev hun baaren af Foraarsvinden. Taarnet omkredsede hun; Arbejderne troede, det var en Sommerfugl, de saa dale ned, for at dø i sin alt for tidlige Ankomst.

Maanen lyste, Gasblus og Lanterner lyste i de store Galler og i de omstroede „Alverdens Bygninger“, lyste hen over de Grønsværs Højder og de ved Menneskeløgt lavede Klippestykker, hvor Vandfald styrtede ved „Mester Blodløs's“ Kraft. Havdybets Huler og Ferskvandets Dybder, Fiskenes Rige aabnede sig her, man var paa Bunden i det dybe Rær, man var nede i Havet, i Glas Dykkerklokke. Vandet trykkede mod de tykke Glasvægge udenom og ovenover. Polhypperne, favnelange, smidige, aalebugtende, bævende, levende Tarme, Arme, greb fat, løftede sig, groede fast til Havbunden.

En stor Flynder laa betænksom nærved, bredte sig for Resten magelig, behagelig; Krabben kravlede som en uhyre Edderkop hen over den, mens Rejerne svang sig med en Flugt, en Hast, som vare de Havets Møl og Sommerfugle.

I det fjerde Vand voksede Nakander, Siv og Brudelys. Guldfisken havde stillet sig i Geled som røde Kæer paa Marken, alle med Hovederne i samme Retning for at faa Strømmen ind i Gabet. Tykke, fede Suder gloede med dumme Øjne mod Glasvæggene; de vidste, at de vare paa Pariser-Udstillingen; de vidste, at de i Tønder, fyldte med Vand, havde gjort den temmelig besværlige Rejse herhen, vare paa Jernbanen blevne landsyge, som Menneskene blive søsyge paa Havet. De vare komne for at se Udstillingen, og saa den fra deres egen Ferskvands- eller Saltvands-Loge, saa Menneskevrinlen, der bevægede sig forbi fra Morgen til Aften. Alle Verdens Lande havde sendt og udstillet deres Mennesker, for at de gamle Suder og Brasener, de vævre Aborrer og mosgroede Karper skulde se disse Skabninger og give deres Meningsbetænkning over det Slags.

„Det er et Skældyr!“ sagde en mudret lille Skalle. „De skifte Skæl to, tre Gange om Dagen, og give Mundlyd, Tale kaldes det. Vi skifte ikke og gøre os forstaaelige paa en lettere Maade: Bevægelse i Mundvigerne og Gloen med Øjnene! Vi have meget forud for Menneskene!“

„Esvømme have de dog lært,“ sagde en lille Ferskvandsfisk; „jeg er fra den store Indsø; der gaa i den hede Tid Menneskene i Vandet, men først lægge de Skællene, saa svømme de. Froerne have lært dem det, Bagbens Stod og Forbens Roning, de holde det ikke længe ud. De ville ligne os, men det naas ikke! Stakkels Menneske!“

Og Fiske gloede; de troede, at hele Menneskevrimslen, de havde set i det stærke Dagslys, bevægede sig her endnu; ja, de vare forvisfede om at se endnu de samme Skikkelser, af hvem de saa at sige først vare slaaede paa Opfattelses-Nerverne.

En lille Aborre, med smukt tigret Skind og misundelsesværdig Rundryg, forsikrede, at „Menneskemudderet“ var der endnu, han saa det.

„Jeg ser det ogsaa, ser det saa tydeligt!“ sagde en gulfotgylben Suder, „jeg ser tydelig den smukke velskabte Menneskeskikkelse, „højbenet Frue“, eller hvad det nu var, de kaldte hende, hun havde vor Mundvig og Glo-Djine, to Balloner bagpaa og nedslaaet Paraply fortil, stort Andemads-Paahæng, Dingel og Dangel. Hun skulde lægge det hele af, gaa som vi, efter Stabelsens Givelse, og hun vilde se ud som en hæderlig Suder, saavidt Menneskene kunne det.“

„Hvor blev han af, han i Snøren, Han-Mennesket, de traf?“

„Han kørte i Stolevogn, sad med Papir, Blæk og Pen, skrev alting op, skrev alting ned. Hvad betød han? de kaldte ham Referent!“

„Han kører der endnu!“ sagde en mosgroet jomfruelig Karuske med Verdens Prøvelse i Kværken, saa at hun var hæst deraf; hun havde engang slugt en Fiskekrog og svømmede endnu taalmodig om med den i Halsen.

„Referent,” sagde hun, „det er fiskeligt, forstaaeligt talt, et Slags Blæksprutte mellem Menneskene.“

Saa talte Fiskene paa deres Maade. Men midt i den kunstrejste, vandbærende Grotte lod Hammerslag og Sang af Arbejdsfolkene, de maatte tage Matten med, for at alt snart kunde være fuldført. De sang i Dryadens Sommer-nats-Drøm, selv stod hun herinde for igen at flyve og forsvinde.

„Det er Guldfisken!“ sagde hun og nikkede til dem. „Saa fik jeg eder dog at se! ja, jeg kender eder! Jeg har kendt eder længe! Svalen har fortalt mig om eder i vor Hjemstavns Egn. Hvor ere I smukke, skinnende, yndige! jeg kunde kysse eder hver og een! jeg kender ogsaa de andre! det er vist den fede Karusse, denne der den lækre Brasen og her de gamle mosgroede Karper! Jeg kender eder! I kende ikke mig.“

Fisken gloede, forstod ikke et eneste Ord, de saa ud i det dæmrende Lys.

Dryaden var der ikke mere, hun stod i det fri, hvor Verdens „Underblomsten“ gav sin Duft fra de forskellige Lande, fra Rugbrøds-Landet, Klippist-Ryften, Ruslæderets Rige, Eau de Colognens Flodbred og Rosenoliens Østerland.

Naar efter en Balnat vi halv vaagne køre hjem, klinger endnu tydelig gennem vort Øre Melodierne, vi hørte, vi kunne synge dem hver og een. Og som i den dræbtes Dje det sidste Blik af hvad Djet saa, skal endnu fotografisk blive der en Tid, saaledes var endnu her i Natten Dagslivets Tummel og Skin, det var ikke hensuset, ikke sluffet; Dryaden fornåm det og vidste: saaledes bruser det fort den Dag i Morgen.

Dryaden stod mellem de duftende Roser, troede at kende dem fra sin Hjemstavns Egn. Roser fra Slotsparken og fra Præstens Have. Ogsaa den røde Granatblomst saa hun her; en saadan havde Mari baaret i sit kulsorte Haar.

Minde fra Barndomshjemmet ude paa Landet blinkede ind i hendes Tanker; Skuet rundt om drak hun ind med Djienez Begær, medens Feberuro fyldte hende, førte hende gennem de vidunderlige Sale.

Hun følte sig træt, og denne Træthed tog til. Hun havde en Trang efter at udhvile sig paa de bløde, udbredte, østerlandste Hynder og Tæpper herinde, eller hælde sig med Grædepilen ned mod det klare Vand og dukke sig deri.

Men Dognsluen har ikke Hvile. Døgnet var om Minutter til Ende.

Hendes Tanker skælvede, hendes Lemmer skælvede, hun segnede ned i Græsset ved det rislende Vand.

„Du springer fra Jorden med varigt Liv!“ sagde hun, „læst min Tunge, giv mig Bederkvægelse!“

„Jeg er ikke det levende Væld!“ svarede Vandet. „Jeg springer ved Maffine.“

„Giv mig af din Friskhed, du grønne Græs,“ bad Dryaden. „Giv mig en af de duftende Blomster!“

„Vi dø, naar vi rives løs!“ svarede Straa og Blomster. „Kys mig, du friske Luftstrøm! Kun et eneste Livs-Kys!“

„Snart kysfer Solen Skyerne røde!“ sagde Vinden, „og da er du blandt de døde, faret hen, som al Herligheden her farer hen, før Varet er omme, og jeg kan igen lege med det lette, løse Sand paa Pladsen her, blæse Støv hen over Jorden, Støv i Luften, Støv! alt kun Støv!“

Dryaden følte en Angest, som Kvinden, der i Badet har overskaaret Pulsaaen og forbløder, men i sin Forbløden ønsker endnu at leve. Hun løftede sig, kom nogle Skridt frem og segnede igen ned foran en lille Kirke. Porten stod aaben, Lys brændte paa Alteret, Orgelet klang.

Hvilken Musik! saadanne Toner havde Dryaden aldrig hørt, og dog syntes hun i dem at høre kendte Stemmer. De kom fra Hjertedybet af den hele Skabning. Hun troede at fornemme det gamle Egetræs Susen, hun troede at høre den gamle Præst tale om Stordaad, om berømmelige Navne, om hvad Guds Skabning kunde mægte at give i Gave en kommende Tid, maatte give den, for selv derved at vinde blivende Liv.

Orgelets Toner svulmede og klang, talte i Sang:

„Din Længsel og Lyft rev dig op med Rod fra din gud-givne Plads. Det blev din Fordærv, stakkels Dryade!“

Orgeltoner, bløde, blide, klang som i Graad, døde hen som i Graad.

Paa Himlen skinnede Skyerne røde. Vinden susede og sang: „Farer hen, I døde, nu staar Solen op!“

Den første Straale faldt paa Dryaden. Hendes Skikkelse skinnede vekslende i Farver, som Sæbeboblen, idet

den brister, forsvinder og bliver en Draabe, en Taare, der falder til Jorden og forsvinder.

Staffels Dryade! en Dugdraabe, kun en Taare, rundet, forsvundet!

Solen skinnede over Marsmarkens „Fata-Morgana“, skinnede over det store Paris, over den lille Plads med Træer og det plaskende Springvand, mellem de høje Huse,

hvor Kastanjetræet stod, men med højede Grene, visne Blade, Træet, som endnu i Gaar løftede sig saa livsfriskt som For-aaret selv. Nu var det gaaet ud, sagde man, Dryaden var gaaet ud, faret hen som Skyen, ingen ved hvorhen.

Der laa paa Jorden en henvisnet, knækket Kastanje-blomst, Kirkens Vievand mægtede ikke at kalde den til Live. Menneskefod traadte den snart i Gruset.

Det er alt sammen ffet og oplevet.

Vi saa det selv, i Udstillingstiden i Paris 1867, i vor Tid, i Eventyrets store, vidunderlige Tid.

Hønsje-Gretes familie.

Hønsje-Grete var det eneste bosiddende Menneske i det ny stadsfælige Hus, der var bygget for Hønsjene og Uenderne paa Herregaarden; det stod, hvor den gamle ridderlige Gaard havde staaet, med Taarn, taffet Gavl, Voldgrav og Vindelbro. Tæt ved var et Bildnis af Træer og Buske; her havde Haven været, og strakt sig ned til en stor Sø, som nu var Mose. Raager, Krager og Alliker fløj med Skrig og Skraal hen over de gamle Træer, en mylrende Mængde Fugle; de mindskedes ikke, om man stod imellem dem, de tog snarere til.

Man kunde høre dem lige ind i Hønseshuset, hvor Høns-Grete sad, og Vællingerne løb hende over Træstoene. Hun kendte hver Høne, hver And fra den krøb ud af Vægget, hun var stolt af sine Høns og sine Vænder, stolt af det stadselige Hus, der var bygget for dem. Renlig og net var hendes lille Stue, det forlangte Herskabsfruen, hvem Hønseshuset hørte

til; hun kom her tit med fine, fornemme Gæster og fremviste „Hønsenes og Vændernes Kaserne“, som hun kaldte det.

Der var baade Klædestab og Lænestol, ja der var en Kommode, og paa den stod opstillet en blank poleret Messingplade, hvori stod indgravet Ordet „Grubbe“, hvilket netop var Navnet paa den gamle højadelige Slægt, som havde boet

her i Riddergaarden. Messingpladen var funden, da man gravede her, og Degnen havde sagt, at den ikke havde andet Værd, end at den var et gammelt Minde. Degnen vidste god Besked om Stedet og gammel Tid, han havde Værdommen af Bøger; der laa saa meget opskrevet i hans Bordskuffe. Han havde stor Videnskab om de gamle Tider; dog den ældste Krage vidste maaske mere og sfreg derom paa sit Maal, men det var Kragemaal, det forstod Degnen ikke, ihvor klog han var.

Mosen kunde efter en varm Sommerdag dunste, saa at der laa ligesom en hel Sø ud for de gamle Træer, hvor Raager, Krager og Alliker fløj; saaledes havde her set ud, da Ridder Grubbe levede her, og den gamle Gaard stod med røde, tykke Mure. Hundelænten naaede da helt hen forbi Porten; gennem Taarnet kom man ind i den stenlagte Gang til Stuerne; Vinduerne vare smalle, og Ruderne smaa, selv i den store Sal, hvor Dansen gik, men i den sidste Grubbes Tid var ikke danset i Mandsminde, og dog laa der endnu en gammel Redeltrømme, der havde tjent ved Musikken. Her stod et kunstigt udskaaret Skab, i det gemtes sjældne Blomsterlog, thi Fru Grubbe holdt af Plantning og opelskede Træer og Urter; hendes Husbond red heller ud at fhyde Ulve og Bildsvin, og altid fulgte ham paa Vej hans lille Datter Marie. I en Alder af fem Aar sad hun stolt paa sin Hest og saa med store, sorte Djne læft omkring sig. Det var hendes Lyst at slaa med Pisten mellem Jagt-

hundene; Faderen saa nu heller, at hun slog mellem Bønderdrene, som kom for at se paa Herfkabet.

Bonden i Jordhuset, tæt ved Gaarden, havde en Søn, Søren, i Alder med den lille højadelige Jomfru, han forstod at klatre og maatte altid op at tage Fuglereder til hende; Fuglene skreg alt hvad de skrige kunde, og en af de største huggede ham lige over Øjet, saa at Blodet strømmede ud, man troede, at Øjet var gaaet med, men det havde dog ingen Skade lidt. Marie Grubbe kaldte ham sin Søren, det var en stor Gunst, og den kom til gode for Faderen, sølle Søn; han havde en Dag forjet sig, skulde straffes, ride paa Træhesten. Den stod i Gaarden med fire Bæle til Ben og en eneste smal Tjæl til Ryg; den skulde Søn ride skrævs over og saa nogle tunge Mursten om Benene for ikke at sidde alt for let; han skar gyseligt Ansigt, Søren græd og bønfaaldt den lille Marie; straks bød hun, at Sørens Fader skulde ned, og da man ikke lystrede hende, trampede hun i Stenbroen og rev i Faderens Kjøleærme, saa det revnede. Hun vilde hvad hun vilde, og hun fik sin Villie, Sørens Fader blev løst ned.

Fru Grubbe, som kom til, strøg sin lille Datter hen over Haaret og saa med milde Øjne paa hende, Marie forstod ikke hvorfor.

Ind til Jagthundene vilde hun og ikke med Moderen, der gik over i Haven, ned mod Søen, hvor Nakande og Naknap stod med Blomst; Mustedonner og Brudeløs svajede mellem Sivene; hun saa paa al den Frodighed og Friskhed.

„Hvor angenemt!“ sagde hun. Der stod i Haven et den Gang sjældent Træ, hun selv havde plantet, „Blodbøg“ kaldes det, et Slags Morian mellem de andre Træer, saa sortbrune vare Bladene; det maatte have stærkt Solskin, ellers vilde det i stadig Skygge blive grønt som de andre Træer og saaledes miste sin Mærkværdighed. I de høje Kastanjer vare mange Fuglereeder, ligesaa i Buskene og i Grønsværen. Det var, som om Fuglene vidste, at her vare de fredede, her turde ingen plaffe med Bøsse.

Den lille Marie kom med Søren, han kunde kravle, ved vi, og der blev hentet baade Æg og dunede Unger. Fuglene fløj i Angest og Skræk, smaa og store fløj! Viben ude fra Marken, Raager, Krager og Alliker fra de høje Træer skreg og skreg, det var et Skrig, som Slægten skriger endnu i vore Dage.

„Hvad gør I dog, Børn!“ raabte den milde Frue, „det er jo ugudeligt Værk!“

Søren stod forknøbt, den lille højadelige Jomfru saa ogsaa lidt til Siden, men derpaa sagde hun kort og mut: „Seg maa for min Fader!“

„Herfra! herfra!“ skreg de store, sorte Fugle og fløj, men kom igen næste Dag, for her vare de hjemme.

Den stille, milde Frue blev derimod ikke længe hjemme der, Vor Herre kaldte hende til sig, hos ham havde hun ogsaa mere sit Hjem, end her paa Gaarden; og Kirkeklokkerne ringede stadseligt, da hendes Lig førtes til Kirke, fattig Mand's Djne bleve vaade, for hun havde været dem god.

Da hun var borte, tog ingen sig af hendes Plantninger, og Haven forfaldt.

Hr. Grubbe var en haard Mand, sagde man, men Datteren, ihvor ung hun var, kunde magte ham; han maatte le, og hun fik sin Willie. Nu var hun tolv Aar gammel og stærklemmet af Vækst; hun saa med sine sorte Øjne lige ind

i Folk, red sin Hest som en Karl og skød sin Bøsse som en øvet Jæger.

Da kom der i Eggen stort Besøg, det allerfornemste, den unge Konge og hans Halbroder og Kammerat Hr. Ulrik Frederik Gyldenløve; de vilde skyde Wildsvin der og blive et Døgn paa Hr. Grubbes Gaard.

Gyldenløve sad ved Bordet hos Marie Grubbe, tog hende om Hovedet og gav hende et Kys, som om de havde været i Familie sammen, men hun gav ham et Munddask og sagde, at hun ikke kunde udstaa ham, og det blev der rigtigt let af, som om det var saa fornøjeligt.

Det har det maaske ogsaa været; thi fem Aar efter, Marie havde fyldt sit syttende Aar, kom der Bud med Brev; Hr. Gyldenløve udbad sig den højadelige Jomfrues Haand; det var noget!

„Han er den fornemste og galanteste Herre udi Riget!“ sagde Hr. Grubbe. „Det er ikke at vrage.“

„Stort skøtter jeg ikke om ham!“ sagde Marie Grubbe, men hun vragede ikke Landets fornemste Mand, der sad ved Kongens Side.

Sølvtojt, uldent og Linned gik med Fartøj til Kjøbenhavn; hun gjorde Rejsen over Land i ti Dage. Udstyret havde kontrær Vind eller ingen Vind; der gik fire Maanedes, før det kom did, og da det kom, var Fru Gyldenløve borte.

„Før vil jeg ligge paa Blaargarn end i hans Silkesjeng!“ sagde hun. „Heller gaar jeg paa mine bare Ben end fører med ham i Karosse!“

En sildig Aften i November kom to Kvinder ridende ind i Aarhus By; det var Gyldenløves Frue, Marie Grubbe og hendes Pige; de kom fra Vejle; derhen vare de komne fra Kjøbenhavn med Fartøj. De red op til Hr. Grubbes stennemurede Gaard. Han blev ikke fornøjet

ved den Bisit. Hun fik knubbede Ord, men dog et Kammer at lægge sig i; fik sit Allebrød til Morgen, men ikke Allebrøds Tale, det onde i Faderen kom frem mod hende, det hun ikke var vant til; mild i Sind var hun ikke, som man raabes til, saa svarer man; hun gav rigtignok Svar og talte med Bæffhed og Had om sin Ægteherre, ham hun ikke vilde leve med, dertil var hun for høvisk og ærbar.

Saa gif et Nar, det gif ikke fornøjeligt. Der faldt onde Ord mellem Fader og Datter, det maa der aldrig. Onde Ord bære ond Frugt. Hvad Ende skulde det tage.

„Vi to kunne ikke blive under Tag!“ sagde en Dag Faderen. „Flyt herfra til vor gamle Gaard, men bid heller din Tunge af end sæt Løgn i Gænge!“

Saa skiltes de to; hun drog med sin Pige ind i den gamle Gaard, hvor hun var født og baaren, hvor den stille, fromme Frue, hendes Moder, laa i Kirkens Gravkammer; en gammel Kvægvogter boede paa Gaarden, det var det hele Mandsskab. I Stuerne hang Spindelvæv, sort og tungt af Støv, Haven voksede, som den vilde; Humleranker og Snerler snoede et Net mellem Træer og Buske; Skarntyde og Nælde tog til i Vækst og Kræfter. „Blodbogen“ var overgroet og i Skygge, dens Blade vare nu grønne som de andre, almindelige Træers, det var forbi med dens Herlighed. Raager, Krager og Alliker fløj, en mylrende Mængde, hen over de høje Kastanjetræer, der var et Skraal og en Skrigen, som havde de vigtigt nyt at fortælle hverandre: Nu var hun her igen, den smaa, som havde ladet stjæle deres Æg og Unger;

Tyven selv, som hentede dem, klatrede ude paa bladløst Træ, sad i den høje Mast og fik sine gode Slag af Lampen, naar han ikke skiftede sig.

Det fortalte alt sammen i vor Tid Degnen; han havde samlet og sat det sammen af Boger og Optegnelser; det laa med meget mere skrevet og gemt i Bordskuffen.

„Op og ned er Verdens Gang!“ sagde han, „det er underligt at høre!“ — Og vi ville høre, hvorledes det gik Marie Grubbe, derfor glemme vi dog ikke Hønse-Grete, hun sidder i sit stadsfelige Hønsehus i vor Tid, Marie Grubbe sad i sin Tid, men ikke med det Sind som gamle Hønse-Grete.

Vinteren gik, Foraaret og Sommeren gik, saa kom igen den blæsende Efteraarstid med de vaade, kolde Havgusser, Det var et ensomt Liv, et kedfommeligt Liv der paa Gaarden.

Saa tog Marie Grubbe sin Bøsse og gik ud i Lyngheden, skød Harer og Ræve, skød hvad Fugle hun kunde træffe. Derude modte hun mere end een Gang den adelige Herre Palle Dyre fra Nørrebæk, han gik ogsaa med sin Bøsse og sine Hunde. Han var stor og stærk, det pralede han af, naar de talede sammen. Han turde have maalt sig med den salige Hr. Brockenhuus til Eggeskov i Thyen, om hvis Styrke der endnu gik Ry. — Palle Dyre havde, efter hans Eksempel, ladet ophænge i sin Port en Jernlænke med et Jægerhorn, og naar han red hjem, greb han om Lænken, løftede sig med Hesten fra Jorden og blæste i Hornet.

„Kom selv at se det, Fru Marie!“ sagde han. „Der er frisk Vejrs-Drag paa Nørrebæk!“

Naar hun kom paa hans Gaard staar ikke opskrevet, men paa Ujfestagerne i Nørrebæk-Kirke var at læse, at de vare givne af Palle Dyre og Marie Grubbe paa Nørrebæk Hovedgaard.

Krop og Kræfter havde Palle Dyre; han drak som en Svamp, han var som en Tonde, der ikke kunde fyldes; han snorkede som en hel Svinstald; rød og opdunstet saa han ud.

„Svinepolist og drilleborn er han!“ sagde Fru Palle Dyre, Grubbes Datter. Snart var hun fed af det Liv, men derved blev det dog ikke bedre.

En Dag stod Bordet dækket, og Maden blev kold; Palle Dyre var paa Rævejagt, og Fruen var ikke at finde. — Palle Dyre kom hjem ved Midnatstid, Fru Dyre kom hverken til Midnat eller Morgen, hun havde vendt sin Ryg til Nørrebæk, var redet bort uden Hilsen og Farvel.

Det var graat, vaadt Vejr; Vinden blæste kold, der fløj en Flok sorte skrigende Fugle hen over hende, de vare ikke saa husvilde som hun.

Først drog hun Sønder paa, helt op mod det tykke Rige, et Par Guldringe med kostelige Stene bleve satte om i Penge, saa gik hun mod Øst, saa vendte hun om igen mod Vest, hun havde ikke Maal for Dje og var vred paa alle, selv paa den gode Gud, saa elendigt var hendes Sind;

snart blev hendes Legem det med, knap kunde hun flytte sin Fod. Viben fløj op fra sin Tue, da hun faldt over Tuen; Fuglen skreg, som den altid skriger: „Din Thy! din Thy!“ aldrig havde hun stjålet sin Næstes Gods, men Fugleæg og Fugleunger havde hun som lille Pige ladet hente til sig fra Tue og Træ; det tænkte hun nu paa.

Der hvor hun laa, kunde hun se Klitterne ved Stranden; derhenne boede Fiskere, men derhen kunde hun ikke naa, saa syg var hun. De store, hvide Strandmaager kom flyvende hen over hende og skreg, som Raager, Krager og Alliker skreg hjemme over Gaardens Have. Fuglene fløj hende ganske nær, til sidst syntes hun, at de bleve kulsorte, men saa blev det ogsaa Nat for hendes Dine.

Da hun igen slog Djnene op, blev hun løftet og baaren; en stor, stærk Karl havde taget hende paa sine Arme. Hun

saar ham lige ind i hans skæggede Ansigt, han havde et Ar over Øjet, saar at Øjenbrynet var ligesom skilt i to Dele; han bar hende, saar elendig hun var, til Fartøjet, hvor han af Skipperen fik knubbede Ord for sin Gerning.

Dagen derpaa sejlede Fartøjet. Marie Grubbe kom ikke i Land; hun var altsaa med. Men kom vel nok tilbage? Ja, naar og hvor?

Ogsaa derom vidste Degnen at fortælle, og det var ikke en Historie han selv satte sammen, han havde hele dens sølsomme Gang fra en troværdig gammel Bog, vi selv kunne tage frem og læse. Den danske Historieskriver Ludvig Holberg, der har skrevet saa mange læseværdige Bøger og de morsomme Komedier, af hvilke vi ret kunne kende hans Tid og dens Mennesker, fortæller i sine Breve om Marie Grubbe,

hvor og hvorledes i Verden han mødte hende; det er nok værd at høre, derfor glemme vi slet ikke Høuse-Grete, hun sidder glad og godt i det stadselige Høusehus.

Fartøjet sejlede bort med Marie Grubbe; der var det, vi slap.

Der gik Nar, og der gik Nar.

Pesten grasserede i Kjøbenhavn, det var i Maret 1711. Dronningen af Danmark drog til sin tyfste Hjemstavn, Kongen forlod Rigets Hovedstad, hver, som kunde, skyndte sig af Sted; Studenterne, selv om de havde frit Hus og Kosten med, søgte ud af Byen. Een af dem, den sidste, der endnu var bleven paa det saakaldte „Borchs Collegium“, tæt ved Regensen, drog nu ogsaa af Sted. Det var Klokken to i Morgenstunden; han kom med sin Kantsel, der var fyldt mere med Bøger og skrevne Sager, end just med Klædningsstykker. Der hang en vaad, klam Taage ned i Byen; ikke et Menneſte var at se i hele Gaden, hvor han gik; rundt om paa Døre og Porte vare skrevne Kors, derinde var Soten, eller Folk vare uddøde. Heller ingen Folk var at se i den bredere, bugtede „Rødmangergade“, som Gaden kaldtes fra det „runde Taarn“ ned mod Kongens Slot. Nu rumlede en stor Kustvogn forbi; Kuffen spingede med Piffen, Hestene for i Galop, Vognen var fyldt med døde. Den unge Student holdt sig Haanden for Ansigtet og lugtede til en stærk Spiritus, han havde paa en Svamp i et Messing Kridthus. Fra en Rippe i et af Stræderne lød skraalende Sang og uhyggelig Latter af Folk, der drak

Ratten hen for at glemme, at Soten stod for Døren og vilde have dem med paa Kustvognen til de andre døde. Studenten styrede mod Slotsbroen, der laa et Par smaa Fartøjer, eet lettede for at komme bort fra den besængte By.

„Om Gud lader os leve, og vi faa Vind dertil, gaa vi til Grønsund ved Falsster!“ sagde Skipperen og spurgte Studenten, som vilde med, om hans Navn.

„Ludvig Holberg,“ sagde Studenten, og det Navn lød som ethvert andet Navn, nu lyder i det et af Danmarks stolteste Navne; den Gang var han kun en ung, ukendt Student.

Skibet gled Slottet forbi. Det var endnu ikke lys Morgen, da det naaede ud i aabent Vand. Der kom en let Brise, Sejlet bobnede, den unge Student satte sig med Ansigtet mod den friske Vind og faldt i Søvn, og det var just ikke det raadeligste.

Allerede paa tredie Morgen laa Fartøjet ud for Falsster.

„Kender I nogen her paa Stedet, hvor jeg kan tage ind med lidt Penge?“ spurgte Holberg Kaptajnen.

„Jeg tror, at I gør vel i at gaa til Færgekønen i Borrehuset,“ sagde han. „Vil I være meget galant, da hedder hun Mor Søren Sørensen Møller! Dog, det kan hænde, at hun bliver gal i Hovedet, om I er alt for fin mod hende! Manden er arresteret for en Misgerning, hun fører selv Færgebaaden, Næver har hun!“

Studenten tog sit Tornister og gik til Færgehuset. Stuedøren var ikke lukket af, Klinken gik op, og han traadte ind i en brolagt Stue, hvor Slagbænken med en stor Skinddyne var det betydeligste. En hvid Høne med Kyllinger var tøjret til Slagbænken og havde væltet Vandfadet, saa at Vandet flød hen over Gulvet. Ingen Folk vare her eller i Kamret tæt ved, kun en Bugge med et Barn i. Færgebaaden kom tilbage, der sad kun een i den, Mand eller Kvinde var ikke let at sige. Personen havde en stor Kavaj om sig, og en Rabuds ligesom en Kysse om Hovedet. Baaden lagde an.

Det var et Kvindemenneske, som kom og traadte ind i Stuen. Hun saa ret anselig ud, idet hun rettede sin Ryg; to stolte Øjne sad under de sorte Øjenbryn. Det var Mor Søren, Færgekone; Raager, Krager og Alliker vilde skrige et andet Navn, som vi bedre kende.

Mut saa hun ud, meget holdt hun nok ikke af at tale, men saa meget blev dog talt og afgjort, at Studenten tingede sig i Kost paa ubestemt Tid, mens det stod saa ilde til i Kjøbenhavn.

Ud til Færgehuset kom jævnligt fra den nærliggende Købstad et og andet Par hæderlige Borgere. Der kom Frands Knivsmed og Sivert Poseligger; de drak et Krus N i Færgehuset og diskuterede med Studenten; han var en habil ung Mand, der kunde sin Practica, som de kaldte det, han læste Græsk og Latin og vidste om lærde Sager.

„Jo mindre man ved, desmindre trykkes man deraf!“
sagde Mor Søren.

„J har det strengt!“ sagde Holberg, en Dag hun
bøgede sit Toj i den skarpe Lud og selv maatte hugge Træ-
knuderne til Brændsel.

„Lad mig om det!“ svarede hun.

„Har J fra lille af altid maattet slide og slæbe?“

„Det kan J vel læse i Næverne!“ sagde hun og viste
to rigtignok smaa, men haarde, stærke Hænder med afbidte
Negle. „J har jo Lærdom til at læse.“

Bed Juletid begyndte stærkt Snefog; Kulden tog fat, Vinden blæste skarpt, som om den havde Skedevand at vadsfe Folk i Ansigtet med. Mor Søren lod sig ikke anfægte, smed Kavajen om sig og trak Kysen ned om Hovedet. Mørkt var der inde i Huset tidligt paa Eftermiddagen; Ved og Rhyetorv lagde hun paa Ildstedet, satte sig saa og saalede sine Hoser, der var ingen anden til at gøre det. Mod Aften talte hun flere Ord til Studenten, end det ellers var hendes Bane; hun talte om sin Mand.

„Han har af Vaade begaaet Drab paa en Dragør Skipper og maa derfor nu i tre Aar arbejde i Jern paa Holmen. Han er kun gemen Matros, saa maa Loven have sin Gænge.“

„Loven gælder ogsaa den højere Stand,“ sagde Holberg.

„Tror J!“ sagde Mor Søren og saa ind i Ilden, men saa begyndte hun igen. „Har J hørt om Kai Lykke, der lod ribe ned en af sine Kirker, og da Præsten Mads hundrede derover fra Prædikestolen, lod han Hr. Mads lægge i Bolt og Jern, nedsætte en Ret, og domte ham selv at have forbrudt sin Hals, den blev ogsaa hugget over; det var ikke Vaades Gerning, og dog blev Kai Lykke den Gang frank og fri!“

„Han var i sin Ret efter den Tid!“ sagde Holberg, „nu ere vi ude over den!“

„Det kan J bilde Tøsser ind!“ sagde Mor Søren, rejste sig og gik ind i Kammeret, hvor „Tøsen“, det lille

Barn laa, det lettede og lagde hun, lavede saa til Rette Studentens Slagbænk; han havde Skindbhynden, han var mere kuldfær, end hun, og han var dog født i Norge.

Nytaarsmorgen var det en rigtig klar Solskinsdag, Frostens havde været og var saa stærk, at den flygende Sne laa frosken haard, saa at man kunde gaa paa den. Klokkerne i Byen ringede til Kirke; Student Holberg tog sin uldne Kappe om sig og vilde til Byen.

Hen over Borrehuset fløj med Skrig og Skraal Raager, Krager og Alliker, man kunde for Skraalet ikke høre Kirkeklokkerne. Mor Søren stod udenfor og fyldte en Messingkedel med Sne for at sætte den over Ilden og saa Drickevand, hun saa op mod Fuglevrimlen og havde sine egne Tanker derved.

Student Holberg gik til Kirke; paa Vejen derhen og hjemvejs kom han forbi Sivert Pofekiggers Hus ved Porten, der blev han budt ind paa en Staal varmt Ol med Sirup og Ingefær; Talerne faldt om Mor Søren, men Pofekiggeren vidste ikke stor Bæst, det vidste nok ikke mange: hun var ikke fra Falster, sagde han, lidt Midler havde hun vist engang ejet, hendes Mand var en gemen Matros, hidsig af Temperament, en Dragør Skipper havde han slaget ihjel, „Kærlingen banker han, og dog tager hun hans Forsvar.“

„Jeg taalte ikke sliq Medfart!“ sagde Pofekiggerens Kone. „Jeg er nu ogsaa kommen af bedre Folk! min Fader var kongelig Strømpebæver!“

„Derfor er J ogsaa ført i Ægteskab med en kongelig Embedsmand,“ sagde Holberg og gjorde en Reverenze for hende og Postfiggeren.

Det var Helligtrekongersaften. Mor Soren tændte for Holberg et Helligtrekonger-Lys; det vil sige tre Tællepraase, hun selv havde dyppet.

„Et Lys for hver Mand!“ sagde Holberg.

„Hver Mand?“ sagde Konen og saa stift paa ham.

„Hver af de vise Mænd fra Østerland!“ sagde Holberg.

„Paa den Ved!“ sagde hun og tav længe stille. Men i den Helligtrekongersaften fik han dog mere at vide, end han før havde vidst.

„J har et kærligt Sind mod ham, J lever i Ægteskab med,“ sagde Holberg; „Folk sige dog, at han daglig handler ilde mod eder.“

„Det rager ingen uden mig!“ svarede hun. „De Slag kunde jeg have haft godt af som lille; nu faar jeg dem vel for mine Synders Skyld! Hvad godt han har gjort mig, det ved jeg,“ og hun rejste sig helt op. „Da jeg laa syg paa aaben Hede, og ingen skøttede om at komme i Lag med mig, uden maasse Raager og Krager for at hakke i mig, bar han mig paa sine Arme og fik knubbede Ord for den Fangst, han bragte til Fartøjet. Jeg er ikke skabt til at ligge syg, og saa kom jeg mig. Hver har det paa sin Ved, Søren paa sin, man skal ikke dømme Dget efter Grimen! med ham har jeg i alt det levet mere fornøjelig, end med ham, de kaldte den galanteste og mest fornemme af alle Kongens Under-saatter. Jeg har været ud i Ægteskab med Statholderen Gylde-Løve, Kongens Halvbroder; siden tog jeg Palle Dyre! Hip som Hap, hver paa sin Vis og jeg paa min. Det var en lang Snak, men nu ved J det!“ Og hun gik ud af Stuen.

Det var Marie Grubbe! saa underlig var hende Lykkens Tumleflode. Mange Helligtrekongersaftener til blev hun ikke i Live; Holberg har nedskrevet, at hun døde i Juni 1716, men han har ikke nedskrevet, for han vidste det

ikke, at da Mor Søren, som hun kaldtes, laa lig i Borrehuset, fløj en Mængde store, sorte Fugle hen over Stedet, de skreg ikke, som vidste de, at der horer Stilhed til Begravelse. Saa snart hun laa i Jorden, vare Fuglene ikke mere at se, men samme Aften blev i Jylland,ovre ved den gamle Gaard, set en umaadelig Mængde Raager, Krager og Alliker, de skreg i Munden paa hverandre, som om de havde noget at kundgøre, maaske om ham, der som lille Dreng tog deres Æg og duede Unger, Bondens Son, der fik Hofebaand af Jern paa Kongens Holm, og den højadelige Jomfru, der endte som Færgeskone ved Grønsund. „Bra! bra!“ skreg de.

Dg Slægten skreg „bra! bra!“ da den gamle Gaard blev reven ned. „De skrige det endnu, og der er ikke mere at skrige over!“ sagde Degnen, naar han fortalte: „Slægten er uddød, Gaarden reven ned, og hvor den stod, staar nu det stadfælige Hønschus med forgyldte Floje og med gamle Hønsje-Grete. Hun er saa glad for sin yndige Bolig, var hun ikke kommen her, skulde hun have været i Fattighuset.

Duerne kurrede over hende, Kalkunerne pludrede rundt om, og Wønderne snadrede.

„Jugen kendte hende!“ sagde de, „Slægt har hun ikke. Det er en Naadens Gerning, at hun er her. Hun har hverken Andefar eller Hønsemor, intet Afkom!“

Slægt havde hun dog; hun kendte den ikke, Degnen ikke heller, ihvor meget opskrevet han havde i Bordskuffen,

men en af de gamle Krager vidste derom, fortalte derom. Den havde af sin Mor og Mormor hørt om Hønse-Gretes Mor og om hendes Mormor, hvem vi ogsaa kende, fra hun som Barn red over Vindelsbroen og saa stolt om sig, som hele Verden og alle dens Fuglereeder vare hendes, vi saa hende paa Heden ved Klitterne og sidst paa „Vorrehuset“. Barnebarn, den sidste af Slægten, var kommet hjem igen, hvor den gamle Gaard havde staaet, hvor de forte, vilde Fugle skreg, men hun sad mellem de tamme Fugle, kendt af dem og kendt med dem. Hønse-Grete havde ikke mere at ønske, hun var glad til at dø, gammel til at dø.

„Grav! grav!“ skreg Kragerne.

Dg Hønse-Grete fik en god Grav, som ingen kende, uden den gamle Krage, dersom ikke ogsaa hun er død.

Dg nu kende vi Historien om den gamle Gaard, den gamle Slægt og hele Hønse-Gretes Familie.

Hvad Tidselen oplevede.

Der laa op til det rige Herresæde en dejlig velholdt Have med sjældne Træer og Blomster; Gaardens Gæster udtalte deres Henrykkelse over disse, Omegnens Folk fra Landet og Købstæderne kom paa Søn- og Helligdage og bad om Tildælselse til at se Haven, ja, hele Skoler indfandt sig til lignende Bisit.

Udenfor Haven, op til Stakittet mod Markvejen, stod en mægtig Tidsel; den var saa stor, fra Roden i flere Grene, saa at den bredte sig og nok kunde kaldes en Tidsel-

buff. Jngen saa paa den, uden det gamle Usen, der traf Mælkpigernes Mælkevogn. Det gjorde lang Hals efter Tidjelen og sagde: „Du er kon! jeg kunde æde dig!“ men Tøjret var ikke saa langt, at Usenet kunde naa at æde den.

Der var stort Selskab paa Gaarden, højadelig Slægt fra Hovedstaden, unge, nydelige Piger, og mellem disse en Frøken, langvejs fra; hun kom fra Skotland, var høj af Byrd, rig paa Gods og Guld, en Brud nok værd at eje, sagde fler end een ung Herre og Mødrene med.

Ungdommen tumlede sig paa Græsplænen og spillede „Kroket“; de gik mellem Blomsterne, og hver af de unge Piger plukkede en Blomst og satte den i en af de unge Herrers Knaphul; men den unge skotske Frøken saa længe rundt om, vragede og vragede; ingen af Blomsterne syntes at falde i hendes Smag; da saa hun over Rækværket, derude stod den store Tidjelbusk med sine rodblaa, kraftige Blomster, hun saa dem, hun smilte og bad Husets Søn plukke hende een af disse.

„Den er Skotlands Blomst!“ sagde hun; „den prauger i Landets Vaaben, giv mig den!“

Dg han hentede den smukkeste og stak sine Fingre, som om det var den skarpeste Rosentjørn, den groede paa.

Tidjelblomsten satte hun i den unge Mands Knaphul, og han følte sig højt beæret. Hver af de andre unge Herrer havde gerne givet sin Pragtblomst for at bære denne, givet af den skotske Frøkens fine Hænder. Dg følte sig Husets

Son beæret, hvad folte sig da ikke Tidsfelbusken, det var, som gif der Dug og Solskin igennem den.

„Jeg er noget mere, end jeg tror!“ sagde den indad.
 „Jeg horer nok egentlig hjemme inden for Stakittet og ikke uden for. Man stilles underligt i Verden! men nu har jeg da een af mine over Stakittet og saagar i Knaphul!“

Hver Knop, som kom frem og foldede sig ud, fortalte hun denne Begivenhed, og mange Dage gif der ikke, saa horte Tidsfelbusken, ikke af Mennesker, ikke af Fuglekvidder, men af Luften selv, der gemmer og giver Lyd vidt om, lige fra Havens inderste Gange og Gaardens Stuer,

hvor Vinduer og Døre stod aabne, at den unge Herre, som fik Tidselblomsten af den fine, skotske Frøkens Haand, nu havde faaet Haanden og Hjertet med. Det var et smukt Par, et godt Parti.

„Det har jeg fæstet sammen!“ mente Tidselbusken og tænkte paa Blomsten, den gav til Knaphullet. Hver Blomst, som kom frem, fik den Begivenhed at høre.

„Jeg bliver vist plantet ind i Haven!“ tænkte Tidselen, „maaste sat i Potte, som Klemmer, det er nok det allerhæderligste!“

Og Tidselbusken tænkte saa levende derpaa, at der sagde i fuld Overbevisning: „Jeg kommer i Potte!“

Den lovede hver lille Tidselblomst, som kom frem, at den ogsaa skulde komme i Potte, maaste i Knaphul: det højeste, der var at opnaa; men ingen kom i Potte, end lige i Knaphul; de drak Luft og Lys, slikkede Solskin om Dagen og Dug om Natten, blomstrede, fik Besøg af Bi og Bremse, der søgte efter Medgiften, Honningen i Blomsten, og Honningen tog de, Blomsten lod de staa: „Det Røverpak!“ sagde Tidselbusken, „gid jeg kunde spidde dem! men jeg kan ikke.“

Blomsterne hang med Hovedet, sygnede hen, men der kom ny igen.

„J komme, som J vare kaldede!“ sagde Tidselbusken, „hvert Minut venter jeg os over Stafittet.“

Et Par uskyldige Gaaseurter og Ræmper stod og hørte til med dyb Beundring og troede alt hvad den sagde.

Det gamle Nsen fra Mælkevognen stottede i Bejkanten hen til den blomstrende Tidfelbust, men Tøjret var for kort til at naa den.

Dg Tidfelen tænkte saa længe paa Skotlands Tidfel, til hvis Slægt den regnede sig, at den til sidst troede sig kommen fra Skotland, og at dens Forældre selv vare groede ind i Rigets Baaben. Det var en stor Tanke, men stor Tidfel kan nok have stor Tanke.

„Man er tit af saa fornem Familie, at man ikke tør vide det!“ sagde Nælden, som groede tæt ved, den havde ogsaa ligesom en Anelse om, at den kunde blive „Netteldug“, blev den rigtig behandlet.

Dg Sommeren gik, og Efteraaret gik; Bladene faldt af Træerne, Blomsterne fik stærke Farver og mindre Duft. Gartnerlærningen sang i Haven, hen over Stakittet:

„Op ad Bakken, ned ad Bakken,
det er hele Almanakken!“

De unge Grantræer i Skoven begyndte at faa Julelængsel, men der var lang Tid til Julen.

„Her staar jeg endnu!“ sagde Tidfelen. „Det er, som om ingen tænkte paa mig, og jeg har dog sluttet Partiet; forlovede bleve de, og Bryllup have de holdt, det er nu otte Dage siden. Ja, jeg gør ikke et Skridt, for jeg kan ikke.“

Der gik endnu nogle Uger; Tidfelen stod med sin sidste eneste Blomst, stor og fyldig, nær ved Roden var den skudt frem. Vinden blæste koldt hen over den, Farverne gik,

Pragten gik, Blomsterbægeret, stort som for Blomsten paa en Urtestok, viste sig som en forsvøvet Solstikke.

Da kom i Haven det unge Par, nu Mand og Kone; de gik langs Stakittet, den unge Frue saa ud over det.

„Der staar endnu den store Tidsel!“ sagde hun. „Nu har den ikke Blomst mere!“

„Jo der er Spøgelser af den sidste!“ sagde han og pegede paa den sølvskinnende Rest af Blomsten, selv en Blomst.

„Dejlig er den jo!“ sagde hun. „En saadan maa skæres ind i Rammen omkring vort Billed!“

Dg den unge Mand maatte igen over Stakittet og bryde Tidselbægeret af. Det stak ham i Fingrene, han havde jo kaldt det „Spøgelset“. Dg det kom ind i Haven, op paa Gaarden og ind i Salen; der stod et Maleri: „de unge Ægtefolk“. I Brudgommens Knaphul var malet en Tidselblomst. Der blev talt om denne, og der blev talt om Blomsterbægeret, de bragte, den sidste nu sølvglinsende Tidselblomst, der skulde skæres efter i Rammen.

Dg Luften bar Taler ud, vidt om.

„Hvad man dog kan opleve!“ sagde Tidselbusken. „Min førstefødte kom i Knaphul, min sidstfødte kom i Ramme! hvor kommer jeg?“

Dg Afsenet stod ved Beskanten og skottede hen til den.

„Kom til mig, min Sule-Næreste! jeg kan ikke komme til dig, Tøjret er ikke langt nok!“

Men Tidfelbusken svarede ikke; den stod mere og mere tankesuld; den tænkte, og den tænkte helt op mod Tuletid, og saa satte Tanken sin Blomst.

„Naar ens Børn ere vel inde, finder en Moder sig i at staa uden for Stakittet!“

„Det er hæderligt tænkt!“ sagde Solstraalen. „De skal ogsaa faa en god Plads!“

„I Potte eller i Kamme?“ spurgte Tidfelen.

„I et Eventyr!“ sagde Solstraalen.

Her er det!

Hvad man kan hitte paa.

Der var en ung Mand, som studerede til at være Digter, han vilde være det til Paaske, gifte sig og leve af Digteriet, og det er, vidste han, bare at hitte paa, men han kunde ikke hitte paa. Han var født for silde, alt var taget op, før han kom til Verden, alt var der digtet og skrevet om.

„De lykkelige Mennesker, der fødtes for tusinde Aar siden!“ sagde han. „De kunde sagentens blive udødelige! Lykkelig selv den, der fødtes for hundrede Aar siden, da var der dog endnu noget at digte om; nu er Verden digtet ud, hvad skal jeg kunne digte ind!“

Han studerede paa det, saa at han blev syg og daarlig, det elendige Menneske; ingen Doktor kunde hjælpe ham, men maaske den kloge Kone. Hun boede i det lille Hus ved Markledet, som hun lukkede op for kørende og ridende; hun kunde rigtignok lukke mere op end Ledet, hun var klogere end Doktoren, der kører i egen Vogn og betaler Rangskat.

„Sag maa ud til hende!“ sagde den unge Mand.

Huset, hun boede i, var lille og net, men fedeligt at se paa; der var ikke et Træ, ikke en Blomst; der stod et Vistade ud for Døren, meget nyttigt! der var en lille Kartoffelmark, meget nyttig! og en Grøft med Slaentjerne, der havde afblomstret og sat Vær, som rempe Munden sammen, naar man smager dem, for de have faaet Frost.

„Det er livagtig vor poesiløse Tid, jeg her ser!“ tænkte den unge Mand, og det var altid en Tanke, et Guldkorn, han fandt ved den kloge Kones Dør.

„Skriv det op!“ sagde hun; „Smiler ere ogsaa Brød! hvorfor du kommer her, ved jeg; du kan ikke hitte paa, og dog vil du være Digter til Paaske!“

„Alt er skrevet op!“ sagde han. „Vor Tid er ikke gammel Tid!“

„Nej!“ sagde Konen; „i gammel Tid bleve de kloge Koner brændte, og Poeterne gif om med slunken Tarin og Hul paa Albuen. Tiden er just god, den er den allerbedste! men du har ikke rigtig Syn paa Sagen, du har ikke skærpet Hørelsen og læser nok aldrig dit „Fadervor“ om Aftenen. Her er fuldt op i alle Maader til at digte og fortælle om, naar man kan fortælle. Du kan løse det ud af Jordens Bækster og Grøde, øse det op af det riindende og af det stillestaaende Vand, men du maa forstaa det, forstaa at fange en Solstraale. Prøv nu engang mine Brillen, faa mit Hørerør i Øret, bed saa til Vor Herre, og lad være at tænke paa dig selv!“

Det sidste var nu meget svært, mere, end en klog Kone kan forlange.

Han fik Brillerne og Hørerøret, blev saa stillet midt i Kartoffelmarken; hun gav ham i Haanden en stor Kartoffel; det klang i den; der kom en Sang med Ord, Kartofflernes Historie, interessant, — en Hverdagshistorie i ti Dele, ti Linier vare nok.

Dg hvad sang Kartofflen?

Den sang om sig og sin Familie: Kartoflernes Ankomst til Europa, den Miskenndelse, de havde prøvet og lidt, for de, som nu, stod erkendte som en større Betsignelse end en Guldklump.

„Vi bleve paa kongeligt Bud uddelte paa Raadhuset i alle Byer; der blev givet Kundgørelse om vor store Betydning, men man troede ikke paa den, forstod ikke engang at plante os. En gravede et Hul og kastede hele sin Skæppe Kartofler derned; en anden stak en Kartoffel her, en der, ned i Jorden og ventede, at den skulde skyde op som et helt Træ, hvoraf man kunde rygte Kartofler. Der kom ogsaa Bæst, Blomster, vandfyldt Frugt, men det hele visnede. Ingen tænkte paa, hvad der laa paa Bunden, Betsignelsen: Kartoflerne. Ja, vi have prøvet og lidt, det vil sige, vore Forsædre, de og vi, det kommer nu ud paa eet! hvilke Historier!“

„Ja, nu kan det være nok!“ sagde Konen. „Betragt Slaentjornene!“

„Vi have ogsaa,“ sagde Slaentjornene, „nær Familie i Kartoflernes Hjemland, højere Nord paa, end de groede. Der kom Nordmænd fra Norge, de styrede Vest paa gennem Taage og Storme til et ukendt Land, hvor de, bag Is og Sne, fandt Urter og Grønt, Buske med Vinens fortblaa Bær: Slaentjorne, de frøs til modne Druer, det gør ogsaa vi. Og Landet fik Navnet „Vinland o: Grønland o: Slaenland!“

„Det er en hel romantisk Fortælling!“ sagde den unge Mand.

„Ja, kom nu med!“ sagde den kloge Kone og førte ham hen til Bistadet. Han saa ind i det. Hvilket Liv og Røre! Der stod Bier i alle Gange og viftede med Vingerne, for at der kunde være sundt Lufttræk i hele den store Fabrik, det var deres Bestilling; nu kom udefra Bier, fødte med Kurve paa Benene, de bragte Blomsterstøv, det blev rystet ud, sondret og lavet til Honning og Boks; de kom, de fløj; Vidronningen vilde ogsaa flybe, men da maa de alle med; det var endnu ikke Tiden; flybe vilde hun dog; saa bed de Vingerne af Hendes Majestæt, og saa maatte hun blive.

„Stig nu op paa Grøften!“ sagde den kloge Kone, „kom og se ud over Landevejen, hvor Godtfolk ere at se!“

„Det var da en myldrende Mængde!“ sagde den unge Mand; „Historie paa Historie! det snurrer og surrer! det bliver mig ganske broget! jeg gaar bag over!“

„Nej, gaa ligefrem!“ sagde Konen, „gaa lige ind i Menneskebrimlen, hav Syn paa den, Dre for den og Hjerte med! saa skal du snart hitte paa! men før du gaar, maa jeg have mine Brillen og mit Hørerør!“ og saa tog hun begge Dese.

„Nu ser jeg ikke det mindste!“ sagde den unge Mand, „nu hører jeg ikke mer!“

„Ja, saa kan du ikke blive Digter til Paaske!“ sagde den kloge Kone.

„Men naar da?“ spurgte han.

„Hverken til Paaske eller Pinse! Du lærer ikke at hitte paa.“

„Hvad skal jeg da gøre for at komme i Levebrod ved Poesien?“

„Der kan du allerede komme til Fastelavn! slaa Poeterne af Tonden! slaa deres Skrifter, det er at slaa dem selv. Lad dig bare ikke forbløffe; slaa rask væk, saa

faar du Boller, hvormed du kan føde baade dig og din Kone!"

„Hvad man kan hitte paa!“ jagde den unge Mand, og saa slog han af Tonde hver anden Poet, da han ikke selv kunde blive Poet.

Vi have det fra den kloge Kone, hun ved hvad man kan hitte paa.

Lykken kan ligge i en Pind.

Nu skal jeg fortælle en Historie om Lykken. Vi kende alle sammen Lykken: nogle se den Nar ud, Nar ind, andre kun i visse Naringer, paa en enkelt Dag, ja, der gives de Mennesker, som kun en eneste Gang i deres Liv se den, men se den gør vi alle.

Nu behøver jeg ikke at fortælle, for det ved enhver, at Vor Herre sender det lille Barn og lægger det i en Moders Skød, -- det kan være i det rige Slot og i den velhavende

Stue, men ogsaa paa aaben Mark, hvor den kolde Bînd blæser; dog enhver ved nok ikke, og vist er det alligevel, at Vor Herre, idet han bringer Bânet, ogsaa bringer en Lykkgave til det, men den lægges ikke aabentlyst lige ved Siden af; den lægges et Sted i Verden, hvor man mindst tænker paa at finde den, og dog findes den altid; det er det glædelige. Den kan være lagt i et Uble; det var den for en lærd Mand, som hed Newton: Ublet drattede, og saa fandt han sin Lykke. Kender du ikke Historien, saa bed dem om at fortælle den, som kan den; jeg har en anden Historie at fortælle, og det er en Historie om en Bære.

Der var en stakkels Mand, som var født i Armod, groet op i Armod, og paa den havde han giftet sig. Han var for Resten Drejer af Profession og drejede især Paraplyskaster og Paraplyringe; men han havde det næppe fra Haanden i Munden.

„Seg finder aldrig Lykken!“ sagde han. Det er en virkelig oplevet Historie, og man kan nævne Landet og Stedet, hvor Manden boede, men det er nu det samme.

De røde, sure Rønnebær voksede som den rigeste Bynt omkring hans Hus og Have. I den var dog ogsaa et Bæretre, men det bar ikke en eneste Bære, og dog var Lykken lagt i dette Bæretre, lagt i de usynlige Bærer.

En Nat stormede Bînden ganske forfærdeligt; man fortalte i Aviserne, at den store Diligence blev af Stormen løftet op fra Bejen og kastet hen som en Klud. Sagens kunde da en stor Gren blive knækket af Bæretreets.

Grenen blev lagt ind i Værkstedet, og Manden drejede, i Spog, af den en stor Pære og saa nok en stor, derpaa en mindre og saa nogle ganske smaa.

Træet maatte dog engang sætte Pærer, sagde Manden, og saa gav han dem til Børnene at lege med.

Til Livets Nødvendighed i et vaadt Land hører nu rigtignok en Paraply. Hele Huset havde til fælles Brug kun een; blæste Vinden for stærkt, saa vendte Paraplyen sig, ja den knækkede endogsaa et Par Gange, men Manden satte den straks i god Stand igen; dog ærgerligt var det, at Knappen, der skulde holde den sammen, naar den var flaaet ned, alt for tit sprang af, eller Ringen, der blev fat om den, gik itu.

En Dag sprang Knappen; Manden søgte efter den paa Gulvet og fik der fat i en af de allermindste drejede Smaapærer, en af dem, Børnene havde faaet til at lege med.

„Knappen er ikke til at finde!“ sagde Manden, „men den lille Ting kan nok gøre samme Gavn!“ Saa borede han et Hul i den, trak en Lidse igennem, og den lille Bære sluttede godt i den knækkede Ring. Det var sandelig den allerbedste Sammenholder, Paraplyen endnu havde haft.

Da Manden næste Aar skulde sende Paraplyskaster til Hovedstaden, hvor han leverede det Slags, sendte han ogsaa et Par af de drejede smaa Træpærer med en halv Ring om, og bad om, at de maatte prøves, og saaledes kom de til Amerika. Der mærkede man snart, at den lille Bære holdt langt bedre end nogen anden Anap, og nu forlangte man af Købmanden, at alle Paraplyer, som fulgte efter, skulde lukkes med en lille Bære.

Maa, der blev noget at bestille! Pærer i Tusindvis! Træpærer paa alle Paraplyer! Manden maatte tage fat. Han drejede og drejede. Hele Pæretræet gik op i de smaa Træpærer! Det gav Skillingen, det gav Dalere!

„S det Pæretræ var min Lykke lagt!“ sagde Manden. Han fik nu et stort Værksted med Svende og Dreng. Altid var han i godt Humør og sagde: „Lykken kan ligge i en Pind!“

Det siger ogsaa jeg, som fortæller Historien.

Man har den Talemaade: „Tag en hvid Pind i Munden, saa er du usynlig!“ men det maa da være den rigtige Pind, den, som gives os i Lykkegave af Vor Herre. Den fik jeg, og jeg kan ogsaa, ligesom Manden, hente klingende Guld, blinkende Guld, det allerbedste, det, der blinker fra Barnesøjne, det,

der klinger fra Barnemund, og fra Fader og Moder med. De læse Historierne, og jeg staar midt i Stuen hos dem, men usynlig, thi jeg har den hvide Pind i Munden; for-
 nemmer jeg nu, at de ere glade ved, hvad jeg fortæller, ja, saa siger jeg ogsaa: Lykken kan ligge i en Pind!

Kometen.

Og Kometen kom, skinnede med sin Ildkærne og truede med sit Ris; der blev set paa den fra det rige Slot, fra det fattige Hus, fra Stimen paa Gaden og af den ensomme, der gik hen over den vejløse Hede; hver havde sin Tanke derved.

„Kom og se det Himlens Tegn! kom og se det pragtfulde Syn!“ blev der sagt, og alle skyndte sig at se.

Men inde i Stuen sad endnu en lille Dreng og hans Moder; Tællelyset brændte, og Moder skytes, at der var en Høvlspaan i Lyset; Tællen stod op i en Spids og krollede, det betød, troede hun, at den lille Dreng maatte snart dø, Høvlspaanen vendte jo mod ham.

Det var en gammel Overtro, og den havde hun.

Den lille Dreng skulde just leve mange Aar paa Jorden, leve og se Kometen, naar den efter mere end trefindtyve Aar viste sig igen.

Den lille Dreng saa ikke Høvlspaanen i Lyset, havde heller ikke Tanke om Kometen, der første Gang i hans Liv skinnede

fra Himlen. Han sad med en klinket Spølkum foran sig; i den var piftet Sæbevand, og ned i den dyppede han Hovedet af en lille Kridtpibe, satte saa Stikken for Munden og blæste Sæbebobler, smaa og store; de bævede og svævede med

de dejligste Kulører, der skiftede fra gult til rødt, lilla og blaat, og saa blev det grønt som Skovens Blad, naar Solen skinner gennem det.

„Gud unde dig Nar her paa Jorden, saa mange, som de Bobler du blæser!“

„Saa mange, saa mange!“ sagde den lille. „Sæbevandet kan aldrig blæses op!“ og den lille blæste Boble paa Boble.

„Der flyver et Aar! der flyver et Aar! Se hvor de flyve!“ sagde han ved hver Boble, der løsne sig og fløj. Et Par for ham lige ind i Dinen; det svød, brændte, han fik Taarer i Dinen. I hver Boble saa han lagt et Fremtids-Syn, skinnende, glimrende.

„Nu kan man se Kometen!“ raabte Naboerne. „Kom dog ud; sid ikke derinde!“

Og Moder tog den lille ved Haanden; han maatte lægge Kridtpiben, flippe Legetøjet med Sæbeboblerne; Kometen var der.

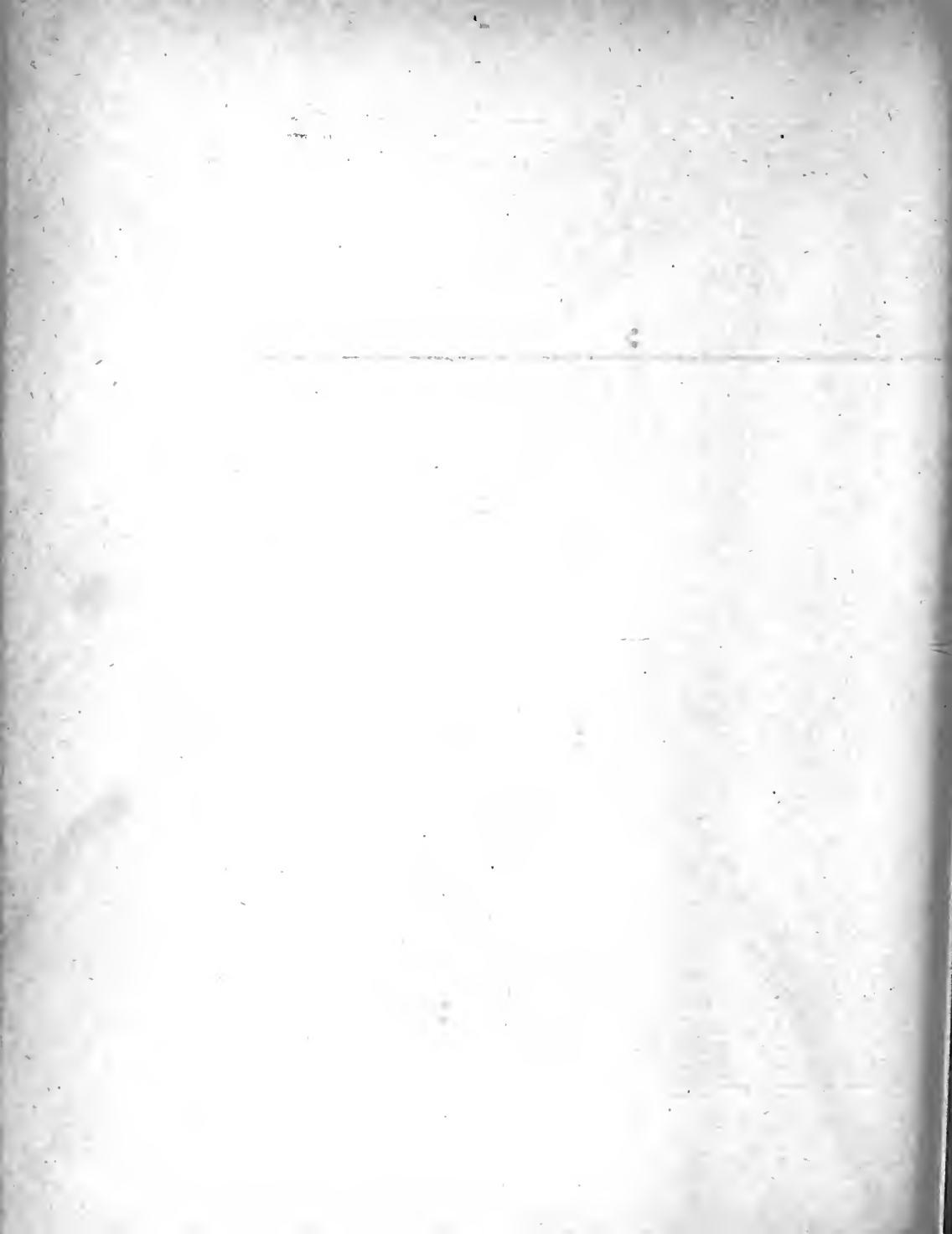
Og den lille saa den lysende Fldfugle med den straalende Hale; nogle sagde, at den viste sig tre Aen lang, andre, at den var Millioner Aen; man ser saa forskelligt.

„Børn og Børnebørn kunne være døde, før den viser sig igen!“ sagde Folk.

De fleste af dem, som sagde det, vare ogsaa døde og borte, da den atter viste sig; men den lille Dreng, for hvem Høvlspaanen stod i Lyset og Moderen troede om: „han dør snart!“ han levede endnu, var gammel og hvidhaaret. „Hvide Haar er Alderens Blomster!“ siger Ordsproget, og han havde mange af de Blomster; han var nu en gammel Skolemester.

Skolebørnene sagde, at han var saa klog, vidste saa meget, kendte Historie, Geografi og hvad man ved om Himmellegemerne.

„Alt kommer igen!“ sagde han; „bid bare Mærke i Personer og Begivenheder, og I skulle kende, at de altid komme igen, i anden Skole, i andet Land.“

Og Skolemester havde da fortalt om Wilhelm Tell, der maatte skyde et Æble af sin Søs Hoved, men før han udstød Pilen, gemte han paa sit Bryst en anden Pil til at skyde i Brystet paa den onde Gefler. Det var i Schweiz, det skete, men mange Aar forud skete det samme i Danmark med Palnatøke; han maatte ogsaa skyde et Æble af sin Søs Hoved og gemte, som Tell, en Pil til at hævne sig med; og for mere end tusinde Aar længere tilbage, blev nedskrevet den samme Historie som hændet i Ægypten; det samme kommer igen ligesom Kometerne, de fare hen, blive borte og komme igen.

Og han talte om Kometen, som var i Vente, Kometen, han havde set som lille Dreng. Skolemester vidste om Himmellegemerne, tænkte over dem, men glemte derfor ikke Historie og Geografi.

Sin Have havde han anlagt i Skikkelse af et Danmarks Landkort. Her stod Urter og Blomster, som de bedst høre hjemme i Landets forskellige Egne. „Hent mig Urter!“ sagde han, og saa gik man til det Ved, der forestillede Vol-land. „Hent mig Boghvede!“ og saa gik man til Lange-land. Den dejlige blaa Entian og Forsurten vare at finde oppe paa Skagen, den glinsende Kristtjørnovre ved Silkeborg. Bjerne selv vare anthydede ved Postamenter. Her stod St. Knud med Lindormen, det betød Odense; Absalon

med Bispestav betød Sorø; det lille Fartøj med Arer var Mærke for, at her laa Byen Aarhus. Af Skolemesters Have lærte man godt Danmarks Landkort; men man maatte jo først belæres af ham, og det var saa fornøjeligt.

Nu var Kometen i Bente, og om den fortalte han og hvad Folk i gamle Dage, da den sidst var her, havde sagt og dømt. „Komet-Maret er et godt Vin-Mar,“ sagde han, „man kan spæde Binen med Vand, det mærkes ikke. Vin-handlerne skulle holde saa meget af Komet-Mar.“

Luften stod med Skyer hele fjorten Nætter og Dage, Kometen kunde ikke ses, men den var der.

Den gamle Skolemester sad i sit lille Kammer tæt op til Skolestuen. Det bornholmske Ur fra hans Forældres Tid stod i Krogen, de tunge Blylodder hverken løftedes eller sank, Perpendikelen rørte sig ikke; den lille Gøg, som fordom kom frem og kuffede Klokkeslettet, havde i flere Mar siddet tavs bag lukket Laage; alt var stumt og stille derinde, Uret gik ikke mere. Men det gamle Klaver tæt ved, ogsaa fra Forældrenes Tid, havde Liv endnu, Strengene kunde klinge, rigtignok lidt hæft, klinge en hel Menneskealder's Melodier. Den gamle Mand erindrede derved saa meget, baade glædeligt og bedrøveligt, i den Række af Mar, fra han som lille saa Kometen, og til nu den var her igen. Han huskede hvad Moder havde sagt ved Høvskaanen i Lyset, han huskede de dejlige Sæbebobler, han blæste; hver var et Leveaar, havde han sagt, hvor skinnende, hvor farvesprængt! alt dejligt og glædeligt saa han deri: Barnelege og Ungdomsliv, hele den vide Verden

aaben i Solstien, og ud i den skulde han! det var Fremtidsboblere. Som gammel Mand fornam han fra Klaverets Strenge Melodier fra den svundne Tid: Erindringsbobler med Mindernes Farvesfar; der klang Bedstemoders Strikkeviser:

„Vist ingen Amazone
den første Strømpe bandt.“

Der klang Visen, som Husets gamle Pige havde sunget for ham som Barn:

„Her er saa mangen Fare
i Verden gennemgaa,
for den, som ung mon være
og lidet kan forstaa.“

Nu lød Melodier fra det første Val, en Menuet og Molinasski; nu lød bløde, vemodsfulde Toner, der kom Taarer i den gamle Mand's Øjne, nu bruste en Krigsmarch, nu Psalmesang, nu muntre Toner, Boble paa Boble, som da han som lille Dreng blæste dem af Sæbevand.

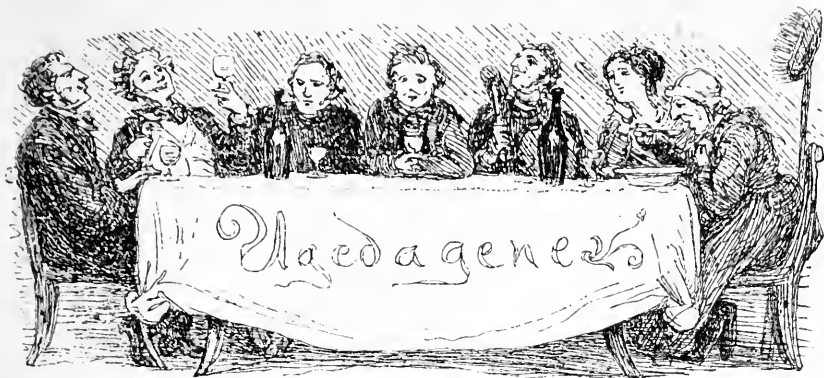
Hans Øjne vare hæftede mod Vinduet, en Sky derude paa Himlen gled bort, han saa i den klare Luft Kometen, dens skinnende Kærne, dens lysende Taageflør.

Det var, som om han havde set det den Aften i Gaar, og dog laa et helt rigt Menneskeliv imellem den Tid og nu; den Gang var han Barn og saa i Boblerne „fremad“, nu viste Boblerne „tilbage“. Han følte Barnefind og Barne-tro, hans Øjne lyste, hans Haand sank ned paa Tangenterne; — det klang, som sprang der en Streng.

„Kom dog og se, Kometen er her,“ blev der raabt af Naboerne. „Himlen er saa dejlig klar! kom dog for rigtig at se!“

Den gamle Skolemester svarede ikke, han var af Sted for rigtig at se; hans Sjæl var af Sted paa større Bane, i et videre Rum, end Kometen gennemflyver. Og den blev der igen set paa fra det rige Slot, fra det fattige Hus, af Stimlen paa Gaden og af den ensomme paa den vejløse Hede. Hans Sjæl blev set paa af Gud og af de kære forudgangne, dem, han længtes efter.

Ugedagene vilde ogsaa engang slaa sig løs, komme sammen og holde Gilde. Hver Dag var iøvrigt saa optagen, at de, Maret rundt, ikke havde Fritid at raade over; de maatte have en aparte hel Dag, men den havde de da ogsaa hvert fjerde Aar: Skuddagen, der lægges i Februar for at bringe Orden i Tidsregningen.

Paa Skuddagen vilde de altjaa komme sammen til Gilde, og da Februar er Fastelavns-Maaned, vilde de komme karnevalsklædte efter hveris Fornemmelse og Bestemmelse; spise godt, drikke godt, holde Taler og sige hverandre Behageligheder og Ubehageligheder i ugenert Kammeratskab. Oldtidens Kæmper fastede hverandre, ved Maaltiderne, de afgnavede Rødben i Hovedet, Ugedagene vilde derimod dænge hverandre over med Mundgodt af Brandere og skarnagtige Bittigheder, som de kunne falde i uskyldige Fastelavnsløjer.

Saa var det Skuddag, og saa kom de sammen.

Søndag, Formand for Ugedagene, traadte op i sort Sikketappe; fromme Mennesker vilde tro, at han var præsteklædt til at gaa i Kirke; Verdensbørn saa, at han var i Domino for at gaa paa Uhygighed, og at den blussende Melike, han bar i Knaphullet, var Teatrets lille røde Uygte, som sagde: „Alt er udsolgt, se nu til, at I more eder!“

Mandag, ungt Menneske, i Familie med Søndagen, og særligt hengiven til Fornøjelse, fulgte efter. Han forlod Bærkstedet, sagde han, naar Bagtparaden traf op.

„Seg maa ud at høre Dffenbachs Musik; den gaar mig ikke til Hovedet og ikke til Hjertet, den kriller mig i Ben-Musklerne, jeg maa danse, have en Svir, faa et blaat Dje at jove paa og saa tage fat paa Arbejdet næste Dag. Seg er Nyet i Ugen!“

Tirsdag 3: Tyr's Dag, Kraftens Dag. —

„Ja, det er jeg!“ sagde Tirsdag. „Jeg tager fat paa Arbejdet, spænder Merkurs Vinger paa Købmandens Støvler, ser til i Fabrikkerne, om Hjulene ere smurte og dreje sig, holder over, at Skrædderen sidder paa Bordet og Brolæggeren paa Brostenene; hver passe sin Dont! jeg holder Dje med det hele, derfor møder jeg i Politiumiform og kalder mig Politirsdag. Er det en daarlig Brander, forsøg I andre at give en, der er bedre!“

„Saa kommer jeg!“ sagde Onsdag. „Jeg staar midt i Ugen. Tyffen kalder mig Hr. Mittwoch. Jeg staar som Svend i Butikken, som Blomst midt imellem de andre cærede Ugedage! Marchere vi alle op, saa har jeg tre Dage for,

tre Dage bag, det er som en Gressvagt; jeg maa tro, at jeg er den anseeligste Dag i Ugen!"

Torsdag mødte klædt som Kobbersmed med Hammer og Kobberfedel, det var hans Adels Tribut.

"Jeg er af den højeste Byrd!" sagde han, "hedensk, guddommelig! i Nordens Lande er jeg kaldt op efter Thor, og i Sydens Lande efter Jupiter, som begge forstod at tordne og lyne; det er blevet i Familien!"

Og saa slog han paa Kobberfedelen og beviste sin høje Byrd.

Fredag var klædt ud som ung Pige og kaldte sig Freja, ogsaa til en Forandring Venus, det kom an paa Sprogbrugen i de Lande, hvor hun traadte op. Hun var iøvrigt af en stille, blid Karakter, sagde hun; men i Dag flot og fri; det var jo Skuddag, og den giver Frihed for Kvinden, da tør hun, efter gammel Brug, fri selv og behøver ikke at lade sig fri til.

Lørdag traadte op som gammel Husholderste med Kost og Kenseses-Attribut. Hendes Livret var Ælebrød, dog forlangte hun ikke, at den ved denne festlige Lejlighed skulde sættes med paa Bordet for dem alle, men kun, at hun maatte faa den, og hun fik den.

Og saa bænkede Ugedagene sig.

Her ere de nedtegnede alle syv, brugbare for Tableauer i Familiefredse; der kunne de gives saa morsomme, man mægter det, vi give dem her kun som en Spøg i Februar, den eneste Maaned, der faar en Dag i Tillæg!

„Nu skal jeg fortælle!“ sagde Blæsten.

„Nej, tillader De,“ sagde Regnvejret, „nu er det min Tur! De har længe nok staaet ved Gadehjørnet og tudet alt hvad De kunde tude!“

„Er det Tak,“ sagde Blæsten, „fordi jeg til Være for Dem har vendt mangen Paraply, ja knækket den, naar Folk ikke vilde have med Dem at gøre!“

„Jeg fortæller!“ sagde Solskinnet, „stille!“ og det blev sagt med Glans og Majestæt, saa Blæsten lagde sig, saa lang den var, men Regnvejret ruskede i Blæsten og sagde: „Det skulde vi taale! hun bryder altid igennem, denne Madam Solskin. Vi vilde ikke høre efter! det er ikke Umagen værd at høre efter!“

Og Solskinnet fortalte:

„Der fløj en Svane hen over det rullende Hav; hver

Fjer paa den skinnede som Guld; een Fjer faldt ned paa det store Købmandsskib, som for fulde Sejl gled forbi; Fjeren faldt i det krøllede Haar paa den unge Mand, Tilfynsmand

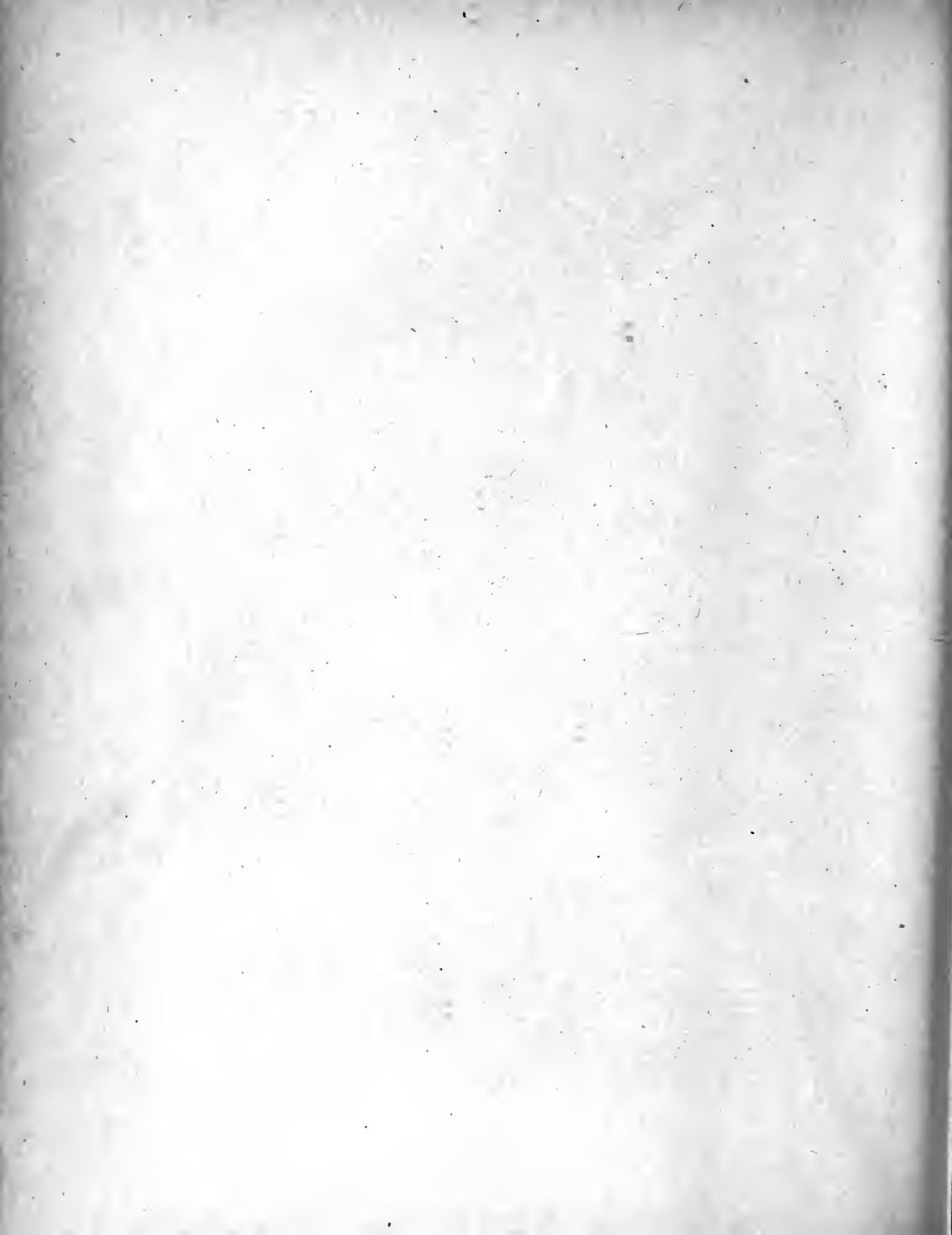
over Barerne, Superkargo kaldte de ham. Lykkefuglens Fjer berørte hans Pande, blev Ben i hans Haand, og han blev snart den rige Købmand, der nok kunde købe sig Sporer af Guld, forvandle Guldfad til Adelskjold; jeg har skinnet ind i det!" sagde Solskinnet.

„Svanen fløj hen over den grønne Eng, hvor den lille Faarevogter, en Dreng paa syv Aar, havde lagt sig i Skyggen af det gamle, eneste Træ herude. Og Svanen i sin Flugt kysjede et af Træets Blade, det faldt i Drengens Haand, og det ene Blad blev til tre, blev til ti, blev til en hel Bog, og han læste i den om Naturens Underværker, om Modersmaalet, om Tro og Viden. Mod Sengetid lagde han Bogen under sit Hoved for ikke at glemme hvad han havde læst, og Bogen bar ham til Skolebænk, til Lærdoms Vord. Jeg har læst hans Navn mellem de lærdes!" sagde Solskinnet.

„Svanen fløj ind i Skovensomhed, hvilede sig der paa de stille, mørke Søer, hvor Alanden gror, hvor de vilde Skovæbler gro, hvor Gøg og Skovdue har hjemme.

En fattig Kone samlede Brændsel, nedfaldne Grene, bar dem paa sin Ryg, sit lille Barn bar hun ved Brystet og gik sin Hjemvej. Hun saa den gyldne Svane, Lykkens Svane, løfte sig fra den siggroede Bred. Hvad skinnede der? Et gyldent Æg; hun lagde det ved sit Bryst, og Barmen blev; der var vist Liv i Ægget. Ja, det piffede inden for Skallen; hun fornam det og troede, det var hendes eget Hjerte, der slog.

Hjemme i sin fattige Stue tog hun Guldægget frem. „Tik! tik!“ sagde det, som var det et kosteligt Guldur, men et Æg var det med levende Liv. Ægget revnede, en lille Svaneunge, fjeret; som af det pure Guld, stak Hovedet frem; den havde om Halsen fire Ringe, og da den fattige Kone netop havde fire Dreng, tre hjemme og den fjerde, som hun havde baaret med i Skovensomheden, saa begreb hun straks, at her var en Ring til hvert af Børnene, og idet hun begreb det, fløj den lille Guldfugl.

Hun kysede hver Ring, lod hvert Barn kysse een af Ringene, lagde den ved Barnets Hjerte, satte den paa Barnets Finger.

„Sag saa det!“ sagde Solskinnet. „Sag saa hvad der fulgte!“

Den ene Dreng satte sig i Lergraven, tog en Klump Ler i sin Haand, drejede det med Fingrene, og det blev en Fason-Skikkelse, der havde hentet det gyldne Skind.

Den anden af Drengene løb straks ud paa Engen, hvor Blomsterne stod med alle tænkelige Farver; han plukkede en Haandfuld, klemte dem saa fast, at Safterne sprøjtede ham ind i hans Øjne, vædede Ringen, det kriblede og krablede i Tanker og i Haand, og efter Næt og Dag talte den store Stad om den store Maler.

Den tredie af Drengene holdt Ringen saa fast i sin Mund, at den gav Klang, Genlyd fra Hjertebunden; Følelser

og Tanker løftede sig i Toner, løftede sig, som syngende Svaner, dukkede sig, som Svaner, ned i den dybe Sø, Tankens dybe Sø; han blev Tonernes Mester, hvert Land kan nu tænke: „Mig tilhører han!“

Den fjerde lille, ja han var Skumpelstod; han havde Pip, sagde de, han skulde have Peber og Smør, som de syge Kyllinger! de sagde nu Ordene med den Betoning, de vilde: „Peber og Smør!“ og det fik han; men af mig fik han et Solfskins-Kys,“ sagde Solfskinnet, „han fik ti Kys for eet. Han var en Digternatur, han blev knubset og kysset; men Lykningen havde han fra Lykkens gyldne Svane. Hans Tanker fløj ud som gyldne Sommerfugle, Udbødeligheds-Symbolet!“

„Det var en lang Historie den!“ sagde Blæsten.

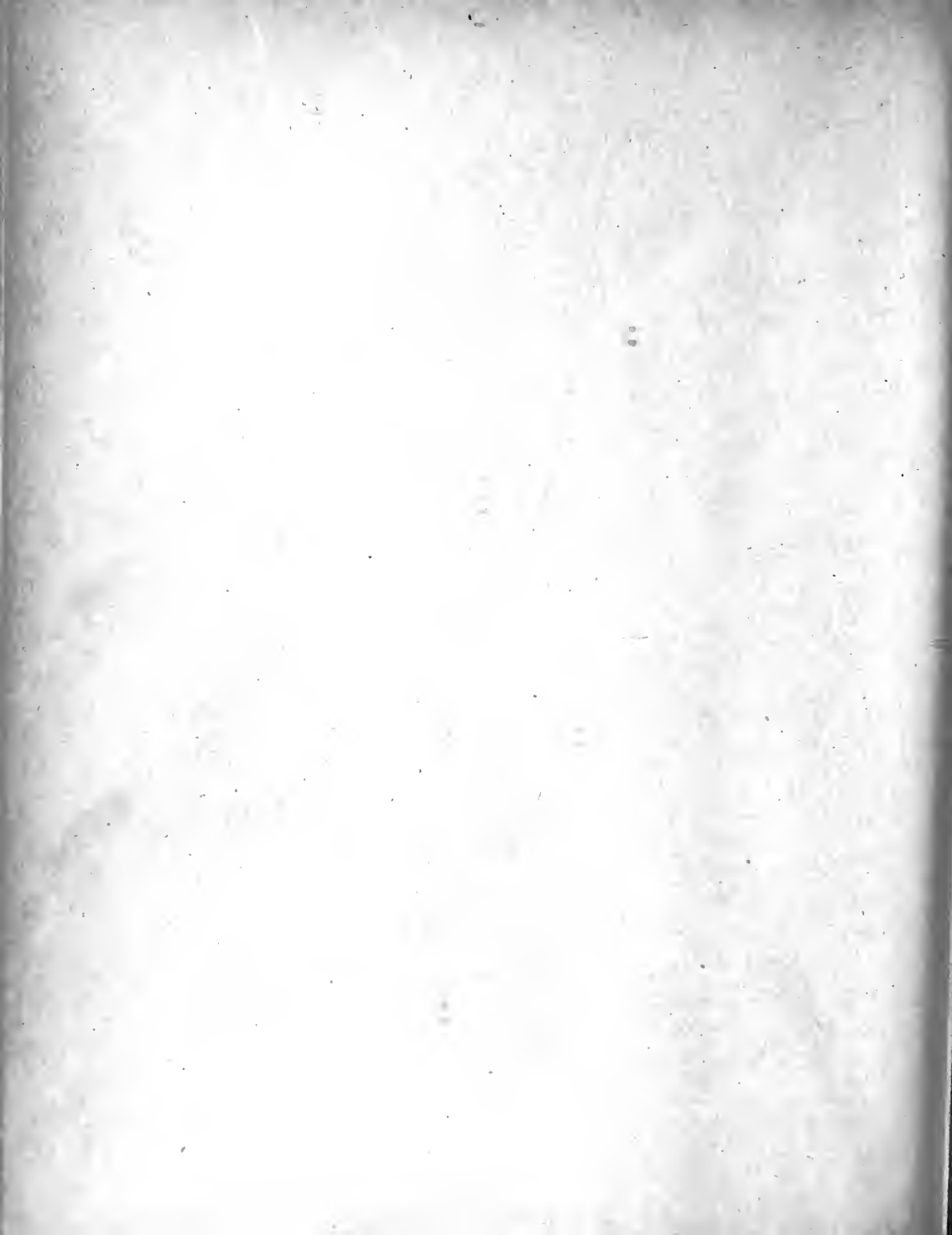
„Og kedelig!“ sagde Regnvejret. „Blæs paa mig, at jeg kan komme mig igen!“

Og Blæsten blæste, og Solfskinnet fortalte:

„Lykkens Svane fløj hen over den dybe Havbugt, hvor Fisserne havde spændt deres Garn. Den fattigste af dem tænkte paa at gifte sig, og han giftede sig.

Til ham bragte Svanen et Stykke Rav; Rav drager til sig, det drog Hjertet til Huset. Rav er den dejligste Røgelse. Der kom en Duft, som fra Kirken, der kom en Duft fra Guds Natur. De følte ret Huslivets Lykke, Tilfredshed i de smaa Raar, og da blev deres Liv en hel Solfskins-Historie.“

„Skulle vi nu bryde af!“ sagde Blæsten. „Du har Solskiinet længe nok fortalt. Jeg har fedet mig!“

„Jeg ogsaa!“ sagde Regnvejret.

Hvad sige nu vi andre, som have hørt Historierne?

Vi sige: „Du ere de ude!“

Oldefar var saa velsignet, klog og god, vi saa alle op til Oldefar; han kaldtes egentlig, saa langt jeg kunde huske tilbage, Farfar, ogsaa Morfar, men da min Broder Frederiks lille Søn kom i Familien, avancerede han til Oldefar; højere op kunde han ikke opleve! Han holdt saa meget af os alle sammen, men vor Tid syntes han ikke at holde rigtig af. „Gammel Tid var god Tid!“ sagde han; „sindig og solid var den! nu er der saadan en Galop og Benden op og ned paa alt. Ungdommen fører Ordet, taler om Kongerne selv, som om de vare dens Ligemænd. Enhver

fra Gaden kan dykke sin Klub i raaddent Vand og vride den af paa Hovedet af en Hædersmand!"

Bed saadan Tale blev Oldefar ganske rød i Ansigtet; men lidt efter kom igen hans venlige Smil og da de Ord: „Naa, ja! maaske tager jeg noget fejl! jeg staar i gammel Tid og kan ikke faa ret Fodsæste i den ny, Vor Herre lede og føre den!"

Naar Oldefar talte om gammel Tid, var det, ligesom om den kom tilbage til mig. I Tankerne kørte jeg da i Guldkaret med Hejdukker, saa Lavene flytte Skilt i Optog med Musik og Faner, var med i de morsomme Julestuer med Panteleg og Udflædning. Der var jo rigtignok ogsaa i den Tid meget sælt og grueligt, Stejler, Hjul og Blodsudgydelse, men alt det gruelige havde noget lokkende og vækkende. Jeg fornam saa meget smukt, jeg fornam om de danske Adelsmænd, der gav Bonden fri, og Danmarks Kronprins, der ophævede Slavehandelen.

Det var yndigt at høre Oldefar fortælle derom, høre fra hans Ungdomsdage; dog Tiden foran den var dog den allerdejlteste, saa kraftig og stor.

„Naa var den!" sagde Broder Frederik, „Gud ske Lov, at vi ere ud over den!" og det sagde han rent ud til Oldefar. Det skiftede sig ikke, og dog havde jeg megen Respekt for Frederik; han var min ældste Broder, han kunde være min Fader, sagde han; han sagde nu saa meget løjerligt. Student var han med bedste Karakter og saa flink paa Faders Kontor, at han kunde snart gaa med ind i Forret-

ningerne. Han var den, Oldefar mest indlod sig med, men de kom altid op at disputere. De to forstod ikke hinanden og vilde aldrig komme til det, sagde hele Familien, men hvor lille jeg end var, mærkede jeg dog snart, at de to ikke kunde udbære hinanden.

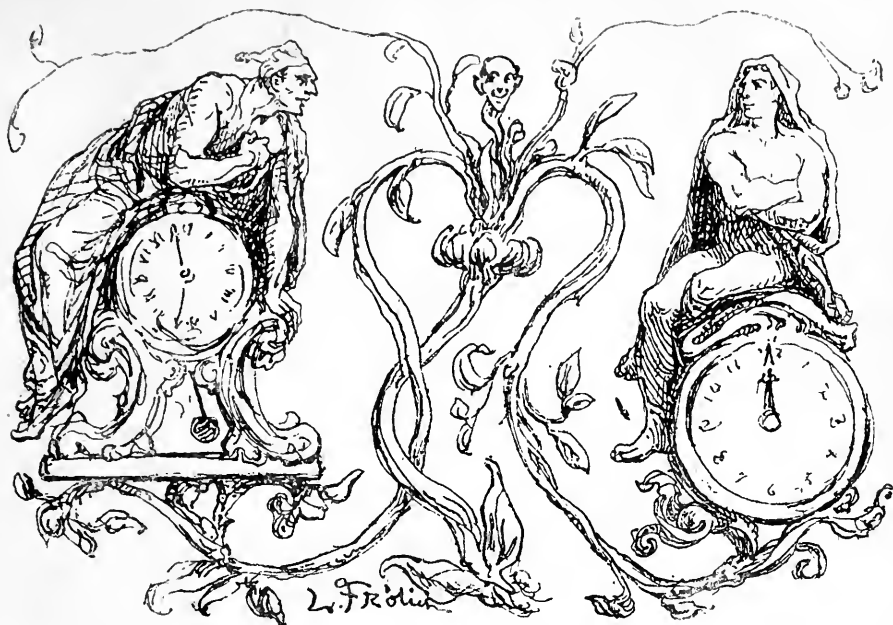
Oldefar hørte til med lysende Øjne, naar Frederik fortalte eller læste op om Fremskridt i Videnskaben, om Opdagelser af Naturens Kræfter, om alt det mærkelige i vor Tid.

„Menneskene blive klogere, men ikke bedre!“ sagde da Oldefar. „De opfinde de forfærdeligste Ødelæggelsesvaaben mod hverandre!“

„Des hurtigere er Krigen forbi!“ sagde Frederik, „man venter ikke syv Aar paa Fredens Betsignelse! Verden er fuldblodig, den maa imellem have en Aareladning, det er fornødent!“

En Dag fortalte Frederik ham noget virkeligt oplevet i vor Tid i en lille Stat. Borgemeesterens Ur, det store Ur paa Raadhuset, angav Tiden for Byen og dens Befolkning; Uret gik ikke ganske rigtigt, men hele Byen rettede sig dog derefter. Nu kom ogsaa der i Landet Jernbaner, og de staa i Forbindelse med alle andre Landes, man maa derfor vide Tiden nøjagtig, ellers løber man paa. Jernbanen fik sit solrettede Ur, det gik rigtigt, men det gjorde ikke Borgemeesterens, og nu rettede alle Byens Folk sig efter Jernbaneuret.

Jeg lo og fandt, at det var en morsom Historie, men Oldefar lo ikke, han blev ganske alvorlig.

„Der ligger en hel Del i hvad du der fortæller!“ sagde han, „og jeg forstaar ogsaa din Tanke ved, at du fortæller mig det. Der er Lærdom i dit Urværk. Jeg kommer fra det til at tænke paa et andet, mine Forældres gamle, simple, bornholmske Ur med Blylodder; det var deres og min Barndoms Tidemaal; det gik vel ikke saa ganske nøjagtigt, men det gik, og vi saa til Viseren, den troede vi paa og tænkte ikke paa Hjulene indeni. Saadan var ogsaa den Gang Statsmaskinen, man saa trøgt paa den og troede paa Viseren. Nu er Statsmaskinen bleven et Ur af Glas, hvor man kan se lige ind i Maskineriet, se Hjulene dreje og suurre, man bliver ganske angst for den Tap, for det Hjul!

hvorledes skal det gaa med Klokkeslettet, tænker jeg, og har ikke længer min Barnetro. Det er Nutids Skrøbelighed!"

Dg saa talte Oldefar sig ganske vred. Han og Frederik kunde ikke komme ud af det sammen, men skilles kunde de heller ikke, „ligesom den gamle og den ny Tid"! — det fornåm de begge to og hele Familien, da Frederik skulde paa Rejse, langt bort til Amerika. Det var i Husets Anliggende, Rejsen maatte gøres. Det var en tung Skilsmisje for Oldefar, og Rejsen var saa lang, helt over Verdenshavet, til en anden Del af Jordkloden.

„Hver fjortende Dag vil du have Brev fra mig!" sagde Frederik, „og hurtigere end alle Breve, vil du gennem Telegraftraaden kunne høre fra mig; Dagene blive Timer, Timerne Minutter!"

Gennem Telegraftraaden kom Hilsen, da Frederik i England gik om Bord Tidligere end et Brev, selv om de flyvende Skyer havde været Postbud, kom Hilsen fra Amerika, hvor Frederik var stegen i Land; det var kun nogle Timer siden.

„Det er dog en Guds Tanke, der er forundt vor Tid!" sagde Oldefar; „en Velsignelse for Menneskeheden!"

„Dg i vort Land bleve de Naturkræfter først forstaaede og udtalte, har Frederik sagt mig."

„Ja," sagde Oldefar og kysjede mig. „Ja, og jeg har set ind i de to milde Djne, som først saa og forstod denne Naturkraft; det var Barneøjne som dine! og jeg har trykket hans Haand!" Dg saa kysjede han mig igen.

Mere end en Maaned var gaaet, da der i et Brev fra Frederik kom Efterretning om, at han var bleven forlovet med en ung, yndig Pige, som bestemt hele Familien vilde være glad ved. Hendes Fotografi sendtes og blev beset med bare Øjne og med Forstørrelsesglas, for det er det rare ved de Billeder, at de kunne taale at ses efter i de aller-
skarpeste Glas, ja at da kommer Ligheden endnu mere frem. Det har ingen Maler formaaet, selv de allerførste i de gamle Tider.

„Havde man dog den Gang kendt den Opfindelse!“ sagde Udøfar, „da havde vi kunnet se Ansigt til Ansigt Verdens Belgørere og Stormænd! — Hvor dog Pigebarnet her ser mild og god ud!“ sagde han og stirrede gennem Glasset. „Jeg kender hende nu, naar hun træder ind ad Døren!“

Men nær var det aldrig sket; lykkeligvis hørte vi hjemme ikke ret om Faren, før den var forbi.

De unge nvgifte naaede i Glæde og Velbefindende England, derfra vilde de med Dampskib gaa til Kjøbenhavn. De saa den danske Kyst, Vestjyllands hvide Sandklitter; da rejste sig en Storm, Skibet stødte mod en af Revlerne og sad fast; Søen gik højt og vilde bryde Fartøjet; ingen Redningsbaad kunde virke; Ratten fulgte, men midt i Mulmet for fra Kysten en lysende Raket hen over det grundstødte Skib; Raketten kastede sit Lov hen over det, Forbindelsen var lagt mellem dem derude og dem paa Land, og snart droges gennem tunge, rullende Søer, i Redningskurven en ung, smuk Kvinde, lyslevende; og uendelig glad og lykkelig var hun, da den

unge Husbond snart stod hos hende paa Landjorden. Alle om Bord bleve frelst; det var endnu ikke Iys Morgen.

Vi laa i vor søde Søvn i Kjøbenhavn, tænkte hverken paa Sorg eller Fare. Da vi nu samlede os om Bordet til Morgentaffe, kom et Rhygte, bragt ved et Telegram, om et engelsk Dampskibs Undergang ved Vestkysten. Vi fik stor Hjerteangst, men i samme Time kom Telegram fra de frelst, kære hjemkomne, Frederik og hans unge Hustru, der snart vilde være hos os.

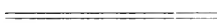
De græd alle sammen; jeg græd med, og Oldefar græd, foldede sine Hænder, og — jeg er vis derpaa — velsignede den ny Tid.

Den Dag gav Oldefar to Hundrede Rigsdaler til Monumentet for Hans Christian Ørsted.

Da Frederik kom hjem med sin unge Kone og hørte det, sagde han: „Det var Ret, Oldefar! nu skal jeg ogsaa læse for dig hvad Ørsted allerede for mange Aar tilbage skrev om gammel Tid og vor Tid!“

„Han var vel af din Mening?“ sagde Oldefar.

„Ja, det kan du nok vide!“ sagde Frederik, „og du er med, du har givet til Monumentet for ham!“

Lysene.

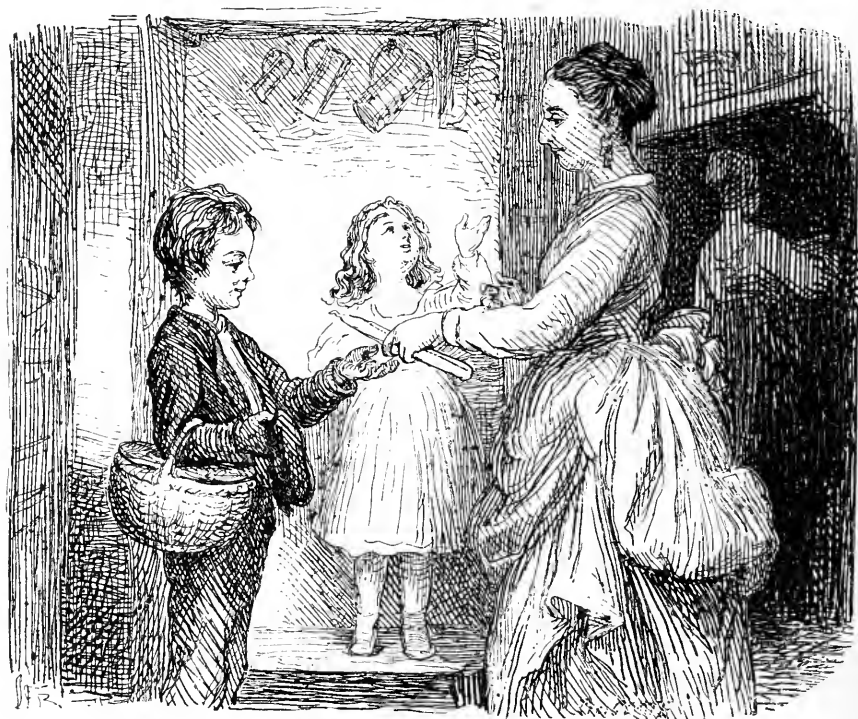
Der var et stort Bokslys, det vidste nok hvad det var.

„Jeg er født i Boks og støbt i Form!“ sagde det. „Jeg lyser bedre og brænder i længere Tid end andre Lys; min Plads er i Lysekrone eller Sølvstige!“

„Det maa være en dejlig Tilværelse!“ sagde Tællelyset. „Jeg er kun af Tælle, kun Spiddelys, men jeg trøster mig ved, at det altid er lidt mere end at være en Braas; den dypes kun to Gange, jeg er dypet otte Gange for at faa min anstændige Lykkelse. Jeg er tilfreds! det er vistnok finere og lykkeligere stillet at være født i Boks og ikke i Tælle, men man stiller sig jo ikke selv i denne Verden. De kommer i Storstuen i Glaskrone, jeg bliver i Røffenet, men det er ogsaa et godt Sted, derfra faar hele Huset Maden!“

„Men der er noget, der er vigtigere end Maden!“ sagde Bokslyset: „Selvfølelsen! se den straa og selv at straa! Her er Bal i Aften, nu bliver jeg og hele min Familie snart afhentede!“

Næppe var det jagt, saa blev alle Bøkslysene afhentede, men ogsaa Tællelyset kom med. Fruen selv tog det i sin fine Haand og bar det ud i Køkkenet; der stod en lille Dreng med en Kurb, den blev fyldt med Kartofler, ogsaa et Par Æbler kom deri. Alt det gav den gode Frue den fattige Dreng.

„Der har du et Lys til, min lille Ven!“ sagde hun.
 „Din Moder sidder og arbejder helt ud paa Natten, hun kan bruge det!“

Husets lille Datter stod tæt ved, og da hun hørte de Ord: „ud paa Matten“, sagde hun med inderlig Glæde: „Jeg skal ogsaa være oppe til ud paa Matten! vi skal have Bal, og jeg faar de store, røde Søjser paa!“

Hvor straalede hendes Ansigt! det var Glæde! Intet Bokslys kan straalé som to Barneøjne!

„Det er velsignet at se!“ tænkte Tællelyset, „det glemmer jeg aldrig, og det ser jeg vist aldrig mer!“

Og saa blev det lagt i Kurven under Laaget, og Drengen gik med det.

„Hvor skal jeg nu hen!“ tænkte Lyset; „jeg skal til fattige Folk, faar maaske ikke engang en Messingstuge, mens Bokslyset sidder i Sølv og ser de fineste Folk. Hvor det maa være dejligt at lyse for de fineste Folk! det blev nu min Lod at være Tælle og ikke Boks!“

Og Lyset kom til Fattigfolk, en Enke med tre Børn i en lille lav Stue lige overfor det rige Hus.

„Gud velsigne den gode Frue for hvad hun gav!“ sagde Moderen, „det er jo et dejligt Lyse! det kan brænde til ud paa Matten.“

Og Lyset blev tændt.

„Fut—foi!“ sagde det. „Det var en fæl lugtende Svovlstik, hun tændte mig med! Sligt byder man næppe et Bokslysovre i det rige Hus!“

Ogsaa der tændtes Lysene; de straaléde ud over Gaden; Bognene rumléde med de pyntede Balgæster, Musikken klang.

„Nu begynde de derovre!“ fornam Tællelyset og tænkte paa den lille, rige Piges straalende Ansigt, mere straalende end alle Bokslysene. „Det Syn ser jeg aldrig mer!“

Da kom den mindste af Børnene i det fattige Hus, en lille Pige var det; hun tog Broder og Søster om Halsen, hun havde noget meget vigtigt at fortælle, det maatte hvifles: „Vi skal i Aften — tænk! — vi skal i Aften have varme Kartofler!“

Dg hendes Ansigt straalede af Lykhalighed; Lyset skinnede lige ind deri, det saa en Glæde, en Lykke saa stor som ovre i det rige Hus, hvor den lille Pige sagde: „Vi skulle have Bal i Aften, og jeg skal have de store, røde Sløffer paa!“

„Er det at faa varme Kartofler lige saa meget!“ tænkte Lyset. „Her er jo lige stor Glæde hos de smaa!“ Dg det nøs derpaa; det vil sige, det spruttede, mere kan et Tællelys ikke.

Bordet blev dækket, Kartoflerne spiste. Oh, hvor de smagte! det var et helt Fæstmaaltid, og saa fik hver et Gble ovenpaa, og det mindste Barn fremsagde det lille Vers:

„Du gode Gud, jeg takker dig,
at du igen har mættet mig!
Amen.“

„Var det ikke pænt sagt, Moder!“ udbrød den lille.

„Det maa du ikke spørge om, eller sige!“ sagde Moderen. „Du skal alene tænke paa den gode Gud, som har mættet dig!“

De smaa kom i Seng, fik et Kys og sov lige straks, og Moder sad og svede til ud paa Natten for at faa sit Ud-

komme til dem og sig. Ogovre fra det rige Hus skinnede Lysene og Musikken klang. Stjernerne blinkede over alle Huse, over de riges og over de fattiges, lige klare, lige velsignede.

„Det var i Grunden en rar Aften!“ mente Tællelyset.

„Men Bokslysene havde det bedre i Sølvslage? Det gad jeg nok vide, før jeg er brændt ud!“

Og det tænkte paa de to lige lykkelige, den ene bestraalet af Bokslys, den anden af et Tællelys!

Saa, det er hele Historien!

Det utroligste.

Den, som kunde gøre det utroligste, skulde have Kongens Datter og det halve Rige.

De unge Mennesker, ja de gamle med, anspændte alle deres Tanker, Sener og Muskler; to spiste sig til døde, og een drak sig ihjel for at gøre det utroligste efter deres Smag, men det var ikke paa den Maade, det skulde gøres. Smaa Gadedrenge øvede sig hver i at spytte sig selv paa Ryggen, det ansaa de for det utroligste.

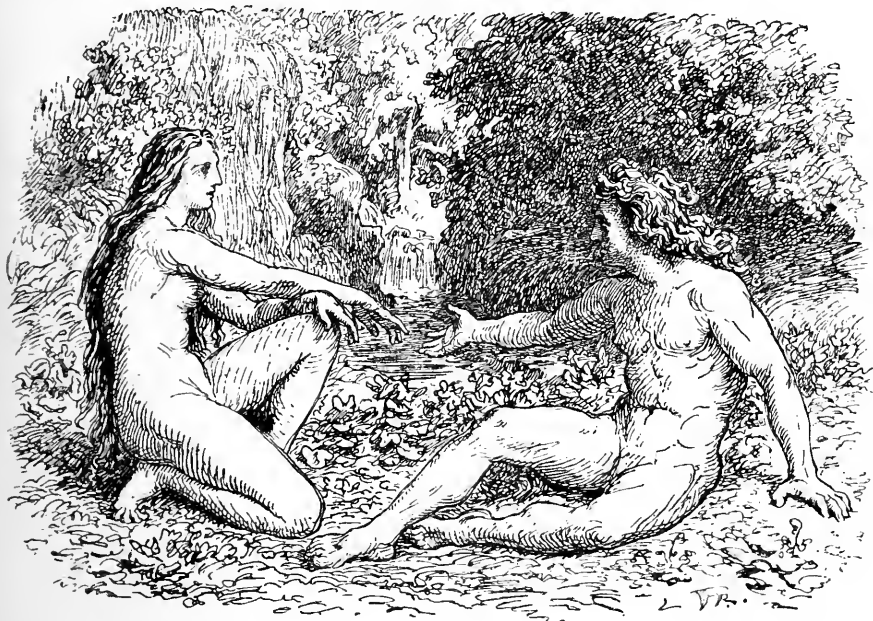
Paa en bestemt Dag skulde det fremvises, hvad enhver havde at fremvise som det utroligste. Der var ansat som Dommere Børn fra tre Aar til Folk op i de halvfems. Der

blev en hel Udstilling af utrolige Ting, men alle vare snart enige om, at det utroligste var her et stort Stueur i Føderal, mærkværdigt udspikuleret uden og inden. Ved hvert Klokkeslet kom der levende Billeder, som viste hvad Klokken var slaaet; det var hele tolv Førestillinger med bevægelige Figurer og med Sang og Tale.

„Det var det utroligste!“ sagde Folk.

Klokken slog eet, og Moses stod paa Bjerget og nedskrev paa Lovens Tavler det første Troens Bud: „Der er kun een eneste sand Gud.“

Klokken slog to, da viste sig Paradisets Have, hvor Adam og Eva mødtes, lykkelige begge to, uden at eje saa meget som et Klædeskab; de behøvede det heller ikke.

Ved Slaget tre viste sig de hellige tre Konger, den ene kulfort, det han ikke kunde gøre ved, Solen havde sværet ham. De kom med Røgelse og Kostbarheder.

Paa Slaget fire kom Aarstiderne: Foraaret med Rufferen paa en udsprungen Bøgegren, Sommeren med en Græshoppe paa det modne Kornaks, Efteraaret med en tom Storkered, Fuglen var fløjen bort, Vinteren med en gammel Prage, der kunde fortælle Historier i Raffelovnskrogen, gamle Minder.

Slog Klokken fem viste sig de fem Sanser: Synet kom som Brillemager, Hørelsen som Kobbersmed, Lugten folgte Violer og Skovmærker, Smagen var Kød og Følelsen Bedemand med Sorgeslor ned til Hælene.

Kloffen slog seks: der sad en Spiller, han kastede Lærning, denne vendte den højeste Side op, og der stod seks.

Saa kom de syv Ugedage eller de syv Dødsfynder, det vare Folk ikke enige om, de hørte jo sammen og vare ikke let at stille.

Saa kom et Munkekor og sang Dittesang.

Paa Slaget ni fulgte de ni Muser; een var ansat ved Astronomien, een ved det historiske Arkiv, Resten hørte til Teatret.

Paa Slaget ti traadte atter Moses frem med Lovens Tavler; der stod alle Guds Bud, og de vare ti.

Kloffen slog igen, da hoppede og sprang smaa Dreng og Piger, de legede en Leg og sang dertil: „Bro, bro, brille, Kloffen er flaaet elleve!“ og det var den flaaet.

Nu slog den tolv, da traadte frem Vægteren med Ra-buds og Morgenstjerne, han sang det gamle Vægtervers:

„Det var ved Midnatstide,
vor Frelser han blev født!“

og idet han sang, voksede Roser frem, og de bleve til Englehoveder, baarne af regnbuefarvede Binger.

Det var yndigt at høre, det var dejligt at se. Det hele var et mageløst Kunstværk, det utroligste, sagde alle Mennesker.

Kunstneren var en ung Mand, hjertensgod, barneglad, tro Ven og hjælpsom mod sine fattige Forældre; han fortjente Prinsessen og det halve Rige.

Afgørelsens Dag var kommen, hele Byen stod i Stads, og Prinsessen sad paa Landets Trone, der havde faaet ny Krolhaar, men dog ikke var bleven mere magelig og behagelig. Dommerne rundt om saa saa poliste hen til ham, der skulde

vinde, og han stod frejdig og glad, hans Lykke var vis, han havde gjort det utroligste.

„Nej, det skal nu jeg gøre!“ raabte lige i det samme en lang knoklet Kraftkarl. „Jeg er Manden for det utroligste!“ og saa svingede han en stor Økse mod Kunstværket.

„Skrikt! kraft! kvas!“ der laa det hele. Hjul og Fjedre for rundt om, alt var ødelagt!

„Det kunde jeg!“ sagde Manden; „min Gerning har flaaet hans og flaaet eder alle sammen; jeg har gjort det utroligste!“

„Ødelægge et saadant Kunstværk!“ sagde Dommerne.
 „Ja det var det utroligste!“

Hele Folket sagde det samme, og saa skulde han have Prinsessen og det halve Rige, for en Lov er en Lov, selv om den er det utroligste.

Der blæstes fra Volden og fra alle Byens Taarne:
 „Brylluppet skal fejres!“ Prinsessen var slet ikke fornøjet for det, men yndig saa hun ud, og kostelig var hun klædt paa. Kirken straalede med Lys, sent paa Aftenen, det tager sig bedst ud. Byens adelige Jomfruer sang og førte Bruden frem, Ridderskabet sang og fulgte Brudgommen; han knejsede, som om han aldrig kunde knekkes over.

Nu holdt Sangen op, der blev saa stille, at man kunde have hørt en Knappenaal falde til Jorden, men midt i den Stilhed fløj med Bulder og Brag den store Kirkedør op og — „bum! bum!“ der kom hele Urværket marcherende midt igennem Kirkegangen og stillede sig mellem Brud og Brudgom. Døde Mennesker kunne ikke gaa igen, det vide vi meget godt, men et Kunstværk kan gaa igen, Legemet var slaaet i Stykker, men ikke Anden, Kunstaanden spøgede, og det var ingen Spøg.

Kunstværket stod der livagtigt, som da det var helt og urørt. Klokkeslagene lød, det ene paa det andet, lige til tolv, og Skikkelserne der mylrede frem. Først kom Moses; der lyste ligesom Gldsruer ud af hans Pandes, han kastede Lovens tunge Stentavler paa Brudgommens Fødder og bandt dem til Kirkegulvet.

„Jeg kan ikke løfte dem igen!“ sagde Moses. „Du har slaaet Armene af mig! staa som du staar!“

Nu kom Adam og Eva, de vise fra Østerland og de fire Narstider, hver sagde ham ubehagelige Sandheder: „Skam dig!“

Men han skammede sig ikke.

Alle de Skikkelser, hvert Klokkeslet havde at fremvise, traadte ud af Uret, og alle voksede de i forfærdelig Størrelse

det var, som om der ikke blev Plads for de virkelige Menneſter. Og da ved tolvte Slag Vægteren traadte ud med Rabuds og Morgenſtjerne blev der et underligt Røre; Vægteren gik lige ind paa Brudgommen og ſlog ham for Panden med Morgenſtjernen.

„Dig der!“ ſagde han, „lige for lige! Vi ere hævnede, og Meſter med! vi forſvinde!“

Og ſaa forſvandt hele Kunſtværket; men Lyſene rundt om i Kirken bleve til ſtore Lyſblomſter, og de forgyldte Stjerner under Loftet ſendte lange, klare Straaler, Orgelet klang af ſig ſelv. Alle Menneſter ſagde, at det var det utroligſte, de havde oplevet.

„Vil De ſaa tilſige den rigtige!“ ſagde Prinsſeſſen. „Han, ſom gjorde Kunſtværket, han være min Vegtemand og Herre!“

Og han ſtod i Kirken, det hele Folk var hans Følgeſkab, alle glædede ſig, alle velsignede ham; der var ikke een, der var miſundelig. — Ja det var det utroligſte!

Hvad hele Familien sagde.

Dvad sagde hele Familien? Ja hør nu først, hvad den lille Marie sagde.

Det var den lille Mariæ Fødselsdag, den dejligste af alle Dage syntes hun. Alle smaa Benner og Beninder kom for at lege med hende, og den fineste Kjole havde hun paa; den havde hun faaet af Bedstemoder, som var hos den gode Gud, men Bedstemoder havde selv skaaret og syet den, før hun gik op i den lyse, dejlige Himmel. Bordet i Mariæ Stue straalede med Foræringer; der var det nydeligste lille Køkken med alt, hvad der hører til et Køkken, og en Dukke, der kunde dreje Øjnene og sige „av!“ naar man trykkede den paa Maven; ja der var ogsaa en Billedbog med de dejligste

Historier at læse, naar man kunde læse! Men skønnere end alle Historier var dog det at opleve mange Fødselsdage.

„Ja, det er yndigt at leve!“ sagde den lille Marie. Gudfader tilføjede, at det var det dejligste Eventyr.

I Stuen tæt ved gik begge Brodrene; de vare store Dreng, den ene ni Aar, den anden elleve. De syntes ogsaa,

at det var dejligt at leve, leve paa deres Vis, ikke være Barn, som Marie, nej være raff Skoledreng, have „Udmærket“ i Karakterbogen og kunne slaas med Kammeraterne i al For-
 nojelighed, løbe paa Skøjter om Vinteren og paa Velocipede om Sommeren, læse om Ridderborge, Vindebroer og Borg-
 fængsler, høre om Opdagelser i det indre Afrika. Den ene af
 Drengene havde dog een Sorg derved, den, at der skulde op-
 dages alting, før han blev stor; saa vilde han paa Eventyr.
 Livet er det dejligste Eventyr, sagde jo Gudfader, og i det er
 man selv med.

Det var i Stuen, at disse Børn levede og tumlede sig; ovenover boede en anden Gren af Familien, ogsaa med Børn, men disse havde rystet Barnet af Ormet, saa store vare de; den ene Søn sytten Aar, den anden tyve, men den tredie

meget gammel, sagde lille Marie, han var fem og tyve Aar og forlovet. De vare alle lykkelig stillede, havde gode For-
 ældre, gode Klæder, gode Landens Gaver, og de vilde, hvad de vilde: „Fremad! bort med alle de gamle Plankeværker! fri

Udsigt i den hele Verden! den er den dejligste, vi kende. Gudfader har Ret; Livet er det dejligste Eventyr!”

Fader og Moder, begge ældre Folk — naturligvis ældre end Børnene maatte de være — de sagde med Smil om Munden, med Smil i Øje og Hjerte: „Hvor de ere unge, de unge Mennesker! det gaar ikke ganske i Verden, som de tro, men det gaar. Livet er et sjælsomt, dejligt Eventyr!”

Ovenover, lidt nærmere Himlen, som man siger, naar Folk bo paa Kvisten, boede Gudfader. Gammel var han og dog saa ung i Sindet, altid i godt Humør, og saa kunde han fortælle Historier, mange og lange. Vidt i Verden havde han været, og fra alle Verdens Lande stod der yndige Ting i hans Stue. Der var Billeder fra Loft til Gulv, og flere Ruder vare af rødt og af gult Glas; saa man der igennem, da laa hele Verden i Solskin, om der end var nok saa graat Vejr udenfor. I en stor Glaskasse voksede grønne Planter, og i et Afslukke derinde svømmede Guldfiske; de saa paa en, ligesom om de vidste saa meget, de ikke vilde tale om. Altid duftede her af Blomster, selv ved Vintertid, og da brændte her en stor Ild i Kaminen; det var saa morsomt at sidde og se ind i den og høre, hvor det knitrede og knagede. „Den læser gamle Grindringer for mig!” sagde Gudfader, og det var ogsaa for lille Marie, som viste der sig mange Billeder i Ilden.

Men i det store Bogskab tæt ved stod de rigtige Bøger; een af disse læste Gudfader ofte i, og den kaldte han alle Bøgernes Bog, det var Bibelen. Der stod i Billeder

hele Verdens og alle Menneskers Historie, Stabelsen, Syndfloden, Kongerne og Kongernes Konge.

„Alt, hvad der sket er og ske vil, staar i denne Bog!“ sagde Gudfader. „Saa uendelig meget i een eneste Bog! tænk derover! Ja alt, hvad et Menneske har at bede om, er sagt og lagt i faa Ord i Bønnen: „Fadervor!“ den er en

Naadens Draabe! den er Trøstens Perle fra Gud. Den lægges som Gave paa Barnets Bugge, lægges ved Barnets Hjerte. Barnlille, gem den vel! tab den aldrig, ihvor stor du vokser, og du er ej forladt paa de vekslende Veje! den lyser ind i dig, og du er ikke fortabt!”

Gudfaders Dine lyfte derved, de straaede af Glæde. Een Gang, i de unge Aar, havde de grædt, „og det var ogsaa

godt," sagde han, „det var Prøvelsens Tider, da saa det graat ud. Nu har jeg Solskin om mig og i mig. Jo ældre man bliver, desbedre fer man i Modgang og Medgang, at Vor Herre altid er med, at Livet er det dejligste Eventyr, og det kan kun han give os, og det varer ved ind i Ewighed!"

„Det er dejligt at leve!" sagde den lille Marie.

Det sagde ogsaa de smaa og de store Dreng; Fader og Moder, hele Familien sagde det, men fremfor alle Gudfader, og han havde Erfaring, han var den ældste af dem alle, han kendte alle Historier, alle Eventyr, og han sagde, og det lige ud af sit Hjerte: „Livet er det dejligste Eventyr!"

„Danse, danse, Duffe min!“

a, det er nu en Vise for meget smaa Børn!“ forsikrede Tante Malle; „jeg kan med bedste Billie ikke følge med i denne „danse, danse, Duffe min!“ men lille Amalie kunde det; hun var kun tre Aar, legede med Duffer og opdrog disse til at blive lige saa kloge som Tante Malle.

Der kom en Student i Huset; han læste Lektier med Brødrene; han talte saa meget til den lille Amalie og hendes Duffer, talte ganske anderledes end alle andre; det var saa morsomt, fandt den lille, og dog sagde Tante Malle, at han slet ikke forstod at omgaas Børn; de smaa Hoveder kunde umuligt bære den Snak. Lille Amalie kunde det, ja lærte endog saa udenaf af Studenten den hele Vise: „Danse, danse, Duffe min!“ og hun sang den for sine tre Duffer, de to vare ny, den ene en Frøken, den anden et Mandfolk,

men den tredie Duffe var gammel og hed Lise. Hun fik ogsaa Sangen at høre og var med i den.

Danse, danse, Duffe min!
 Nej, hvor Frøkenen er fin!
 Kavaleren ligesaa,
 han har Hat og Handsker paa,
 Bukser hvide, Kjole blaa,
 Vigtorn paa den store Taa.
 Han er fin, og hun er fin
 Danse, danse, Duffe min!

Her er gamle Lisemor!
 Hun er Duffe fra i Fjor;
 Haaret nyt, det er af Hør,
 Panden vadstet er med Smør;
 hun er ganske ung igen.
 Kom du med, min gamle Ven!
 I skal danse alle tre.
 Det er Benge værd at se.

Danse, danse, Duffe min!
 Gør de rette Dansetrin!
 Foden udad, hold dig rank,
 saa er du saa sød og slank!
 Neje, dreje, suurre rundt,
 det er overmaade sundt!
 Det er nydeligt at se.
 I er' søde alle tre!

Og Dufferne forstod Visen, lille Amalie forstod den, Studenten forstod den; han havde jo selv digtet den, og han sagde, at den var saa udmærket; kun Tante Malle forstod den ikke; hun var kommen ud over Varnlighedens Plankeværk, „Plankeværk!“ sagde hun, men det var ikke lille Amalie, hun synger den.

Fra hende har vi den.

„Spørg Amagermor!“

Der var en ældgammel Gulerod,
saa knoldet, saa tyk og saa tung,
den havde et ganske forfærdeligt Mod,
den vilde gifte sig med en ung,
en yndig ung, lille Gulerod
af Røddernes fineste Blod.

— Og Brylluppet stod.

Beværtningen var ubetalelig god,
den kostede slet ingen Penge;
de slikkede Maaneskin og drak Dug,
tog Blomsterfnug,
som det kom fra Mark og Enge.

— Gammel Gulerod hilsede med et Buk,
og talte saa langt og saa længe,
de Ord de klukkede Kluk i Kluk;

— ung Gulerod sagde ikke et Muk,
sød uden at give et Smil eller Suk,
ung og smuk.

Hvis ikke du tror,
spørg Amagermor!

Et Rødkaalshoved var deres Præst,
 og Brudepiger Hvideroer;
 Agurk' og Asparges sad som Gæstgæst,
 Kartoflerne stod og sang Kor.
 Og der blev danset af lille og stor.

Spørg Amagermor!

Gammel Gulerod sprang uden Strømper og Sko,
 hu, hej! han revned' i Ryggen,
 og saa var han død, kunde aldrig gro.

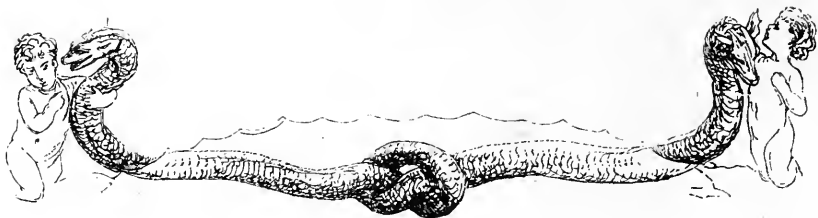
Ung Gulerod lo,

saa underligt vender sig Lykken.

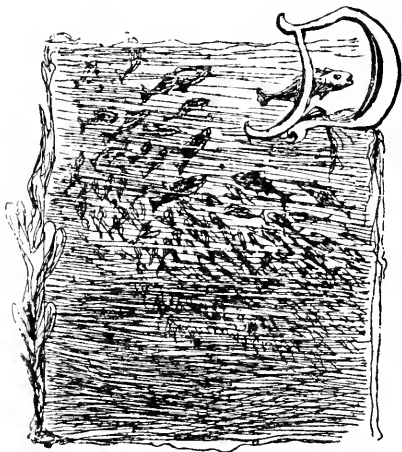
Nu var hun Enke, nu var hun glad,
 nu kunde hun leve, som helst hun gad,
 kunde svømme som Jomfru i Suppefad,
 ung og glad.

Hvis ikke du tror,
 Spørg Amagermor!

Den store Soslange.

Der var en lille Havfisk af god Familie, Navnet huffer jeg ikke, det maa de lærde sige dig. Den lille Fisk havde atten Hundrede Sostende, alle lige gamle; de kendte ikke deres Fader eller Moder, de maatte straks stotte sig selv og svømme om, men det var en stor For-

nøjelse. Vand havde de nok at drikke, hele Verdenshavet, Føden tænkte de ikke paa, den kom nok; hver vilde følge sin Lyst, hver vilde faa sin egen Historie, ja det tænkte heller ingen af dem paa.

Solen skinnede ned i Vandet, det lyste om dem, det var saa klart, det var en Verden med de forunderligste Skabninger, og nogle saa gruelig store, med voldsomme Gab, de kunde sluge de atten Hundrede Søskende, men det tænkte de heller ikke paa, for ingen af dem var endnu bleven slugt.

De smaa svømmede sammen, tæt op til hverandre, som Sildene og Makrelerne svømme; men som de allerbedst svømmede i Vandet og tænkte paa ingenting, sank, med forfærdelig Lyd, ovenfra, midt ned imellem dem, en lang, tung Ting, der slet ikke vilde holde op; længere og længere strakte den sig, og hver af Smaafisken, som den ramte, blev knuset eller fik et Knæk, som den ikke kunde forvinde. Alle Smaafisk, de store med, lige oppe fra Havets Flade og ned til dets Bund, for i Forfærdelse til Side; den tunge, voldsomme Ting sænkede sig dybere og dybere, den blev længere og længere, milelang, gennem hele Havet.

Fisk og Snegle, alt hvad svømmer, alt hvad kryber, eller drives af Strømningerne, fornam denne forfærdelige Ting, denne umaadelige, ubekendte Havaal, der lige med eet var kommet ned ovenfra.

Hvad var det dog for en Ting? Ja det vide vi! det var det store, milelange Telegrastov, Menneskene sænkede mellem Europa og Amerika.

Der blev en Forfærdelse, der blev et Røre mellem Havets retmæssige Beboere, hvor Lovet sænkedes. Flyvefisken satte til Vejs over Havfladen, saa højt den kunde, ja Anurhanen tog Fart et helt Bøsseskud over Vandet, for det

kan den; andre Jist søgte mod Havbunden, de for med saadan Hastighed, at de kom længe før Telegraftovet endnu var set dernede; de skræmmede baade Rabliov og Flynder, som gik fredeligt i Havets Dyb og aad deres Medskabninger.

Et Par Soppolser bleve saa forfækkede, at de spydede deres Mave ud, men levede endda, for det kunne de. Mange Hummer og Tassekrabber gik ud af deres gode Harniff og maatte lade Venene blive tilbage.

Under al den Skræk og Forvirring kom de atten Hundrede Søskende fra hverandre, og mødtes ikke mere, eller kendte ikke hverandre; kun en halv Snes blev paa samme Plet, og da de i et Par Timer havde holdt sig stille, forvandt de den første Skræk og begyndte at blive uhyggerrige.

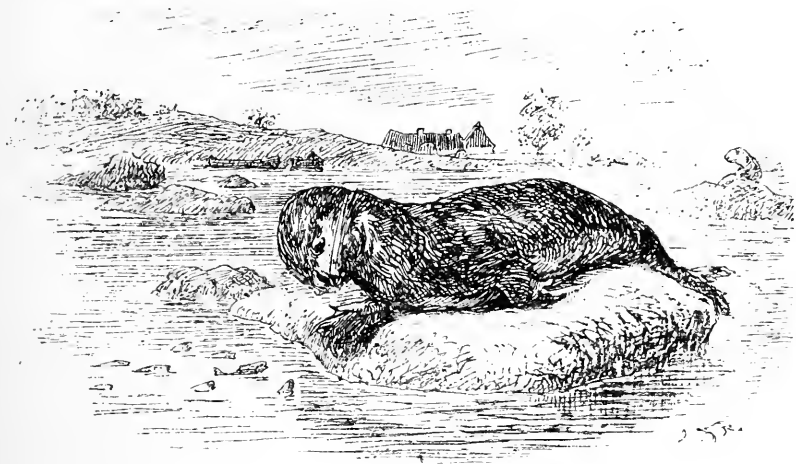
De saa sig om; de saa op, og de saa ned, og der i Dybden troede de at øjne den forfærdelige Ting, som havde skræmmet dem, skræmmet store og smaa. Tingen laa hen over Havbunden, saa langt de kunde øjne; meget tynd var den, men de vidste jo ikke, hvor tyk den kunde gøre sig, eller hvor stærk den var. Den laa ganske stille, men, tænkte de, det kunde være Lumsfthed.

„Lad den ligge, hvor den ligger! Den kommer ikke os ved!“ sagde den forsigtigste af Smaafiskene, men den allermindste af dem vilde ikke opgive at komme til Kundskab om hvad den Ting kunde være; ovenfra var den kommen ned, ovenfra maatte man bedst kunne hente Besked, og saa svømmede de op mod Havfladen, det var blikstille Vejr.

Der modte de en Delfin; det er saadan en Springfyr, en Havstryger, der kan slaa Kolbotter hen ad Havfladen; Djne har den at se med, og den maatte have set og vide Bessed; den spurgte de ad, men den havde kun tænkt paa sig selv og sine Kolbotter, ikke set noget, vidste ikke at svare, og saa tav den og saa stolt ud.

Derpaa henvendte de sig til Sælhunden, der just dukkede ned; den var hofligere, naftet den æder Smaafisk; men i Dag var den mæt. Den vidste lidt mere end Springfisken.

„Jeg har mangen Nat ligget paa en vaad Sten og set ind mod Land, milevidt herfra; der er lumse Skabninger, de

kaldes i deres Sprog Mennesker, de efterstræbe os, men oftest jnutte vi dog fra dem, det har jeg forstaaet, og det har nu ogsaa den Havaal, I spørge om. Den har været i deres

Magt, været oppe paa Landjorden, vist i umindelige Tider; derfra have de ført den paa Fartøj for at bringe den over Havet til et andet fjerntliggende Land. Jeg saa, hvilket Besvær de havde, men magte den kunde de, den var jo bleven nat paa Landjorden. De lagde den i Krans og Kræds, jeg hørte, hvor den ringlede og ranglede, da de lagde den, men den slap dog fra dem, slap herud. De holdt paa den af alle Kræfter, mange Hænder holdt fast, den smuttede dog og naaede til Bunds; der ligger den, tænker jeg, til videre!"

"Den er noget tynd!" sagde de smaa Fisk.

"De have sultet den!" sagde Sælhunden, "men den kommer sig snart, faar sin gamle Tykkelse og Storhed. Jeg antager, at den er den store Søslange, som Menneskene ere saa bange for og tale saa meget om; jeg har før aldrig set den og aldrig troet paa den; nu tror jeg, den er det!" og saa dukkede Sælhunden.

"Hvor han vidste meget! Hvor han talte meget!" sagde de smaa Fisk. "Jeg har aldrig været saa klog før! — Naar det bare ikke er Løgn!"

"Vi kunne jo svømme ned og undersøge!" sagde den mindste; "paa Vejen høre vi de andres Mening!"

"Jeg gør ikke et Slag med mine Finner for at faa noget at vide!" sagde de andre og drejede af.

"Men jeg gør det!" sagde den mindste og styrede af Sted ned i det dybe Vand; men den var langt fra Stedet,

hvor „den lange sankede Ting“ laa. Den lille Fisk saa og søgte til alle Sider ned mod Dybet.

Uldrig før havde den fornømmet sin Verden saa stor. Silbene gik i store Stimer, skinnende som en Ræmpebaad af Solv, Makrelerne fulgtes ogsaa ad og saa endnu prægtigere ud. Der kom Fisk i alle Skikkelser og med Tegninger i alle Farver; Medusaer, som halvgennemsigtige Blomster, der lod sig bære og føre af Strømningerne. Store Planter voksede fra Havbunden, savnehøjt Græs og palmeformede Træer, hvert Blad besat med skinnende Skaldyr.

Endelig øjnede den lille Havfisk en lang, mørk Stribe dernede og styrede mod den, men det var hverken Fisk eller Tov, det var Rælingen af et stort sunket Fartøj, hvis øverste og nederste Dæk var brudt itu ved Havets Tryk. Den lille Fisk svømmede ind i Rummet, hvor de mange Mennesker, der vare omkomne, da Skibet sank, nu vare skjulede bort, paa to nær: en ung Kvinde laa der udstrakt med et lille Barn i sine Arme. Vandet lettede dem og ligesom vuggede dem, de syntes at sove. Den lille Fisk blev ganske forfækket, den var uvidende om, at de ikke kunde vaagne mere. Vandplanter hang som Lovværk ned over Rælingen, hen over de to smukke Lig af Moder og Barn. Der var saa stille, der var saa ensomt. Den lille Fisk skyndte sig bort, saa hurtigt den kunde, ud hvor Vandet var klarere belyst, og hvor der var Fisk at se. Den var ikke kommen langt, da mødte den en ung Hval, saa forfærdelig stor.

„Slug mig ikke!“ sagde den lille Fisk. „Jeg er ikke engang en Muusmag, saa lille er jeg, og mig er det en stor Behagelighed at leve!“

„Hvad vil du saa dybt hernelde, hvor din Art ikke kommer?“ spurgte Hvalen. Og saa fortalte den lille Fisk om den lange, forunderlige Al, eller hvad den Ting nu var, der ovenfra havde sænket sig ned og forfærket selv de allermodigste Havskabninger.

„Ho, ho!“ sagde Hvalen og trak saa voldsomt Vand til sig, at den maatte sætte en mægtig Vandstraale, naar den kom op og trak Vejret. „Ho, ho!“ sagde den, „saa det var den Ting, som krilledede mig paa Ryggen, idet jeg vendte mig! Jeg troede, at det var en Skibsmast, jeg kunde bruge til Klopind! Men paa dette Sted her var det ikke. Nej, langt længere ude ligger den Ting. Jeg vil dog undersøge den, jeg har ikke andet at bestille!“

Og saa svømmede den fremad og den lille Fisk bagefter, ikke for nær, thi der kom ligesom en rivende Strøm, hvor den store Hval skød Fart gennem Vandet.

De mødte en Haj og en gammel Savfisk; de to havde ogsaa hørt om den sælsomme Havaal, saa lang og saa tynd; set den havde de ikke, men det vilde de.

Nu kom der en Havkat.

„Jeg tager med!“ sagde han; den vilde samme Vej.

„Er den store Søslange ikke tykkere end et Antertov, saa skal jeg bide den over i eet Bid!“ og den aabnede sit

Gab og viste sine seks Rækker Tænder. „Jeg kan bide Mærke i et Skibsanker, sagtens kan jeg bide den Stilk over!“

„Der er den!“ sagde den store Hval, „jeg ser den!“ Han troede, han saa bedre end de andre. „Se hvor den løfter sig, se hvor den svajer, bugter og krummer sig!“

Det var dog ikke den, men en umaadelig stor Havaal, flere Alen lang, som nærmede sig.

„Den der har jeg set før!“ sagde Savfjisen, „den har aldrig gjort stort Rabalder i Havet, eller skræmmet nogen Storfisk!“

Og saa talte de til den om den ny Al og spurgte, om den vilde med paa Opdagelse.

„Er den Al længere end jeg!“ sagde Havaalen, „saa skal den ske en Ulykke!“

„Det skal den!“ sagde de andre. „Vi ere nok til ikke at taale den!“ og saa skyndte de sig fremad.

Men da kom der noget lige i Vejen, et underligt Uhyre, større end dem alle sammen.

Det saa ud som en svømmende D, der ikke kunde holde sig oppe.

Det var en ældgammel Hval. Dens Hoved var overgroet med Havplanter, dens Ryg besat med Krybdyr og saa umaadelig mange Østers og Muslinger, at dens sorte Skind var ganske hvidspættet.

„Kom med, gamle!“ sagde de. „Her er kommen en ny Fisk, som ikke skal taales.“

„Jeg vil hellere ligge, hvor jeg ligger!“ sagde den gamle Hval. „Lad mig i Ro! Lad mig ligge! Na ja, ja, ja! Jeg bærer paa en svær Sygdom! Min Lindring har jeg ved at naa op i Havsladen og faa Ryggen ovenfor! Saa komme de store, rare Sofugle og pille mig, det gør saa godt,

naar bare de ikke slaa Næbbet for dybt i, det gaar tit lige ind i mit Spæk. Se engang dog! Hele Benruden af en Fugl sidder mig endnu i Ryggen; Fuglen slog Klørne for dybt og kunde ikke komme løs, da jeg gik til Bunds. Nu

have Smaa-fisken pillet ham. Se hvorledes han ser ud og jeg ser ud! Jeg har Sygdom!"

"Det er bare Indbildning!" sagde Hvalen. "Jeg er aldrig syg. Ingen Fisk er syg!"

"Undskyld!" sagde den gamle Hval; "Aalen har Hundsygdom, Karpen skal have Skopper, og alle have vi Indvoldsorme!"

"Brov!" sagde Hajen, han gad ikke høre mere, de andre ikke heller, de havde jo andet at tage Vare.

Endelig kom de til Stedet, hvor Telegraftovet laa. Det har et langt Leje paa Havbunden, fra Europa til Amerika, hen over Sandbanker og Havdynd, Klippegrund og Plantevildnis, ja hele Skove af Koraller, og saa vekslende Strømmene dernede, Vandhvirvler dreje sig, Fisk myldre frem, flere i Flok end de tallose Fuglestarer, som Menneskene se i Trækfugl-tiden. Der er et Røre, en Blæsten, en Summen, en Susen: den Susen spøger der lidt af endnu i de store, tomme Havkøsthyler, naar vi holde dem for vort Øre.

Nu kom de til Stedet.

"Der ligger Dyret!" sagde de store Fisk, og den lille sagde det ogsaa. De saa Tovet, hvis Begyndelse og Ende svandt i deres Synskreds.

Svampe, Polyper og Gorgoner svajede fra Grunden, sænkede og højede sig over det, saa at det snart skjultes, snart var at se. Søpindsvin, Snegle og Orme rørte sig om det; kæmpemæssige Edderkopper, der havde en hel Besætning af Krybdyr paa sig, spankede hen ad Tovet. Mørkeblaa

Søpølser, eller hvad det Kryb hedder, der æde med hele Kroppen, laa ligesom og lugtede til det ny Dyr, der havde lagt sig paa Habbunden. Flynder og Klablov vendte sig i Bandet for at høre efter fra alle Sider. Stjernefisken, der altid horer sig ned i Dyndet og kun har de to lange Stilke med Djne udenfor, laa og gloede for at se hvad der kom ud af det Røre.

Telegraftovet laa uden Bevægelse. Men Liv og Tanke var der i det; Mennesketanker gik igennem det.

„Den Ting er lumsk!“ sagde Hvalen. „Den er i Stand til at slaa mig paa Maben, og den er nu min ømme Side!“

„Dad os føle os for!“ sagde Polhyppen. „Jeg har lange Arme, jeg har smidige Fingre; jeg har rørt ved den, jeg vil nu tage lidt fastere.“

Dg den strakte sine smidige, længste Arme ned til Tovet og rundt om det.

„Den har ingen Skæl!“ sagde Polhyppen, „den har ingen Skind! Jeg tror, den aldrig føder levende Unger!“

Havaalen lagde sig langs Telegraftovet og strakte sig, saa langt den kunde.

„Den Ting er længere end jeg!“ sagde den. Men det er ikke Længden om at gøre, man maa have Hud, Mave og Smidighed.“

Hvalen, den unge, stærke Hval, nejede sig lige ned, dybere end den nogen Sinde havde været.

„Er du Fisk eller Plante?“ spurgte den. „Eller er du kun Ovenfræs-Værk, der ikke kan trives hernede hos os?“

Men Telegraftovet svarede ikke; det har det ikke paa den Led. Der gik Tanker igennem det, Menneſketanker; de lod i eet Sekund de mange Hundrede Mile fra Land til Land.

„Vil du svare, eller vil du knækkes?“ ſpurgte den glubende Haj, og alle de andre store Fiſk ſpurgte om det ſamme: „Vil du svare, eller vil du knækkes?“

Tovet rørte ſig ikke, det havde ſin aparte Tanke, og en ſaadan kan den have, der er fyldt med Tanker.

„Lad dem kun knække mig, ſaa haales jeg op og kommer i Stand igen, det er ſket ved andre af mit Slags, i mindre Farvande!“

Det ſvarede derfor ikke, det havde andet at beſtille, det telegraferede, laa i lovligt Embede paa Havets Bund.

Ovenover gik nu Solen ned, ſom Menneſkene kalde det, den blev ſom den rødeſte Jld, og alle Himlens Skyer ſkimmede ſom Jld, den ene prægtigere end den anden.

„Nu ſaa vi den røde Belysning!“ ſagde Polhypperne, „ſaa ſes den Ting maatte bedre, om ſaa behøves.“

„Paa den! paa den!“ raabte Havkatten og viſte alle ſine Tænder.

„Paa den! paa den!“ ſagde Sværdfiſken og Hvalen og Havaalen.

De ſthyrte frem, Havkatten foran; men lige idet den vilde bide om Tovet, jog i .bar Hæftighed Savfiſken ſin Sav lige ind i Bagdelen paa Havkatten; det var en ſtor Fejltagelſe, og Ratten fik ikke Kræfter til Bid.

Der blev et Mudder nede i det Mudder: Storfisk og Smaafisk, Søpølser og Snegle løb mod hverandre, aad hverandre, masede, kvasede. Tovet laa stille og øvede sin Gerning, og det skal man.

Den mørke Nat rugede ovenover, men Havets Milliarder og Milliarder levende Smaadyr lyste. Krebs, ikke saa store som et Knappenaalshoved, lyste. Det er ganske vidunderligt, men saaledes er det nu.

Havets Dyr saa paa Telegrastovet.

„Hvad er dog den Ting, og hvad er den ikke?“

Saa det var Spørgsmaalet.

Da kom der en gammel Havko. Menneskene kalde det Slags: Havfrue eller Havmand. En Hun var hun, havde

Hale og to korte Arme at pjasse med, hængende Bryst, og Tang og Snylstedyr i Hovedet, og det var hun stolt af.

„Vil I have Kundskab og Kendskab?“ sagde hun, „saa er jeg nok den eneste, der kan give den; men jeg forlanger herfor farefri Græsgang paa Havbunden for mig og mine. Jeg er Fisk som I, og jeg er ogsaa Krybdyr ved Øvelse. Jeg er den klogeste i Havet; jeg ved om alt, hvad der rører sig hernede, og om alt hvad der er ovenfor. Den Ting der, I grublisere over, er ovenfra, og hvad deroppefra dumper ned, er dødt eller bliver dødt og magtesløst; lad den ligge for hvad den er. Den er kun Menneſtepaafund!“

„Jeg tror nu, der er noget mere ved den!“ sagde den lille Havfisk.

„Hold Mund, Makrel!“ sagde den store Havko.

„Hundestejle!“ sagde de andre, og det var endnu mere fornærmeligt sagt.

Dg Havkoen forklarede dem, at det hele Alarmsdyr, som for Næsten jo ikke sagde et Mul, var kun Paafund fra det tørre Land. Dg den holdt et lille Foredrag over Menneſkenes Træſthed.

„De ville have fat paa os,“ sagde den, „det er det eneste, de leve for; de spænde Garn ud, komme med Mading paa Krog for at lokke os. Denne der er et Slags stor Snøre, som de tro, vi skulle bide paa, de ere saa dumme! Det er vi ikke! Kor kun ikke det Makværk, det trævler op, bliver til Smuld og Dynd, det hele. Hvad ovenfra kommer, har Knæk, Bræk, dner ikke!“

„Dner ikke!“ sagde alle Havſtabningerne og holdt sig til Havkoens Mening for at have en Mening.

Den lille Havfisk beholdt sin egen Tanke. „Den umaadelig lange, tynde Slange er maaske den vidunderligste Fisk i Havet. Jeg har en Fornemmelse deraf.“

„Den vidunderligste!“ sige vi Mennesker med, og sige det med Kendskab og Forvisning.

Den store Søslange er det, omtalt længst forud i Sange og Sagn.

Den er født og baaren, sprungen ud fra Menneskets Smitte og lagt paa Havets Bund, strækkende sig fra Østens Lande til Vestens Lande, bærende Budskab hurtig som Lysets Straale fra Solen til vor Jord. Den vokser, vokser i Magt og Udstrækning, vokser Aar for Aar, gennem alle Have, Jorden rundt, under de stormende Bølge og de glasklare Bølge, hvor Skipperen ser ned, som sejlede han gennem den gennemsigtige Luft, ser mylrende Fisk, et helt Farveskræbæreri.

Dybest nede strækker sig Slangen, en Betsignelsens Midgaardsorm, der bider i sin Hale, idet den omslutter Jorden. Fisk og Krybdyr løbe med Bølgen imod, de forstaa dog ikke den Ting ovenfra: Menneskehedens tankesyldte, i alle Sprog forkyndende og dog lydlose Kendskabslange paa godt og ondt, den vidunderligste af Havets Vidundere, vor Tids

den store Søslange.

Gartneren og Herskabet.

En Mils Vej fra Hovedstaden stod en gammel Herregaard med tykke Mure, Taarne og takkede Gable.

Her boede, men dog kun i Sommertiden, et rigt, højadeligt Herskab; denne Gaard var den bedste og smukkeste af alle de Gaarde, det ejede; den stod som nyhøbt udenpaa, og med Hygge og Befvemmelighed indeni. Slægtens Baaben var hugget i Sten over Porten, dejlige Roser slyngede sig om Baaben og Karnap, et helt Græstæppe bredte sig ud foran Gaarden; der var Rødtjørn og Hvidtjørn, der var sjældne Blomster, selv uden for Drivhuset.

Herskabet havde ogsaa en dygtig Gartner; det var en Dygt at se Blomsterhaven, Frugt- og Køkkenhaven. Op til denne var endnu en Rest af Gaardens oprindelige gamle Have med nogle Buksbomhække, beklippede saa at de dannede Kroner og Pyramider. Bag disse stod to mægtige gamle Træer; de vare altid næsten bladløse, og man kunde let falde paa at tro, at en Stormvind eller en Skypumpe havde

strøet dem over med store Klumper Gødning, men hver Klump var en Fuglerebe.

Her byggede fra umindelige Tider en Brimmel skrigende Raager og Krager: det var en hel Fugleby, og Fuglene vare Herstabet, Ejendomsbesidderne, Herresædets ældste Slægt, det egentlige Herstab paa Gaarden. Ingen af Menneskene dernede kom dem ved, men de taalte disse lavt gaaende Skabninger, uagtet disse imellem knaldede med Bøsse, saa det krillede i Fuglenes Rygrad, saa at hver Fugl sløj op derved i Forstrækkelse og skreg: „Rak! Rak!“

Gartneren talte tit til sit Herstab om at lade fælde de gamle Træer, de saa ikke godt ud, og kom de bort, blev man rimeligvis fri for de skrigende Fugle, de vilde søge andetsteds hen. Men Herstabet vilde hverken af med Træerne eller med Fuglevrimlen, det var noget, Gaarden ikke kunde miste, det var noget fra den gamle Tid, og den skulde man ikke aldeles slette ud.

„De Træer ere nu Fuglenes Urvegods, lad dem beholde det, min gode Larsen!“

Gartneren hed Larsen, men det har her nu ikke videre at bethyde.

„Har De, lille Larsen, ikke Birkeplads nok? hele Blomsterhaven, Drivhusene, Frugt- og Røkkenhaven?“

Dem havde han, dem plejede, passede og opelkede han med Iver og Dygtighed, og det blev erkendt af Herstabet, men de dulgte ikke for ham, at de hos fremmede tit spiste Frugter og saa Blomster, som overgik hvad de havde i

deres Have, og det bedrøvede Gartneren, for han vilde det bedste og gjorde det bedste. Han var god i Hjertet, god i Embedet.

En Dag lod Herskabet ham kalde og sagde i al Mildhed og Herskabelighed, at de Dagen forud hos fornemme Venner

havde faaet en Art *Wbler* og *Perer*, saa saftholdige, saa velsmagende, at de og alle Gæster havde udtalt sig i Beundring. Frugterne vare vistnok ikke indenlandske, men de burde indføres, blive hjemme her, om vort Klima tillod det. Man vidste, at de vare købte inde i Byen hos den første Frugthandler, Gartneren skulde ride derind og faa at vide,

hvorfra disse Æbler og Pærer vare komne, og da forskrive Bodekvifte.

Gartneren kendte godt Frugthandleren, det var netop til ham, han paa Herfskabets Vegne folgte den Overflødighed af Frugt, der groede i Herregaardshaven.

Og Gartneren tog til Byen og fpurgte Frugthandleren, hvorfra han havde disse højtprifte Æbler og Pærer.

„De ere fra Deres egen Have!“ fagde Frugthandleren og vifte ham baade Æble og Pære, fom han kendte igen.

Naa, hvor blev han glad, Gartneren; han fkyndte fig til Herfskabet og fortalte, at baade Æblerne og Pærerne vare fra deres egen Have.

Det kunde Herfskabet flet ikke tro. „Det er ikke muligt, Larsen! kan De ftaffe fkriftlig Forfikring fra Frugthandleren?“

Og det kunde han, fkriftlig Atteft bragte han.

„Det var da mærkeligt!“ fagde Herfskabet.

Nu kom hver Dag paa Herfskabsbordet ftore Staaale med disse prægtige Æbler og Pærer fra deres egen Have; der fændtes fkeppe- og tøndevis af disse Frugter til Benner i Byen og uden for Byen, ja felv til Udlandet. Det var en hel Fornøjelfe! dog maatte de tilføje, at det havde jo ogsaa været to mærkelig gode Somre for Træfrugterne, disse vare overalt i Landet lykfedes godt.

Nogen Tid gif; Herfskabet fpifte en Middag ved Hoffet. Dagen derpaa blev Gartneren kaldt til fit Herfskab. De

havde ved Tasselet faaet Meloner, saa saftfulde, smagfulde fra Majestæternes Drivhus.

„De maa gaa til Hofgartneren, gode Larsen, og skaffe os nogle af Kærnerne fra disse kostelige Meloner!“

„Men Hofgartneren har faaet Kærnerne fra os!“ sagde Gartneren ganske fornøjet.

„Saa har den Mand vidst at bringe Frugten til en højere Udvikling!“ svarede Herstabet. „Hver Melon var udmærket!“

„Ja, saa kan jeg være stolt!“ sagde Gartneren. „Jeg skal sige det naadige Herskab, Slotsgartneren har i Aar ikke haft Held med sine Meloner, og da han saa, hvor prægtige vore stod, og smagte dem, saa bestilte han tre af disse op paa Slottet!“

„Varsen! bild sig ikke ind, at det var de Meloner fra vor Have!“

„Jeg tror det!“ sagde Gartneren, gik til Slotsgartneren og fik af ham skriftlig Bevidnelse om, at Melonerne paa det kongelige Taffel vare komne fra Herregaarden.

Det var virkelig en Overraskelse for Herskabet, og det fortiede ikke Historien, det fremviste Attesten, ja der blev sendt Melonkærner vidt om, ligesom tidligere Bodekvistene.

Om disse fik man Efterretninger, at de slog an, satte Frugt, ganske udmærket, og den var kaldt op efter Herskabets Herregaard, saa at det Navn derved nu var at læse paa Engelsk, Tysk og Fransk.

Det havde man aldrig forud tænkt sig.

„Vare Gartneren ikke faar for store Ideer om sig selv!“ sagde Herskabet.

Han tog det paa en anden Maade: han vilde just stræbe nu at hævde sit Navn som en af Landets bedste Gartnerer, forsøge hvert Aar at bringe noget fortrinligt af alle Havearter, og det gjorde han; men tit fik han dog at høre, at de allerførste Frugter, han havde bragt, Æblerne og Pærerne, vare de egentlig bedste, alle senere Arter stod langt under. Melonerne havde rigtignok været meget gode, men

det var jo et ganske andet Slags; Jordbærrene kunde kaldes fortræffelige, men dog ikke bedre end de, de andre Herfskaber havde, og da Ræddikerne eet Aar ikke lykkedes, saa taltes kun om de uheldige Ræddiker og ikke om hvad andet godt, der var bragt.

Det var næsten, som om Herfskabet følte Lettelse ved at sige:

„Det gif ikke i Aar, lille Larsen!“ De vare ganske glade ved at kunne sige: „Det gif ikke i Aar!“

Et Par Gange om Ugen bragte Gartneren friske Blomster op i Stuen, altid saa smagfuldt ordnede; Farverne kom ved Sammenstillingen ligesom i et stærkere Lys.

„De har Smag, Larsen!“ sagde Herfskabet, „det er en Gave, der er givet Dem af Vor Herre, ikke af Dem selv!“

En Dag kom Gartneren med en stor Krystalskaal, i den laa et Akandebblad; hen paa dette var lagt, med sin lange, tykke Stilk ned i Vandet, en straalende, blaa Blomst, stor som en Solsikke.

„Hindostans Lotus!“ udbrod Herfskabet.

En saadan Blomst havde de aldrig set; og den blev om Dagen stillet hen i Solskinnet og om Aftenen i Refleks-Lys. Enhver, som saa den, fandt den mærkværdig dejlig og sjælden, ja det sagde selv den fornemste af Landets unge Damer, og hun var Prinsesse; klog og hjertensgod var hun.

Herfskabet satte en Vre i at overrække hende Blomsten, og den kom med Prinsessen op paa Slottet.

Nu gif Herfstabet ned i Haven for selv at plukke en Blomst af samme Slags, om en saadan endnu fandtes, men den var ikke at finde. Saa kaldte de paa Gartneren og spurgte, hvorfra han havde den blaa Lotus.

„Vi have søgt forgæves!“ sagde de. „Vi have været i Dribhusene og rundt om i Blomsterhaven!“

„Nej, der er den rigtignok ikke!“ sagde Gartneren. „Den er kun en ringe Blomst fra Køkkenhaven! men, ikke sandt, hvor er den smuk! den ser ud, som var den en blaa Raktus, og er dog kun Blomsten paa Vortestokken!“

„Det skulde De have sagt os straks!“ sagde Herfstabet. „Vi maatte tro, at det var en fremmed, sjælden Blomst. De har prostitueret os for den unge Prinsesse! hun saa Blomsten hos os, fandt den saa smuk, kendte den ikke, og hun er ganske inde i Botanikken, men den Videnskab har ikke med Køkkenurter at gøre. Hvor kunde det falde Dem ind, gode Lærere, at sætte en saadan Blomst op i Stuen. Det er at gøre os latterlige!“

Og den smukke blaa Pragtblomst, der var hentet fra Køkkenhaven, blev sat ud af Herfstabsstuen, hvor den ikke horte hjemme, ja Herfstabet gjorde en Undskyldning hos Prinsessen og fortalte, at Blomsten var kun en Køkkenurt, som Gartneren havde fundet paa at stille frem, men at han derfor havde faaet en alvorlig Trettesættelse.

„Det var Synd og Uret!“ sagde Prinsessen. „Han har jo luffet vore Øjne op for en Pragtblomst, vi slet ikke lagde Mærke til, han har vist os Dejligheden der, hvor vi

ikke faldt paa at søge den! Slotsgartneren skal hver Dag, saa længe Verteskoffene have Blomster, bringe mig een op i min Stue!"

Og det skete.

Herstabet lod Gartneren sige, at han igen kunde bringe dem en frisk Verteskoffblomst.

„Den er i Grunden smuk!“ sagde de, „højest mærkværdig!“ og Gartneren fik Ros.

„Det kan Larjen godt lide!“ sagde Herstabet. „Han er et forkælet Barn!“

I Efteraaret blev det en forfærdelig Storm; den tog til ud paa Natten, saa voldsomt, at mange store Træer i Udkaanten af Skoven bleve rykkede op med Rod, og til stor Sorg for Herstabet, Sorg, som de kaldte det, men til Glæde for Gartneren, blæste de to store Træer om med alle Fuglerederne. Man hørte i Stormen Raagers og Kragers Skrig, de slog med Bingerne paa Ruderne, sagde Folkene paa Gaarden.

„Nu er De da glad, Larjen!“ sagde Herstabet; „Stormen har fældet Træerne, og Fuglene have søgt til Skoven. Her er ikke mere Syn af gammel Tid; hvert Tegn og hver Hentydning er borte! os har det bedrøvet!“

Gartneren sagde ikke noget, men han tænkte paa, hvad han længe havde tænkt, ret at benytte den prægtige Solskinsplads, han før ikke raadede over, den skulde blive til Havens Pryd og Herstabets Glæde.

De store omblæste Træer havde kvæst og knust de ældgamle Buksbomhækker, med hele deres Udskipping. Han

rejste her en Tykning af Bækster, Hjemlands-Planter fra Marken og Skoven.

Hvad ingen anden Gartner havde tænkt paa i rig Fylde at plante ind i Herstabsghaven, satte han her i den Jord, hver skulde have, og i Skygge og i Solkin, som hver Art behøvede det. Han plejede i Kærlighed, og det voksede i Herlighed.

Enebærbussen fra den jyske Hede løstede sig, i Form og Farve som Italiens Cypress, den blanke, piggede, Kristtjørn, altid grøn, i Vinterkulde og i Sommerjol, stod dejlig at se. Foran groede Bregnerne, mange forskellige Arter, nogle saa ud, som vare de Børn af Palmetræet, og andre, som vare de Forældre til den fine, dejlige Plantevækst, vi kalde Venushaar. Her stod den ringeagtede Burre, der i sin Friskhed er saa smuk, at den kan tage sig ud i Buket. Burren stod paa det tørre; men lavere, i den fugtigere Grund, groede Skræppen, ogsaa en ringeagtet Plante og dog ved sin Højde og sit mægtige Blad saa malerisk smuk. Fabnehøj, med Blomst ved Blomst, som en mægtig, mangearmet Kandelaber, løstede sig Kongelyset, plantet ind fra Marken. Her stod Skovmærker, Rodriver og Skovlilliekonvaller, den vilde Kalla og den trebladede, fine Skovshyre. Det var en Dejlighed at se.

Foran, støttede til Staaltraadsnøre, voksede i Række ganske smaa Bæretreer fra fransk Jordbund; de fik Sol og god Pleje og bar snart store, saftfulde Frugter, som i Landet de kom fra.

I Stedet for de to gamle, bladløse Træer blev sat en høj Flangstang, hvor Dannebrog vajede, og tæt ved endnu en

Stang, hvor i Sommertid og Høstens Tid Humleranken med sine duftende Blomstervogler snoede sig, men hvor i Vinteren, efter gammel Skik, blev ophængt en Havrefærv, at Himlens Fugle kunde have Maaltid i den glade Jul.

„Den gode Larsen bliver sentimental i sine ældre Aar!“ sagde Herskabet. „Men han er os tro og hengiven!“

Bed Nytaar kom i et af Hovedstadens illustrerede Blade et Billede af den gamle Gaard; man saa Flagstangen og Havreneget for Himlens Fugle i den glade Jul, og det stod omtalt og fremhævet som en smuk Tanke, at en gammel Skik her var bragt i Hævd og Ære, saa betegnende just for den gamle Gaard.

„Alt hvad den Larsen gør,“ sagde Herskabet, „skaar man paa Tromme for. Det er en lykkelig Mand! vi maa jo næsten være stolte af, at vi have ham!“

Men de vare slet ikke stolte deraf! de følte, at de vare Herskabet, de kunde sige Larsen op, men det gjorde de ikke, de vare gode Mennesker, og af deres Slags er der saa mange gode Mennesker, og det er glædeligt for enhver Larsen.

Ja, det er Historien om „Gartneren og Herskabet“. Nu kan du tænke over den!

Loppen og Profesjoren.

Der var en Luftskipper, ham gik det galt, Ballonen sprak, Manden dumpede og slog sig i Stykker. Sin Dreng havde han to Minutter forud sendt ned med Faldskærm, det var Drengens Lykke; han blev uskadt og gik om med store Kundskaber til at blive Luftskipper, men han havde ikke Ballon og ikke Midler til at skaffe sig denne.

Leve maatte han, og saa lagde han sig efter Behændigheds Kunster og at kunne tale med Mænen, det kaldes at være Bugtaler. Ung var han og saa godt ud, og da han fik Mundskæg og kom i gode Klæder, kunde han antages for et Grevebarn. Damerne fandt ham smuk, ja een Jomfru blev saa betagen af hans Dejlighed og hans Behændigheds Kunst, at hun fulgte med ham til fremmede Byer og Lande; der kaldte han sig Professor, mindre kunde det ikke være.

Hans stadige Tanke var at saa sig en Luftballon og gaa til Bejrs med sin lille Kone, men de havde endnu ikke Midlerne.

„De komme!“ sagde han.

„Vare de vilde!“ sagde hun.

„Vi ere jo unge Folk! og nu er jeg Professor. Smuler er ogsaa Brød!“

Hun hjalp ham trolig, sad ved Døren og folgte Billetter til Forestillingen, og det var en kold Fornøjelse om Vinteren. Hun hjalp ham ogsaa i eet Kunststykke. Han puttede sin Kone i Bordstuffen, en stor Bordstuffle; der krøb hun ind i Bagstuffen, og saa var hun ikke at se i Forstuffen; det var som en Djenforblindelse.

Men en Aften, da han trak Skuffen ud, var hun ogsaa borte fra ham; hun var ikke i Forstuffen, ikke i Bagstuffen, ikke i hele Huset, ikke at se, ikke at høre. Det var hendes Behændigheds Kunst. Hun kom aldrig igen; hun var ked af det, og han blev ked i det, tabte sit gode Humør, kunde ikke mere le og gøre Løjer, og saa kom der ingen Folk; Fortjenesten blev daarlig, Klæderne bleve daarlige; han ejede til sidst kun en stor Løppe, et Arvegods efter Konen, og derfor holdt han saa meget af den. Saa dresjerede han den, lærte den Behændigheds Kunster, lærte den at præsentere Gevær og skjde en Kanon af, men lille.

Professoreu var stolt af Loppen, og den var stolt af sig selv; den havde lært noget og havde Menneſkeblod og været i de største Byer, var bleven set af Prinsler og Prinsesser, havde vundet deres høje Bifald. Det stod trykt i Aviser og paa Plakater. Den vidste, at den var en Berømthed og kunde ernære en Professor, ja en hel Familie.

Stolt var den, og berømt var den, og dog, naar den og Professorens rejste, tog de paa Jernbane fjerde Plads; den kommer lige saa hurtigt som første. Det var et stiltiende Løfte, at de aldrig vilde skilles ad, aldrig gifte sig, Loppen vilde blive Ungkarl og Professorens Enkemand. Det gaar lige op.

„Hvor man gør størst Lykke,“ sagde Professorens, „der skal man ikke komme to Gange!“ Han var en Menneskekænder, og det er ogsaa en Kundskab.

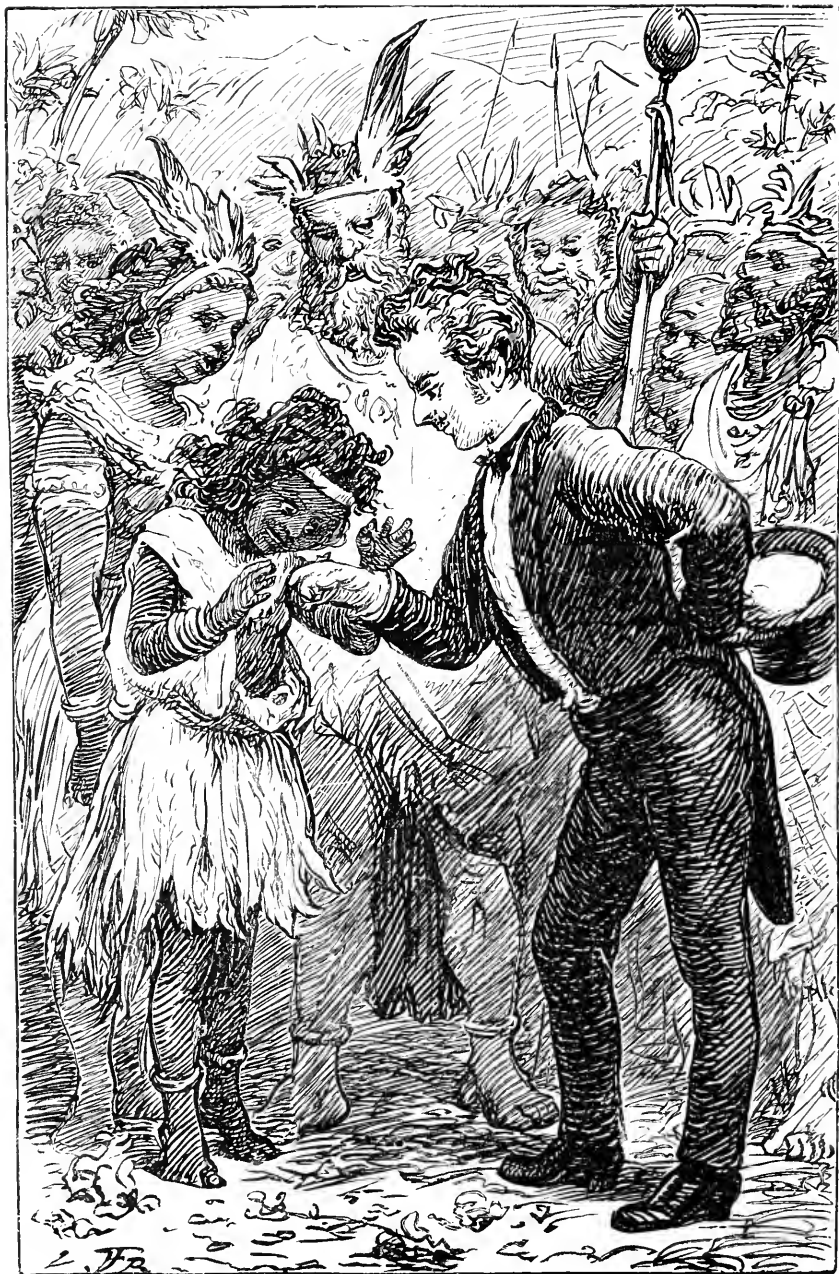
Til sidst havde han berejst alle Lande, uden de Wildes Land; og saa vilde han til de Wildes Land; der æde de rigtignok kristne Mennesker, vidste Professorens, men han var ikke rigtig Kristen, og Loppen var ikke rigtig Menneske, saa mente han, at de nok turde rejse der og have en god Fortjeneste.

De rejste med Dampskib og med Sejlskib; Loppen gjorde sine Kunster, og saa havde de fri Rejse undervejs og kom til de Wildes Land.

Her regerede en lille Prinsesse, hun var kun otte Aar, men hun regerede; hun havde taget Magten fra Fader og Moder, for hun havde en Billie og var saa mageløs tynd og uartig.

Straks, da Loppen præsenterede Gevær og skød Kanonen af, blev hun saa indtaget i Loppen, at hun sagde: „Ham eller ingen!“ Hun blev ganske vild af Kærlighed og var jo allerede vild i Forvejen.

„Søde, lille, fornuftige Barn!“ sagde hendes egen Fader, „kunde man først gøre et Menneske af den!“

„Det lader du mig om, gamle!“ sagde hun, og det var ikke net sagt af en lille Prinsesse, der taler til sin Fader, men hun var vild.

Hun satte Loppen paa sin lille Haand.

„Nu er du et Menneske, regerende med mig; men du skal gøre hvad jeg vil, ellers slaar jeg dig ihjel og spiser Professore.“

Professore fik en stor Sal at bo i. Væggene vare af Sulferrør, dem kunde han gaa og slikke, men han var ikke Slikmund. Han fik en Hængekøje at sove i, det var, som laa han i en Luftballon, den han altid havde ønsket sig, og som var hans stadige Tanke.

Loppen blev hos Prinsessen, sad paa hendes lille Haand og paa hendes fine Hals. Hun havde taget et Haar af sit Hoved, det maatte Professore binde Loppen om Benet, og saa holdt hun den bunden til det store Korallstykke, hun havde i Dreflippen.

Hvor det var en dejlig Tid for Prinsessen, ogsaa for Loppen, tænkte hun; men Professore fandt sig ikke tilfreds, han var Rejsmand, holdt af at drage fra By til By, læse i Aviserne om sin Udholdenhed og Kløgt i at lære en Loppe al menneskelig Gerning. Dag ud og ind laa han i Hængekøjen, dovnede og fik sin gode Føde: friske Fugleæg, Elefantøjne og stegte Giraslaar; Menneskeæderne leve ikke kun af Menneskekød, det er en Delikatesse; „Barneskulder med skarp Sauce,“ sagde Prinsessens moderen, „er det mest delikate.“

Professoren ledede sig og vilde gerne bort fra de Wildes Land, men Loppen maatte han have med, den var hans Bidunder og Levebrød. Hvorledes skulde han fange og faa den. Det var ikke saa let.

Han anspændte alle sine Tankeevner, og saa sagde han: „Nu har jeg det!“

„Prinsesse-Fader: forund mig noget at bestille! Maa jeg indøve Landets Beboere i at præsentere, det er det, man i Verdens største Lande kalder Dannelsel!“

„Og hvad kan du lære mig!“ spurgte Prinsesse-Faderen.

„Min største Kunst,“ sagde Professore, „at fyre en Kanon af, saa hele Jorden bæver, og alle Himlens lærestrengte fugle falde stegte ned! Det er der Knald ved!“

„Kom med Kanonen!“ sagde Prinsesse-Faderen.

Men i hele Landet var der ingen Kanon, uden den Loppen havde bragt, og den var for lille.

„Jeg støber en større!“ sagde Professore. „Giv mig bare Midlerne! Jeg maa have fint Silketøj, Naal og Traad, Tov og Snore, samt Mavedraaber for Luftballoner, de blæse op, lette og løfte; de give Knaldet i Kanonmaven.“

Alt hvad han forlangte fik han.

Hele Landet kom sammen for at se den store Kanon. Professore kaldte ikke, før han havde Ballonen hel færdig til at fylde og gaa op.

Loppen sad paa Prinsessens Haand og saa til. Ballonen blev fyldt, den bobnede og kunde næppe holdes, saa wild var den.

„Jeg maa have den til Vejs, at den kan blive affølet,“ sagde Professoreu og satte sig i Kurven, der hang under den. „Gne kan jeg ikke magte at styre den. Jeg maa have en kyudig Kammerat med for at hjælpe mig. Her er ingen, der kan det, uden Loppen!“

„Jeg tillader det nodig!“ sagde Prinsesseu, men rakte dog Loppen til Professoreu, som satte den paa sin Haand.

„Slip Snore og Tov!“ sagde han. „Nu gaar Ballonen!“

De troede, han sagde: „Kanonen!“

Og saa gik Ballonen højere og højere, op over Skyerne, bort fra de Wildes Land.

Den lille Prinsesse, hendes Fader og Moder, hele Folket med stod og ventede. De vente endnu, og tror du det ikke, saa rejs til de Wildes Land, der taler hvert Barn om Loppen og Professoreu, tror, at de komme igen, naar Kanonen er kølet af, men de komme ikke, de ere hjemme hos os, de ere i deres Fædreland, køre paa Jernbane, første Plads, ikke fjerde; de have god Fortjeneste, stor Ballon. Ingen spørger, hvorledes de have faaet Ballonen, eller hvorfra de have den, de ere holdne Folk, hædrede Folk, Loppen og Professoreu.

Hvad gamle Johanne fortalte.

Vinden suser i det gamle Piletræ!

Det er, som hørte man en Sang; Vinden synger den, Træet fortæller den. Forstaar du den ikke, spørg da den gamle Johanne i Fattighuset, hun ved Besked, hun er barnefødt her i Sognet.

For Aaringer tilbage, da Kongevejen endnu laa her, var Træet allerede stort og mærkbart. Det stod, hvor det staar endnu, ud for Skrædderens hvidtede Bindingsværks Hus tæt op til Kæret, som den Gang var saa stort, at Kvæget blev vandet her, og hvor i den varme Sommer de smaa Bønderdrenge løb nøgne om og pjaskede i Vandet. Tæt op under Træet var rejst af hugne Sten en Milepæl; nu er den falden om, Brombergrene gro hen over den.

Hinsides den rige Gaardmandsgaard blev den ny Kongevej lagt, den gamle blev Markvej, Kæret en Byt, overgroet med Andemad; dumpede en Frø ned, skiltes det grønne ad,

og man saa det sorte Vand; rundt om groede og gro Muske-donnere, Bukkeblade og gule Fris.

Strædderens Hus blev gammelt og støvt, Taget en Mistbænk for Mos og Husløg; Dueslaget faldt sammen, og Stæren byggede der; Svalerne hængte Rede ved Rede paa Husets Gavl og hen under Taget, ret som var her en Lykens Bo.

Det var her engang; nu var her blevet ensomt og stille. Ene og villiedvask levede derinde „sølle Rasmus“, som de kaldte ham; han var født her, han havde leget her, han havde sprunget over Mark og Gærde, pjasket som lille i det aabne Rær, klatret op i det gamle Træ.

Det løftede med Pragt og Dejlighed sine store Grene, som det løfter dem endnu, men Stormen havde allerede vredet Stammen lidt, og Tiden gibet det en Revne, nu har Vejrr og Vind lagt Jord i Revnen, der vokser Græs og Grønt, ja et lille Kønnebærtræ har der plantet sig selv.

Naar i Vaar Svalerne kom, fløj de om Træ og om Tag, de klinede og bødede paa deres gamle Reder, sølle Rasmus lod sin Rede staa og falde, som den vilde; han hverken klinede eller støttede den: „hvad kan det hjælpe!“ var hans Mundheld, og det var ogsaa hans Faders.

Han blev i sit Hjem, Svalerne fløj derfra, men de kom igen, de tro Dyr. Stæren fløj, den kom igen og fløjtede sin Sang; een Gang forstod Rasmus at fløjte om Kap med den, nu hverken fløjtede eller sang han.

Winden susede i det gamle Biletræ, den suser endnu, det er, som hørte man en Sang; Winden synger den, Træet fortæller den; forstaar du den ikke, spørg da gamle Johanne i Fattighuset, hun ved Bessed, hun er klog paa gammel Færd, hun er som en Krønikebog, med Dypskrift og gamle Minder.

Da Huset var nyt og godt, flyttede Landsbysfrædderen Ivar Olse herind med sin Kone Maren; stræbsomme, hæderlige Folk begge to. Gamle Johanne var den Gang et Barn, hun var Datter af Træskomanden, en af de fattigste i Sognet. Mangt et godt Smørrebrød fik hun af Maren, der ikke havde Savn paa Føden; hun stod sig godt med Herstabsruen, altid lo hun og var glad, hun lod sig ikke fornytte, sin Mund brugte hun, men ogsaa sine Hænder; hun førte Synaalen lige saa rapt som Munden, og passede dertil sit Hus og sine Børn; de vare nær ved Dusinet, hele elleve, den tolvte udeblev.

„Fattigfolk har altid Neden fuld af Unger!“ brummede Herremanden, „kunde man drukne dem som Ratteskillinger, og kun beholde een eller to af de stærkeste, saa var det mindre Ulykke!“

„Gud forbarme sig!“ sagde Strædderkonen. „Børn er dog en Guds Betsignelse; de ere Fornøjelsen i Huset. Hvert Barn er et Fadervor mer! Er det trangt, og man har mange Munde at sørge for, saa spænder man sig stærkere an, finder paa Raad og Gerning i al Skikkelighed, Vor Herre slipper ikke, naar vi ikke slippe!“

Herregaardsfruen gav hende Medhold, nikkede venligt og klappede Maren paa kinden; det havde hun mange Gange gjort, ja kysset hende med, men da var Fruen et lille Barn, og Maren hendes Barnepige. De to holdt af hinanden, og det Sindelag slap ikke.

Hvert Aar, ved Juletid, kom fra Herregaarden Winterforraad til Skrædderens Hus: en Tønde Mel, et Svin, to Gæss, en Fjerding Smør, Ost og Æbler. Det hjalp der paa Spisekammeret. Svar Olse saa da ogsaa ret fornøjet ud, men kom dog snart igen med sit gamle Mundheld: „Hvad kan det hjælpe!“

Rent og net var der i Huset, Gardiner i Vinduerne og Blomster med, baade Nellike og Balsaminé. Navneklud hang i Skilderiramme og tæt ved hang et „Bindebrev“ paa Rim, det havde Maren Olse selv digtet; hun vidste, hvorledes Rimene foje sig. Hun var næsten lidt stolt af Familienavnet „Olse“, det var det eneste Ord i det danske Sprog, der rimede paa Bølse. „Det er dog altid at have noget forud for andre!“ sagde hun og lo. Altid bevarede hun sit gode Humør, aldrig sagde hun som Manden: „Hvad kan det hjælpe!“ Hendes Mundheld var: „Hold paa dig selv og Vor Herre!“ Det gjorde hun, og det holdt det hele sammen. Børnene trivedes, voksede ud over Røden, kom vidt om og artede sig vel. Rasmus var den mindste; han var saa dejligt et Barn, at en af de store Skilderimalere inde i Staden laante ham til at male af, og det saa nogen, som han var kommen til denne Verden. Det Billede hang nu

paa Kongens Slot, der havde Herregaardsfruen set det og kendt lille Rasmus, uagtet han ikke havde Klæder paa.

Men nu kom den tunge Tid. Skrædderen fik Bænk i begge Hænder, der satte sig store Knuder, ingen Doktor kunde hjælpe, ikke engang den kloge Stine, som „doktorerede“.

„Man maa ikke forknyttes!“ sagde Maren. „Det hjælper aldrig at hænge med Hovedet! nu have vi ikke længer Faders to Hænder til Medhjælp, jeg maa da se at bruge mine des flinkere. Lille Rasmus kan ogsaa føre Naalen!“

Han sad allerede paa Bordet, fløjtede og sang, han var en lystig Dreng.

Hele Dagen skulde han ikke sidde der, sagde Moderen, det var Synd mod det Barn; lege og springe skulde han ogsaa.

Træskomandens Johanne var hans bedste Legekammerat;

hun var af endnu mere Fattigfolk, end Rasmus. Kon var hun ikke; barbenet gif hun; Klæderne hang i Løser, ingen havde hun til at hjælpe paa dem, selv at gøre det faldt hende ikke ind; hun var Barn og glad som en Fugl i Vor Herres Solskin.

Bed den stenrejste Milepæl, under det store Biletræ, legede Rasmus og Johanne.

Han havde høje Tanker; han vilde engang blive en fin Skrædder og bo inde i Staden, hvor der var Mestere, der havde ti Svende paa Bordet, det havde han hørt af sin Fader; der vilde han være Svend, og der vilde han blive Mester, og saa skulde Johanne komme og besøge ham; og

forstod hun da at koge, skulde hun lave Maden til dem alle sammen og have sin egen Storstue.

Johanne turde ikke rigtig tro derpaa, men Kasimus troede, at det nok vilde ske.

Saa sad de under det gamle Træ, og Vinden fuserede i Grene og Blade, det var, som om Vinden sang og Træet fortalte.

I Efteraaret faldt hvert eneste Blad, Regnen dryppede fra de nøgne Grene.

„De grønnes igen!“ sagde Mor Dlse.

„Hvad kan det hjælpe!“ sagde Manden. „Nyt Aar, ny Sorg for Udkommet!“

„Spisefammeret er fyldt!“ sagde Konen. „Det kunne vi takke vor gode Frue for. Jeg er ved Halsen og har gode Kræfter. Det er syndigt af os at klage!“

Julen over blev Herstabet i deres Gaard paa Landet, men i Ugen efter Nytaar tog de ind til Staden, hvor de tilbragte Vinteren i Glæde og Fornøjelse; de kom til Bal og Højtid hos Kongen selv.

Fruen havde faaet to kostelige Kjoler fra Frankrig; de vare af et saadant Tøj, et saadant Snit og en Snying, at Maren Skrædders aldrig havde set sliG Herlighed. Hun udbad sig ogsaa hos Herstabsfruen, at hun turde komme op paa Gaarden med sin Mand, at han ogsaa kunde se de Kjoler. SliGt blev nok aldrig set af en Landsbyfrædder, sagde hun.

Han saa dem og havde ikke Ord at sige, før han kom hjem, og hvad han sagde, var kun, hvad han altid kom med: „Hvad kan det hjælpe!“ og denne Gang blev hans Ord til Sandhed.

Herfskabet kom til Byen; Valler og Uystighed begyndte derinde, men i al den Herlighed døde den gamle Herre, og Fruen kom slet ikke i de stadfelige Klæder. Hun var saa forrigfuld, og klædt fra Hals til Taa i sort, tæt Sørgeskædning; ikke saa meget som en hvid Strimmel var at se; alle Tjenestefolkene vare i sort, selv Stadsfareten blev overtrukken med sort, fint Klæde.

Det var en isnende Frostnat, Sneen lyste, Stjernerne blinkede; den tunge Kustvogn kom med Liget fra Staden til Herregaards-Kirken, hvor det skulde sættes i Slægtens Familiebegravelse. Forvalteren og Sognefogden holdt ridende med Fakler foran Kirkegaardslaagen. Kirken var oplyst, og Præsten stod i den aabne Kirkedør og tog mod Liget. Kisten blev baaren op i Koret, hele Menigheden fulgte. Præsten talte, en Psalme blev sunget; Fruen var med i Kirke, hun var kørt derhen i den sortbetrukne Stadsfaret, den var sort indeni og sort udenpaa, en saadan var aldrig før set der i Sognet.

Om al den Sorgens Stads blev der talt hele Vinteren, ja det var „Herremands-Begravelse“.

„Der saa man, hvad den Mand betød!“ sagde Sognets Folk. „Han var højbaaren født, og han blev højbaaren begravet!“

„Hvad kan det hjælpe!“ sagde Skrædderen. „Nu har han hverken Liv eller Guds. Vi have dog den ene Del!“

„Tal dog ikke saadanne Ord!“ sagde Maren, „han har det evige Liv i Himmeriges Rige!“

„Hvem har sagt dig det? Maren!“ sagde Skrædderen. „Død Mand er god Gødning! men den Mand her var vist for fornem selv til at gøre Gavn i Jorden, han skal ligge i Gravkapel!“

„Tal dog ikke saa ugudeligt!“ sagde Maren. „Jeg figer dig igen: han har det evige Liv!“

„Hvem har sagt dig det? Maren!“ gentog Skrædderen. Dg Maren kastede sit Forklæde over lille Rasmus han maatte ikke høre den Tale.

Hun bar ham over i Tørvehuset og græd.

„Den Tale, du horte derovre, lille Rasmus, det var ikke din Faders, det var den Onde, der gik igennem Stuen og tog din Faders Mæle! Læs dit Fadervor! Vi ville begge læse det!“ Hun foldede Barnets Hænder.

„Nu er jeg glad igen!“ sagde hun. „Hold fast paa dig selv og vor Herre!“

Sørgeaaret var til Ende, Enkefruen gik klædt i halv Sorg, hun bar hel Glæde i Hjertet.

Der blev hymtet om, at hun havde faaet en Vejler og allerede tænkte paa Bryllup. Maren vidste noget derom, og Præsten vidste lidt mere.

Palmesøndag, efter Prædiken, skulde der lyses til Ægtefælskab for Enkefruen og hendes trolovede. Han var Hælehugger eller Billedhugger, Navnet paa hans Bestilling vidste man ikke ret, den Gang var Thorvaldsen og hans Kunst endnu ikke ret i Folkemunde. Den ny Herregaards-Mand var ikke højadelig, men dog en meget stadselig Mand; han var en, der var noget, som ingen forstod, sagde de, han huggede Billeder, var dygtig i sin Gerning, ung og køn.

„Hvad kan det hjælpe!“ sagde Skrædder Ølse.

Palmesøndag blev Ægtefælskabet lyst fra Prædikestolen, derpaa fulgte Psalmesang og Altergang. Skrædderen, hans Kone og lille Rasmus vare i Kirken, Forældrene gik til Alters, Rasmus sad i Kirkestolen, han var endnu ikke konfirmeret. Det havde i den sidste Tid skortet paa Klæder i Skrædderens Hus; de gamle, de havde, vare blevne vendte og vendte igen, syede og lappede; nu vare de alle tre i ny Klæder, men

fort Tøj som til en Begravelse, de vare klædte i Overtrækket fra Sørgekaret. Manden havde faaet Frakke og Bukser heraf, Maren en højhalft Kjole og Rasmus en hel Klædning til at vokse i til Konfirmationen. Der var taget baade det udvendige og det indvendige Tøj af Sørgekaret. Ingen behøvede at vide, hvad det før havde været brugt til, men Folk fik det dog snart at vide, den kloge Kone Stine og et Par andre lige saa kloge Koner, som ikke levede af deres Klogskab, sagde, at de Klæder vilde bringe Sot og Syge i Huset, „man tør ikke klæde sig i Vigkaret uden for at føre til Graven.“

Træstomandens Johanne græd, da hun hørte den Tale; og da det nu traf sig, at fra den Dag skrantede Skrædderen mer og mer, saa vilde det nok vise sig, hvem det kom til at gaa ud over.

Og det viste sig.

Første Søndag efter Trinitatis døde Skrædder Olse, nu var Maren ene om at holde paa det hele; hun holdt paa det, paa sig selv og Vor Herre.

Maret efter stod Rasmus til Konfirmation; nu skulde han til Staden i Være hos en Stor-Skrædder, rigtignok ikke med tolv Svende paa Bordet, men med een; lille Rasmus kunde regnes for en halv; glad var han, fornøjet saa han ud, men Johanne græd, hun holdt mere af ham, end hun selv vidste. Skrædderkonen blev i det gamle Hus og fortsatte Professionen.

Paa den Tid var det, at den ny Kongevej blev aabnet; den gamle, forbi Piletræet og Skrædderens, blev Markvej, Kæret voksede til, der lagde sig Andemad hen over den Bøt Vand, der var tilbage; Milepælen faldt om, den havde ikke noget at staa for, men Træet holdt sig kraftigt og kønt; Binden fufede i Grene og Blade.

Svalerne fløj bort, Stæren fløj bort, dog de kom igen i Vaaren, og da de nu fjerde Gang vendte tilbage, kom ogsaa Rasmus til sit Hjem. Han havde bestaaet sit Svendestykke, var en køn, men spinkel Karl; nu vilde han snøre sin Kantsel, se fremmede Lande; dertil stod hans Hu. Men hans Moder holdt paa ham; Hjemmet var dog bedst! alle de andre Børn vare spredt om, han var den yngste, Huset skulde være hans. Arbejde kunde han fuldtop faa, naar han vilde tage om paa Eggen, være rejsende Skrædder, sy fjorten Dage i den Gaard, og fjorten Dage i den. Det var ogsaa at rejse. Og Rasmus fulgte sin Moders Raad.

Saa sov han igen under Fødehusets Tag, sad igen under det gamle Piletræ og hørte det fufse.

Godt saa han ud, fløjte kunde han som en Fugl, og synges ny og gamle Viser. Bøfset var han paa de store Gaarde, især hos Klaus Hansens, den næstrigeste Bønde i Sognet.

Datteren Else var som den dejligste Blomst at se, og hun lo altid; der var jo Folk, som vare saa flemme at sige, at hun lo bare for at vise sine smukke Tænder. Dattermild

var hun og altid i Humør til at gøre Narrestreger; alt klædte hende.

Hun blev kær i Rasmus, og han blev kær i hende, men ingen af dem sagde det med rene Ord.

Saa gik han og blev tungsindig; han havde mere af sin Faders Sind end af sin Moders. Humøret kom kun, naar Else kom, saa lo de begge to, skæmte og gjorde Narrestreger, men uagtet der var god Lejlighed, sagde han dog ikke et lønligt Ord om sin Elskov. „Hvad kan det hjælpe!“ var hans Tanke, „Forældrene se efter Velstand for hende, og den har jeg ikke; klogest var det at tage bort herfra!“ men han kunde ikke komme fra Gaarden, det var, som om Else havde en Traad fast i ham, han var som en afrettet Juhl for hende, han sang og sløjtede til hendes Behag og efter hendes Billie.

Johanne, Træskomandens Datter, var Tjenestekvinde der paa Gaarden, ansat til ringe Gerning; hun førte Mælkevognen ud paa Marken, hvor hun med de andre Piger malkede Køerne, ja Gudning maatte hun ogsaa føre, naar det gjordes behov. Hun kom ikke op i Storstuen og saa ikke meget til Rasmus eller Else, men det hørte hun, at de to vare saa godt som Kærestefolk.

„Der kommer Rasmus ind til Velstand!“ sagde hun. „Det kan jeg unde ham!“ Og hendes Dine bleve ganske vaade, her var da ikke noget at græde over!

Der var Marked i Staden; Klaus Hansen førte derind, og Rasmus var med, han sad ved Siden af Else,

baade ud og hjem. Han var betagen af Elskov, men derom sagde han ikke et Ord.

„Han maa dog sige noget til mig om den Sag!“ mente Nigebarnet, og deri havde hun Ret. „Vil han ikke tale, skal jeg nok skræmme ham op!“

Og snart taltes der i Gaarden om, at den rigeste Gaardmand i Sognet havde friet til Else, og det havde han, men ingen vidste, hvilket Svar hun havde givet.

Tankerne snurrede om i Hovedet paa Rasmus.

En Aften satte Else en Guldring paa sin Finger, og spurgte saa Rasmus, hvad det betød.

„Forlovelse!“ sagde han.

„Og med hvem tror du?“ spurgte hun.

„Med den rige Gaardmand?“ sagde han.

„Der traf du det!“ sagde hun, nikkede og smuttede bort.

Men han smuttede ogsaa bort, kom hjem i sin Moders Hus som et forvildet Menneſke, snørede sin Kantsel. Ud i den vide Verden vilde han; det hjalp ikke, Moderen græd.

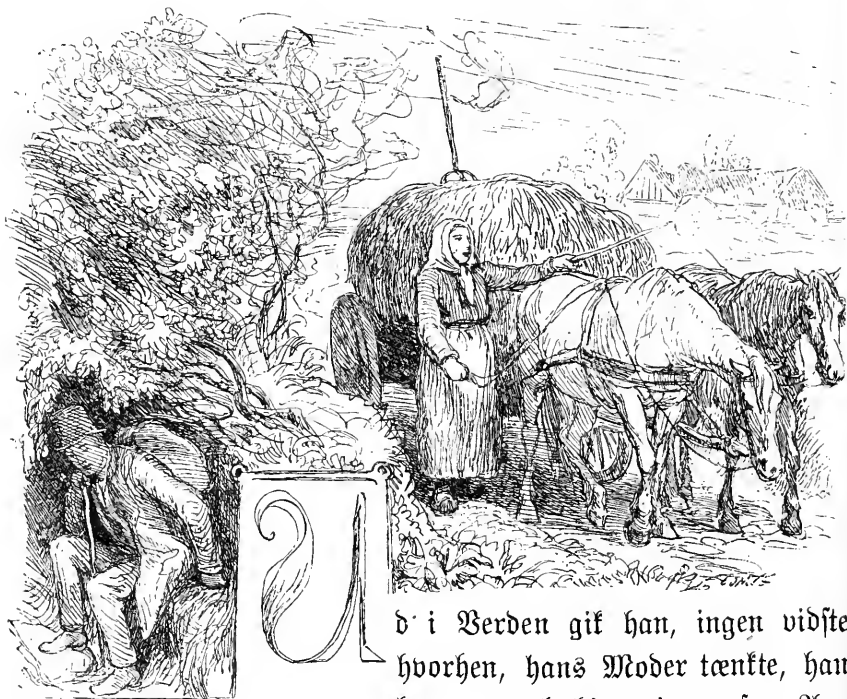
Han skar sig en Stok af den gamle Pil, han sløjtede, som var han i godt Humør, han skulde ud at se Alverdens Herlighed.

„Det er for mig til stor Bedrøvelse!“ sagde Moderen.

„Men for dig er det vel det rigtigste og bedste at komme af Sted, saa maa jeg finde mig i det. Hold paa dig selv og Vor Herre, saa faar jeg dig nok glad og fornøjet igen!“

Han gik ad den ny Landevej, der saa han Johanne komme kørende med et Læs Gødning, hun havde ikke be-

mærket ham, og han vilde ikke ses af hende; bag Grøstehækken satte han sig, der var [han skjult — og Johanne førte forbi.

Ud i Verden gik han, ingen vidste hvorhen, hans Moder tænkte, han kommer vel hjem igen, før Nar er omme; nu faar han nyt at se, nyt at tænke paa, kommer saa i de gamle Følger, de kunne ikke stryges ud med noget Bersejern. Han har lidt for meget af sin Faders Sind, jeg saa hellere, at han havde mit, stakkels Barn! men han kommer nok hjem, han kan ikke give Slip paa mig og Huset.

Moderen vilde vente Nar og Dag; Else ventede kun en Maaned, saa gif hun hemmeligt hen til den kloge Kone Stine Madsdatter, som kunde „doktorere“, spaa i Kort og Kaffe og vidste mere end sit „Fadervor“. Hun vidste da ogsaa, hvor Rasmus var, det læste hun i Kaffegrundset. Han var i en fremmed Stad, men Navnet paa den kunde hun ikke læse. Der var i den Stad Soldater og yndelige Jomfruer. Hans Tanker laa til at tage Musketten eller en af Jomfruerne.

Det kunde Else ikke holde ud at høre. Hun vilde gerne give sine Sparepenge for at købe ham fri, men ingen maatte vide, at det var hende.

Og gamle Stine lovede, at han skulde komme tilbage, hun kunde en Kunst, en farlig Kunst for ham, den gjaldt, men det var det yderste Middel. Hun vilde sætte Gryden paa at koge efter ham, og da maatte han af Sted, hvor i al Verden han var, han maatte hjem, hvor Gryden kogte, og Næresten ventede ham; der kunde gaa Maaneder hen, før han kom, men komme maatte han, hvis der var Liv i ham.

Uden No eller Hvile Nat og Dag, maatte han af Sted, over Sø og Bjerge, om Vejret var mildt eller haardt, om hans Fod blev nok saa træet. Hjem skulde han, hjem maatte han.

Maanen var i første Kvartér; det maatte den være til den Kunst, sagde gamle Stine. Det var et stormende Vejr, det knagede i det gamle Piletræ; Stine skar en Kvist af, bandt den i Knude, den skulde nok hjælpe til at trække

Rasmus hjem til sin Moders Hus. Mos og Husløg blev taget fra Taget, lagt i Gryden, der sattes paa Ilden. Else skulde rive et Blad ud af Psalmebogen, hun rev tilfældig det sidste Blad, det med Trykfejlene. „Det gør lige godt!“ sagde Stine og kastede det i Gryden.

Mange Slags skulde til den Grod, der maatte koge og stadigt koge, indtil Rasmus kom hjem. Den sorte Hane i

gamle Stines Stue maatte miste sin røde Kam, den kom i Gryden. Elses tykke Guldring kom med deri, og den fik hun aldrig igen, sagde Stine hende forud. Hun var saa klog, Stine. Mange Ting, som vi ikke vide at nævne, kom

i Gryden; den stod stadigt paa Jlden, eller paa gloende Emmer eller hed Afse. Kun hun og Else vidste det.

Maanen stod i Ny, Maanen stod i Næ; hver Gang kom Else og spurgte: „Ser du ham ikke komme?“

„Meget ved jeg!“ sagde Stine, „og meget ser jeg, men Bejlængden for ham kan jeg ikke se. Nu er han over de første Bjerger! nu er han paa Søen i ondt Vejr! Vejen er lang gennem store Skove, han har Vabler paa Fødderne, han har Feber i Kroppen, men af Sted maa han.“

„Nej! nej!“ sagde Else. „Jeg har ondt af ham!“

„Nu kan han ikke standses! for gøre vi det, saa styrter han død om paa Landevejen!“ —

Nat og Dag var gaaet. Maanen skinnede rund og stor, Vinden susede i det gamle Træ, der viste sig paa Himlen en Regnbue i Maanefkin.

„Det er Bekræstelsens Tegn!“ sagde Stine. „Nu kommer Rasmus.“

Men han kom dog ikke.

„Bentetiden er lang!“ sagde Stine.

„Nu er jeg træt af det!“ sagde Else. Hun kom sjældnere til Stine, bragte hende ingen ny Gave.

Sindet blev lettere, og en skøn Morgen vidste de alle i Sognet, at Else haode sagt Ja til den rigeste Gaardmand.

Hun tog over at se paa Gaard og Jorder, paa Kvæg og Indbo. Alt var i god Stand, der var ikke noget at vente paa med Brylluppet.

Det blev holdt med stort Gilde i tre Dage. Der var Dans til Klarinet og Violiner. Jngen i Sognet var glemmt ved Jndbydelsen. Mor Else var der ogsaa; og da saa Stadsen var til Ende, Skafferne havde sagt Gæsterne Tak, og Trompeterne blæste af, gik hun hjem med Levningerne fra Gildet.

Døren havde hun kun lukket med en Pind, den var tagen af, Døren stod aaben, og i Stuen sad Rasmus. Han var vendt hjem, kommen i denne Time. Herre Gud, hvor saa han ud, Skind og Ben kun, bleg og gul var han.

„Rasmus!“ sagde Moderen. „Er det dig, jeg ser! — hvor ser du sølle ud! men glad er jeg i mit Hjerte, at jeg har dig!“

Og hun gav ham af den gode Mad, hun bragte hjem fra Gildet, et Stykke af Stegen og af Bryllupstærten.

Han havde i den sidste Tid, sagde han, tænkt tit paa sin Moder, sit Hjemsted og det gamle Piletræ. Det var underligt, hvor tit han i sine Drømme havde set det Træ og den barbenede Johanne.

Else nævnede han slet ikke. Syg var han, og til Sengs maatte han; men vi tro ikke paa, at Gryden var Skyld heri, eller at den havde øvet nogen Magt over ham; kun gamle Stine og Else troede det, men de talte ikke derom.

Rasmus laa i Feber, smitsom var den; ingen søgte derfor til Skrædderens Hus, uden Johanne, Træsko-

mandens Datter. Hun græd ved at se, hvor elendig Rasmus var.

Doktoren skrev op til ham fra Apoteket; han vilde ikke tage Medikamenterne. „Hvad kan det hjælpe!“ sagde han.

„So saa kommer du dig!“ sagde Moderen. „Hold fast paa dig selv og Vor Herre! kunde jeg dog igen se dig saa Rød paa Kroppen, høre dig fløjte og synge, saa vilde jeg gerne lade mit Liv!“

Dg Rasmus løstes af Sygdommen, men hans Moder fik den, Vor Herre kaldte hende og ikke ham.

Ensomt var der i Huset, fattigere blev der herinde. „Han er opslidt!“ sagde de i Sognet. „Sølle Rasmus.“

Et vildt Liv havde han ført paa sine Rejser, det, og ikke den sorte Gryde, som kogte, havde suget af hans Marv og givet ham Uro i Kroppen. Haaret blev tyndt og graat; rigtig bestille noget gad han ikke. „Hvad kan det hjælpe!“ sagde han. Hellere søgte han Kroen end Kirken.

En Efteraarsaften kom han, i Regn og Blæst, besværligt den sølede Vej fra Kroen til sit Hus; hans Moder var for længe siden borte, lagt i sin Grav. Svalerne og Stæren vare ogsaa borte, de tro Dyr; Johanne, Træskomandens Datter, var ikke borte; hun indhentede ham paa Vejen, hun fulgte ham et Stykke.

„Tag dig sammen, Rasmus!“

„Hvad kan det hjælpe!“ sagde han.

„Det er et ilde Mundheld, du har!“ sagde hun. „Huff paa din Moders Ord: hold paa dig selv og Vor Herre! det

gør du ikke, Rasmus! det maa man, og det skal man. Sig aldrig: hvad kan det hjælpe, saa rykker du Roden op for al din Gerning!"

Hun fulgte ham til hans Husdør, der gik hun fra ham. Han blev ikke inde, han styrede hen under det gamle Biletræ, satte sig paa en Sten af den styrte Milepæl.

Binden susede i Træets Grene, det var som en Sang, det var som en Tale. Rasmus svarede paa den, han talte højt, men ingen hørte det, uden Træet og den susende Vind.

„Der kommer saadan en Kulde over mig! Det er nok Tid at gaa til Sengs. Sove! sove!"

Dg han gik, men ikke mod Huset, hen imod Kæret, der vaklede og faldt han. Regnen strømmede ned, Binden var saa isnende kold, han fornam det ikke; men da Solen stod op, og Kragerne fløj hen over Kærets Siv, vaagnede han, halvdød i Kroppen. Havde han lagt sit Hoved, hvor hans Fødder laa, da havde han aldrig rejst sig, det grønne Andemad var blevet hans Digtlagen.

Op ad Dagen kom Johanne til Strædderens Hus. Hun var hans Hjælp; hun fik ham paa Sygehuset.

„Vi have kendt hinanden fra smaa;" sagde hun, „din Moder har givet mig baade M og Mad, det kan jeg aldrig gengælde hende! Dit Helbred vil du faa igen, du vil blive Menneſke til at leve!"

Dg Vor Herre vilde det, at han skulde leve. Men op og ned var det med Sundhed og Sind.

Svalerne og Stæren kom og fløj og kom igen; Rasmus blev gammel for Narene. Ensom sad han i Huset, der mer og mer forfaldt. Fattig var han, fattigere nu end Johanne.

„Du har ikke Troen,“ sagde hun, „og have vi ikke Vor Herre, hvad have vi saa! — Du skulde dog gaa til Alters!“ sagde hun, „du har nok ikke været der siden din Konfirmation.“

„Ja, hvad kan det hjælpe!“ sagde han.

„Siger du det og tror saadant, saa lad det være! uvillig Gæst ser Herren ikke ved sit Bord. Tænk dog paa din Moder og din Barndomstid! Du var den Gang en rar, from Dreng. Maa jeg læse en Psalme for dig!“

„Hvad kan det hjælpe!“ sagde han.

„Den trøster altid mig!“ svarede hun.

„Johanne, du er nok bleven en af de hellige!“ og han saa paa hende med matte, trætte Øjne.

Og Johanne læste Psalmen, men ikke op af en Bog, hun havde ingen, hun kunde den udenad.

„Det var kønne Ord!“ sagde han, „men jeg kunde ikke følge helt med. Der er saa tungt inde i mit Hoved!“

Rasmus var bleven en gammel Mand, men Else var heller ikke længer ung, om vi skulle nævne hende, Rasmus nævne hende aldrig. Hun var Bedstemoder; en lille kaadmundet Pige var hendes Barnebarn, den lille legede med de andre Børn i Landsbhyen. Rasmus kom, støttende sig paa sin Ræp, han stod stille, saa paa Børnenes Leg,

smilede til dem, gammel Tid skinnede ind i hans Tanker. Elses Barnebarn pegede paa ham, „folle Rasmus!“ raabte hun; de andre Smaapiger tog Eksempel af hende, „folle Rasmus!“ raabte de og forfulgte med Skrig den gamle Mand.

Det var en graa, tung Dag, paa den fulgte fler, men efter graa og tunge Dage kommer ogsaa en Solskinsdag.

Det var en dejlig Pinsemorgen, Kirken var pyntet med grønne Birkegrene, der var en Duft af Skoven derinde, og Solen skinnede hen over Kirkestolene. De store Alterlys vare tændte, der var Altergeng, Johanne var mellem de knælende, men Rasmus var ikke mellem dem. Just den Morgen havde Vor Herre faldt ham.

Hos Gud er Naade og Barmhertighed.

Mange Aar ere gaaede siden; Skrædderens Hus staar der endnu, men ingen bor der, det kan falde ved den første Nattestorm. Kæret er tilgroet med Rør og Bukkeblade. Vinden susser i det gamle Træ, det er, som man hørte en Sang; Vinden synger den, Træet fortæller den; forstaar du den ikke, spørg den gamle Johanne i Fattighuset.

Hun lever der, hun synger sin Psalme, den, hun sang for Rasmus, hun tænker paa ham, beder til Vor Herre for ham, hun, den tro Sjæl. Hun kan fortælle om Tiden, som gik, Minderne, der susse i det gamle Træ.

Portnøglen.

Hver Nøgle har sin Historie, og der er mange Nøgler: Kammerherrenøgle, Urnøgle, Sankt Peters Nøgle; vi kunne fortælle om alle Nøglerne, men nu fortælle vi kun om Kammerraadens Portnøgle.

Den var bleven til hos en Klejnsmed, men den kunde godt tro, at det var hos en Grovsmed, saaledes tog Manden paa den, hamrede og filede. Den var for stor for Bukse-lomme, saa maatte den i Frakkelomme. Her laa den tit i Mørke, men for Resten havde den sin bestemte Plads paa Bæggen, ved Siden af Kammerraadens Silhouet fra Barndomstiden, der saa han ud som en Bolle med Kalbefrøs.

Man siger, at ethvert Menneske faar i sin Karakter og Handlemaade noget af det Himmeltegn, han fødes under, Tyren, Jomfruen, Skorpionen, som de kaldes i Almanacken. Kammerraadinden nævnede ingen af disse, hun sagde, hendes Mand var født under „Hjulbørens Tegn“, altid maatte han stubbes frem.

Hans Fader skubbede ham ind paa et Kontor, hans Moder skubbede ham ind i Egtestanden, og hans Kone skubbede ham op til Kammerraad, men det sidste sagde hun ikke, hun var en besindig, brav Kone, der tav paa rette Sted, talte og skubbede paa rette Sted.

Nu var han oppe i Karene, „velproportioneret“, som han selv sagde, en Mand med Læsning, Godmodighed og dertil nøgletog, noget vi nærmere skulle forstaa. Altid var han i godt Humør, alle Mennesker holdt han af og gad gerne tale med. Gik han i Byen, var det svært at faa ham hjem igen, naar ikke Mutter var med og skubbede ham. Han maatte tale med enhver bekendt, han mødte. Han havde mange bekendte, og det gik ud over Middagsmaden.

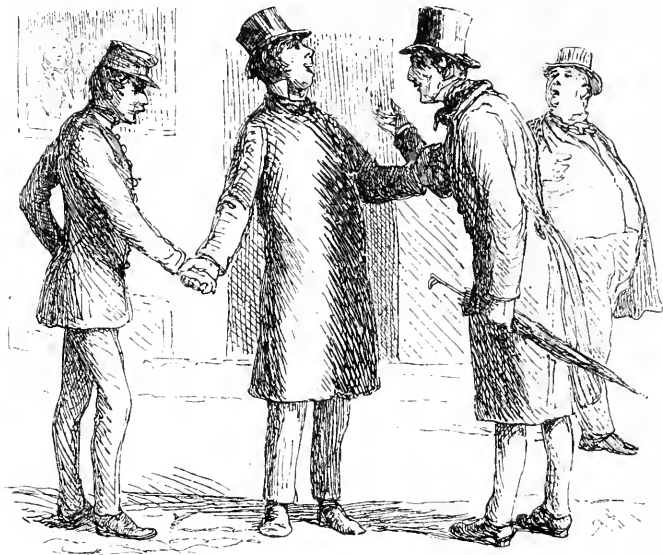
Fra Vinduet passede Kammerraadinden paa. „Nu kommer han!“ sagde hun til Pigen, „sæt Gryden paa! — Nu staar han stille og taler med en, tag saa Gryden af, ellers bliver Maden kogt for meget! — Nu kommer han da! ja sæt saa Gryden paa igen!“

Men derfor kom han ikke.

Han kunde staa lige under Husets Vindue og nikke op, men kom saa en bekendt forbi, da kunde han ikke lade være, han maatte sige ham et Par Ord; kom da, idet han talte med denne, en anden bekendt, saa holdt han den første ved Knap-hullet og tog den anden i Haanden, mens han raabte paa en tredie, der vilde forbi.

Det var en Taalmodighedsprøve for Kammerraadinden. „Kammerraad! Kammerraad!“ raabte hun da,

„ja den Mand er født under Hjulbørens Teg, af Sted kan han ikke komme, uden han skubbes frem!“

Han holdt meget af at gaa i Boglader, se i Bøger og Blade. Han gav sin Boghandler et lille Honorar for hjemme hos sig at turde læse de ny Bøger, det vil sige, have Lov til at støre Bøgerne op paa langs, men ikke paa tværs, thi da kunne de ikke sælges som ny. Han var en levende Alvis i al Skikkelighed, vidste Bæstet om Forlovelser, Bryllupper og Begravelser, Bogsnak og Bysnak, ja han hentastede hemmelighedsfulde Hentydninger om at vide Bæstet, hvor ingen vidste den. Han havde det fra Portnøglen.

Allerede som unge nvgifte boede Kammerraadens i deres egen Gaard, og fra den Tid havde de samme Portnøgle,

men ikke da kendte de dens forunderlige Kræfter, dem lærte de først senere at kende.

Det var i Kong Frederik den Sjettes Tid. Kjøbenhavn havde den Gang ingen Gas, den havde Tranlygter, den havde intet Tivoli eller Kasino, ingen Sporvogue og ingen Jernbaner. Det var smaat med Fornøjelser imod hvad det nu er. Om Søndagen gik man sig en Tur ud af Porten til Assistentkirkegaarden, læste Indskrifterne paa Gravene, satte sig i Græsset, spiste af sin Madkurv og drak sin Snaps til, eller man gik til Frederiksberg, hvor der foran Slottet var Regimentsmusik og mange Menneſker for at ſe den kongelige Familie ro om i de ſmaa, ſnævre Kanaler, hvor den gamle Konge ſtredede Baaden, han og Dronningen hilſede alle Menneſker, uden Standsforſkel. Derud kom velſtaaende Familier fra Byen og drak deres Aftente. Barnt Vand kunde de faa i et lille Bondehus paa Marken uden for Haven, men de maatte ſelv bringe Maſkine med.

Derud drog Kammerraadens en Solſkins Søndag Eftermiddag; Tjenestepigen gik foran med Maſkine og en Kurv med Madvarer og „en Sobjan af Spendrupſ“.

„Tag Portnøglen!“ ſagde Kammerraadinden, „at vi kunne ſlippe ind i vort eget, naar vi komme tilbage; du ved her lukkes ved Mørkningen, og Klokketringen er itu fra i Morges! — Vi komme ſilde hjem! vi ſkal, efter at have været paa Frederiksberg ind i Caſortis Teater paa Veſterbro og ſe Pantomimen: „Harlekin, Formand

for Lærkerne"; der komme de ned i en Sky; det koster to Mark Personen!"

Dg de gik til Frederiksberg, hørte Musikken, saa de kongelige Vaade med vajende Flag, saa den gamle Konge og de hvide Svaner. Efter at have druffet en god Te skyndte de sig af Sted, men kom dog ikke betids i Teatret.

Liniédansen var forbi, Styltedansen var forbi, og Pantomimen begyndt; de kom som altid for silde, og deri var Kammerraaden Skyld; hvert Øjeblik paa Vejen standsede han for at tale med bekendte; inde i Teatret fandt han ogsaa gode Venner, og da Forestillingen var forbi, maatte han og hans Frue nødvendigvis følge med ind til en Familie paa „Broen“, for at nyde et Glas Punch, det vilde blive et Ophold kun paa ti Minutter, men disse drog rigtignok ud til en hel Time. Der blev talt og talt. Særdeles underholdende var en svensk Baron, eller var det en tysk, det havde Kammerraaden ikke nøjagtig beholdt, men derimod den Kunst med Nøglen, han lærte ham, beholdt han for alle Tider. Det var overordentlig interessant! han kunde saa Nøglen til at svare paa alt, hvad man spurgte den om, selv det allerhemmeligste.

Kammerraadens Bortnøgle egnede sig især dertil, den var tung i Kammen, og den maa hænge ned. Grebet af Nøglen lod Baronon hvile paa sin højre Haands Pegefingre. Løst og let hang den der, hvert Pulsflag i Finger-spidsen kunde sætte den i Bevægelse, saa at den drejede, og skete det ikke, saa forstod Baronon umærkeligt at lade den

dreje sig, som han vilde. Hver Drejning var et Bogstav fra A og saa langt ned i Alfabetet, man vilde. Naar det første Bogstav var fundet, drejede Nøglen til modsat Side; derpaa søgte man det næste Bogstav, og saaledes fik man hele Ord, hele Sætninger, Svar paa Spørgsmaalet. Løgn var det hele, men altid en Morfskab, det var ogsaa saa temmelig Kammerraadens første Tanke, men den holdt han ikke, den gik med ham helt op i Nøglen.

„Mand! Mand!“ raabte Kammerraadinden. „Vestreport lukkes Klokken tolv! vi komme ikke ind, vi have kun et Kvarter at skynde os i.“

De maatte skynde sig; flere Personer, der vilde ind i Byen, kom dem snart forbi. Endelig nærmede de sig det yderste Baghus, da slog Klokken tolv, Porten smældede i; en hel Del Mennesker stod lukkede ude og mellem disse Kammerraadens med Pige, Maskine og tom Madkurb. Nogle stod der i stor Forstrækkelse, andre i Uergrelse; hver tog det paa sin Maade. Hvad var der at gøre.

Helbigvis var i den sidste Tid taget den Bestemmelse, at en af Byens Porte, Nørreport, blev ikke laaset af, der kunde Fodgængere slippe igennem Baghuset ind i Byen.

Vejen var ikke saa kort endda, men Vejret smukt, Himlen klar med Stjerner og Stjerneflugt, Frøerne kvækkede i Grøft og i Kær. Selskabet selv begyndte at synge, den ene Bise efter den anden, men Kammerraaden sang ikke, saa heller ikke efter Stjernerne, ja ikke engang efter sine egne Ben, han faldt, saa lang han var, lige ved Grøstefanten, man

kunde tro, han havde druffet for meget, men det var ikke Bunchen, det var Nøglen, der var gaaet ham i Hovedet og drejede der.

Endelig naaede de Nørrebro's Baghus, slap over Broen og ind i Staden.

„Nu er jeg glad igen!“ sagde Kammerraadinden. „Her er vor Port!“

„Men hvor er Portnøglen!“ sagde Kammerraaden. Den var ikke i Baglommen, heller ikke i Sidelommen.

„Du Forbarmende!“ raabte Kammerraadinden. „Har du ikke Nøglen? Den har du tabt ved de Nøglekunster med Baronen. Hvor komme vi nu ind! Klokkestrengen ved du er itu fra i Morges, Vægteren har ikke Nøgle til Huset. Vi er jo i Fortvivlelse!“

Tjenestepigen begyndte at hyle, Kammerraaden var den eneste, der viste Fatning.

„Vi maa slaa en Rude ind til Spekhøkeren!“ sagde han, „faa ham op og faa slippe ind.“

Han slog een Rude, han slog to, „Petersen!“ raabte han og stak Paraplykasket ind af Ruderne; da skreg højt derinde Kældermandens Datter. Kældermanden slog Butiks-døren op med Raabet „Vægter!“ og før han ret fik set Kammerraad-Familien, kændt den og lukket den ind, pøb Vægteren, og i næste Gade svarede en anden Vægter og pøb. Folk kom frem i Binduerne. „Hvor er Ilden? Hvor er Spektakel?“ spurgte de og spurgte endnu, da Kammerraaden allerede var i sin Stue, tog Frakken af og — i den

laa Portnøglen, — ikke i Lommen, men i Foderet; der var den sluppen ned gennem et Hul, som ikke skulde være i Lommen.

Fra den Aften fik Portnøglen en særegen stor Betydning, ikke blot naar man gik ud om Aftenen, men naar man sad hjemme, og Kammerraaden viste sin Kløgt og lod Nøglen give Svar paa Spørgsmaal.

Han tænkte sig det rimeligste Svar, og saa lod han Nøglen give det, til sidst troede han selv derpaa; men det gjorde ikke Apotekeren, en ung Mand i nær Slægt med Kammerraadinden.

Den Apoteker var et godt Hoved, et kritisk Hoved, han havde allerede fra Skoledreng leveret Kritikker over Bøger og Teater, men uden Navns Nævnelser, det gør saa meget. Han var hvad man kalder Skønaand, men troede aldeles ikke paa Aander, mindst paa Nøgle-Aander.

„So jeg tror, jeg tror,“ sagde han, „velsignede Hr. Kammerraad, jeg tror paa Portnøglen og alle Nøgle-Aander, saa fast, som jeg tror paa den ny Videnskab, som begynder at kendes: Borddansen og Aanderne i gamle og ny Møbler. Har De hørt derom? Jeg har hørt! Jeg har tvivlet, De ved, jeg er en Tvivler, men jeg er bleven omvendt ved at læse i et ganske troværdigt udenlandsk Blad en forfærdelig Historie. Kammerraad! vil De tænke Dem, ja jeg giver Historien, som jeg har den. To kloge Børn havde set Forældrene vække Aanden i et stort Spisebord. De smaa vare alene og vilde nu forsøge paa samme Maade at gnide Liv i en gammel Kommode. Livet kom der, Aanden vaagnede, men den taalte ikke Børne-Kommando; den rejste sig, det knagede i Kommoden, den skød Skufferne ud og lagde med sine Kommodeben Børnene hver i sin Skuffe, og saa løb Kommoden med dem ud af den aabne Dør, ned ad Trappen og ud paa Gaden, hen til Kanalen, hvor den styrtede sig ud og druknede begge Børnene. De smaa Dig kom i kristen Jord, men Kommoden blev bragt paa Raadstuen, dømt for Børnemord og levende brændt paa Torvet. Jeg har læst det!“ sagde Apotekeren, „læst det i et udenlandsk Blad, det er ikke noget, jeg selv har fundet

paa. Det er, Nøglen tage mig, sandt! nu bander jeg en høj Ed!"

Kammerraaden fandt, at en saadan Tale var for grov en Spøg, de to kunde aldrig tale om Nøglen. Apotekerens var nøgledum.

Kammerraaden skred frem i Nøgle-Kundskab; Nøglen var hans Morskab og Klogskab.

En Aften, Kammerraaden var ved at gaa i Seng, han stod halv afflædt, da bankede det paa Døren ud til Gangen. Det var Kældermanden, som kom saa sent; han var ogsaa halv afflædt, men han havde, sagde han, faaet pludselig en Tanke, som han var bange for, at han ikke kunde holde paa Matten over.

"Det er min Datter, Lotte-Vene, jeg maa tale om. Hun er en køn Pige, hun er konfirmeret, nu vilde jeg gerne se hende godt anbragt!"

"Jeg er endnu ikke Entemand!" sagde Kammerraaden og smaalo, "og jeg har ingen Søn, jeg kan byde hende!"

"De forstaar mig nok, Kammerraad!" sagde Kældermanden. "Spille Klaver kan hun, synge kan hun; det maa kunne høres her op i Huset. De ved ikke alt, hvad det Pigebarn kan hitte paa, hun kan tale og gaa efter alle Menneſker. Hun er skabt for Komedien, og det er en god Vej for nettede Piger af god Familie, de kunne gifte sig et Grevskab til, dog derom er ikke Tanke hos mig eller Lotte-Vene. Synge kan hun, Klaver kan hun! saa gif jeg forleden med hende op paa Sangskolen. Hun sang; men hun

har ikke, hvad jeg kalder *M-Bas* hos *Fruentimmer*, ikke *Kanarifugl-Skrig* op i de højeste *Toner*, som man nu forlanger af *Sangerinderne*, og saa raadede man hende aldeles fra den *Bej*. Naa, tænkte jeg, kan hun ikke blive *Sangerinde*, saa kan hun altid blive *Skuespillerinde*, der hører da kun *Mæle* til. I *Dag* talte jeg derom til *Instruktøren*, som de kalde ham." „Har hun *Læsning*?" spurgte han; „nej," sagde jeg, „aldeles ingen!" — „*Læsning* er nødvendig for en *Kunstnerinde*!" sagde han; den kan hun saa endnu, mente jeg, og saa gik jeg hjem. Hun kan gaa ind i et *Lejebibliotek* og læse hvad der er, tænkte jeg. Men saa sidder jeg nu i *Alften* og klæder mig af, og da falder det mig ind: hvorfor leje *Bøger*, naar man kan saa dem at laane. *Kammerraaden* har fuldt op af *Bøger*, lad hende læse dem; der er *Læsning* nok, og den kan hun have frit!"

„*Lotte-Lene* er en rar *Pige*!" sagde *Kammerraaden*, „en *kon Pige*! *Bøger* skal hun saa til *Læsning*. Men har hun dette, som man kalder *Fut* i *Manden*, det *geniale*, *Geniet*? Og har hun, hvad her er lige saa vigtigt, har hun *Lykke* med sig?"

„Hun har vundet to *Gange* i *Barelatteriet*," sagde *Kældermanden*, „een *Gang* vandt hun et *Klædestab*, og een *Gang* seks *Par* *Lagener*, det kalder jeg *Lykke*, og den har hun!"

„*Jeg* vil spørge *Nøglen*!" sagde *Kammerraaden*.

Og han stillede *Nøglen* paa sin højre *Begefinger* og paa *Kældermandens* højre *Begefinger*, lod *Nøglen* dreje sig og give *Bogstav* paa *Bogstav*.

Nøglen sagde: „Sejr og Lykke!“ og saa var Lotte=Lenes Fremtid bestemt.

Kammerraaden gav hende straks to Bøger til Læsning: „Dyveke“ og Knigges „Omgang med Mennesker.“

Fra den Aften begyndte et Slags nærmere Bekendtskab mellem Lotte=Lene og Kammerraadens. Hun kom derop i Familien, og Kammerraaden fandt, at hun var en forstandig Pige, hun troede paa ham og Nøglen. Kammerraadinden saa i den Frimodighed, hvormed hun hvert Øjeblik viste sin store Uvidenhed, noget barnligt, uskyldigt. Ægteparret hver paa sin Vis syntes om hende og hun om dem.

„Der lugter saa yndigt deroppe!“ sagde Lotte=Lene.

Der var Lugt, en Duft, en Æbleduft paa Gangen, hvor Kammerraadinden havde henlagt en hel Tønde „Graastener“=Æbler. Der var ogsaa en Nøgelseduft af Roser og Lavendler gennem alle Stuer.

„Det giver noget fint!“ sagde Lotte=Lene. Hendes Øjne frydedes dernæst ved de mange smukke Blomster, Kammerraadinden her altid havde; ja midt om Vinteren blomstrede her Syren og Kirsebærgren. De affaarne bladløse Grene bleve satte i Vand, og i den varme Stue bar de snart Blomst og Blad.

„Man skulde tro, at Livet var borte i de nøgne Grene, men se dog, hvor det staar op fra de døde.“

„Det er aldrig før faldet mig ind!“ sagde Lotte=Lene.
„Naturen er dog yndig!“

Og Kammerraaden lod hende se sin „Nøgalebog“, hvori stod opskrevet mærkelige Ting, Nøglen havde sagt; selv om en halv Ublefage, der var forsbundet fra Skabet, netop den Aften Tjenestepigen havde sin Kæreste i Besøg.

Og Kammerraaden spurgte sin Nøgle: „Hvem har spist Ublefagen, Ratten eller Kæresten?“ og Portnøglen svarede: „Kæresten!“ Kammerraaden troede det allerede før han spurgte, og Tjenestepigen tilstod: den forbandede Nøgle vidste jo alt.

„Ja er det ikke mærkeligt!“ sagde Kammerraaden. „Den Nøgle, den Nøgle! og om Lotte-Vene har den sagt: „Sejr og Lykke!“ — Det skal vi nu se! — Jeg svarer for det.“

„Det er hndigt!“ sagde Lotte-Vene.

Kammerraadens Frue var ikke saa tillidsfuld, men hun sagde ikke sin Tvivl, naar Manden hørte paa det, men betroede senere Lotte-Vene, at Kammerraaden, da han var et ungt Menneſke, havde været aldeles forfalden til Teatret. Havde nogen den Gang stukket til ham, da var han bestemt traadt op som Skuespiller, men Familien stukkede fra. Paa Scenen vilde han, og for at komme der skrev han en Komedie.

„Det er en stor Hemmelighed, jeg betror Dem, lille Lotte-Vene. Komedien var ikke daarlig, den blev antagen paa det kongelige og peben ud, saa at man aldrig siden har hørt om den, og det er jeg glad ved. Jeg er hans Kone og kender ham. Nu vil De gaa samme Vej; — jeg ønsker

Dem alt godt, men jeg tror ikke, det gaar, jeg tror ikke paa Portnøglen!"

Lotte-Vene troede paa den, og i den Tro modtes hun med Kammerraaden.

Deres Hjerter forstod hinanden i al Tugt og Ære.

Pigebarnet havde iøvrigt flere Dydigheder, som Kammerraadinden satte Pris paa. Lotte-Vene forstod at lave Stivelse af Kartofler, sy Silkehandsker af gamle Silkestrømper, overtrække fine Silke-Danseskjorte, uagtet hun havde Raad til at købe alt sit Løj nyt. Hun havde hvad Spekhøkeren sagde: Skillinger i Bordskuffen og Obligationer i Pengeeskabet. Det var egentlig en Kone for Apotekeren, tænkte Kammerraadinden, men hun sagde det ikke, og lod heller ikke Nøglen sige det. Apotekeren skulde snart sætte sig ned, have eget Apotek og det i en af de nærmeste, største Provinsbyer.

Lotte-Vene læste stadigt „Dyveke“ og Knigges „Om gang med Mennesker.“ Hun beholdt de to Bøger i to Aar, men saa kunde hun ogsaa den ene udenad, Dyveke, alle Kollerne, men hun vilde kun optræde i den ene, Dyvekes, og ikke optræde i Hovedstaden, hvor der er saa megen Misundelse, og hvor de ikke vilde have hende. Hun vilde begynde sin Kunstnerbane, som Kammerraaden kaldte det, i en af Landets større Provinsbyer.

Hu traf det sig ganske forunderligt, at det netop var sammesteds, hvor den unge Apoteker havde sat sig ned som Byens yngste, om ikke eneste Apoteker.

Den store, forventningsfulde Aften kom, Lotte=Lene skulde optræde, vinde Sejr og Lykke, som Nøglen havde sagt. Kammerraaden var der ikke, han laa til Sengs, og Kammerraadinden plejede ham; han skulde have varme Servietter og Kamillete: Servietterne om Livet og Teen i Livet.

Ægteparret overværede ikke „Dybefe-Forestillingen“, men Apotekeren var der og skrev Brev herom til sin Slægting, Kammerraadinden.

„Dybefekraven var det bedste!“ skrev han. „Havde Kammerraadens Portnøgle været i min Lomme, jeg havde taget den frem og pebet i den, det fortjente hun, og det fortjente Nøglen, der saa skammeligt har løjet hende paa: „Sejr og Lykke“.“

Kammerraaden læste Brevet. Det hele var Ondskab, sagde han, Nøglehad, der gik ud over den uskyldige Pige.

Og saa snart han rejste sig fra Sengen og var Menneſke igen, sendte han en lille, men giftspydig Skrivelse til Apotekeren, der igen svarede, som om han slet ikke havde forstaaet andet end Spøg og godt Humør i den hele Epistel.

Han takkede for dette som for hvert fremtidigt, velvilligt Bidrag til Kundgørelsen om Nøglen's uforlignelige Værd og Betydning; dernæst betroede han Kammerraaden, at han, udenfor sin Apoteker-Virksomhed, skrev paa en stor Nøgle-Roman, i hvilken alle de handlende Personer vare Nøgler, ene og alene Nøgler; „Portnøglen“ var naturligvis Hovedpersonen, og Kammerraadens Portnøgle var ham For-

billedet, begavet med Seerblik' og Spaadomssevne; om den maatte alle de andre Nøgler dreje sig: den gamle Kammerherrenogle, der kendte Hoffets Glans og Festligheder; Urnøglen, lille, fin og fornem, til fire Skilling hos Isefræmmeren; Nøglen til Kirkestolen, den regner sig med til Gejstligheden og har, ved at sidde en Nat over i Nøglehul i Kirken, set Aander; Spisekammer-, Brændekammer- og Vinkældernøglen, alle træde op, neje sig og dreje sig om Portnøglen. Solstraalerne lyse den op til Søl, Vinden, Verdensaanden, farer ind i den, saa det fløjter. Den er Nøglen for alle Nøgler, den var Kammerraadens Portnogle, nu er den Himmelportens Nogle, den er Hæve-Nogle, den er „ufejlbarlig!“

„Dndskab!“ sagde Kammerraaden. „Pyramidal Dndskab!“

Han og Apotekeren saa aldrig oftere hinanden. — Jo, ved Kammerraadindens Begravelse.

Hun døde først.

Der var Sorg og Savn i Huset. Selv de affkaarne Kirsebærgrene, som havde sat friske Stud og Blomster, sørgede og visnede hen; de stod glemte, hun plejede dem ikke.

Kammerraaden og Apotekeren gik bag efter hendes Riste, Side om Side, som de to nærmeste Slægtninge, her var ikke Tid eller Stemning til at mundhugges.

Lotte-Vene bandt Sørgeflor om Kammerraadens Hat. Hun var der i Huset, forlængst vendt tilbage, uden Sejr og Lykke paa Kunstens Bane. Men den kunde komme, Lotte-

Vene havde en Fremtid. Nøglen havde sagt det, og Kammerraaden havde sagt det.

Hun kom op til ham. De talte om den afdøde, og de græd, Lotte-Vene var blød, de talte om Kunsten, og Lotte-Vene var stærk.

„Teaterlivet er yndigt!“ sagde hun, „men der er saa meget Brøvl og Misundelse! jeg gaar heller min egen Vej. Først mig selv, saa Kunsten!“

Rnigge havde talt sandt i sit Kapitel om Skuespillere, det indsaa hun, Nøglen havde ikke talt sandt, men derom talte hun ikke til Kammerraaden; hun holdt af ham.

Portnøglen var iøvrigt under hele Sørgaaret hans Trøst og Opmuntring. Han gav den Spørgsmaal, og den gav ham Svar. Og da Aaret var omme, og han og Lotte-Vene en stemningsfuld Aften sad sammen, spurgte han Nøglen:

„Gifter jeg mig, og med hvem gifter jeg mig?“

Der var ingen, der skubbede til ham, han skubbede til Nøglen, og den sagde: „Lotte-Vene!“

Saa var det sagt, og Lotte-Vene blev Kammerraadinde.

„Sejr og Lykke!“

De Ord vare sagte, forud — af Portnøglen.

Krøblingen.

Der var en gammel Herregaard med unge, prægtige Herregaardsfolk. Rigdom og Velsignelse havde de, fornøje sig vilde de, og godt gjorde de. Alle Mennesker vilde de gøre glade, som de selv vare det.

Juleaften stod et dejligt pyntet Juletræ i den gamle Ridderfal, hvor da Ilden brændte i Kaminerne, og der var hængt Grankviste om de gamle Skilderier. Her samlede Hershabet og Gæsterne, der blev Sang og Dans.

Lidligere paa Aftenen var allerede Juleglæde i Folkestuen. Ogsaa her stod et stort Grantræ med tændte røde og hvide Lys, smaa Dannebrogsslag, udklippede Svaner og Fiske-net af broget Papir fyldte med „Godtgodter“. De fattige Børn fra Sognet vare indbudne; hver havde sin Moder med. Hun saa ikke meget hen til Træet, hun saa hen til Julebordene, hvor der laa uldent og Linned, Kjøletøj og Buksetøj. Ja derhen saa Mødrene og de voksne Børn, kun de bitte smaa strakte Hænderne mod Lysene, Flitterguldet og Fanerne.

Hele den Forsamling kom tidligt paa Eftermiddagen, fik Julegrød og Gaafesteg med Rødkaal. Naar saa Juletræet var set og Gaverne uddelte, fik hver et lille Glas Punch og æblefyldte Æblestiver.

De kom hjem i deres egen fattige Stue, og der blev talt om „den gode Levemaade“, det vil sige Fødevarerne, og Gaverne bleve endnu engang rigtigt besøgt.

Der var nu Have-Kirsten og Have-Die. Gifte med hinanden havde de Huset og det daglige Brød ved at luge og grave i Herregaardshaven. Hver Julefest fik de deres gode Del af Foræringerne; de havde ogsaa fem Børn, alle fem bleve klædt op af Herstkabet.

„Det er godgørende Folk, vort Herstkab!“ sagde de. „Men de have da ogsaa Raad til det, og de have Fornøjelse deraf!“

„Her ere komne gode Klæder at slide for de fire Børn!“ sagde Have-Die. „Men hvorfor er her ikke noget til Krøblingen? Ham pleje de dog ogsaa at betænke, skønt han ikke er med ved Gildet!“

Det var det ældste af Børnene, de kaldte „Kroblingen“, han havde ellers Navnet Hans.

Som lille var han det flinkeste og livligste Barn, men saa blev han med eet „slat i Benene“, som de kaldte det, han kunde ikke staa eller gaa, og nu laa han til Sengs paa femte Aar.

„Ja, noget fik jeg jo ogsaa til ham!“ sagde Moderen. „Men det er ikke noget videre, det er bare en Bog, han kan læse i!“

„Den skal han ikke blive fed af!“ sagde Faderen.

Men glad ved den blev Hans. Han var en rigtig opvakt Dreng, der gerne læste, men brugte ogsaa sin Tid til Arbejde, for saavidt som han, der altid maatte ligge til Sengs, kunde gøre Gavn. Han var nævenyttig, brugte sine Hænder, strikkede Uldstrømper, ja hele Sengetæpper; Fruen paa Gaarden havde rost og købt dem.

Det var en Eventyrbog, Hans havde faaet; i den var meget at læse, meget at tænke over.

„Den er ikke til noget Slags Nytte her i Huset!“ sagde Forældrene. „Men lad ham læse, saa gaar den Tid, han kan ikke altid binde Hosjer!“

Foraaet kom; Blomster og Grønt begyndte at spire, Ukrudt med, som man jo nok kan kalde Nældeerne, uagtet der staar saa kønt om dem i Psalmen:

„Gif alle Konger frem i Kad,
i deres Magt og Vælde,
de mægted' ej det mindste Blad
at sætte paa en Nælde.“

Der var meget at gøre i Herregaardshaven, ikke blot for Gartneren og hans Lærlinger, men ogsaa for Have-Kirsten og Have-Die.

„Det er et helt Slid!“ sagde de, „og have vi saa revet Gangene og faaet dem rigtig pæne, saa trædes de straks ned igen. Her er et Nykind med fremmede paa Herregaarden. Hvor det maa koste! men Herstabet er rige Folk!“

„Det er løjerligt fordelt!“ sagde Die. „Vi er alle Vor Herres Børn, siger Præsten. Hvorfor da saadan Forskel?“

„Det kommer fra Syndefaldet!“ sagde Kirsten.

Derom talte de igen om Aftenen, hvor Krøbling-Hans laa med Eventyrbogen.

Trange Kaar, Slid og Slæb havde gjort Forældrene haarde i Hænderne, men ogsaa haarde i deres Dom og Mening; de kunde ikke magte den, ikke klare den, og talte sig nu mere gnavne og vrede.

„Somme Mennesker faa Velstand og Lykke, andre kun Fattigdom! Hvorfor skal vore første Forældres Ulydighed og Nysgerrighed gaa ud over os. Vi havde ikke baaret os faaledes ad som de to!“

„Jo vi havde!“ sagde lige med eet Krøbling-Hans. „Det staar alt sammen her i denne Bog!“

„Hvad staar i Bogen?“ spurgte Forældrene.

Og Hans læste for dem det gamle Eventyr om Brændehuggeren og hans Kone: de stændte ogsaa over Adams og Evas Nysgerrighed, der var Skyld i deres Ulykke. Saa kom Landets Konge forbi. „Følg hjem med!“

sagde han, „saa skal I saa det lige saa godt som jeg: syv Retter Mad og en Skueret. Den er i luffet Terrin, den maa I ikke røre, for saa er det forbi med Herrelivet!“

„Hvad kan der være i Terrinen?“ sagde Konen. „Det kommer ikke os ved!“ sagde Manden. „Ja, jeg er ikke nysgerrig!“ sagde Konen, „jeg gad bare vide, hvorfor vi ikke tør løfte Laaget; der er vist noget delikat!“

„Vare der ikke er nogen Mekaniik ved!“ sagde Manden, „saadan et Pistolstuds, der knalder af og vækker hele Huset!“

„Ej!“ sagde Konen og rørte ikke ved Terrinen. Men om Natten drømte hun, at Laaget selv løftede sig, der kom en Duft af den dejligste Punch, som man faar den ved Bryllupper og Begravelser. Der laa en stor Sølvfilling med Indskrift: „Drikke I af denne Punch, saa blive I de to rigeste i Verden og alle andre Menneſker blive Stoddere!“ — og saa vaagnede Konen i det samme og fortalte Manden sin Drøm.

„Du tænker for meget paa den Ting!“ sagde han. „Vi kunne jo lette med Lempe!“ sagde Konen. „Med Lempe!“ sagde Manden. Og Konen løftede ganske sagte Laaget. — Da sprang der to smaa væbre Mus ud, og væk vare de i et Musehul. „God Nat!“ sagde Kongen. „Nu kunne I gaa hjem og lægge eder i eders eget. Stænd ikke mer paa Adam og Eva, I selv have været lige saa nysgerrige og utaknemmelige!“ — —

„Hvorfra er den Historie der kommen i Bogen?“ sagde Hæve=De. „Det er, ligesom den skulde gælde os. Den er meget til Eftertænkſomhed!“

Næste Dag gik de igen paa Arbejde; de bleve riftede af Solen og vaade til Skindet af Regnvejret; inde i dem vare gnavne Tanker, dem tyggede de Drøv paa.

Det var endnu Ihs Aften hjemme, de havde spist deres Mælkegrød.

„Læs for os igen Historien om Brændehuggeren,“ sagde Have-Die.

„Der er saa mange yndelige i den Bog!“ sagde Hans.
„Saa mange, I ikke kende!“

„Ja dem bryder jeg mig ikke om!“ sagde Have-Die.
„Jeg vil høre den, jeg kender!“

Dg han og Konen hørte den igen.

Mer end een Aften kom de tilbage til den Historie.

„Rigtigt klare mig det hele, kan den dog ikke!“ sagde Have-Die. „Det er med Menneskene som med sød Mælk, den sførner; nogle blive til fin Skorost, og andre til den

tynde, vandede Vasse! somme Folk have Lykke i enhver Ting, sidde til Højborde alle Dage og kende hverken Sorg eller Savn!"

Det horte Krøbling-Hans. Sulle var han i Venene, men klogtig i Hovedet. Han læste op for dem af Eventyr-bogen, læste om „Manden uden Sorg og Savn.“ Ja, hvor var han at finde, og findes maatte han:

Kongen laa syg og kunde ikke helbredes uden ved at blive iført den Skjorte, som var bleven baaret og slidt paa Kroppen af et Menneske, der i Sandhed kunde sige, at han aldrig havde kendt Sorg eller Savn.

Bud blev sendt til alle Verdens Lande, til alle Slotte og Herregaarde, til alle velstaaende og glade Mennesker, men naar man rigtig frittede ud, havde dog hver af dem prøvet Sorg og Savn.

„Det har jeg ikke!“ sagde Svinehyrden, der sad paa Grøsten, lo og sang. „Jeg er det lykkeligste Menneske!“

„Giv os da din Skjorte,“ sagde de udsendte, „den skal du faa betalt med et halvt Kongerige.“

Men han havde ingen Skjorte, og kaldte sig dog det lykkeligste Menneske.

„Det var en fin Kar!“ raabte Have-Die, og han og hans Hustru lo, som de ikke havde let i Kar og Dag.

Da kom Skoleholderen forbi.

„Hvor I ere fornøjede!“ sagde han, „det er sjældent nyt her i Huset. Har I vundet en Umbe i Lotteriet?“

„Nej, det er ikke af det Slags!“ sagde Have-Die. „Det er Hans, der læste for os af Eventyrbogen, han læste om „Manden uden Sorg og Savn“, og den Karl han havde ingen Skjorte. Det tøer op for Djnene, naar man hører slikt, og det af en trykt Bog. Hver har nok sit Læs at trække; man er ikke ene om det. Heri er altid en Trøst!“

„Hvorfra har J den Bog?“ spurgte Skoleholderen.

„Den fik vor Hans ved Juletid for over et Aar siden. Herstabet gav ham den. De ved, han har saadan Lyft til Læsning og er jo Krøbling! Vi havde den Gang heller set, at han havde faaet to Blaarlærreds Skjorter. Men Bogen er mærkelig, den kan ligesom svare paa ens Tanker!“

Skoleholderen tog Bogen og aabnede den.

„Lad os faa den samme Historie igen!“ sagde Have-Die, „jeg har den endnu ikke rigtig inde. Saa maa han ogsaa læse den anden om Brændehuggeren!“

De to Historier vare og bleve nok for Die. De vare som to Solstraaler ind i den fattige Stue, ind i den forkuede Tanke, som lod dem være tvære og gnavne.

Hans havde læst den hele Bog, læst den mange Gange. Eventyrene bar ham ud i Verden, der hvor han jo ikke kunde komme, da Benene ikke bar ham.

Skoleholderen sad ved hans Seng; de talte sammen, og det var fornøjeligt for dem begge to.

Fra den Dag kom Skoleholderen oftere til Hans, naar Forældrene vare paa Arbejde. Det var som en Fest for

Drengen, hver Gang han kom. Hvor lyttede han efter, hvad den gamle Mand fortalte ham, om Jordens Størrelse og mange Lande, og at Solen var dog næsten en halv Million Gange større end Jorden og saa langt borte, at en Kanonkugle, i sin Fart, brugte fra Solen til Jorden hele fem og tyve Aar, medens Lysstraalerne kunde naa Jorden i otte Minutter.

Om alt dette ved nu hver dygtig Skoledreng Bested, men for Hans var det nyt og endnu vidunderligere end alt, hvad der stod i Eventyrbogen.

Skoleholderen kom et Par Gange om Aaret til Bords hos Herstabet, og ved en saadan Lejlighed fortalte han, hvilken Betydning Eventyrbogen havde i det fattige Hus, hvor alene to Historier i den vare bleve til Vækkelse og Betsignelse. Den svagelige, flinke, lille Dreng havde ved sin Læsning bragt Estertanke og Glæde i Huset.

Da Skoleholderen tog hjem fra Herregaarden, trykkede Fruen ham et Par blanke Sølvdalere i Haanden til lille Hans.

„De maa Fader og Moder have!“ sagde Drengen, da Skoleholderen bragte ham Pengene.

Og Have-Ole og Have-Kirsten sagde: „Arøbling-Hans er dog ogsaa til Gavn og Betsignelse!“

Et Par Dage efter, Forældrene vare ved Arbejde paa Herregaarden, holdt Herstabsvognen udenfor; det var den hjertensgode Frue, som kom, glad over, at hendes Tulegave

var bleven til saadan Trøst og Fornøjelse for Drengen og Forældrene.

Hun medbragte fint Brød, Frugt og en Flaske sød Saft; men hvad der var endnu fornøjeligere, hun bragte ham, i forgyldt Bur, en lille sort Fugl, der kunde fløjte ganske yndeligt. Buret med Fuglen blev sat op paa den gamle Dragkiste, et Stykke fra Drengens Seng, han kunde se Fuglen og høre den; ja Folk helt ude paa Landevejen kunde høre dens Sang.

Have-Ole og Have-Kirsten kom først hjem, efter at Fruen var kørt bort; de fornåm, hvor glad Hans var, men syntes dog, at der kun var Besværlighed ved den Gave, der var givet.

„Rige Folk tænke nu ikke saa vidt om!“ sagde de. „Skal vi nu ogsaa have den at passe. Krøbling-Hans kan jo ikke gøre det. Enden bliver, at Ratten tager den!“

Otte Dage gik, der gik endnu otte; Ratten havde i den Tid mange Gange været i Stuen uden at skræmme Fuglen, endfjg at gøre den Fortræd. Da hændte der sig en stor Begivenhed. Det var Eftermiddag, Forældrene og de andre Børn vare paa Arbejde, Hans ganske alene; Eventyrbogen havde han i Haanden og læste om Fiskerens Kone, der fik alle sine Duffer opfyldt; hun vilde være Konge, det blev hun; hun vilde være Keiser, det blev hun; men saa vilde hun være den gode Gud, — da sad hun igen i Muddergrøften, hun var kommen fra.

Den Historie havde nu slet ingen Betydning til Fuglen eller Ratten, men det var just den Historie, han læste i, da Begivenheden indtraf; det huskede han altid siden.

Buret stod paa Dragkisten, Ratten stod paa Gulvet og saa stift med sine grøngule Øjne op paa Fuglen. Der var noget i Rattens Ansigt, som om den vilde sige til Fuglen: „Hvor du er yndig! jeg gad æde dig!“

Det kunde Hans forstaa; han læste det lige ud af Rattens Ansigt.

„Bæk, Kat!“ raabte han. „Vil du se til at komme ud af Stuen!“

Det var, som den tog sig sammen til at springe.

Hans kunde ikke naa den, havde ikke andet at kaste efter den end sin kæreste Skat, Eventyrbogen. Den kastede han, men Bindet sad løst, det fløj til en Side, og Bogen selv med alle sine Blade fløj til en anden Side. Ratten gik med langsomme Trin lidt tilbage i Stuen og saa paa Hans, ligesom den vilde sige:

„Bland dig ikke i den Sag, lille Hans! jeg kan gaa, og jeg kan springe, du kan ingen af Delene!“

Hans holdt Øje med Ratten og var i stor Uro; Fuglen blev ogsaa urolig. Intet Menneske var der at kalde paa; det var, som om Ratten vidste det; den lavede sig igen til at springe. Hans viftede med sit Sengetæppe, Hænderne kunde han bruge; men Ratten brød sig ikke om Sengetæppet; og da ogsaa det var kastet efter den, uden Nytte, satte den i eet

Spring op paa Stolen og ind i Vindueskarmen, her var den Fuglen nærmere.

Hans kunde fornemme sit eget varme Blod i sig, men det tænkte han ikke paa, han tænkte kun paa Ratten og Fuglen; ud af Sengen kunde Drengen jo ikke hjælpe sig, staa paa Benene kunde han ikke, gaa endnu mindre. Det var, som om hans Hjerte vendte sig inden i ham, da han saa Ratten springe fra Vinduet lige hen paa Dragkisten og støde til Buret, saa at det væltede. Fuglen slagrede forvildet om derinde.

Hans gav et Skrig, der gik et Ryk i ham, og uden at tænke derved, sprang han ud af Sengen, hen mod Dragkisten, rev Ratten ned og holdt fast i Buret, hvor Fuglen var som i stor Forfærdelse. Han holdt Buret i Haanden og løb med det ud af Døren ud paa Bejen.

Da strømmede Taarerne ham ud af Øjnene; han jublede og raabte ganske højt: „Jeg kan gaa! Jeg kan gaa!“

Han havde faaet sin Førlighed igen; slygt kan hælde, og med ham hændte det.

Skoleholderen boede tæt ved; til ham løb han ind paa sine bare Fodder, kun i Stjorte og Troje og med Fuglen i Buret.

„Jeg kan gaa!“ raabte han. „Herre, min Gud!“ og han hulkede i Graad af bare Glæde.

Og Glæde blev der i Huset hos Have-Ole og Have-Nirsten. „Gladere Dag kunne vi ikke opleve!“ sagde de begge to.

Hans blev kaldt op paa Herregaarden; den Vej havde han ikke gaaet i mange Aar; det var, som om Træerne og Noddebuskene, dem han saa godt kendte, nikkede til ham og sagde: „God Dag, Hans! velkommen herude!“ Solen skin- nede ham ind i Ansigtet, lige i Hjertet.

Herstabet, de unge, velsignede Herregaardsfolk, lod ham

sidde hos sig og saa lige saa glade ud, som om han kunde have været af deres egen Familie.

Gladest var dog Herskabsfruen, som havde givet ham Eventyrbogen, givet ham den lille Sangfugl, den var nu rigtignok død, død af Skrækken, men den havde været ligesom Midlet til hans Helbredelse, og Bogen havde været ham og Forældrene til Bættelse; den havde han endnu, den vilde han gemme og læse, om han blev nok saa gammel. Nu kunde han ogsaa være dem hjemme til Gavn. Han vilde lære et Haandværk, helst blive Bogbinder, „thi,“ sagde han, „saa kan jeg saa alle ny Bøger at læse!“

Ud paa Eftermiddagen kaldte Herskabsfruen begge Forældrene op til sig. Hun og hendes Husbond havde talt sammen om Hans; han var en from og flink Dreng, havde Læselyst og Nemme. Vor Herre er altid for en god Sag.

Den Aften kom Forældrene rigtig glade hjem fra Gaarden, især Kirsten, men Ugedag efter græd hun, for da rejste lille Hans; han var kommen i gode Klæder; han var en god Dreng; men nu skulde han over det salte Vand, langt bort, sættes i Skole, en latinsk, og der vilde gaa mange Aar, før de saa ham igen.

Eventyrbogen fik han ikke med, den vilde Forældrene beholde til Minde. Og Fader læste tit i den, men aldrig uden de to Historier, for dem kendte han.

Og de fik Breve fra Hans, det ene gladere end det andet. Han var hos rare Mennesker, i gode Aar; og allerfornøjeligst var det at gaa i Skole; der var saa meget at

lære og vide; han ønskede nu bare at blive hundrede Aar og faa engang Skoleholder.

„Om vi skulle opleve det!“ sagde Forældrene, og de trykkede hinanden i Hænderne, som ved Aftergang.

„Hvad der dog er hændet Hans!“ sagde Ole. „Vor Herre tænker ogsaa paa Fattigmands Barn! just med Arøblingen skulde det vise sig! er det ikke, som om Hans kunde læse det op for os ud af Eventyrbogen!“

Tante Tandpine.

Hvorfra vi har Historien? —

— Vil du vide det?

Vi har den fra Fjerdingen, den med de gamle Papirer i. Mangen god og sjælden Bog er gaaet i Spekhøkeren og Urtekræmmeren, ikke som Læsning, men som Nødvendighedsartikel. De maa have Papir til Kræmmerhus for Stivelse og Kaffebonner, Papir om Spegesild, Smør og Ost. Skrevne Sager ere ogsaa brugelige.

Tit gaar i Botte, hvad der ikke skulde gaa i Botte.

Jeg kender en Urtekræmmerdreng, Søn af en Spekhøker; han er gaaet til Vejrs fra Kælderen til Stuebutikken; et Menneſke med stor Læsning, Kræmmerhus-Læsning, baade den trykte og den skrevne. Han har en interessant Samling, og i den flere vigtige Aftstykker fra en og anden alt for bestæstiget tankespredt Embedsmands Papirskurv; et og andet fortroligt Brev fra Veninde til Veninde: Skandale-Meddelelser, som ikke maatte gaa videre, ikke omtales af noget Menneſke. Han er en levende Redningsanstalt for en ikke ringe Del af Litteraturen

og har i den et stort Omraade, han har Forældrenes og Principalens Bød og har der reddet mangen Bog eller Blade af en Bog, der nok kunde fortjene at læses to Gange.

Han har vist mig sin Samling trykte og skrevne Sager fra Bøtten, rigest fra Spekhøkerens. Der laa et Par Blade af en større Skrivebog; den særdeles smukke og tydelige Haandskrift tildrog sig straks min Opmærksomhed.

„Det har Studenten skrevet!“ jagde han, „Studenten, som boede her lige over for og døde for en Maaned siden. Han har lidt svært af Tandpine, ser man. Det er ganske morsomt at læse! Her er kun lidt endnu af det skrevne, det var en hel Bog og lidt til; mine Forældre gav et halvt Pund grøn Sæbe for det til Studentens Væeriinde. Her er, hvad jeg fik holdt tilbage.

Jeg laante det, jeg læste det, og nu meddeler jeg det.
Overskriften var:

Tante Tandpine.

I.

— Tante gav mig Slik-sødt, da jeg var lille. Mine Tænder holdt det ud, bleve ikke fordærvede; nu er jeg bleven ældre, bleven Student; hun forkæler mig endnu med sødt, figer, at jeg er Digter.

Jeg har i mig noget af Poeten, men ikke nok. Tit naar jeg gaar i Byens Gader, synes det mig, som gaar jeg i et stort Bibliotek; Husene ere Bogreoler, hver Etage en Hylde med Bøger. Der staar en Hverdagshistorie, der en god gammel Komedie, videnskabelige Værker i alle Fag, her Smuds-litteratur og god Læsning. Jeg kan fantasere og filosofere over alt det Bøgværk.

Der er noget i mig af Poeten, men ikke nok. Mange

Mennesker have vist lige saa meget i sig deraf som jeg, og bære dog ikke Skilt eller Halsbaand med Navnet Poet.

Der er givet dem og mig en Guds Gave, en Betsignelse, stor nok for en selv, men alt for lille til at stykkes ud igen til andre. Den kommer som en Solfstraale, fylder Sjæl og Tanke; den kommer som en Blomsterduft, som en Melodi, man kender og husker dog ikke hvorfra.

Forleden Aften, jeg sad i min Stue, trængte til Læsning, havde ingen Bog, intet Blad, faldt i det samme et Blad, friskt og grønt, fra Lindetræet. Luftningen bar det ind ad Vinduet til mig.

Jeg betragtede de mange forgrenede Aarer; et lille Kryb bevægede sig hen over disse, som vilde det gøre et grundigt Studium af Bladet. Da maatte jeg tænke paa Menneskevisdom; vi kravle ogsaa om paa Bladet, kende kun det, og saa holde vi straks Foredrag over det hele store Træ, Roden, Stammen og Kronen; det store Træ: Gud, Verden og U dødelighed, og kende af det hele kun et lille Blad!

Som jeg sad der, fik jeg Besøg af Tante Mille.

Jeg viste hende Bladet med Krybet, sagde hende mine Tanker derved, og hendes Øjne lyste.

„Du er Digter!“ sagde hun, „maaffe den største vi har! skulde jeg opleve det, saa gaar jeg gerne i min Grav. Du har altid, lige fra Brygger Rasmussens Begravelse, forhavset mig ved din mægtige Fantasi!“

Det sagde Tante Mille og kysede mig.

Hvem var Tante Mille, og hvem var Brygger Rasmussen?

II.

Moderens Tante blev af os Børn kaldt Tante, vi havde intet andet Navn til hende.

Hun gav os Syltetøj og Suffer, uagtet det var en stor Fortræd for vore Tænder, men hun var svag lige over for de søde Børn, sagde hun. Det var jo grusomt at nægte dem den Smule sødt, som de holde saa meget af.

Og derfor holdt vi saa meget af Tante.

Hun var gammel Froken, saa langt jeg kan huske tilbage, altid gammel! Hun stod stille i Alderen.

I tidligere Aar led hun meget af Tandpine og talte altid derom, og saa var det, hendes Ven, Brygger Rasmussen, var vittig og kaldte hende Tante Tandpine.

Han bryggede ikke i de sidste Aar, levede af sine Rente-penge, kom tit til Tante og var ældre end hun. Han havde slet ingen Tænder, kun nogle sorte Stumper.

Som lille havde han spist for meget Sukker, sagde han til os Børn, og saa kom man til at se saaledes ud.

Tante havde vist aldrig i sin Barndom spist Sukker; hun havde de dejligste hvide Tænder.

Hun sparede ogsaa paa dem, sov ikke med dem om Natten! sagde Brygger Rasmussen.

Det var nu at være ond, vidste vi Børn, men Tante sagde, han mente ikke noget med det.

En Formiddag ved Frokosten fortalte hun en fæl Drøm, hun havde om Natten: at en af hendes Tænder var falden ud.

„Det bethyder,“ sagde hun, „at jeg mister en sand Ven eller Veninde!“

„Var det en falsk Tand!“ sagde Bryggeren og smaalo, „saa kan det kun bethyde, at De mister en falsk Ven!“

„De er en uhøflig gammel Herre!“ sagde Tante vred, som jeg aldrig har set hende før eller siden.

Senere sagde hun, at det kun var Dril af hendes gamle

Ben; han var det ædlestes Menneſke paa Jorden, og naar han engang døde, blev han til en lille Guds Engel i Himlen.

Jeg tænkte meget over den Forvandling, og om jeg vilde være i Stand til at kende ham i den ny Skikkelse.

Da Tante var ung og han ogsaa ung, friede han til hende. Hun betænkte sig for længe, blev ſiddende, blev alt for længe ſiddende, blev altid gammel Frøken, men altid trofast Veninde.

Og ſaa døde Brygger Kaſmuſſen.

Han blev ført til Graven i den dyreſte Ligvogn og havde ſtort Følge, Folk med Ordener og i Uniform.

Tante ſtod ſørgeklædt ved Vinduet med alle os Børn, paa den lille Broder nær, ſom Storken havde bragt for en Uge ſiden.

Nu var Ligvognen og Følget forbi, Gaden tom, Tante vilde gaa, men det vilde jeg ikke, jeg ventede paa Englen, Brygger Kaſmuſſen; han var jo nu bleven et lille, vinget Guds Barn, og maatte viſe ſig.

„Tante!“ ſagde jeg. „Tror du ikke, at han kommer nu! eller at naar Storken igen bringer os en lille Broder, han da bringer os Englen Kaſmuſſen.“

Tante blev aldeles overvældet af min Fantafi og ſagde: „Det Barn bliver en ſtor Digter!“ og det gentog hun i hele min Skolegang, ja efter min Konfirmation og nu ind i Studenteraarene.

Hun var og er mig den meſt deltagende Veninde

baade i Digter-Pine og i Tandpine. Jeg har jo Anfald af begge to.

„Skriv bare alle dine Tanter ned,“ sagde hun, „og put dem i Bordskuffen; det gjorde Jean Paul; han blev en stor Digter, som jeg rigtignok ikke holder af, han spænder ikke! Du maa spænde! og du vil spænde!“

Natten efter den Tale laa jeg i Længsel og Baande, i Trang og Lyst til at blive den store Digter, Tante saa og fornåm i mig; jeg laa i Digter-Pine! men der er en værre Pine: Tandpine; den masede og kvasede mig; jeg blev en krympende Orm, med Krydderpose og spanske Flue.

„Det kender jeg!“ sagde Tante.

Der var et Sorgens Smil om hendes Mund; hendes Tænder skinnede saa hvide.

*

*

*

Men jeg maa begynde et nyt Udsnit i min og Tantes Historie.

III.

Jeg var flyttet ind i en ny Huslejlighed og havde boet der en Maaned. Herom talte jeg med Tante.

„Jeg bor hos en stille Familie; den tænker ikke paa mig, selv om jeg ringer tre Gange. For Resten er det et sandt Spetatel-Hus med Lyd og Larm af Vejr og Vind og Mennesker. Jeg bor lige over Borten; hver Vogn, som

fører ud eller ind, faar Skilderierne paa Bæggen til at bevæge sig. Porten smælder og ruffer i Huset, som var det en Jordrystelse. Ligger jeg i Sengen, gaa Stødene gennem alle mine Lemmer; men det skal være nervestyrkende. Blæser det, og blæse gør det altid her til Lands, saa dingle de lange Vindueskramper udenfor frem og tilbage og slaa mod Muren. Naboens Portklokke til Gaarden ringer ved hvert Vindstød.

Bore Husbeboere komme klatvis hjem, sildigt paa Aftenen, helt ud paa Natten; den logerende, lige over mig, som om Dagen giver Timer i Vasunblæsen, kommer senest hjem og lægger sig ikke, før han først har gaaet en lille Midnats-tur, med tunge Trin og jernbeslaaede Støvler.

Dobbelte Vinduer er der ikke, men der er en knækket Rude, den har Værtinden klistret Papir over, Vinden blæser alligevel ind gennem Sprækken og frembringer en Lyd som af en summende Bremse. Det er Sovemusik. Falder jeg saa endelig i Søvn, da bliver jeg snart vækket af Hanegal. — Hane og Høne melde fra Hønsesluffet hos Kældermændene, at det vil snart blive Morgen. De jmaa Nordbagger, de have ikke Stald, de ere tøjrede i Sandhullet under Trappen, sparke mod Døren og Panelet for at røre sig.

Dagen dæmrer; Portneren, som med Familie sover paa Kvisten, buldrer ned ad Trappen; Trætøflerne klapre, Porten smælder, Huset ryster, og er det overstaaet, begynder den logerende oven over at øve sig i Gymnastik, løfter i hver Haand en tung Ferkugle, som han ikke kan holde paa; den

falder og falder igen, medens paa samme Tid Hujets Ungdom, som skal i Skole, kommer sthyrtende skrigende. Jeg gaar til Vinduet, aabner det for at faa frisk Luft, og det er vederkvægende, naar jeg kan faa den, og ikke Jomfruen i Baghuset vadsker Handsker i Pletvand, det er hendes Levebrød. For Næsten er det et rart Hus, og jeg bor hos en stille Familie."

Det var det Referat, jeg gav Tante om min Huslejlighed; jeg gav det livligere, det mundtlige Foredrag har friskere Ordlyd end det skrevne.

"Du er Digter!" raabte Tante. „Skriv bare din Tale op, saa er du lige saa god som Dickens! ja mig interesserer du nu meget mer! Du maler, naar du taler! Du beskriver dit Hus, saa man ser det! Det gyser i en! — Digt videre! Læg noget levende ind i det, Mennesker, yndige Mennesker, helst ulykkelige!"

Huset skrev jeg virkelig ned, som det staar med Lyd og Syder, men kun med mig selv, uden Handling. Den kom senere!

IV.

Det var ved Vintertid, ud paa Aftenen, efter Komedietid, et frygteligt Vejr, Snestorm, saa at man næsten ikke kunde trænge sig frem.

Tante var i Teatret, og jeg var der for at følge hende hjem, men man havde Besvær med at gaa selv, end sige

følge andre. Hyrevoagnene vare alle tagne i Beslag; Tante boede langt ude i Byen, min Bolig var derimod tæt ved Teatret, havde det ikke været Tilfældet, maatte vi have staaet i Skilderhus indtil videre.

Vi stavrede frem i den dybe Sne, omsust af de hvirvelende Sneflokker. Jeg løstede hende, jeg holdt hende, jeg stødte hende frem. Kun to Gange faldt vi, men vi faldt blødt.

Vi naaede min Port, hvor vi rystede os; ogsaa paa Trappen rystede vi os og havde dog endnu Sne nok til at fylde Gulvet med inde i Forstuen.

Vi fik af os Overtøj og Nedertøj, og alt hvad Løj der kunde fastes. Værtinden laante Tante tørre Strømper og en Morgentappe; det var nødvendigt, sagde Værtinden og tilføjede, som sandt var, at Tante umuligt kunde komme hjem denne Nat, bad hende tage til Takke med hendes Dagligstue; der vilde hun rede Seng paa Sofaen foran den altid aflaaefede Dør ind til mig.

Og det skete.

Ilden brændte i min Kaffelovn, Temaskinen kom paa Bordet, der blev hyggeligt i den lille Stue, om ikke saa hyggeligt som hos Tante, hvor der ved Vintertid er tykke Gardiner for Døren, tykke Gardiner for Vinduerne, dobbelte Gulvtæpper med tre Lag tykt Papir under; man sidder der som i en veltilproppet Flaske med varm Luft; dog, som sagt, der blev ogsaa hyggeligt hjemme hos mig; Vinden susede udenfor.

Tante talte og fortalte; Ungdomstid kom igen, Bryggeren kom igen, gamle Minder.

Hun kunde huske, jeg fik den første Tand og Familieglæden herover.

Den første Tand! Ufskylds Tand, skinnende som en lille hvid Mælkedraabe, Mælketanden.

Der kom een, der kom flere, et helt Geled, Side om Side, oven og ned, de dejligste Barnetænder, og dog kun Fortropperne, ikke de rigtige, som skulde vare ved for hele Livet.

Ogsaa de kom og Visdoms Tænderne med, Fløjtmænd i Rækken, fødte under Pine og stor Besvær.

De gaa igen, hver en eneste! de gaa, før Tjenestetiden er omme, selv den sidste Tand gaar, og det er ingen Festsdag, det er en Bemødsdag.

Saa er man gammel, selv om Humøret er ungt.

Slig Tante og Tale er ikke fornøjelig, og dog kom vi til at tale om alt dette, vi kom tilbage i Barndomsaarene, talte og talte, Kloffen blev tolv, før Tante gik til Ro i Stuen tæt ved.

„God Nat, mit søde Barn!“ raabte hun, „nu sover jeg, som om jeg laa i min egen Dragkiste!“

Og hun var til Ro; men Ro blev der ikke hverken i Huset eller udenfor. Stormen rustede i Binduerne, slog med de lange, dinglende Jernkramper, ringede med Naboens Dørkloffe i Baggaarden. Den logerende ovenpaa var kommen hjem. Han gik endnu en lille Mattetur op og ned; smed

Støvlerne, gif saa til Sengs og til Hvile, men han snorker, saa man med gode Øren kan høre det gennem Loftet.

Jeg fandt ikke Hvile; jeg kom ikke til Ro; Vejret lagde sig heller ikke til Ro; det var umanerligt livligt. Blæsten susede og sang paa sin Maade, mine Tænder begyndte ogsaa at blive livlige, de susede og sang paa deres Maade. De slog an til stor Tandpine.

Det trak fra Vinduet. Maanen skinnede ind paa Gulvet. Lyshningen kom og gif, som Skyerne kom og gif i Stormvejret. Der var en Uro i Skygge og Lys, men til sidst saa Skyggen paa Gulvet ud som noget; jeg saa paa dette bevægelige og fornam en isnende kold Blæst.

Paa Gulvet sad en Skikkelse, tynd og lang, som naar et Barn tegner med Griffel paa Tavlen noget, der skal ligne et Menneske; en eneste tynd Streg er Legemet; en Streg og een til ere Armene; Benene ere ogsaa hver kun en Streg, Hovedet en Mangelant.

Snart blev Skikkelsen tydeligere, den fik et Slags Kjole-tøj, meget tyndt, meget fint, men det viste, at den hørte til Hunkønnet.

Jeg hørte en Summen. Var det hende eller Vinden, der surrede som Bremse i Rudestrækken.

Nej, det var hende selv, Fru Tandpine! hendes Forfærdelighed *Satania infernalis*, Gud fri og bevare os fra hendes Besøg.

„Her er godt at være!“ summede hun; „her er godt kvarter! sumpet Grund, Mosegrund. Her have Myggene

summet med Gift i Brodden, nu har jeg Brodden. Den maa hvæses paa Mennesketænder. De skinne saa hvide paa ham her i Sengen. De have trodset sødt og surt, hedt og koldt, Røddefkal og Blommesten! men jeg skal røkke dem, blokke dem, gøde Roden med Trækvind, give dem fodfoldt!”

Der var en forfærdelig Tale, en forfærdelig Gæst.

„Naa, saa du er Digter!“ sagde hun, „ja jeg skal digte dig op i alle Pinens Verjemaal! jeg skal give dig Jern og Staal i Kroppen, saa Traad i alle dine Nervetraade!”

Det var, som gik der en gloende Søl ind i Kindbenet; jeg vred og vendte mig.

„Et udmærket Tandværk!“ sagde hun, „et Orgel at spille paa. Mundharpe-Koncert, storartet, med Pauker og Trompeter, Fløjte piccolo, Basun i Visdomstanden. Stor Poet, stor Musik!“

So hun spillede op, og forfærdelig saa hun ud, selv om man ikke saa mere af hende end Haanden, den skyggegraa, iskolde Haand med de lange hylethnde Fingre; hver af dem var et Pinselsredskab: Tommeltot og Slikkepot havde Knivtang og Skrue, Længemand endte i en spids Søl, Guldbrand var Bridbor og Lillefinger Sprøjte med Myggegift.

„Jeg skal lære dig Versemaal!“ sagde hun. „Stor Digter skal have stor Tandpine, lille Digter lille Tandpine!“

„Oh, lad mig være lille!“ bad jeg. „Lad mig slet ikke være! og jeg er ikke Poet, jeg har kun Anfald af at digte, Anfald som af Tandpine! far hen! far hen!“

„Erkender du da, at jeg er mægtigere end Poesien, Filosofien, Matematikken og hele Musikken!“ sagde hun. „Mægtigere end alle disse afmalede og i Marmor hugne Fornemmelser! jeg er ældre end dem alle sammen. Jeg blev født tæt ved Paradisets Have, udenfor, hvor Vinden blæste, og de vaade Padderhatte groede. Jeg fik Eva til at klæde sig paa i det kolde Vejr, og Adam med. Du kan tro, der var Kraft i den første Tandpine!“

„Jeg tror alt!“ sagde jeg. „Far hen! far hen!“

„Ja, vil du opgive at være Digter, aldrig sætte Vers paa Papir, Table eller noget Slags Skrivemateriale, saa skal jeg slippe dig, men jeg kommer igen, digter du!“

„Jeg sværger!“ sagde jeg. „Lad mig bare aldrig se eller fornemme dig mere!“

„Se mig skal du, men i en fyldigere, en dig kærere Skikkelse, end jeg er det nu! Du skal se mig som Tante Mille; og jeg vil sige: Digt, min søde Dreng! Du er en stor Digter, den største maaske vi har! men tror du mig, og begynder at digte, saa sætter jeg dine Vers i Musik, spiller dem paa din Mundharpe! Du søde Barn! — Husk paa mig, naar du ser Tante Mille!“

Saa forsvandt hun.

Jeg fik til Afsted ligesom et gloende Sylestik op i Ræbebenet; men det dulmede snart, jeg ligesom gled paa det bløde Vand, saa de hvide Nakander med de grønne brede Blade bøje sig, sænke sig ned under mig, visne, løse sig op, og jeg sank med dem, løsnedes i Fred og Hvile — —

— „Dø, smelte hen som Sneen!“ sang og klang det i Vandet, „dunste hen i Skyen, fare hen som Skyen! — —“

Ned til mig gennem Vandet skinnede store, lysende Navne, Indskrifter paa vajende Sejrsfaner, Udbødeligheds Patentet — skrevet paa Døgnfluens Vinge.

Sønnen var dyb, Søvn uden Drømme. Jeg hørte ikke den susende Vind, den smældende Port, Naboens ringende Portklokke, eller den logerendes svære Gymnastik.

Lykjalighed!

Da kom der et Stormkast, saa at den aflaaefede Dør ind til Tante sprang op. Tante sprang op, kom i Skoene, kom i Klæderne, kom ind til mig.

Jeg sov som en Guds Engel, sagde hun, og nænte ikke at vække mig.

Jeg vaagnede af mig selv, slog Øjnene op, havde rent glemt, at Tante var her i Huset, men snart huskede jeg det, huskede mit Tandpine-Syn. Drøm og Virkelighed gif over i hinanden.

„Du har vel ikke skrevet noget i Aftes, efter at vi sagde hinanden Godnat?“ sagde hun. „Gid at du havde! Du er min Digter, og det bliver du!“

Jeg syntes, at hun smilede saa lumskelig. Jeg vidste ikke, om det var den skikkelige Tante Mille, som elskede mig, eller den forfærdelige, jeg i Nat havde givet Løfte.

„Har du digtet, søde Barn!“

„Nej, nej!“ raabte jeg. „Du er jo Tante Mille.“

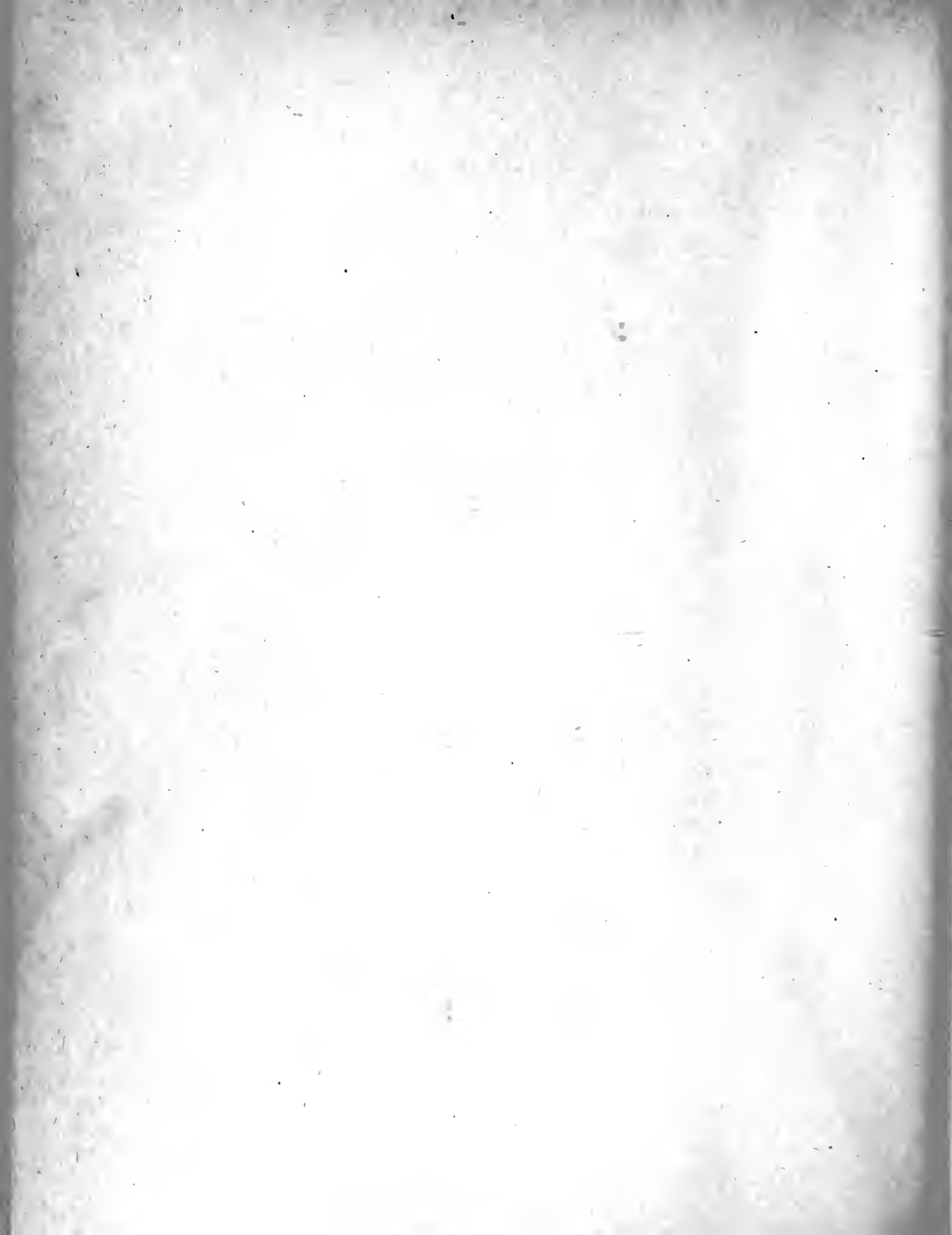
„Hvem anden!“ sagde hun. Og det var Tante Mille. Hun kyssede mig, kom i Droske og kørte hjem.

Jeg nedskrev, hvad her staar skrevet. Det er ikke paa Vers og skal aldrig blive trykt — —

Ja her holdt Manuskriptet op.

Min unge Ven, den vordende Urtekræmmerpønde, kunde ikke opdrive det manglende, der var gaaet ud i Verden som Papir om Spegesild, Smør og grøn Sæbe; det havde opfyldt sin Bestemmelse.

Bryggeren er død, Tante er død, Studenten er død, han fra hvem Tankegnisterne gif i Botten: det er Enden paa Historien — — Historien om Tante Tandpine.

Bemærkninger

tit

Eventyr og Historier.

De to første Bind illustrerede af V. Pedersen, de tre efterfølgende
Bind illustrerede af Lorenz Frølich.

I.

Bemærkninger til de to første Bind.

1862.

I denne Udgave er optagen fra de forskellige tidligere Samlinger de Eventyr og Historier, Løjtnant B. Pedersen har illustreret, og de ere her givne i den Orden, hvori de oprindeligt ere blevne skrevne og trykte.

Man har sagt mig, at et Par Bemærkninger om Eventyrenes Tilbliven og Fremstreden, ville, for en og anden, ikke være uden Interesse, og derfor nedskrives disse.

Bed Juletid 1829 udkom en lille Samling „Digte“, der sluttede med et i Prosa meddelt Eventyr „Dødningen“, det, jeg som Barn havde hørt og nu fortalte i en Tone, der skulde ligne den hos Musæus, men det slog ikke an, før det flere Aar efter, anderledes fortalt, traadte frem som „Rejssekammeraten“.

I Harzrejsen 1831 klang første Gang ret Eventyrtonen, og det var i Historien om den gamle Konge, der troede aldrig at have hørt en Løgn og derfor lovede, at den, der kunde sige ham en saadan skulde erholde Prinsessen og det halve Kongerige.

„Eventyr, fortalte for Børn“, første Hefte, udkom 1835, lille Format, 61 Sider, indeholdende:

Fyrstøjet,
Lille Claus og store Claus,
Prinsessen paa Erten,
Den lille Idas Blomster.

Man skulde i Stilen høre Fortælleren, Sproget maatte derfor nærme sig det mundtlige Foredrag; der fortaltes for Børn, men ogsaa den ældre skulde kunne høre derpaa. De tre førstnævnte Eventyr havde jeg i min Barndom hørt i Spindestuen og ved Humleplukningen; „Lille Idas Blomster“ var derimod blevet til, ved at jeg en Dag hos Digteren Thiele fortalte hans lille Datter Ida om Blomsterne inde i den botaniske Have; et Par af Barnets Bemærkninger beholdt og gengav jeg, da Eventyret senere blev nedskrevet.

Andet Hefte, paa 60 Sider, udkom 1836 og indeholdt:

Tommelise,
Den uartige Dreng,
Rejssekammeraten.

Næst efter fulgte tredje Hefte, heri de to Eventyr:

Den lille Havfrue,
Rejserens ny Klæder.

Den hele Samling udgjorde nu et lille Bind, og til dette fulgte Titelblad, Indholdsregister og et Par Forord, hvori var en Udtalelse om, hvor lidt disse Digtninger syntes at slaa an, thi det var den Gang Tilfældet; dernæst et Slags Regnskab for, hvorfra Stoffet var hentet. Mine Ord her vare:

„Til danske Folkeeventyr, jeg, som Barn, har hørt og nu frit gengivet, maa regnes „Fyrstøjet“, „Lille Claus og store Claus“,

„Prinsessen paa Erten“, og „Rejssekammeraten“. I Anacreons Digte findes Fabelen til „Den uartige Dreng“. „Rejserens ny Klæder“, som slutter Heftet, er af spanst Oprindelse; hele den morsomme Idé skyldes vi Prins Don Manuel, født 1277, død 1347*). Udeles egen Opfindelse er „den lille Idas Blomster“, „Tommelise“ og „Den lille Havfrue**“; disse tre maa saaledes regnes for mine tre første originale Eventyr. Det sidste af disse vakte nogen Opmærksomhed og gav Lyst til herester selv at opfinde; et saadant opfundet større Eventyr „Lykens Galocher“ udkom da 1838. Digteren Hoftrup benyttede snart efter, findrigt, „Galocherne“ i sin hyperlige Studenterkomedie: „Genboerne“. Samme Aar ved Juletid fulgte første Hefte til en ny Samling, heri:

Gaaseurten,

Den standhaftige Tinsoldat,

hvilke begge to ere egen Opfindelse,

De vilde Svaner,

er derimod givet efter et dansk Folkeeventyr.

Andet Hefte indeholdt:

Paradisets Have,

Den flyvende Koffert,

Storkene.

Det første er et af de mange Eventyr, jeg, som Barn, hørte fortælle, og som i Særdeleshed tiltalte mig, saa at jeg ønskede det længere; de fire

*) Samme Idé er ogsaa benyttet af Cervantes, i et af hans mesterlige Mellemspil, „entremesses“, oversat paa Tysk og betitlet „Das Wundertheater“.

***) Den lille Havfrues Historie skal senere være bleven dramatiseret og bragt frem paa et af Folketeatrene i Wien.

Verdens Vinde maatte kunne fortælle endnu mere, Paradisets Have vides endnu langt tydeligere; nu forsøgte jeg herpaa. „Den flyvende Koffert" har sit Motiv fra 1001 Nat; „Storkene" grunder sig paa Folketroen og de Børneveris, der knyttede sig til Storkene.

I Aarene 1840 og 41, efter Rejsen til Grækenland og Konstantinopel, fulgte: „En Digers Basar"; fra denne blev „Metalsvinet", „Venskabspagten" og „En Rose fra Homers Grav", optagne i den tyfste samlede Udgave „Eventyr", som B. Pedersen illustrerede; de sættes nu i den danske Udgave paa samme Plads.

Tredie Hefte af „Eventyr, fortalte for Børn" udkom 1842, indeholdende:

Die Lukøje,
Rosenalfen,
Svinedrengen,
Boghveden.

Den med Rabnet Die Lukøje forbundne Forestilling om et Bæsen, der ved sin Ankomst gør de smaa søvnige, er det eneste givne. Ved Eventyret fik Die Lukøje Skikkelse, i Eventyrkomedien bragtes denne personlig paa Scenen, og nu i den sidste Tid har den unge Billedhugger Schierbeck fremstillet i terra cotta vor lille Drømme-Nisse. Ideen til „Rosenalfen" er hentet fra en italiensk Folkevise; „Svinedrengen" har et Par Træk fra et gammelt dansk Folkeeventyr, der, saaledes som det blev fortalt mig som Barn, ikke sømmeligt kunde gengives. Senere er dette mit Eventyr dramatiseret som Børnecomodie: „Die Prinzessin von Marzipan und der Schweinehirt von Zuckerland" og bragt paa Scenen i Berlin. Fortællingen om „Boghveden" grunder sig paa Folketroen, at Lysilden svier Boghveden sort. Med dette Hefte sluttedes andet Bind og tilegnedes:

Engelen,
 Nattergalen,
 Kærestefolkene,
 Den grimme Welling,

tilegnedes Digteren Carl Bagger „som en ringe Tak for de friske Tanker og varme Følelser, hans rige poetiske Digtninger have skænket mig“.

Den første Halvdel af „Den grimme Welling“ er skreven under nogle Dages Sommerophold paa Gisselsfeldt, og Slutningen først bragt paa Papiret et halvt Aar efter, hvorimod de tre andre ere fremkomne som ved een Ghydning. Med denne Samling begynder Eventyrenes store Erkendelse. Til „Engelen“ har senere den berømte Maler Kaulbach givet en dejlig Tegning, der nu som Kobberstik findes rundt om i Verden.

I Sommeren 1846, ved et længere Besøg paa Nysø, sammen med Thorvaldsen, der glædede sig ved „Kærestefolkene“ og „Den grimme Welling“, sagde han en Dag: „Naa, skriv os nu et nyt, morsomt Eventyr! De kan jo skrive selv om en Stoppenaal!“ og jeg skrev „Stoppenaalen“; omtrent paa samme Tid fulgte „Bedstemoder“; man gjorde mig opmærksom paa, at denne Skildring havde Lighed med et Digt af Lenau, jeg fandt det samme, da jeg læste dette, og lod derfor Lenaus lille Digt sætte som Motto, da Historien første Gang blev trykt, jeg tror i „Portefeuillen“; man saa altsaa, at jeg vidste, her var Lighed, men dog ikke troede at burde forkaste mit skrevne.

Anden Samling, med de to Eventyr

Grantræet,
 Snedronningen,

tilegnedes Digteren, Professor Ridder Hoegh-Guldberg. „Grantræet“ blev indgivet mig en Aften i det kongelige Theater under Opførelsen af Operaen Don Juan, og nedskrevet sent ud paa Natten. Det første Kapitel af „Snedronningen“ er digtet i Maaen ved Dresden, Resten herhjemme i Danmark.

Tredie Samling bragtes som Foraarshilfen: Henrik Herb „en Tak for de Bærker, hans dybe, poetiske Sjæl og hans rige Vid og Lune har skænket os“. Samlingen indeholdt:

Elverhøj,
De røde Sko,
Springfyrene,
Hjrdinden og Skorstensfejeren,
Holger Danske.

J „Mit Livs Eventyr“ har jeg fortalt, at til min Konfirmation fik jeg første Gang Støvler, „de knirkede, da jeg gik hen over Kirkegulvet, og det frydede mig i mit inderste, at Menigheden nu kunde høre, at Støvlerne vare nye; men min Andagt var forstyrret, jeg følte det, og havde tillige en gruelig Samvittigheds kval over, at Tankerne vare lige saa meget hos mine Støvler, som hos den gode Gud“. Erindringer herom skabte Eventyret „De røde Sko“, der i Holland og Amerika synes at have bundet sit største Publikum. „Springfyrene“ blev øjeblikkelig til for nogle Smaabørn, der bad mig fortælle dem en Historie. „Holger Danske“ grunder sig paa det danske Folkesagn, der igen er beslægtet med Sagnet om Friedrich Barbarossas, som i Kyffhäuser-Bjerget sidder med Skægget vokset fast i Stenbordet.

Andet Bind's første Samling kom 1847, tilegnet J. L. Heibergs Moder, „den aandsfulde, rigtbegavede Fru Gyllembourg“, og indeholdt:

Den gamle Gadelhgte,
 Nabofamilierne,
 Stoppenaalen,
 Lille Tuf,
 Skyggen.

Eventhyret „Lille Tuf“ blev udtænkt under et Besøg i Oldenborg, et Par Barndomszerindringer er lagt ind deri; „Skyggen“ blev digtet under Sommeropholdet i Neapel, men først nedskrevet i Kjøbenhavn.

Aaret efter fulgte anden Samling, der indeholdt:

Det gamle Hus,
 Vanddraaben,
 Den lille Pige med Svovlstikkerne,
 Den lykkelige Familie,
 Historien om en Moder,
 Flipperne.

I flere af Eventhyrene findes Enkeltheder, der høre til det oplevede; jeg har i „Mit Livs Eventyr“ meddelt et Par Træk, der ere gemte i „Det gamle Hus“, saaledes dette, at Digteren Mofens lille Søn gav mig ved Afrejsen fra Oldenborg den ene af sine Tinsoldater, for at jeg ikke skulde være saa skrækkelig ene; Komponisten Hartmanns lille Maria var det, der, som to Aars Barn, altid, naar hun hørte Musik og Sang, maatte danse til den; da hun ved de ældre Soffendes Psalmesang kom ind i Stuen, begyndte hun sin Dans, men hendes musikalske Sans tillod hende ikke at komme ud af Takt og Tone, og saa blev hun staaende ved hver, saa længe den varede, først paa eet Been og saa paa det andet; det var i komplet Psalmetaft, hun uvilkaarlig dansede. For H. C. Ørsted blev Eventhyret „Vanddraaben“ til. „Den lille Pige med Svovlstikkerne“ er skrevet paa Slottet Graasteen, hvor

jeg paa en Rejse til Udlandet opholdt mig nogle Dage og modtog fra Hr. Flinch et Brev om at skrive til eet af tre vedlagte trykte Billeder et Eventyr for hans Almanak; Billedet, jeg valgte, var en lille fattig Pige med Svovlstikker. Paa Glorup i Fyen, hvor jeg ofte tilbragte flere Uger af Sommeren, var den Gang en Del af Haven overgroet, fra tidligere Tid, med store Skræpper, plantede til Føde for de store, hvide Snegle, der havde været en Delikatesse; Skræpper og Snegle gav Materiale til Eventyret „den lykkelige Familie“, der senere blev digtet under mit første Ophold i London. „Historien om en Moder“, sprang frem uden Anledning; paa Gaden, som jeg gik, kom Tanken, og udfoldede sig til Redskrivning. Dette Eventyr skal i Oversættelse særligt tiltale Hinduerne, til hvem det er naaet hen. Eventyret „Hørren“ er skrevet 1849 og da trykt i „Fædrelandet“.

Efter en Rejseudsflugt nordpaa, udkom 1851 „Sverrig“; af denne Bog blev senere optagen i den tredje Udgave af Historier, som Søjntant Peder sen illustrerede:

Fugl Fønix,
Bedstemoder,
En Historie,
Den stumme Bog.

Her følge de første Gang med Illustrationerne.

Allerede tidlig var i Tyskland flere af Eventyrene illustrerede ved Hojemann, Grev Poggi, Ludvig Richter og Otto Speckter; den sidstnævntes højt geniale Billeder ere senere optagne i den engelske Udgave, der betitles: „The shoes of fortune and other tales“; nu bestemte min tredje Forlægger, Konsul Lorck i Leipzig, at udgive de samlede Eventyr med Illustrationer, og overdrog mig at finde en dygtig dansk Kunstner til at udføre disse, og jeg fandt nu afdøde Marineofficer B. Peder sen.

Af Hr. Vorck købte senere Boghandler C. A. Keigel Klischeerne, og saaledes udkom 1849 den danske Udgave med 125 Illustrationer.

Med dette Pragtbind var Eventyrsamlingen afsluttet, men ikke min Virksomhed i denne Digtart; et nyt betegnende Navn maatte derfor tages til den ny Samling, og den kaldtes „Historier“ — det Navn, jeg i vort Sprog anser at være det bedst valgte for mine Eventyr i al deres Udstrækning og Natur. Folkesproget stiller den simple Fortælling og den mest dristige Fantafiskildring ind under denne Benævnelse; Ammestuehistorien, Fabelen og Fortællingen betegnes af Børnet, Bonden og Almuen ved det korte Navn „Historier“.

Det første lille Hefte i 1852 indeholdt:

Aarets Historie,
 Verdens dejligste Rose,
 Et Billede fra Kastelsvolden,
 Paa den yderste Dag,
 Det er ganske vist,
 Svanereden,
 Et godt Humør.“

I 1853 udkom næste Hefte, indeholdende:

Hjertesorg,
 Alt paa sin rette Plads,
 Nissen hos Spekhøkeren,
 Om Martufinder,
 Under Piletræet.

„Striv,“ sagde Digteren Thiele, „et Eventyr om en Fløjte, der blæser alt paa sin rette Plads!“ i disse Ord laa allerede en hel Idé, og det nævnte Eventyr sprang frem.

„Under Biletræet“. Heri ligger et Par Blade af mit eget Livs Historie.

Da det første Dplag af „Historier“ var udsolgt, blev C. A. Keigel og Boghandler York i Leipzig enige om at besørge en forøget Udgave, illustreret ligesom de tidligere Eventyr; B. Peder sen gav Tegningerne, og saaledes udkom hos os 1855 de illustrerede Historier, hvori foruden ovennævnte ogsaa fandtes enkelte ny og alle de senere i „Folketalender for Danmark“ aftrykte, altsaa forøget med:

„Der er Forskel“,
 Fem fra en Urtebælg,
 Et Blad fra Himlen,
 Den gamle Gravsten,
 Klods-Hans,
 Fra et Vindue i Bartov,
 Ib og lille Christine,
 Den sidste Perle,
 „Hun duede ikke“,
 To Somfruer,
 Ved det yderste Hav,
 Pengegrisen.

Eventyret: „Der er Forskel“ blev til ved et Besøg paa Christinelund ved Præstø; der stod paa Grøften et blomstrende Ubletræ, Billedet af Foraaret selv, Træet skinnede og duftede saaledes ind i min Tanke, at jeg ikke kunde blive det kvit, før jeg plantede det ind i en Digtning. „Fem fra en Urtebælg“ har sin Rod i Erindring fra Barndomshjemmet, hvor en lille Trækasse, fyldt med Jord, hvori var plantet Purløg og en enkelt Urte, var min egen blomstrende Have. „Den gamle Gravsten“ er som et helt Mosaik af Erindringer,

Stedet, hvor Tankerne har henlagt denne Historie er Svendborg, der er Ideen til den først opstaaet. En slidt Gravsten, der laa som Trappetrin uden for en af Dørene i Collins gamle Gaard i Bredgaden, kom mig med dens halvudslettede Indskrift tit i Tanken, og som gamle Preben, i Stuen tæt ved, hvor hans Hustru ligger Vig, fortæller om hende i Ungdoms Aar, og om deres Forlovelse, saa at han bliver ung og glad derved, sad Komponisten Hartmanns gamle Fader og fortalte, da hans kærlige Hustru laa med lukkede Øjne; alle disse Erindringer ere benyttede. Historien selv blev iøvrigt første Gang trykt paa Dytt, i en bairisk Kalender, til hvilken jeg var opfordret at give et Bidrag. „Klods-Haus“ er et dansk Folkeeventyr, frit genfortalt, det staar som en mig givet Historie temmelig ene imellem alle de senere selv opfundne. „Hun duede ikke“ har sin egentlige Kærne fra et Par Ord, jeg som lille hørte min Moder sige. Da jeg en Dag paa Gaden havde set en Dreng stynde sig ned til Tostedet ved Odense Aa, hvor hans Moder stod ude i Vandet og stullede Linned, hørte jeg en for sin Strengthed bekendt Enkemadamme raabe fra et Vindue og skænde paa Drengen: „Skal du nu igen ned med Brændevin til din Moder! det er hæsligt! sy! lad mig se, at du aldrig bliver saadan en som din Moder! hun duer ikke!“ jeg kom hjem og fortalte, hvad jeg havde hørt; alle der sagde: „Ja, Badstefkone drikker! hun duer ikke!“ kun min Moder tog hende i Forsvar. „Døm ikke saa haardt!“ sagde hun, „den Staffel slider og slæber, staar i det kolde Vand og faar tit i flere Dage ikke varm Mad, hun maa have noget at holde imod med; det er vel ikke det rette, hun tager, men hun har ikke bedre! Hun har gaaet meget igennem! honnet er hun! sin lille Dreng holder hun hel og ren!“ Min Moders milde Tale gjorde et dybt Indtryk paa mig, idet jeg selv med de andre var ved at dømme ilde om Badstefkone. Mange Aar

efter, da en anden lille Begivenhed bragte mig til at tænke over, hvor let og haardt tit Menneskene dømt, der hvor Mildheden kunde se Sagen anderledes, kom hele denne Begivenhed og min Moders Ord mig saa levende i Tanke, at jeg skrev Historien: „Hun duede ikke“.

Da den tyfte Udgave blev udsolgt og en ny foranstaltet, forøgedes samme med de tidligere nævnte Historier fra „En Digtets Bazar“ og „J Sverrig“, dernæst optoges fra „Folketalender for Danmark“ de tre: „Grens Tornevej“ og Historierne „Fødepigen“, i hvilken er genfortalt et ungarst Sagn, og „Flaskehalsen“, alle illustrerede af B. Pedersen; det sidste Eventyr, han tegnede Billeder til, blev „De vises Sten“, med hvilket vi slutte Samlingen her, uagtet det, ligesom „Flaskehalsen“, hører til de senere i seks Hefter udlomne „ny Eventyr og Historier“.

Rjøbenhavn, Juni 1862.

II.

Bemærkninger til de tre senere Bind.

1874.

Efter B. Pedersens Død var det om at gøre at finde en lignende Digtighed til at illustrere de senere fremkomne ny Eventyr og Historier. Mellem de mange herhjemme, som for deres egen Fornøjelse med Held havde forsøgt, tidligere end B. Pedersen, at tegne Billeder til disse smaa Digtninger, var Hr. Lorenz Frølich, der allerede ved Tegninger til et Par franske Børnebøger, læste af store og smaa, ogsaa i denne Retning havde vakt Opmærksomhed. Efter Opfordring udførte han nu Illustrationerne til disse tre efterfølgende Bind.

Ogsaa her, som tidligere, følge Eventyr og Historier i den Orden, omtrent som de ere skrevne og udfomne.

Den ny Samling begyndte og fortsattes, som alle første Dplag af Eventyrene, uden at have Illustrationer.

Første Hefte, eller som det blev kaldt første Samling, udkom ved Juletid 1857 og oplevede fire Dplag. Samlingen blev tilegnet Fru Serre i Magen og indeholdt:

Suppe paa en Bølssepind,
 Flaskehalsen,
 Bebersvendens Nathue,
 Noget,
 Det gamle Egetræs sidste Drøm,
 Abc-Bogen.

I vore Ordsprog og Talemaader ligger tit Frøet til en hel Historie; jeg udtalte dette og gav Beviset ved at skrive Eventhyret: „Suppe paa en Bølssepind“. Min Ven, Hr. Statsraad Thiele, sagde en Dag spøgende: „De skulde skrive os en Flaskes Historie fra dens Oprindelse og til det Moment, da alene Halsen af den er brugbar, som Fugleglas,“ og Eventhyret „Flaskehalsen“ blev til.

„Bebersvendens Nathue“ har kun to givne Tilknætningspunkter, den historiske Oprindelse til Navnet „Bebersvend“ og Sagnet om „den hellige Elisabeth“.

I Historien „Noget“ er benyttet et givet Sagn. Paa Slesvigs Beskikkelse hørte jeg om en gammel Kone, som brændte sit Hus af for at redde de mange, der vare ude paa Isen, da Springfloden kom.

„Det gamle Egetræs sidste Drøm“, ligesom „Abc-Bogen“, ere sprungne frem i Djebliffets Stemning.

Anden Samling udkom i Foraaret 1858, tilegnet Fru Læssøe, født Abrahamson, og indeholdt:

Dyndkongens Datter,
 Hurtigløberne,
 Klokkedybet.

Det første af disse hører til de Eventyr, paa hvilke jeg har anvendt mest Tid og Flid; det kan maaske for enkelte have et Slags Interesse at se, ligesom gennem et mikroskopisk Glas, hvorledes de

er groet frem, har udfoldet og omformet sig. Det egentlige Indhold kom som alle Eventhyrene øjeblikkelig, saaledes som en kendt Melodi eller Sang kan komme. Jeg fortalte straks for en af mine Venner hele Eventhyret, derpaa blev det nedskrevet, atter omskrevet, men selv da det tredie Gang stod paa Papiret, maatte jeg erkende, at endnu hele Partier deri ikke traadte saa klare og farverige frem, som de kunde og maatte. Jeg læste i nogle islandske Sagaer, ved disse førtes jeg tilbage i Tiden, og beaaudet af den kom det Sandheden nærmere. Jeg læste et Par Nutids Rejsefortællinger fra Afrika, den tropiske Glød og det ejendommelige Ny fyldte mig, jeg saa Landet og kunde med mere Troværdighed tale om det. Et Par Skrifter om Fuglenes Flugt vare ogsaa af Indvirkning, de vakte ny Ideer, de gav karakteristiske Træk til Fuglelivet, som det rører sig i dette Eventyr, der saaledes i kort Tid blev seks til syv Gange omskrevet, til jeg havde Wissheden om, at nu kunde jeg ikke give det bedre.

„Klokkedybet“ er udsprunget af Folketroen om Namanden i Odense Na og Sagnet om Kirkeklokken, der svang sig ud fra Albani Kirkeetaarn.

„Den onde Fyrste“ er et gammelt Sagn og hører til de aller-tidligste af mine Eventyr; det blev første Gang trykt i Siessbye's „Salonen“ og er senere blevet optaget i de tyske og engelske Udgaver af Eventyr; jeg vil derfor ikke ubelade det her.

Tredie Samling udkom i Foraaret 1859, tilegnet Komponisten Professor J. P. E. Hartmann, og indeholdt:

Binden fortæller om Baldemar Daa og hans Døtre,
 Pigen, som traadte paa Brødet,
 Taarnvægteren Ole,
 Anne Lisbeth.

Børnesnak,
Et Stykke Perlesnor.

J danste Folkesagn, ligesom i historiske Efterretninger om den gamle Herregaard Borrebj ved Skjelskør, findes Meddelelsen om „Baldemar Daa og hans Døtre“. Det er en af de Historier, jeg oftest har omskrevet og omstilet, for at give Sproget Klang efter den henfarende, susende Vind, som jeg lader fortælle.

Tidligt hørte jeg Historien om „Pigen, som traadte paa Brødet“, der blev til en Sten og forsvandt med hende i Dyndet. Jeg satte mig den Opgave, psykologisk at løfte hende igen til Forsoning og Frelse; jaaledes er Digtningen vokset frem.

J „Anne Lisbeth“ har jeg villet vise, at alle gode Spirer ligge i Menneskets Bryst og maa, om end ad Omveje, komme til Udvikling; her er det Moderkærlighed, som gennem Frygt og Bæven faar Liv og Styrke.

„Børnesnak“ hører til de oplevede Eventyr.

„Et Stykke Perlesnor“ giver en Obergangstid, jeg selv har gennemlevet. I min Barndom var det ikke usædvanligt, at en Rejse, i jævn Fart, fra Odense til Kjøbenhavn tog en Tid af hen ved fem Dage, nu behøves kun omtrent lige saa mange Timer.

Fjerde Samling udkom ved Julen 1859, og indeholdt:

Pen og Blækhus,
Barnet i Graven,
Gaardhanen og Vejrhnen,
Dejlig,
En Historie fra Klitterne.

Enhver, som har hørt Ernst eller Leonard, vil i Eventyret „Pen og Blækhus“ erindre sig det vidunderlige Violinspil.

„Barnet i Graven“ ligesom „Historien om en Moder“ have mest af alle mine Digtninger skaffet mig Glæde, idet mangen dybtførgende Moder i dem har fundet Trøst og Styrke.

I Historien „Dejlig“ ere saa godt som alle Enkesruens dumnaive, hverdagsfærfte Udtalelser givne efter Naturen.

„En Historie fra Klitterne“ blev til efter et Besøg paa Skagen og Sjællands Vestkyst. Her fandt jeg en Natur og et Folkeliv, der kunde understøtte de Tanker, jeg ønskede at nedlægge i en Digtning; Tanker, som længe havde fyldt mig, og som udsprang ved en Samtale med Dehlenschläger. Hans Ord havde gjort et dybt Indtryk paa mit unge Sind, jeg tænkte kun paa Ordene og klarede ikke for mig selv, saaledes som nu, hvorledes de tilvisse vare udspungne.

Hvo af os kender ikke den Stemning, i hvilken man tit udtaler en Tvivl, der hvor man i Grunden slet ikke tvivler, men kun af en anden vil høre sin egen Forvisning udtalt; maasse var dette Tilfældet her, eller var det mere for at prøve min Tros Fasthed. Vi talte om det evige Liv, og Dehlenschläger henkastede de Ord: „Er De saa vis paa, at der er et Liv efter dette!“ Jeg holdt fast paa Forvisningen herom, grundet i Guds Retfærdighed, men brugte i min stærke Udtalelse de uovervejede Ord: „Mennesket kan forlange det!“ — Da vedblev han: „Er det ikke igen en stor Forsængelighed af Dem, at turde forlange et evigt Liv. Har ikke Gud givet Dem saa uendeligt meget i denne Verden. Jeg ved,“ vedblev han, „hvilken uendelig Fylde af Godhed han forundte mig; naar jeg i Døden lukker mine Døje, vil jeg taknemlig prise og velsigne ham; forundes mig da endnu et evigt Liv, da tager jeg det som en ny uendelig Naade.“

„Saaledes kan De tale,“ sagde jeg, „Gud gav Dem saa uendeligt meget paa Jorden, ogsaa jeg bør sige det, men hvor mange stilledes

ikke ganste anderledes i Verden, de fastedes herind med et jngt Legeme, en tuet Mand, fortes ind i de bitreste Forhold til Sorg og Savn, hvorfor skulle de saaledes lide, hvorfor blev det saa ulige fordelt, det var en Uret, og den kan Gud ikke øve, han vil give Erstatning, løfte og løse det, vi ikke kunnel" Hvad jeg udtalte, blev Stof til den lille Fortælling „En Historie fra Klitterne“. Da den udkom, sagde en Kritiker, at det Tivlens Ord, den formede sig om, havde jeg næppe hørt udtalt, eller selv baaret i mig; der kom saaledes noget usandt i Fortællingen. Om jeg husker ret, var det den samme eller en anden lige kyndig, der udtalte, at man vistnok vilde føle sig skuffet, om man efter at have læst Naturskildringen i min Fortælling, eller Meddelelsen om Skagen, den jeg havde leveret til dansk Folkekalender, nu rejste derop og troede at finde en saa poetisk Natur som den af mig givne. Jeg havde imidlertid den Glæde, at Konferentsraad Brind Seidelin, den Mand, som bedst kunde dømme om Sandheden, og som selv har givet en fortræffelig Skildring af Skagen i sin Hjørring Amtsbeskrivelse, kom til mig og paa det varmeste udtalte sin Tak for den Trost og Sandhed, hvormed jeg havde tegnet hele Naturen derovre. Fra Skagens Præst fik jeg et Brev, ogsaa han glædede sig for Naturskildringerne og særligt, fordi de vare saa sande. Han tilføjede: „Vi ville nu ogsaa tro paa og fortælle, naar fremmede komme paa Højden af den i Sandslugt begravnede Kirke: „Førgen ligger derindel!“

En yngre Beboer deroppe viste mig megen Velwillie, førte omkring med mig, ud paa „Grenen“, og om til „Gammel Skagen“; paa Bejen herhen kom vi forbi Kirken, hvor kun Taarnet endnu rager frem og staar som Sømærte; han vilde ikke gaa den besværlige Vej, jeg steg af Bognen, gik alene, og har i Fortællingen givet Indtrykket af hvad jeg saa der; da hørte jeg snart, at min ellers elskværdige

Vedfager, efter at have læst „En Historie fra Klitterne“, fortalte, at jeg aldrig havde været oppe ved Kirken, han vidste det, han havde ført om med mig. Det syntes at mere Folk, at jeg bestrev hvad jeg ikke havde set, men mig morede det ikke. En Dag i Kjøbenhavn mødte jeg Manden og spurgte ham straks, om han ikke erindrede vor Fart, og han svarede: „Vi førte jo ned en om Kirken ud til „Gammel Skagen!“ „Ja De førte,“ svarede jeg, „De maa kunne erindre, at jeg steg af Bognen og gik derop!“ Og nu fortalte jeg ham hvad særligt jeg havde bemærket deroppe. „Det er aldeles rigtigt!“ sagde han, „ja saa maa De jo have været deroppe, det havde jeg glemt!“ jeg erindrede ham om den Sandryg, hvor jeg igen indhentede ham og førte videre. „Jeg husker, at jeg ikke var oppe ved Taarnet!“ sagde Manden, „og troede derfor, at De heller ikke havde været det!“ Jeg meddeler denne lille Historie for Sandhedens Skyld; maasse ellers engang efter min Død en eller anden af dem, der hørte det af „Vedfagerens“ egen Mund, kunde gentage, at jeg ikke havde været der og set med egne Øjne. Hos Bonden og Fisken derovre fik jeg mangt et karakteristisk Træk, mangan god Forklaring, som jeg senere har benyttet, men netop om en saadan, givet mig af Sagkyndige, saar jeg af en Anmelder det venstabelige Raad, at ved slige Skildringer skulde jeg forskaffe mig Sagkundskab hos Folkene paa Stedet, dette var netop Tilfældet her. —

„En Historie fra Klitterne“ forskaffede mig Digteren Paludan-Müllers hjertelige Tilmærkelse og Tak, den jeg sætter en saa stor Pris paa, at jeg indskriver den her ved min Digtning.

„De to Brødre“ er en lille Fantasi-Bignet til Brødrene Ørsted's Liv.

„Den gamle Kirkekloffe“ er digtet paa Opfordring om et Bidrag til „Schillers Album“. Jeg onstede at lægge et dansk Element herind, og man vil, ved at læse den givne Historie, se, hvorledes jeg har skilt mig ved min Opgave.

I Foraaret 1861 udkom: Ny Eventyr og Historier, anden Række, der indeholdt:

Tolv med Posten,
 Skarnbasjen,
 Hvad Fatter gør, det er altid det rigtige,
 De vises Sten,
 Snemanden,
 I Andegaarden,
 Det ny Aarhundredes Musa.

Dette Hefte var tilegnet den daværende Kultusminister D. G. Monrad.

I et Nummer af „Household words“ havde Charles Dickens samlet en Del arabiske Ordspog og Talemaader, mellem disse fremhævede han: „Da Kejserens Hest fik Guldsto, stak ogsaa Skarnbasjen Benet frem.“ Vi anbefale, siger Dickens i en Anmærkning, Hans Christian Andersen at skrive et Eventyr herover; jeg fik Lyst dertil, men der kom intet Eventyr. Først ni Aar efter, under et Besøg paa det hjemlige Herresæde Basmæs, hvor jeg tilfældig igen læste Dickens' Ord, sprang pludselig frem Eventyret: „Skarnbasjen“.

„Hvad Fatter gør, det er altid det rigtige“, er et af de danske Folkeeventyr, jeg har hørt som Barn og her paa min Maade fortalt.

I Aarenes Løb har jeg forsøgt mig, saa at sige, i de fleste Rabier af Eventyrcirkelen, og naar derfor, ikke sjældent, en Idé eller Stem-

ning opstod, som forte tilbage til hvad jeg allerede havde givet, slap jeg Ideen eller søgte at bringe den frem under en ny Skikkelse; saaledes fik Fortællingen „De vises Sten“ noget af den østerlandste Form, og et stort Bræg af Allegorien. Man har bebrejdet mig, at de senere Eventyr have en filosofisk Retning, der ligger uden for mit Raaderum, man holder sig vistnok her særligt til denne Fortælling og det i samme Hefte optagne Fantasiispil: „Det ny Aarhundredes Musa“. Dette er dog sprunget ud fra Eventyrets Grund. Man har sagt og skrevet, at dette Hefte var det svageste af hvad jeg havde leveret, og dog findes i dette to af mine bedst fortalte Eventyr: „Hvad Fatter gør, det er altid det rigtige“ og „Snemanden“. Dette sidste er skrevet ved Juletid under et Ophold paa det smukke Bagnæs og er fremfor mange andre af Eventyrene, ved flere Lejligheder, oftest ved kongelig Skuespiller Manghus's fortræffelige Foredrag, draget frem til stor Anerkendelse.

I den senere Tid er blevet sagt af enkelte, at det især er de allerførste Eventyr, som have Betydning, alle de senere staa tilbage for disse. Dette er dog næppe Tilfældet, men Ytringerne lade sig forklare.

De Menneſter, ſom i deres Barndom læste mine første Eventyr, ere blevne ældre og have mistet det friske Sind, hvormed de den Gang læste og optog Digtningen. Maaſke har ogsaa en og anden fundet, at Eventyrene erholdt en ſaadan Udbredelse og Erkendelse i Verden, at det maatte for Forfatteren blive alt for megen Glæde i levende Live, og da nu de ældſte Eventyr have gaaet deres Tidprøve igennem, lader man diſſe i Ro, og tager fat paa de nyere, dableſe ſkal der. Tit henkaſte Folk et Ord uden at gøre ſig Rede for, hvilke Eventyr og Hiſtorier, der høre til de nyere eller til de senere. Flere Gange hørte

jeg sige: „Ja, jeg holder nu mest af Deres rigtige gamle Eventyr,“ og spurgte jeg da: „Hvilke ere de?“ da fik jeg som oftest Svaret: „Sommerfuglen“, „Det er ganske vist“, „Snemanden“, og just disse høre til de nyere, et Par til de allernyeste.

Var dette sidste Hefte et af de svagere, som jeg nu ikke tror, da var tilvisse det Hefte, som fulgte efter i Julen 1861, et af de bedste; det indeholder:

Isjomfruen,
Sommerfuglen,
Pshchen,
Sneglen og Rosenhækken.

Det blev med et Par Strofer tilegnet Digteren Bjørnstjerne Bjørnson.

Du Norges Træ med Frugt og Blomst og Knop,
Tak for hvad om dit Hjem af dig jeg lærte;
i Rom, hvor Storheds Minder rulle op,
der fik jeg Indblik i dit Digterhjerter;
du blev mig kær, derfor jeg dig har bragt,
hvad Mødets Aar har i min Lyre lagt.

„Isjomfruen“ blev skrevet i Schweiz, efter at jeg flere Gange havde besøgt dette Land og nu paa Hjemrejsen fra Italien opholdt mig her i længere Tid. Den hele Skildring med Ornereden er oplevet og fortalt mig af den bairiske Folkedigter Koppel. „Sommerfuglen“ blev ligeledes skrevet i Schweiz, paa en Vandring fra Montreux til Chillon. — „Pshchen“ blev digtet et Par Maaneder tidligere, da jeg endnu var i Rom. En Begivenhed fra mit første Ophold der 1833—34 kom mig i Tanke og gav den første Spire: En ung Konne stulde jordes, man gravede hendes Grav og fandt i

den en prægtig Bakkus-Statue. „Sneglen og Rosenhækken“ hører til de oplevede Eventyr.

Siden denne Samling udkom, hengik nu et bittert, tungt Aar, Krigens Aar, Danmark mistede Slesvig og Als, hvo kunde tænke paa andet. I mer end Aar og Dag blev intet Eventyr skrevet, først ved Julen 1865 udkom et Hefte, som blev tilegnet Balletdigteren August Bournonville; det indeholdt:

Lygtemændene ere i Byen, sagde Mosekonen,
 Bejrmøllen,
 Sølvskillingen,
 Bispen paa Børglum og hans Frænde,
 I Børnestuen,
 Guldfkat,
 Stormen flytter Skilt.

Eventyret om „Lygtemændene“ sprang frem fra den gennemlevede tunge Stemning i Krigens Aar, der ere Blade til et Tids-Eventyr.

Der staar ved Vejen mellem Sorø og Holsteinborg en Bejrmølle, jeg kom tit forbi den, altid var det, som om den vilde med i et Eventyr, og den kom det, indesluttet i et Stykke Trossbekendelse. Det er, hvad jeg har at tilføje om „Bejrmøllen“.

„Sølvskillingen“ er skrevet i Livorno. Jeg kom fra Civita Vecchia med Dampskib; om Bord vekslede jeg en Scudo for at have Smaamønt, man gav mig en falsk Lostrank; ingen vilde tage mod den, det ærgrede mig at være bleven narret, men snart kom Ideen til et Eventyr om den, og jeg havde da i dette mine Penge igen.

„Bispen paa Børglum“ er skrevet efter et Ophold paa Børglum Kloster. Dette velbekendte historiske Sagn fra en haard, mørk

Tidsalder, den, der endnu af mange omtales som støn og værd at have levet i, stilles her frem i Modsætning til vor vistnok lydere og lykkeligere Tid.

„Guldskat“ er skrevet paa Frijsenborg. Skovensomheden, den blomsterrige Have, Slottets hyggelige Stuer knytte sig i min Erindring til denne Digtning, som her sprang frem, en Blomst i lykkelige Dage.

„Stormen flytter Skilt“ er samtidig med „Folketsangens Fugl“ skrevet i Kjøbenhavn, henimod Juletid. Hele Skildringen af Havets Festlighed er Erindring fra min Barndomstid i Odense.

„Depotten“ er skrevet i Toledo.

„De smaa grønne“ ligesom „Bejter, Peter og Per“ ere skrevne paa „Rølighed“ ved Kalkbrænderiet, sprungne frem i Tilfredshed og Humør, som et lykkeligt Hjem kan give det.

„Missen og Madammen“ har Rod fra Folkesagnet om Missen, der turrer Lænkehunden.

Det efterfølgende Hefte ny Eventyr og Historier ved Julen 1866 er tilegnet Maleren Carl Bloch og indeholder:

Gemt er ikke glemt,
 Portnerens Søn,
 Flyttedagen,
 Sommergækken,
 Møster,
 Skruptudsen.

I „Gemt er ikke glemt“ er givet tre Billeder. Det første har sit Motiv fra Thieles Folkesagn; der fortælles om en Frue, som Røverne satte i Lænke ved Herregaardens Hundehus; hvorledes hun løses derfra, har jeg tilbidtet. Det andet Billede hører hjemme i vor

Tid. Begivenheden er oplevet paa Holsteinborg. Det tredie Billede med den sørgende, fattige Pige hører ogsaa til det oplevede; jeg hørte af Pigens egen Mund hvad der her er nedskrevet.

„Portnerens Søn“ har flere Træk grebne ud af Livet.

„Moster“ har jeg kendt i flere Personligheder, som nu hvile i deres Grav.

„Sommergækken“ er blevet til paa Opfordring; min Ven, Hr. Konferentsraad Drewsen, der med Iver og Inderlighed holder paa danske Minder og dansk Sprog, beklagede en Dag, hvor tit gode gamle Navne blive forvanskede. I Aviserne anmeldte Gartnere „Wintergæk“, den vi i vore unge Aar altid og mere forstaaelig kaldte „Sommergæk“, da den gækker os med Sommeren. Han bad mig at skrive et Eventyr og i det hævde det gamle Navn, og jeg skrev „Sommergækken“.

„Skruptudsen“ blev digtet under mit Ophold i Setubal i Sommeren 1866. Fra en af de dybe Brønde der, hvor Vandet løstes i Kruffer, som sidde paa et stort drejende Hjul, og da gennem forgrenede Render gyder sig ud over Haverne, saa jeg en Dag en stor hæsliig Skruptudse nærme sig. Ved nøjere at betragte den, blev jeg opmærksom paa dens kloge Øjne, og snart havde jeg et helt Eventyr, der dog senere i Danmark blev omskrevet og givet hel dansk Natur og Hjemlighed.

„Gudsaders Billedbog“ har sin egen lille Historie:

En Dag mødte jeg paa Gaden vor fortjenstfulde Oldgranster Konferentsraad Thomsen; han kom fra Paris og fortalte, at han paa et af de mindre Teatre havde set et Slags historisk Folkekomedie om Staden Paris. Det hele var temmelig poesiløst, sagde han, det var heller ikke godt sat sammen, men for ham havde det været inter-

esjant at se denne Billedrække af de forskellige Tider; han mente, at jeg maatte kunne benytte Ideen og med mere digterisk Beaandelse være i Stand til at skrive for Kasino Teatret en lignende Folkekomedie, hvori man fik hele Kjøbenhavns Historie. — Jeg tænkte derover, og da Aftenen kom, at Byens Gader for første Gang fik Gasbelysning, og Gasjen tændtes, men ogsaa, dog kun for denne Aften, de gamle Tranlygter brændte, saa at man paa een Gang kunde se Lykkræften hos Gas og hos Tran, fandt jeg heri Rammen til at omslutte de historiske Billeder. Som Skønheds Idé, som aandelig Traad gennem det hele, tænkte jeg mig de mægtige Kullestene, der i Oldtiden, paa Isflager bares herved og strandede paa Havets Sandbanker, hvor siden Arxhus rejste sig, løftedes i vore Dage som Marmorstiftelse paa Thorvaldsens Bud. I længere Tid beskæftigede jeg mig med denne Digtning, men den blev mig for mægtig og vilde umuligt, om den fuldførtes, kunne fremstilles paa en saa lille Scene som Kasino's og med de Kræfter, som der fandtes. Jeg opgav det hele, men benyttede senere Ideen til en Billedbog, paa hvis hvide indbundne Blade jeg klifrede Billeder, samlede rundt om fra og ved et Par skrevne Ord saaledes bleve satte i Forbindelse, at de dannede en hel sammenhængende Historie: Kjøbenhavns Liv og Ledned set ved Tran og Gas. Langt senere blev, naturligvis uden Billederne, Historien forkortet aftrykt i „Illustreret Tidende“. Den fik derpaa Plads mellem „Rejsefjiter og Pennetegninger“, („samlede Skrifter“, 28de Bind). Kritikken fandt, at den der ikke var paa sin rette Plads, den hørte hjemme mellem Eventyr og Historier. Jeg har derfor nu optaget den her, forsynet med Frølich's Tegninger.

Eventyret „Dajerne“ er skrevet længe før „Gudfaders Billedbog“. — Den norske Litteratur var den Gang endnu ikke optraadt med

den Frihed, Betydning og Mangfoldighed, som nu. Munch havde kun skrevet lidt; Bjørnson, Ibsen, Jonas Lie, Magdalene Thoresen etc., kendtes ikke; men jævnlig deroppe fra pukkede man paa de danske Digtere, selv paa Dehleschläger, det ærgrede mig, og jeg fik Lyft til ogsaa at sige et Ord, give en Snært i en eller anden lille Digtning. I den kommende Sommer var det, under et længere Ophold paa Silkeborg i Besøg hos Papirfabrikant Michael Drewsen, hvor jeg daglig uden for Fabrikken saa de store Dyrger af Klude hentede alle Begne fra, at jeg skrev Eventyret: *Laserner*. Man kaldte det morsomt, men selv fandt jeg mere Brod end Poesiens Hønning deri, og lagde det derfor hen. Flere Aar efter, i hvilken Satiren, om en saadan havde været der, ikke længer ganske passede, blev Eventyret igen taget frem, de stridbare *Laserner* lige velment behandlede og sete gennem Lunets Glar; norske og danske Benner opmuntrede mig til at lade det trykke, og jeg gav det til „Folketkalender for Danmark 1869“.

„Bænø og Glænø“ er blevet til i en improviseret Skaaltale ved Middagsbordet paa Holsteinborg, hvor Ingeniører fra Kjøbenhavn vare til Stede, da det paatænktes at inddæmme Glænø med Fastlandet.

1868 udkom i et lille Hefte for sig Eventyret: „*Dryaden*“. Jeg var i Foraaret 1867, i Anledning af den store Verdensudstilling rejst til Paris, hvor Opholdet da aldrig før eller senere i den Grad har henrevet og opfyldt mig som under denne Tidsbegivenhed. Ved min Ankomst stod Udstillingsbygningen rejst og indviet; uagtet endnu ikke hel færdig, var Skuet af den mægtigt og overvældende. I Frankrig og i alle Lande meldte Aviserne om denne Herlighed. En dansk Referent forsikrede, at ingen uden Charles Dickens vilde være i Stand til at give en Skildring heraf. Det forekom imidlertid mig, at det ogsaa laa for mine

Erner, hvor glad vilde jeg blive, om jeg kunde løse denne Opgave, og at Landsmænd og fremmede maatte erkende det, Dpsholdt af denne Tanke saa jeg en Dag ude paa Pladsen foran Hotellet, hvori jeg boede, et udgaaet henflængt Kastanjetræ. Tæt ved holdt paa en Arbejdsvogn et ungt, friskt Træ, hentet denne Morgen fra Landet for at plantes herinde. Ideen til et Eventyr om Pariser-Udstillingen var gemt og givet mig i det unge Træ; Drhaden vinkede mig. Hver Dag, under Opholdet i Paris og efter Hjemkomsten til Danmark, formede sig og klang gennem Tanterne Drhadens Livshistorie knyttet til den store Verdensudstilling. Denne havde jeg imidlertid ikke kendt og set i sin Helhed, skulde min Digtning blive et tro og fylldigt Billed af den, maatte jeg endnu engang i Udstillingstiden derhen. Og derfor allerede i September var jeg der igen. I Kjøbenhavn blev da, efter min Hjemkomst, Digtningen fuldført og tilegnet Vennen gennem mange Aar, Digteren S. M. Thiele.

1870 udkom i Størrelse og Format som „Drhaden“: „Tre ny Eventyr og Historier“:

Hønsegretes Familie,
 Hvad Tidjelen oplevede,
 Hvad man kan hitte paa.

Dette Hefte tilegnedes min trofaste Ven i tunge og gode Dage
 Etatsraad E. Collin.

En Dag i „Studenterforeningen“ læste jeg tilfældigt, i „Lolland-Falsters Stiftstidende“, nogle historiske Optegnelser om den højadelige Jomfru Marie Grubbe, der først havde levet ubi Ægteskab med Kong Christian den Femtes Halvbroder Ulrik Frederik Gyldenløve, siden været gift med en jydsk Herremand og til sidst, medens hendes tredje Mand, en fattig Matros, var i Slaveriet,

selv endte kummerligt som Færgekoneovre paa Falster. Efterretningen henviste iøvrigt til „Holbergs Epistler“. I disse fortæller Holberg, at han som ung Student, da Pesten rasede i Kjøbenhavn, opholdt sig paa Falster og boede der hos Færgekonden, Mor Søren Sørensen Møller, den een Gang højadelige Jomfru Marie Grubbe.

Her var et rigt Stof til Digtning; dansk Atlas og Thieles Folkesagn gav endvidere enkelte Oplysninger, og jeg skrev Historien: „Hønssegretes Familie“.

„Hvad Tidseelen oplevede“ har ingen anden Anledning, end at jeg paa Marken ude ved Basnæs saa et saadant Pragtetsemplar af en Tidseel, at jeg maatte tegne den ned i en Digtning.

„Hvad man kan hitte paa“, hører til de oplevede Eventyr.

Ved Juletid 1871 udkom: Nye Eventyr og Historier, ny Samling, tilegnet Forlæggerne af mine Skrifter, Brødrene Theodor Reizel og Carl Reizel.

Dette Hefte fremtraadte i det kendte tidligere Format med det vante Billede paa Omslaget, og indeholdt tretten Eventyr og Historier.

Lykken kan ligge i en Bind,

Rometen,

Ugedagene,

Solskinshistorier,

Oldefar,

Hvem var den lykkeligste,

Lyfene,

Det utroligste,

Hvad hele Familien sagde,

„Danse, danse, Dukke min!“

„Spørg Amagermor“,

Den store Soslange,
Gartneren og Herskabet.

Alle vare skrevne i det sidste Aar, og de tolv forstnævnte allerede trykt i forskellige Tidsskrifter og Blade, saaledes var „Lykken kan ligge i en Bind“ og „Hvad hele Familien jagde“, først meddeelt i „For Romantik og Historie“. Den første af disse er skrevet under et Sommerophold i Furabjergene. Her hørte jeg fortælle om en fattig Drejer, der, da Knappen, som holdt hans Paraply sammen, alt for tit sprang af, en Dag drejede sig en lille Træpære, der, sat i en Lidse, viste sig mere praktisk til at blive og holde fast. Til sine Naboers Paraplyer drejede han nu ogsaa et Par Smaapærer, og snart fik han fra Landet og Bjerne Bestillinger paa flere af samme Slags, da nogle Aar var gaaet, sad han som en holden Mand. Den Begivenhed gav Anledning til Historien: Lykken kan ligge i en Bind.

Som ældre Mand genjaa jeg den straalende Comet, jeg havde set som Barn; det var, som havde jeg set den Astenen forud, og dog laa der saa mange Aar og Grindringer imellem, og jeg skrev „Cometen“.

„Ugedagene“ bleve fortalte paa Opfordring, i Hast at fortælle en Historie om Dagene i Ugen; siden bleve de første Gang trykt i Thorkildsens Kalender.

§ „Solfinshistorier“ er, ved Tildelelsen af Lyffegaverne, tænkt paa bestemte betydnende Mænd i vort Land.

„DIdesar“ blev nedskrevet i Grindringen om en Samtale engang med H. C. Ørsted, om „gammel Tid og ny Tid“, hvorom han havde skrevet en Afhandling i Kjøbenhavns Almanak.

„Dysene“ er en lille Historie hentet fra Virkeligheden.

„Det utroligste“ og „Hvad hele Familien jagde“, høre til Dels ogsaa til det oplevede.

„Den store Søslange“ er et Nutidseventyr, som „Drhaden“ er det. Nutidens Opdagelser og Bevægelser give rigt Stof til Digtning, og er mit Dje blevet aabnet derfor, da skulder jeg det H. C. Ørsted.

Ikke tidligere kendt eller trykt var her i Hæftet Historien om „Gartneren og Heriskabet“. Ogsaa den, som jeg tror, er skrevet ud af vor Tid, og som saaledes synes den særligt at have faaet an. Den hører til de Eventyr og Historier, der ved Oplæsning eller Fremsigelse fra Scenen har paa een Gang faaet et større Publikum. I mine yngre Aar var det Sædvane ved Koncerter at have Deklamationsnummere, der altid vare Digte. Den udmærkede Kunstnerinde Fomfru Førgensen ved det kongelige Teater var den første, som forsøgte at fortælle i Koncertsalen et af mine Eventyr; siden med stor dramatisk Virkning fortalte fra Scenen Phister: „Rejserens ny Klæder“. Afdøde gamle Rosenkilde, ligesom Nielsen, have ogsaa forsøgt det; til det ganske fortræffelige hører Michael Wiehes Fremsigelse af „Det er ganske vist“, „Flipperne“ og „Klods-Hans“, ligesom ogsaa Høedts og Manzius's Foredrag. Paa Kasino maa nævnes Christian Schmidt, Stigaard og Madsen.

Ved Juletid 1872 udkom tredje Hæfte, anden Samling: Ny Eventyr og Historier, med et Tilværelsesdigt „Nøglighed“.

Uden for Kjøbenhavn ved Raskbrønderiet ligger Landstedet „Nøglighed“. I den gamle Del af Bygningen levede for maage Aaringer siden Generalinde Hegermann-Lindencrone, Forfatterinde til Dramaet Eleonore Ulfeldt og nogle mindre Fortællinger, siden boede her H. C. Ørsted. Den nuværende Ejer, Grosserer Morik

Melchior, ombyggede den gamle Gaard til et lille Rosenborg og gav mig her et gæstfrit hyggeligt Hjem i Sommertiden, her bleve flere af de senere Eventyr og Historier skrevne og jærligt de fire, som udgjorde det ny Hefte 1872 med Tilvælsesdigtet:

Rolighed.

Det gamle Kjobenhavn gror over Bølden,
det knejser ungt ud mod de aabne Søer,
hvor „Rosenvænget“ naar til Drejsund,
og Kunstnernavne lyse ud i Verden*).

Her trives Roserne. Det vilde Vinløv
udfolder Efteraarets Farvepragt,
mens bag Kastanjetræer og Hylb og Popler
et Hjem sig løfter, minderigt fra Fortid.
Her Sangen løb: „Eleonora Ulfeldt“,
her Tænkeren jød under Poppelspilen
og lyttede til Manden i Naturen.

Det Hjem er nu et lille „Rosenborg“,
med Taarn og med Altaner ud mod Sundet,
hvor Malmø og Landskrona ses i Solskin
og Ticho Brahes D og Ghldenlund.
I Karavane Skibe gaa forbi,
slig Svaneslof, jaa stor, kun ses i Sundet.

*) Da Digtet blev skrevet boede og til Dels bo endnu: Fru Heiberg, Malerne Skovgaard, Sørensen, Læssjøe, Nagaard, Medailleuren Conradsen, Komponisten Emil Hartmann, Digteren Bergsjøe, Lobedanz, Henriette Brandis etc.

Naar saa i Aftnen Himlens Stjerner blinke,
 og Fyret fra „Trekroner“ lyser vidt om,
 hvert Fartøj ude tænder sin Lanterne,
 tror man at je et festbelyst Benedig,
 en svømmende, illumineret By.
 Dog skønnest er her inden fire Vægge,
 i Gæstfrihedens lykkelige Hjem.

Johannes Ewald sang udodeligt
 Kungstedes Ulyksalighed. Oh, havde han
 i vor Tid levet og i dette Hjem,
 i dette Hjertelag, hos disse Venner,
 han havde sjunget da en dejlig Sang
 om „Rørlighed“ og Rosenvængets Roser.

Mit Hjem i Hjemmet, hvor bag Hyldens Sang
 mit Liv fik Solskin og min Harpe Klang,
 dig bringer jeg taknemlig, glad min Sang!

Hefstet indeholdt:

Hvad gamle Johanne fortalte,
 Fortnøglen,
 Krøblingen,
 Tante Tandpine.

Og saa om disse har jeg et Par Bemærkninger og Optegnelser.

I min Barndom saa jeg i Odense en Mand, der lignede et Skelet, gul og gulten, kun Skind og Ben; en gammel Kone, der tit fortalte mig Eventyr og Spøgelsehistorier, gav mig Bessed om, hvorfor han saa saa ynkelig ud. Gryden havde været sat paa at koge efter ham, da han var ude i fremmede Lande. Naar en Ungkarl var paa Vandring, om nok saa langt borte, kunde hans Kæreste,

blev Vængelen efter ham alt for stor, gaa til den kloge Kone, saa hende til at sætte Gryden over Ilden, putte Djævelskab deri, og saa lade den koge Nat og Dag. I hvor langt ude i Verden Ungerjvenden da var, maatte han, uden Raft eller Hvile, af Sted hjemad, hvor Gryden kogte efter ham, og Kæresten ventede. Naar han da naaede Hjemstedet, var han kun Skind og Ben, saa lykkelig ud og det tit for hele sin Levetid. Det kunde jeg se paa Manden her, ham havde Gryden kogt efter. Den Fortælling gjorde et dybt Indtryk paa mig og er benyttet i: „Hvad gamle Johanne fortalte“.

I Historien om „Portnøglen“ er ogsaa benyttet et Træk af Overtroens Klogt. Det er ikke saa mange Aaringer siden, at ogsaa i Kjøbenhavn „Borddansen“ spillede et Slags Rolle. Mange troede paa den, endogaa Folk af Begavelse og aandelig Betydning, de kunde tro, at der var en Aand i Borde og andre tomrede Møbler. — I Thykland, paa en større Herregaard, hos begavede opvakte Mennesker, gjorde jeg Bekendtskab med Nøgle-Maander. Nøglen kunde give Væbde om alt, og mange troede paa det. Jeg har i Historien „Portnøglen“ udviklet dens Behandling og Betydning, men lagt Tiden nogle Aar længere tilbage, end jeg blev indviet i Nøgle-Klogskaben. — Hvad her fortælles om Kælbermandens Besøg hos Kammerraaden og Lotte-Venes Opdragelse for Kunsten hører til det oplevede.

Historien om „Problingen“, der er en af de allerfidske, jeg har skrevet og maasse skriver, tror jeg at høre til en af de heldigste, jeg har givet, og som et Slags Forherligelse af Eventyrdigtning kunde den maasse passende slutte den hele Samling.

Eventyret „Tante Tandpine“ er imidlertid det senest digtede og nedskrevne.

„Eventyr og Historier“ ere blevne saa godt som overfattede i

alle europæiske Sprog*), de ere i mit Fædreland og langt uden for dets Grænser i mange Aar en Læsning for gamle og unge. Den højeste Lykke er saaledes blevet mig forundt, at opleve en slig Betsignelse, men er man imidlertid, som jeg, naaet op mod Menneskenes sædvanlige, højeste Levealder, Bibelens „syv Gange ti“, vil denne lykkelige Virksomhed være nær sin Afslutning. Idet jeg da ved denne Juletid bringer samlet Resten af hele min Rigdom: hundrede og seks og halvtredsfindstyve Eventyr og Historier, være Violinspillerens Ord i Eventyret „Pen og Blækhus“ mit Slutningsord, har jeg virket noget godt, „Gud alene Vren!“

„København“ den 6. September 1874.

H. C. Andersen.

*) En af de fyldigste og bedst skrevne Afhandlinger om disse Digtninger har Hr. Dr. G. Brandes givet i Illustreret Tidende Nr. 511—13 (Tiende Bind), ligesom ogsaa tidligere Dr. R. N. Mayer i sin Afhandling over „Das Märchen“ anviser disse deres Plads og Betydning.

Indhold af Eventyr og Historier, samlede i fem Bind med B. Pederjens og L. Frolichs Illustrationer.

Første Bind.

Fyrtojet. — Lille Claus og store Claus. — Prinsessen paa Urten. — Den lille Idas Blomster. — Tommelise. — Den uartige Dreng. — Rejsekammeraten. — Den lille Havfrue. — Keiserens ny Klæder. — Nyffens Galocher. — Gaaseurten. — Den standhaftige Tinsoldat. — De vilde Svaner. — Paradisets Have. — Den flyvende Koffert. — Storkene. — Metalspinet. — Benstabspagten. — En Rose fra Homers Grav. — De Lukøje. — Rosenalfen. — Svinedrengen. — Boghveden. — Engelen. — Rattergalen. — Kærestefolkene. — Den grimme Kelling. — Grantræet. — Suedrouningen.

Andet Bind.

Hyldebor. — Stoppenaalen. — Klokken. — Bedstemoder. — Elverhøj. — De røde Stø. — Springshrene. — Hyrdinden og Skorstensfejeren. — Holger Danske. — Den lille Pige med Svovlstikkerne. — Et Billede fra Kastelsvolden. — Fra et Vindue i Bartov. — Den gamle Gadelngte. — Nabofamilierne. — Lille Luk. — Skyggen. — Det gamle Hus. — Vanddraaben. — Den lykkelige Familie. — Historien om en Moder. — Flipperne. — Hørren. — Fugl Fønix. — En Historie. — Den stumme Bog. — „Der er Forskel“. — Den gamle Gravsten. — Verdens dejligste Køje. — Narets Historie. — Paa den hderste Dag. — Det er ganske vist. — Svanereden. — Et godt Humør. — Hjertesorg. — „Alt paa sin rette Plads“. — Nissen hos Spekhøkeren. — Om Kartusinder. — Under Piletræet. — Fem fra en Urtebølg. — Et Blad fra Himlen. — „Hun duede ikke“. — Den sidste Perle. — To Jomfruer. — Ved det hderste Hav. — Pengegripen. — Ib og lille Christine. — Klods-Hans. — Urens Tornevej. — Jodepigen. — Flaaskhalsen. — De vises Sten.

Tredie Bind.

Suppe paa en Pølsepind. — Beberibendens Nathue. — Noget. — Det gamle Egetræs sidste Drøm. — Ubc-Bogen. — Dyrndkongens Datter. — Hurtigløberne. — Klokkedybet. — Den onde Fyrste. — Binden fortæller om Valdemar Daa og hans Døtre. — Pigen, som traadte paa Brødet. — Taarnvægteren Ole. — Anne Lisbeth. — Børnejsnak. — Et Stykke Perlejsnor. — Ben og Blækhus. — Barnet i Graven. — Gaardhanen og Vejrhane. — „Dejlig“. — En Historie fra Klitterne. — Marionetspilleren. — To Brødre. — Den gamle Kirkeklokke. — Tolv med Posten.

Fjerde Bind.

Starnbasjen. — Hvad Fatter gør, det er altid det rigtige. — Sne- manden. — I Andegaarden. — Det ny Aarhundredes Musa. — Is- jomfruen. — Sommerjuglen. — Psyken. — Sneglen og Rosenhækken. — Dngtemændene ere i Byen, jagde Mosekønen. — Vejrmøllen. — Solv- skillingen. — Bipsen paa Børglum og hans Frænde. — I Børnestuen. — Guldstat. — Stormen flytter Skilt. — Tepotten. — Folkesangens Jugl. — De smaa grønne. — Nisjen og Madammen. — Pejter, Peter og Per. — Gemt er ikke glemt. — Portnerens Søn. — Flyttedagen. — Sommergækken. — Møster. — Skruptubsen.

Femte Bind.

Gudfaders Billedbog. — Låserne. — Bæns og Glæns. — Hvem var den lykkeligste? — Drhaden. — Hønsje-Gretes Familie. — Hvad Tidjelen oplevede. — Hvad man kan hitte paa. — Dylken kan ligge i en Pind. — Kometen. — Ugedagene. — Solskinshistorier. — Oldesar. — Dylene. — Det utroligste. — Hvad hele Familien sagde. — „Danse, danse, Duffe min!“ — „Spørg Amagermor“. — Den store Søslange. — Gartneren og Herstkabet. — Loppen og Professore. — Hvad gamle Johanne for- talte. — Portnøglen. — Kroblingen. — Tante Tandpine.

Bemærkninger.

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

Do not
remove
the card
from this
Pocket.

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File."
Made by LIBRARY BUREAU

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 16 05 02 12 001 4